

10. Keskiviikkona 18 päivänä helmikuuta 1998

kello 14 (14.06)

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Ed. Bjarne Kalliksen /skl ym. välikysymys kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä 312

Välikysymys 1/1998 vp
Keskustelu jatkuu

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua hovioikeuteen ja asian käsittelyä hovioikeudessa koskevien säännösten sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta 382

Hallituksen esitys 33/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Ainoa käsittely

2) Hallituksen esitys miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista ja rajoituksista tehdyn muutetun pöytäkirjan hyväksymisestä 386

Hallituksen esitys 205/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

3) Hallituksen esitys laiksi sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta 388

Hallituksen esitys 97/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Lähetekeskustelu

4) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain 94 ja 121 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 3/1998 vp

5) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996 „

Kertomus 10/1997 vp

6) Hallituksen kertomus valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 1996 392

Kertomus 12/1997 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Aaltonen, Aho, Ala-Nissilä, Alho, Andersson J., Biaudet, Hassi, Heinonen, Ihamäki, Immonen, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Karhunen, Kiljunen, Korhonen M., Korkeaoja, Koskinen M., Kukkonen J., Lahtela, Lapintie, Lipponen, Löf,

Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Niinistö, Penttilä, Perho, Rauramo, Rehn, Rosendahl, Saari, Saarinen, Savela, Uotila, Vartiainen, Vihriälä, Väistö ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Rosendahl, Metsämäki, Ala-Nissilä ja Löf.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella ed. Markkula-Kivisilta, virkatehtävien perusteella edustajat Kalli, Metsämäki, Niinistö, Saari, Savela ja Vihriälä sekä muun syyn perusteella edustajat Ala-Nissilä, J. Andersson, Ihmäki, Immonen, Kaarilahti, M. Korhonen, M. Koskinen, Lahtela, Lapintie, Löf, Penttilä, Perho, Rosendahl, Uotila, Vartiainen ja Väistö sekä tämän kuun 20 päivään virkatehtävien perusteella ed. Korkea-joja.

Ed. Bjarne Kalliksen /skl ym. välikysymys kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Välikysymys 1/1998 vp
Keskustelu jatkuu

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä, kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä koskevan ed. Kalliksen ym. välikysymyksen n:o 1 käsittelyä (VK 1/1998 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. Vehviläinen: Hyvä puhemies! Hyvä Suomi! Kristillisten aloitteesta nyt keskustelussa oleva välikysymys on saanut odotetusti tyrmäyksen hallituspuolueiden taholta. Puhujalistaa katsoessa kuitenkin näkyy, että aihe kiinnostaa myös hallituspuolueiden edustajia. Välikysymykseen kohdistuvasta kritiikistä allekirjoitan myös minä sen, että itse kysymys on muotoilultaan monipolvinen ja ehkä hieman sekavakin, mutta niin on itse asiakin. Eräiden hallituspuolueiden edustajien näkemys siitä, että oppositio

haluaa pelotella tällaisella välikysymyksellä kansalaisia, ei ole totta eikä aiheellinen. Ei voi olla niin, että turvallisuuskysymyksistä saa puhua vain jonkin erityisen tapauksen yhteydessä tai vain sisäministeriön määrärahoista päätettäessä.

Keskustelussa on moneen otteeseen puhuttu aiheellisesti poliisin määrärahoista. Itse katson, että suomalaisten turvallisuus ei ole kiinni vain siitä, paljonko on poliiseja tai miten paljon ovat poliisin määrärahat. En myöskään usko, että kansalaisten turvallisuudentunne lisääntyisi yksioikoisesti rangaistuksia koventamalla. Poliisien määrällä ja taloudellisilla resursseilla on kuitenkin huomattava merkitys siinä, miten poliisi pystyy työtään tekemään, muun muassa ehkäisemään rikoksien syntyä tai tutkimaan rikollisuutta.

Ihmisten käsitys turvallisuudesta syntyy paljon poliisin arkipäivän kautta. Mikäli ihmiset luottavat siihen, että poliisi pystyy tehokkaasti ehkäisemään ennalta rikoksia ja taistelemaan rikollisuutta vastaan, myös ihmiset kokevat olonsa turvallisemmaksi. Kysymys on siis myös mielikuvasta.

Arvoisa puhemies! Poliisin ylijohdon mukaan poliisin rahoituksen jälkeensäneisyyttä olisi korjattava 125 miljoonalla markalla. Suomen reilusta 8 000 poliisin virasta on lähes 500 täyttämättä. Poliisin resurssipula on johtanut moniin ongelmiin. Poliiseihin työntekijöinä kohdistuva paine näkyy muun muassa sairauspoissaolojen sekä työssä sattuneiden tapaturmien lisääntymisenä.

Kansainvälisesti vertaillen Suomessa on vähän poliiseja per asukas. Voi sanoa, että Suomessa on joko Euroopan tehokkaimmat poliisit tai sitten kiltein kansa, sillä Suomessa on 615 asukasta yhtä poliisivirkkaa kohden. Ruotsissa yhtä poliisimiestä kohti on 472 asukasta, Tanskassa 490 ja Saksassa 281. Poliisivaltiosta ei Suomen kohdalla siis voi puhua, jos vertaa asukaslukuun suhteutettua poliisien määrää muihin Euroopan maihin. Italiassa ja Espanjassa on tällä tavoin vertailtuna noin kolme kertaa enemmän poliiseja kuin Suomessa. Saksassa ja Alankomaissa poliiseja on suhteessa kaksi kertaa enemmän kuin Suomessa.

Hyvä puhemies! Entä sitten rikollisuuden kehitys? Täällä on jo moneen kertaa esitetty toisistaan poikkeavia näkemyksiä eri tilastoista. Totta lienee kuitenkin, että esimerkiksi poliisin tietoon tulleet talousrikokset ovat kasvaneet viimeisten vuosien aikana. Erityisesti kansalaisten turvallisuudentunteeseen vaikuttavat pahoinpitelyt ovat

lisääntyneet vuodesta 93 vuoteen 96 lähes 6 000:lla. Myös huumeusainerikokset ovat yleistyneet. Huumeiden ohella niin ikään erilaisten lääkeaineiden väärinkäyttö on yleistynyt. Yhä useammat vanhemmat pohtivat lastensa mahdollisia huume- ja lääkekokeiluja.

Merkkejä turvattomuuden yleistymisestä ja rikollisuuden uusista muodoista saamme lukea päivittäin sanomalehdistä. Jos tämä välikysymys ei hallitusta kaadakaan, on tämä keskustelunavaus ja herätys sikäli, että niin hallitus kuin eduskuntakin tiedostavat, missä mennään ja millä tulevaisuus näyttää.

Yhä enemmän avautuvat rajat ja kansainvälistyminen näkyvät myös rikollisuudessa. Tästäkin syystä poliisilla tulee olla riittävästi resursseja valmistautua meille uuden rikollisuuden torjuntaan. On turha kuvitella, että Suomi olisi jokin erityinen lintukoto, jonne uudenlainen rikollisuus ei yltäisi.

Kansalaisten turvallisuudentunteeseen vaikuttaa suoranaisten rikosten lisäksi erityisesti niin sanottu yhteiskunnallinen ilmapiiri. Tällä hetkellä yhteiskunnallinen ilmapiirimme on turvattomuudentunnetta lisäävä. Se on allekirjoitettu niin hallituspuolueiden kuin oppositionkin edustajien puheenvuoroissa. Kansalaisten jakautuminen pärjääjiin ja syrjäytyviin on suurin ongelmamme. Kysymys perusturvallisuuden järkkymisestä on tuttu monelle. Työttömyys ja heikentyneet toimeentulomahdollisuudet ajavat monia harkitsemattomiin tekoihin. Pimeä työ, pikkunäpistykset, pahoinpitelyt, alkoholiongelmät jne. viestivät turvaverkkojen katkeamisesta.

Hyvä puhemies! Muutama sana vielä nuorten ääriryhmien toiminnasta.

Kansalaistottelemattomuus ei ole uusi asia, ja ainakin minun mielestäni väkivallaton, ilkeä ja kansalaistottelemattomuus mielipiteen ilmaisumuotona ei ole tuomittava. Uutta, niin sanottuun perinteeseen kansalaistottelemattomuuteen verrattuna kuitenkin on, että osa nuorista, tosin pieni joukko, on valinnut tahallisten tihutöiden ja sabotaasien kautta vaikuttamisen. Tällaisia lainvastaisia iskuja on suunnattu muun muassa turkistarhoja ja -liikkeitä kohtaan. Tämän porukan perusteella ei tule tuomita eläinten suojelua sinänsä, mutta on tehtävä selvä ero mielipiteenilmaisun ja rikollisen toiminnan välillä.

Turkistarhaiskuista puhuttaessa ei voi lähteä siitä, että tihutöiden tekijöiden tarkoitus, ehkä hyväkin tarkoitus, pyhittäisi keinot. Katson, että ainakin joukko ääriaktivisteista ei usko organisoituun yhteiskuntaan, vaan on valinnut puh-

taan anarkian filosofiakseen ja jopa toimintatavakseen. Kun lukee anarkistisia lehtisiä ja kirjasia, saa tietää, että nämä tahot suhtautuvat avoimen vihamielisesti ja torjuvasti yhteiskuntaan ja yhteiskunnan instituutioihin, muun muassa poliiseihin. "Älä kutsu poliisia siaksi, sillä siat ovat alistettuja, poliisit alistajia." Näin kuuluu anarkistien filosofia.

Tässä keskustelussa on useaan kertaan otettu esille Tampereen Mustavihreät päivät. Itse katsoisin, että olisi parempi olla heiluttamatta tuomitsevia leimakirveitä, ellei tiedä, mitä siellä todella tapahtui. On parempi, että asiat tutkitaan, ennen kuin kovasti kerrotaan mielipiteitä siitä, mitä siellä todella tapahtui. Siitä kuitenkin olen varma, että niitä anarkistisesti suuntautuneita nuoria huvittaa tietää, että Suomen eduskunnassa käydään keskustelua siitä, käyttikö poliisi Tampereella kommandopipoja vai ei, ja myös se huvittaa heitä varmasti kovasti, että täällä keskustellaan siitä, saiko poliisi käyttää kyseisiä päähineitä vai ei.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäinen puheenvuoro on kuultu tänä päivänä, 37 näyttää tällä hetkellä olevan listalla ja heti ensimmäisessä puheenvuorossa palattiin poliisin määrärahoihin.

On syytä palauttaa mieleen se, mitä hallintovaliokunnalle eilen ilmoitettiin. Ilmoitettiin, että poliisi ensinnäkin haluaa vajaan 40 miljoonaa markkaa lisää rahaa eikä mitään sellaista määrää, minkä ed. Vehviläinen äsken totesi.

Toisekseen valtiovarainministeriön edustaja ilmoitti, että heidän laskujensa mukaan poliisin virkojen määrä on vuodesta 92 noussut vuoteen 97 119:llä eikä tilanne ole toisinpäin. Kumpikaan ei merkitse sitä, ettei resurssitarpeita ilmiselvästi käytännön tasolla olisi, mutta jos näillä luvuilla kaikki puhujat kerta toisensa jälkeen pelaavat ja viranomaisluvut ovat aivan kokonaan toista, niin en tiedä, onko tällainen keskustelu ylipäätään mielekäästä tässä salissa. Ehkä ministerikin voisi, kun on paikalla, kommentoida nyt tähän, että tämä asia tulisi ainakin johonkin jamaan niin, että keskustelu olisi johonkin pisteeseen edennyt yhden vuorokauden tuloksena.

Ed. Rask: Arvoisa herra puhemies! Tämä välikysymys on kahdella tavalla hyvä. Ensinnäkin on aivan oikein, että eduskunnassa keskustellaan myös kansalaisten turvallisuudesta, ei vain Emusta, valtiosäännöstä tai helikoptereista, jot-

ka tulevat täyttämään tämän salin tämän kevään aikana. Toiseksi tämä välikysymys on mieluista meille kansanedustajille sen tähden, että salliihan tämä puheen lähes asiasta kuin asiasta.

Välikysymyksen on kerätty uhkakuvia lähtien koulujen menoleikkauksista vanhusten yksinäisyyteen, turkistarhauksesta raakoihin rikoksiin. Välikysymyksessä ei juurikaan perustella väitteitä ja uhkakuvien todenperäisyyttä. Yksi väite kuitenkin perustellaan: Välikysymyksen mukaan turvattomuuden tunne kansalaisten keskuudessa on neljässä vuodessa viisinkertaistunut, ja välikysymyksessä ilmoitetaan, että lähde on viime vuoden lopulla ilmestynyt Kuntalehti. Minä tarkistin tuon Kuntalehden numeron ja artikkelin turvallisuudesta ja tällaista tietoa en kyllä sieltä löytänyt.

Ilmeisesti välikysymyksen tekijät viittaavat Efektian tekemään kuntatutkimukseen, palvelututkimukseen, viime vuodelta, jossa nyt ensimmäistä kertaa kysyttiin usealla kysymyksellä turvallisuudesta. Tutkimustulokset ovat sinänsä mielenkiintoiset, koska sieltä löytyy oikeastaan molemmille osapuolille, sekä hallituspuolueiden että opposition edustajille, sopivat väitteet.

Esimerkiksi helsinkiläisistä oli erittäin tai melko huolestuneita siitä, että he joutuisivat väkivaltaisen ryöstön kohteeksi, 62 prosenttia. Mutta 77 prosenttia helsinkiläisistä koki turvalliseksi tai melko turvalliseksi kävelemisen asuinalueellaan myöhään illalla. Nämä ovat saman tutkimuksen tuloksia. Niin kuin eilen monta kertaa todettiin, turvallisuus on nimenomaan tunnekysymys, ja tästähän tässä on kysymys.

Toisessa väitteessä todetaan, ettei kansalaisten jyrkän kielteinen suhtautuminen rattijuopumukseen ole saanut riittävästi hallituksen vastakaikua. Sisältääkö tämä välikysyjien toiveen rattijuopumusrangaistusten koventamisesta? Sen käsityksen siitä ainakin saa.

Edellisen hallituksen aikana laski ehdottomien rattijuopumustuomioiden määrä ja myös niiden pituus. Tuolloin otettiin käyttöön yhdyskuntapalvelukokeilu niin, että 70 prosenttia yhdyskuntapalvelusta jo vuonna 94 oli rattijuopousseuraamuksia ja samana vuonna ehdottomista rattijuoppoustuomioista yli puolet muutettiin yhdyskuntapalveluksi. Viime kaudella käyttöön otettu rangaistus ja välikysymyksen toive rangaistusten ankaroittamisesta ovat mielestäni hieman ristiriitaisia, ja sen tähden opposition vaatimukset tuntuvatkin oudoilta. En tiedä, onko kovin viisasta vankilaan edes laittaa. Eikö noin 200 000 markkaa vuodessa maksa yhden

vangin hoito vankilassa? Kyllä näitä talouskysymyksiäkin on syytä pohtia. Muuten siihen en halua puuttua.

Herra puhemies! Opposition kansaa mielistelevä politikointi paljastuu tämän välikysymyksen näkökulmasta. Aiheena on kansalaisten turvallisuus, mutta näkökulma on väkivallassa ja rikollisuudessa. Onko Suomi sitten enää turvallinen maa? Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkijan toteamus on, että rikollisuutta pelkäävät usein ne, jotka kaikkein epätodennäköisimmin joutuvat rikoksen kohteeksi. Eurobarometri vahvistaa, että me suomalaiset tunnemme maamme turvalliseksi. Vain tanskalaiset pitävät omaa maataan turvallisempaan kuin me suomalaiset omaa maatamme. Niin sanotun uhritutkimuksen mukaan alle 10 prosenttia suomalaisista pelkää liikkua yksin öiseen aikaan asuntonsa läheisyydessä. Muualla Euroopassa paikoin jopa 60 ei uskalla mennä ulos illalla kävelemään. Ainakin näiden mittareiden ja tutkimusten mukaan voi sanoa, että kyllä Suomi on edelleenkin turvallinen maa.

Eilisistä puheenvuoroista, herra puhemies, haluan mainita ed. Virtasen ryhmäpuheenvuorossaan esittämän toteamuksen, joka minusta oli hyvin satuttava. Hän sanoi muun muassa näin: "Demokratia on turvallisuutta." Olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä ja haluan jatkaa ajatusta näin: Demokratia on myös turvallisuuden tae. Ja sitähan me täällä nyt vaalimme välikysymyskeskustelua käydessämme.

Eilisillan viimeisiä ja erityisesti mainittava oli ed. Aino Suholan puheenvuoro, jota olisi toivonut suuremman osan meistä olleen kuulemassa. Ed. Suhola kiteytti muun muassa sanoen, että meidän tulisi rakentaa sovinnon siltoja, ja hän luetteli pitkän rimpun, keiden kaikkein välillä sovinnon siltoja pitäisi rakentaa. Voi todeta, kun puhemieskin ennen täysistunnon alkua ilmoitti meille merkittävät luvut, että Suomen osalta Suomen ja Ruotsin välinen sovinnon silta on nyt kyllä ihan kunnossa käydä. Kun olemme täysistunnossa, niin sovinnon sillan rakentaminen hallituksen ja opposition välillä olisi aika tärkeä asia, mutta voi olla, että ensi vuonna olevat vaalit ovat sille esteenä.

Herra puhemies! Muuten olen sitä mieltä, että poliisin määrärahoja ei pidä enää leikata.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Rattijuoppojen rangaistuskäytännössä siirryttiin tiettyssä vaiheessa pois tehokkaalta linjalta, ja se tapahtui silloin, kun Seutulan

ojankaivu lopetettiin rattijuopoilta. Siirryttiin ehdollisiin rangaistuksiin ja sittemmin kiinteät rangaistukset ovat menneet yhdyskuntapalveluksi, joka käytännössä ei ole mitään. Mutta rattijuopot, jotka olivat palvelemissa aikanaan Seutulassa ja olivat siellä kolme tai viisi kuukautta, tulivat ruskeina, punaposkisina ja terveinä sieltä tehtyään työtä ja syötyään hyvin ja oltuaan ulkona. Heissä oli jotain toivoakin. Ei nykyinen rangaistusjärjestelmä rangaistuksena merkitse yhtään mitään siihen verrattuna, mitä olivat aikanaan ojankaivu Seutulassa. Moni entinen rattijuoppo vielä kaiholla muistelee oloaan Seutulassa, muistaa kaivelleensa siellä oja ja sanoo, että se oli tavallaan kuin elämän uusi alku. Muutamat ovat varmaan samaa mieltä, esimerkiksi ed. Järvi-lahti, kun nauroi niin helakasti.

Mitä tulee siihen, kun sanottiin, että ne, jotka pelkäävät eniten joutuvansa rikoksen kohteiksi, harvemmin joutuvat: totta kai, kun eivät uskalla mennä mihinkään, pelkäävät niin, että pysyvät sisällä. Eiväthän he joudu koskaan rikoksen uhreiksi, mutta ne, jotka eivät pelkää joutuvansa, tietenkin antautuvat yhteiskunnassa rikoksen uhreiksi.

Mutta itse olen sitä mieltä ajateltaessa rikollisuutta Suomessa ja sitä, uskaltaako lähteä ovesta kävelemään ulos, että me olemme turvallinen maa vielä tänä päivänä. Minä olen seurannut oikein tarkoituksella sitä ja katsellut kaupungin valoja ja kaupungin ääniä. Ne ovat vielä tänäkin päivänä hyvin turvalliset Suomessa, oli sitten Helsinki tai Tampere. Sitä en lähde kiistämään ollenkaan toiseen suuntaan.

Ed. Liikkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rask totesi, että tässä salissa nyt maalataan uhkakuvia. Kun itselläni on sukuakin paljon poliisivoimissa, täytyy sanoa, että ei tässä kyllä mitään uhkakuvia tarvitse maalata, vaan kyllä saatujen selvitysten perusteella olen tullut siihen johtopäätökseen, että turvallisuus on Suomessa tietyillä alueilla huomattavasti lisääntynyt. Ed. Rask myös peräsi väitteiden perusteluja. Itse kun asun Kaakkois-Suomessa, jossa on rajanylityspaikkoja, täytyy sanoa, että ed. Raskin sopii tulla sille puolelle ajelemaan autolla, etenkin omalla autolla, niin näkee, minkälaista liikennekulttuuria sielläpäin harrastetaan. Todella vaaratilanteet ovat sellaisia, että liikennevalvontaa pitäisi saada huomattavasti tehostettua.

Edelleen tällä hetkellä päivystysalueet ovat niin suuria, että kyllä tilanne on se, että turvatto-

muus siitä lisääntyy, koska saattaa esimerkiksi Kaakkois-Suomessa olla tilanteita, joissa rikoksen tapahduttua poliisivoimien päivystäjät saadaan paikalle suurin piirtein 50 minuutin kuluttua. Silloin ei ole enää mitään tehtävissä. Lisäksi poliisit tänä päivänä pääsääntöisesti ovat muutaneet suuriin asutuskeskuksiin. Maalla heitä ei paljon näe.

Edelleen määrärahoista täytyy sanoa, että ihmetyttää tämä puhe. Me lähes kaikki talousarvion käsittelyn yhteydessä olimme sitä mieltä, että 70 miljoonaa tarvitaan lisää poliisivoimille, mutta annettiin 30 miljoonaa. Minusta tällaisia asioita pitäisi suoraan päättää eikä niitä vuositolkulla jauhaa. Poliiseja on yksinkertaisesti liian vähän, ja heidän toimintavaltuuksiaan pitää saada tehostettua tässä maassa.

Ed. Vähänäkkä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyn ed. Liikkasen näemyksiin siitä, että nimenomaan turvattomuutta Suomessa on alueellisessa mielessä, ja hän toi juuri Kaakkois-Suomen alueen tässä suhteessa esille. Voin mainita esimerkiksi Haminan kihlakunnan, johon kuuluu neljä kuntaa. Haminahan on vajaan 20 kilometrin päässä vilkkaimmasta rajanylityspaikasta Vaalimaasta. Sieltä tulee tai sinne menee päivittäin yhteensä 15 000 ihmistä. Edelleen niissä kunnissa, joihin viittasin, on vajaa 30 000 asukasta. Tilastot tietävät kertoa, että noin 40 prosenttia siinä kihlakunnassa suoritetuista rikoksista on sen vähemmistön tekemiä, jonka jäseniä menee itään tai tulee sieltä. Aikanaan poliisivahvuus mitoitettiin siinä kihlakunnassa sen mukaan, mitä on ympärillä olevaa vakituista väestöä, joka vielä asuu stabiilisti ja usein haja-asutusalueella ja jonka rikollisuus on oikeastaan Suomen keskiarvoa pienempi. Tämä kuvastaa selkeästi, mikä tilanne siellä on ja mikä virhe on poliisi-piirikohtaisessakin miestyövoiman jakamisessa. Toivoisin, että poliisiministeri tämän osalta ryhtyisi korjaaviin toimenpiteisiin.

Jos Vaalimaan rajalla tavataan esimerkiksi venäläinen rattijuoppo, jolle tuli on suorittanut puhallusnäytteen ja saanut näytön esille, niin kestää ainoalta lähetettävissä olevalta poliisiparitiolta, jossa on kaksi miestä yhdessä autossa, kaksi kolme tuntia, ennen kuin saadaan asia hoidetuksi. Silloin ehtii tapahtua poliisi-piirin muilla alueilla muutakin.

Ed. Rask (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Liikkaselle haluan todeta, että todel-

lakin kaipasin välikysymykseen perusteluja sen tähden, että vain yksi asia oli perusteltu. Kun sitä yritin tarkistaa, en ainakaan minä löytänyt sellaisia perusteluja, joilla välikysymyksessä väitettiin turvattomuuden tunteen lisääntyneen.

Muutoin olen kyllä hänen kanssaan ihan samaa mieltä siitä, että poliisien määrärahoihin ja voimavaroihin ei pitäisi enää puuttua. Itse Lapis-ta kotoisin olevana tiedän kyllä täsmälleen, kuinka todella pitkiä voivat poliisien matkat olla, kun hälytys tulee eri piirin toiselta laidalta. Tämä on ihan selvä asia ja onneksi tunnustettu ja toivon mukaan tulevassa päätöksenteossa otetaan huomioon.

Sisäasiainministeri E n e s t a m : Arvoisa puhemies! Mitä ensinnäkin poliisin toimintamäärärahoihin tulee, on totta, että puheissa liikkuu paljon erilaisia summia. On myös valitettava tosiasia, että valtiovarainministeriöllä ja sisäasiainministeriöllä on eri käsitys siitä, mistä lähdetään liikkeelle ja mikä on varsinainen tarve. Siitä käydään edelleenkin keskusteluja. Mutta kyllä on näin, että ei ainakaan reaali maailmassa ole niitä rahoja eikä virkoja, jotka VVM väittää meillä olevan. Muistuu mieleen ilman muuta Munchhausen ja hänen temppunsa.

Ministeriön esitys on, että 35 miljoonaa markkaa pitäisi saada lisää. Tämä on virallinen ministeriön kanta, ja siitä käydään keskusteluja.

Mistä sitten nämä lisärahat ovat tulleet? Siitä, että jos halutaan täyttää kaikki avoinna olevat virat ja kun yksi virka maksaa noin 200 000 markkaa vuodessa, se tekee 100 miljoonaa markkaa lisää. Tämä olisi selitys.

Mitä tulee hälytysaikoihin, kun ed. Liikkanen mainitsi, että saattaa kestää yli 50 minuuttia, niin keskimääräinen hälytysaika on noin 10 minuuttia, ja siinä on kaikesta huolimatta pysytty. Tiedän kyllä, että on erinäisiä tapauksia, joissa on kestänyt kauemmin. Mutta joka vuosi käydään tuloskeskusteluja, ja kyllä tällä hetkellä Itä-Suomi on erityisen mielenkiinnon kohteena, kun jae-taan niukkoja voimavaroja.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Muutamalla sanalla haluan myös vauhdittaa välikysymyskeskustelua. Näyttää siltä, että salissa vallitsee kutakuinkin yksimielisyys siitä, että kansalaisten turvallisuus on asia, josta ei tule tinkiä. Samalla on myös todettu, että viime vuosien aikana syystä tai toisesta siitä on tingitty. Näin ollen enemmän kuin hyvään saumaan tässä suhteessa tuli kristillisten ja muun opposition väliky-

symys, jotta keskustelu tästä ihmisten ja elämän kannalta oleellisesta ja tärkeästä asiasta saataisiin käyntiin.

Saattaahan olla, että tämä myös johdattaa Suomen uudelle upeammalle turvallisemmalle tielle uuden hallituksen johdolla. Sitä en nyt vielä osaa ennakoida, mutta kun puheenvuoroja on kuunnellut, tuntuu, että vasemmalta ja oikealta-kin päin on sellaista liikehdintää. Varsinkin kokoomuksen ed. H. Koskisen puheenvuoro oli aivan selkeästi niin voimakas, että vaikea on kuvitella, että he samassa hallituksessa istuvat tämän turvallisuuskeskustelun ja välikysymyksen jälkeen enää; uskon näin. Ryhmähän on aina pitänyt ryhmäpäätöksensä, ja kun ryhmä on todellakin näin voimakasta mieltä kuin Koskinen sanoi puheenvuorossaan, niin mielenkiinnolla jään odottamaan asioita.

Kun, arvoisa puhemies, otin tällaisen ryhmäpäätöksen tässä esille, niin minä haluaisin tässä muistuttaa kokoomusta ja muitakin puolueita siitä, että silloin, kun ryhmäpäätöksiä tehdään, siinä myös rakentuu kansallisen turvallisuuden tunne tietyllä tavalla. Yksi merkittävä osa siinä, että ihmiset kokevat olonsa turvallisiksi, on se, että he voivat luottaa muun muassa poliittisiin päätöksentekijöihin ja siihen, että kun nämä jotakin sanovat, he myöskin toimivat samalla tavalla.

Siinä mielessä minä uskon, että kokoomus haluaa olla tämän luottamuksen arvoinen eikä toimia niin kuin esimerkiksi Natura-asiassa, että täällä äänestellään sen puolesta, tehdään kaikki, että Natura menee läpi, ja kentällä sanotaan, että ei, mitä tupajumeja ne ovat, nehan ovat demareitten ja muiden aikaansaannoksia, emme tule semmoista hyväksymään, vaikkakin koko ajan kehitys menee eteenpäin, jotenka kansalaisten luottamuksen palauttaminen on yksi keskeinen asia.

Arvoisa puhemies! Lähden nyt varsinaiseen teemaan. Ajattelin ed. Heikki Koskisen puheenvuorosta innostuneena, vaikka se eilisiä lumia oli, aloittaa tällä pienellä kertauksella ja muistutuksella ja sitä kautta virittäytyä keskustelun tunnelmaan turvallisuuden merkityksestä.

Turvallisuushan on perusasia, se on monien tarvehierarkioiden, muun muassa Maslowin hierarkian, ihan alkupään asioita, että ihminen voi kokea olonsa turvallisiksi. Voi sanoa, että arvottomuuden tunteessa, joka sitten lisää väkivaltaa ja sentapaista kehitystä, kyllä monesti on kysymys siitä, että ihmisen perusturvallisuus on pääsyt järkkymään. Silloin pääsee syntymään myös-

kin arvottomuuden tunnetta, mikä lietsoo ihmistä laveammalle tielle.

Viime vuosien aikana valitettavasti kansalaisten perusturvallisuus on heikentynyt. Sitä on perusteltu sillä, että kun me olemme eurooppalaisessa unionissa, missä on vapaa liikkuvuus, missä rajat ovat auki käydä ja tulla, niin sitä kautta myöskään emme voi elää missään lintukodossa emmekä Ahon Impivaarassa, vaan meidän täytyy elää eurooppalaisessa unionissa, missä yksi osa todellisuutta on myöskin lisääntyvä väkivalta, lisääntyvä rikollisuus. Huumeitakin on alkanut maahan virrata. On tietenkin totta, että näin on tapahtunut.

Mutta minun mielestäni tälle kehitykselle ei saisi antaa noin vain periksi, vaan olisi toimittava sillä tavalla, että pyrittäisiin ehkäisemään niitä haittoja, mitä niin Euroopan unionin vapaan liikkuvuuden kautta kuin muutenkin kansainvälistymisen kautta on tullut. Me voimme silti toimia linjakkaasti omalla tavallamme eikä niin, että me alistumme kaikkeen siihen ja sanomme, että se nyt vain yksinkertaisesti on näin, tälle ei enää voi tehdä mitään. Siinäkin mielessä tämä on tärkeää, koska silloin kun Euroopan unionista ja vapaasta liikkuvuudesta puhuttiin, niin kyllähän äänenpainot olivat sellaisia, että kun Suomi sitten on tässä autuuden lähteessä sisällä, niin silloin susi ja lammak kulkevat rinnakkain. Nyt olemme huomanneet sen, että lammasta jo tähän mennessä näiden kahden vuoden aikana on hyvin monta kertaa tarvinnut vaihtaa.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa on käynyt myös ilmi se, että poliisien viroissa on suuria puutteita, yli 500 virkaa on tällä hetkellä auki. Sen tietää myös sisäministeri, 580 taita olla teidän virallinen lukunne, mitä katselin. Puhuttiin, että Euroopan unionin jäsenyys lisää Suomen turvallisuutta ja vakautta. Nyt puhutaan, että turvallisuutta voidaan luoda tähän maahan, ja huomenillalla sitä aletaan luoda helikopterihankintojen kautta. Jollakin tavalla tuntuu ihmeelliseltä, että kun keskustasta tai mistäpäin tahansa käyttää puheenvuoron poliisien virkojen täyttämisen puolesta, ensimmäisenä tullaan ujeltamaan vasemman puolen puhujakorokkeelta, että jaa, mistä se keskusta meinaa nyt ottaa lisää lainaa ja millä lainalla tämä rahoitetaan, vaikka kysymys on niin merkittävästä asiasta kuin kansalaisten turvallisuudesta, minkä päälle kaikki hyvinvointi, elinkeinoelämä ja muu, voi rakentua.

Sitten kun puhutaan siitä turvallisuudesta, minkä hallitus, esimerkiksi vasemmistoliitto ja demarit, näkevät merkityksellisinä, myöskin ko-

koomus, eli helikopterihankinnoista, joilla voidaan turvata ylintä valtiojohtoa, siihen kyllä löytyy rahaa. Silloin ei tarvitse enää velkakierteseen mennä mukaan.

Arvoisa puhemies! Kun ministeri on paikalla, haluaisin kyllä, että te sisäasiainministerinä painaisitte hallituksessa sillä tavalla, että ensin laitettaisiin kotikutoiset asiat kuntoon, sisäinen turvallisuus, poliisien virat sille hollille, että kansalaiset voivat kokea, että on turvallista liikkua. Esimerkiksi pohjoisessa Suomessa voi kestää jopa kaksi kolme tuntia, kun on väkivaltatapaus, ennen kuin saadaan poliisi paikalle. On ilman muuta selvää, että kansalaiset, jotka tietävät tämän asian, eivät voi täysin turvallisin mielin olla, vaan joutuvat miettimään, millä tavalla hätätilanteessa turvautua poliisin apuun, jos sitä ei ole saatavilla. Tämä on näkynyt tietenkin myös lisääntyvänä rikollisuutena. Tästä johtuen toivoisin, että tähän asiaan kiinnitettäisiin huomiota paremmin.

Uskon, että ministeri Enestam tekee tässä parhaansa. Jatkossakin esimerkiksi pohjoisen kohdalla voi helpottaa se, että rajamiehille jonkin verran voidaan antaa hätätilanteessa poliisivaltuuksia toimia ja hoitaa pitkien etäisyyksien kunnat siten, että siellä olevat ihmiset voisivat kokea, että heidän turvallisuudestaan valtiovalta haluaa edelleen huolta kantaa.

Arvoisa puhemies! Lähdin luottamuksen puutteesta päättäjiin ja uskon luottamuksen syntyvän, jos sanat ja teot ovat samaa puuta. Kyllä tässä on sellainen asia, että meidän täytyy myöskin päätöksentekijöinä muistaa, että ei se yleistä turvallisuutta ja lainkunnioitusta lisää, jos laki ei ole kaikille sama, jos välinpitämättömyys saa lisääntyä ja tällaisia tapauksia esiintyy, mitä nyt yhteiskunnan korkean tahon kohdalta on tullut ilmi. Puhutaan vastuun kantamisesta esimerkiksi tapaus Sundqvistissa ja muissa. Kyllä ne ihmisten mielissä kovasti kaivertavat. He miettivät, mitä se lain kunnioittaminen on, jos sitä minun, tavallisen duunarin, tavallisen työläisen, tavallisen ihmisen, tarvitsee toteuttaa, mutta sitten hyvässä yhteiskunnallisessa asemassa olevat ihmiset voivat ikään kuin toimia ja käyttäytyä sillä tavalla, että laki ei heille kuulu, ja ottaa erivapauksia. Kyllä yleisen lainkuuliaisuuden kannalta esimerkin voima on erittäin merkittävä.

Toisaalta mietin sitä, kun itse uskon kasvatuksen voimaan, että lainkuuliaisuuteen pitäisi lähteä kasvattamaan jo pienestä pitäen. Ei ole kauan siitä, kun olin opettajana. Muistan, kun katsottiin koulutelevisio-ohjelmia, että oli muun muas-

sa sellainen koulutelevisio-ohjelma, missä pidettiin sankarina nuorta, joka kävi vapauttamassa kettutarhalta ketut. Hän oli sankari. Lapsi ja nuori ei välttämättä hahmota, mistä on kysymys, kun tällaisia esitetään eikä kerrota, että on rikollista puuttua toisten ihmisten elinkeinon ja omaisuuteen. On tietenkin selvää, että jos todellisuudentaju hämärtyy, niin rikollisuus sitä kautta myös menee eteenpäin. Sen vuoksi kyllä kasvatuksen kauttakkin pitäisi luoda selviä arvoja ja selviä normeja. Minä uskon, että lait ja normit oikealla tavalla luovat turvallisuutta.

Tässä tietenkin joku voi sanoa, että ahaa, sitä kaivataan semmoista poliisivaltiota, missä on laki lain perään. Ei näin, mutta on totta, että järjestäytyneessä yhteiskunnassa täytyy olla selkaiset lait ja sellaiset normit, jotka suojelevat ihmisten elämää, että ihmiset voivat elää ehyttä ja turvattua elämää. Esimerkin voima on siis tärkeä, ja siinä tärkeässä paikassa ovat myös päätöksentekijät, niin kansanedustajat, ministerit kuin kaikki muutkin yhteiskunnan johtavissa asemissa olevat. Se on selvä, että heitä ihmiset hyvin voimakkaasti, ja meitä siis kaiken kaikkiaan, seuraavat.

Kun puhutaan kasvatuksesta, on tietenkin selvää, että kodin rooli on merkittävä. Sitä ei voi unohtaa, ja sitä tulee korostaa. Kotia tulee tukea kasvatustehtävässä. Jokainen voi itse arvioida, millä tavalla viime vuosien aikana hallitus on tukenut kotia kasvatustehtävässä, onko se luonut mahdollisuuksia ehyeen turvattuun elämään, vanhempien ja lasten hyvien suhteiden syntymiseen vai onko sillä kenties ollut ajatus siitä, niin kuin aikanaan laulettiin, että ”vilja kasvaa kaikkein kauneiten Neuvostoliitossa”. Tämä laulu oli se, jota Komsomolin nuoret lauloivat. Jollakin tavalla tuntuu, että sellaista ajatusta vielä on joillakin, että meilläkin pitäisi lapset siirtää kotia erilaisiin laitoksiin, missä näitä lauluja voitaisiin laulattaa aina sen mukaan, mihin minkälainen yhteiskunnallinen tilanne tai ideologia antaa aiheen. (Välihuutoja)

Arvoisa puhemies! Saattoi olla, ed. Tiusanen, että muistin hiukan väärin näitä sanoja, kun en ollut niitä päiväkodissa laulamassa, mutta halusin ottaa tämän asian sen vuoksi esille, että on hyvin merkityksellistä miettiä sitä, kun puhutaan turvallisuudesta ja puhutaan kotien vastuusta, millä tavalla hallitus on tukenut kotien asemaa ja sitä ehyttä ja turvattua elämää, jota kotona voi syntyä.

On tietenkin selvä, että kasvatukseen liittyy muitakin kuin koti. Siihen liittyy koulu, ja puhu-

taan monesti, että on kasvatuksen kovat koot: Koulun lisäksi myös katu on varmasti se, mikä vaikuttaa, niin kuin ovat kirkko ja kasarmikin, mutta kaiken kaikkiaan itse näen, että se varhaiskasvatus, jota kotona ja koulussa tapahtuu, on niitä painopisteitä, joihin meidän pitää satsata ja joita pitää tukea. Lähtökohtana on se, että kotona voi tapahtua turvallista kasvamista ja samoin myös koulussa, niin perusopetuskoulussa kuin myöhemmin. (Ed. Puisto: Noilla asenteilla opettajana koulussa vai?) — Anteeksi ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Jatkaako puhuja?

P u h u j a : Kyllä puhuja jatkaa.

Arvoisa puhemies! — En ymmärtänyt aivan täysin ed. Puiston kysymystä asenteista. — Jos puhutaan asenteista ja koulukasvatuksesta, ilman muuta on hyvin merkityksellistä, että koulussa huolehditaan perusturvallisuudesta. Se on erittäin merkityksellinen asia. Se on yksi sellainen arvo, josta tulee pitää kiinni kaikissa olosuhteissa. On tietenkin selvä, että kun puhutaan koulukasvatuksesta, joka rakentuu turvallisuuden päälle, siellä on monia muitakin asioita. Opettajan henkilökohtainen asenne suhteessa oppilaisiin ja oppiaineisiin on myös se, mikä vaikuttaa kokonaistulokseen.

Ed. Markkula-Kivisilta eilen puheenvuorossaan kävi hyvin kauniisti läpi Terho Pursiaisen ajatuksia siitä, kuinka nykyään hyvin voimakkaasti ollaan siirtämässä yhteiskunnalle vastuuta välittämisestä. (Ed. Rinne: Pursiainen on niin monenlaista puhunut elämässään!) Mutta minusta tässä, ed. Rinne, Pursiainen on puhunut aivan oikeata asiaa. — Emme me voi siirtää vastuuta välittämisestä yhteiskunnalle.

Meidän tehtävämme lainsäädännössä, vielä palaan tähän, on huolehtia siitä, että lapsen ja nuoren kasvu kotona taikka koulussa lainsäädännöllä turvataan sikäli, että hänellä on edellytykset kasvaa ja kehittyä tasapainoiseksi yhteiskunnan jäseneksi. On tietenkin muistettava, että jokaisella on henkilökohtainen vastuu, enkä minä sitä aja takaa, että vain yhteiskunnan täytyisi välittää. Yhteiskunnan pitää luoda sellaista lainsäädäntöä, joka mahdollistaa sen välittämisen entistä paremmin. Tässä mielestäni on viime aikoina epäonnistuttu ja ne päätökset, joita tämä hallitus on tehnyt, ed. Puisto, eivät ole olleet omiaan lisäämään turvallisuutta vaan päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Minä haluan loppuun ot-

taa vielä yhden sellaisen asian, joka liittyy myös perusturvallisuuteen. Mielestäni peruslähtökohhta nyt meidän yhteiskunnassamme on se, että me olemme hyväksyneet tiettyjä asioita, tiettyjä ajatusmalleja, esimerkiksi ajatuksen siitä, että vapaa kilpailu on tärkeämpi kuin heikoimmassa asemassa olevan ihmisen asiat taikka arvot tai turvallisuus. Meillä on tällainen ajattelu, että vapaa kilpailu ohittaa kaiken. Se on tärkeämpi siis kuin tavallisen kansalaisen ja heikoimmassa asemassa olevan turvallisuus. Minä väitän, että viime vuosien aikana se asenne, joka hallituksella on ollut, on ollut juuri tämän suuntainen. Siitä on monia esimerkkejä. Valitettavasti on näin, ed. Puisto.

Tämä on sellainen asia, että hyvin nopeasti, kun tällaisen väitteen sanoo, tullaan sanomaan, että kuulehan nyt, hyvä edustaja, jos ei ole vapaa kilpailua, ei voida huolehtia heikoimmassa asemassa olevista. Mutta jokainen me tiedämme sen, että ne yritykset, jotka vapaassa kilpailussa ovat voimakkaasti mukana, suuret vientiyritykset jne., eivät ole mitään sosiaalitoimistoja, vaan pyrkivät huolehtimaan yrityksen kilpailukyvyttä, kannattavuudesta jne. Sen vuoksi yhteiskunnan on otettava se rooli, että se pyrkii huolehtimaan heikoimmassa asemassa olevista ihmisistä.

Kun aikoinaan saksalaiselta piispalta Niemölle kysyttiin, miten oli mahdollista, että 30-luvulla natsit nousivat Saksassa valtaan, hän sanoi: ”No, he hyökkäsivät kommunismia vastaan. Mutta enhän minä ole kommunisti. Mitä se minulle kuuluu? He hyökkäsivät sosialisteja vastaan. Mutta enhän minä ole sosialisti. Mitä se minulle kuuluu? He hyökkäsivät ammattiyhdistysliikettä vastaan, mutta en minä kuulu ammattiyhdistysliikkeeseen. Mitä se minulle kuuluu? He hyökkäsivät juutalaisia vastaan, mutta en minä ole juutalainen. Mitä se minulle kuuluu? Ja kun he lopulta hyökkäsivät minua vastaan, ei minulla ollut enää mitään, millä puolustautua ja mitä puolustaa.”

Arvoisa puhemies! Minä pelkään, että meillä on myös yhteiskunnassa menossa vähän samanlainen kehitys. Nyt jollakin tavalla yhteiskunnan paremmassa asemassa olevat eivät reagoi siihen, kun meillä syrjäytymistä tapahtuu. Siihen ei reagoida tarpeeksi voimakkaasti, vaan syrjäytymisen koko ajan jollakin tavalla hyväksytään väistämättömäksi kehitykseksi aivan samalla tavalla kuin Euroopan komission Valkoisessa kirjassa, jossa puhutaan koulutuspolitiikasta, todetaan, että nyt pitää perustaa second chance -schooleja syrjäytyneille. Se on koulutuspolitiikkaa, mutta se ei ole sivistyspolitiikkaa. Tällainen kehitys on

koko ajan näkyvässä, ja minä pelkään, että me joudumme toteamaan joskus aivan samalla tavalla, kun tämä kahtiajako syvenee, että eihän se koskettanut minua, miksi minä siihen olisin puuttunut.

Sen vuoksi, kun puhumme nyt turvallisuudesta ja välikysymyksestä, jossa kansalaisten turvallisuus on nostettu ylitse muiden, on mietittävä sitä, millä tavalla me voimme ehkäistä tällaista kehitystä, millä tavalla me, vaikka meillä ei olisi omia lapsia tai vaikka meidän lapsemme olisivat kasvaneet jo ulos kotoa, huolehtisimme lapsista; vaikka siis meillä ei olisi kouluikäisiä lapsia, millä tavalla huolehtisimme, että koulussa lapset voivat saada parhaan mahdollisen opetuksen mutta myös turvallisuuden ja terveydenhuollon koko yhteiskunnallisen sektorin läpi, eikä niin, että nyt pala palalta annetaan mahdollisuus syrjäytymiskehitykselle ja ajatellaan, että on pääasia, kun huolehdimme jostakin vapaasta kilpailusta. Sieläpäähän pärjätäköt niin kuin pärjäävät ne, jotka ovat heikoimmassa asemassa olevia!

Tällainen harha on mielestäni tällä hetkellä yhteiskunnassamme noussut voimakkaasti esille. Sitä harhaa vastaan on taisteltava. Siinä mielessä tämä välikysymys on erittäin tervetullut, jos tämä herättää edes pikkuisen tuntoa ja ajatusta siitä, millä tavalla yhteiskunnassa meidän tulisi huolehtia ja välittää heikoimmassa asemassa olevista ja sitä kautta toisista ihmisistä.

Arvoisa puhemies! Esille nousevat arvot ja asenteet. Tuntuu siltä, että ne perusarvot, joiden päälle tätä maata on rakennettu, ovat olleet hukautumassa. On tulossa ja näkyvässä yhä vieraampia arvoja suomalaiselle kansalaisyhteiskunnalle, niin kuin äsken totesin. — Täytyy sanoa, kun näen siellä ministeri Huttu-Juntusen, että se oli pieni röhlömi, kun otin esille päiväkotiosaston sillä tavalla. Ymmärrän toisaalta sen, mikä oli ideologinen pohja. — Mutta minä pelkään, että jos meilläkin lähdetään tällaiseen samaan ideologiseen keskittämiseen mukaan esimerkiksi päivähoitoasioissa, se ei ole paras mahdollinen tapa tukea kotien kasvatustyötä, vaan kodeille pitää jättää ensimmäinen valinta siitä, millä tavalla ne haluavat hoitaa kasvatustehtävän ja -työn. Sen vuoksi, kun puhutaan perusarvoista, perusarvojen kunnioituksesta, siinä yksilön vapauden mutta kääntöpuolella vastuun kunnioittaminen on merkityksellistä ja tärkeää.

Toinen on se, että turvataan jokaiselle ihmiselle asuinpaikasta riippumatta tasa-arvoiset, tasavertaiset mahdollisuudet koulutukseen, terveydenhuoltoon, niihin peruspalveluihin, joita yh-

teiskunta tuottaa. Nämä ovat perusasioita. Myös oikeus ihmisen koskemattomuuteen on suuri asia, joista kannattaa pitää kiinni.

Arvoisa puhemies! Minä uskon, että tässäkin suhteessa meillä itse kullakin päätöksentekijällä ja tälläkin hallituksella on varmasti miettimisen ja tutkimisen paikka, onko heikoimmassa asemassa oleva työlläinen, ed. Rinne, tullut hoidettua tämän hallituksen puolelta parhaalla mahdollisella tavalla, ovatko syrjäytymisuralle joutuneet ihmiset tulleet hoidetuiksi parhaalla mahdollisella tavalla. (Ed. Puisto: Onko välikysymys heistä huolestunut?) — Välikysymys on huolestunut niiden ihmisten turvallisuudesta, jokaisen ihmisen turvallisuudesta, koska nimenomaan arvottomuuden tunne on se, mikä synnyttää väkivaltaa ja lisää turvattomuutta. (Ed. Puisto: Missä se lukee?) — Arvoisa puhemies! Ed. Puistolle vielä vastaan: Arvottomuuden tunteen, joka lisää väkivaltaa, ei tarvitse lukea missään. On itsestään selvää, että jos menettää oman arvontunteensa, ei tiedä, että elää ainutkertaista, ihmisarvoista elämää. Se on näkynyt monissa tapauksissa valitettavan traagisesti. Sen vuoksi meidän tehtävämme olisi luoda sellaista lainsäädäntöä, jolla tuettaisiin näitäkin ihmisiä kiinni elämään, toteuttamaan oman elämänsä menestystarinaa.

Sisäasiainministeri E n e s t a m : Arvoisa puhemies! Ed. Takkulan puheenvuorossa oli joitakin väitteitä, joita on pakko kommentoida. Hän ikään kuin väitti, että perusturvallisuus olisi vähentynyt, kun kaikesta huolimatta, edellisen hallituksen suurista leikkauksista ja tämänkin hallituksen suurista leikkauksista huolimatta, kuitenkin suojaverkot toimivat. (Ed. Aittoniemi: Vähän isoja reikiä!) — Ovat kunnossa, toimivat, olkoonkin, että niihin on ollut pakko vähän puuttua.

Oli myös sellainen väite, että sisäinen turvallisuus pitää ensin laittaa kuntoon. Onko se pahasti epäkunnossa? Ei ainakaan tilastojen valossa eikä myöskään kansainvälisessä vertailussa. Ikään kuin helikopterihankinnat ja sisäinen turvallisuus olisivat keskenään vaihdannaisia. Näinhän ei ole. Mitä helikopterihankintoihin tulee, kysymyksen on ensi kädessä siitä, perustetaanko valmiusyhtymät, mitä mieltä eduskunta on ollut. Jos perustetaan, siitä seuraa myös helikopterihankintojen tarvetta.

Ed. Takkula antoi myös ymmärtää, että vapaa liikkuvuus olisi jotenkin nyt vaarantamassa Suomen sisäistä turvallisuutta. Schengen-yhteistyön kautta tulee paljon niin sanottuja korvaavia toi-

menpiteitä. Muuten sekä Rajavartiolaitos että poliisi ovat olleet Itämeri-yhteistyössä erittäin aktiivisia. Kun Europol aikanaan toimii koko laajuudessaan, sitäkin kautta tulee uusi tärkeä instrumentti. Aikoinaan pelättiin myös, että itärikollisuus pesiytyy Suomeen. (Ed. Pekkarinen: Erittäin aiheellinen pelko!) Kuten uusi poliisiylijohtaja on väittänyt, näin ei ole ainakaan vielä tapahtunut. Kun Schengen-yhteistyössä on tutkittu, miten eri rajavartiolaitokset Schengenmaissa toimivat, Suomen Rajavartiolaitos sai täydet pisteet siitä, että se todella hoitaa asiansa hyvin. Ei pidä nyt lietsoa turhaa pelkoa.

Vielä mitä kansainvälisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen tulee, EU:ssa on kaksi maata, joissa sitä ei ole. Toinen on Irlanti ja toinen Suomi.

Ed. Rosendahl merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri H u t t u - J u n t u n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Takkula totesi puheenvuorossaan, että perusturvallisuus ihmiselle luodaan lapsena silloin, kun ollaan kotona ja kotikasvatuksen piirissä. Olen tästä asiasta ed. Takkulan kanssa samaa mieltä.

Mutta kun ed. Takkula arvosteli varsin voimakkaasti meidän päiväkotiemme kasvatusta, minkä hän sitten perui puheenvuorossaan myöhemmin, toivoisin, että ed. Takkula kävisi tutustumassa meidän päiväkotihimme ja siihen, millä tavalla siellä lapsia kasvatetaan, minkä tyyppisiä päiväohjelmia meidän päiväkodeissamme on. Päiväkotien kasvatustavoitteita tänä päivänä rakennetaan yksilöllisesti kunkin perheen tarpeita vastaamaan. Esimerkiksi tällaisista asioista kuin uskonnolliset tavoitteet jne. käydään neuvottelua vanhempien kanssa, minkä tyyppistä kasvatusta vanhemmat haluavat ja haluavatko he ylipäätensä, että näihin päiväkodeissa otetaan kantaa.

Minä olen ed. Takkulan kanssa myös samaa mieltä siitä, että vanhempien kasvatusvastuuta ei tule missään oloissa siirtää heiltä pois. Se ilman muuta kuuluu vanhemmille, mutta yhteiskunnan ja perhepolitiikan tehtävänä on tukea vanhempia kotikasvatuksessa erityisesti silloin, jos kotikasvatuksessa tulee ongelmia.

Ed. Takkula totesi myös puheenvuorossaan, että hallituksessa ei tehdä mitään syrjäytymisilmiön suhteen. Me olemme hallituksessa esimerkiksi viime syksynä myöntäneet 60 miljoonaa markkaa Raha-automaattiyhdistyksen varoja

lähes kaikkiin sellaisiin järjestöjen toteuttamiskelpoisin hakemuksiin, jotka liittyivät syrjäytymisen estämiseen. Myös uusi työvoimapolitiinen linja pyrkii järjestämään työtä nimenomaan pitkään työttömänä olleille. Meillä on myös ikääntyviin pitkäaikaistyöttömiin liittyen varsin monenlaisia projekteja vireillä. Kyllä meillä hallituksen toimin on vastattu syrjäytymiskehitykseen. Tämä työ on toki osa kansalaisten turvallisuutta.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroni siinä vaiheessa, kun ministeri Enestam edellisen kerran puhui. Hän puhui keskimääräisestä ajasta, jonka poliisipalvelun saanti kestää. Minusta siitä puhuminen on tietysti tilastollisesti mahdollista, mutta se on aika lailla epärehellistä, koska me tiedämme, että Helsingissä myymälävarkautta selvittämään saadaan poliisi tuossa tuokiossa, mutta jossain maaseudulla, missä on pitkät päivystysmatkat, poliisiavun saaminen on todella työn ja tuskan takana. Kyllähän tämä heijastaa sitä yleistä ongelmaa, mikä yhteiskunnassamme on koko kyläyhteisön hajoamisen kannalta. Nimittäin jos me voisimme turvautua siihen järjestelmään, että joka kylässä olisi kyläpoliisi, varmaan eläisimme paljon onnellisemmassa ja turvallisemman tuntuaisessa yhteiskunnassa kuin tänä päivänä elämme. Mutta kehityksen pyörää tässä tuskin voidaan taaksepäin kääntää. Sen sijaan poliisin palveluasennetta kylä varmasti voidaan kehittää siinä mielessä, että otetaan asiasta todella vaarin.

Kuitenkin tässä turvallisuuskeskustelussa on pidettävä mielessä — kun eilen todettiin, että väläkysymyksen aihe on aika mahdollon mutta asia erittäin tärkeä — että turvallisuus on muuta kuin poliisiasiaa. Siinä mielessä minusta poliisin roolin ylikorostamista turvallisuusasioissa ei pitäisi tehdä. Kuitenkin turvallisuudesta voitaisiin keskustella paljon asiallisemmin, kuin mitä ed. Takkula teki esimerkiksi päiväkotipuheenvuoronsa osalta.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun turvaverkot yhteiskunnassa repeilevät, se väistämättä johtaa ennen pitkää myöskin yhteiskunnalliseen rauhattomuuteen ja siitä alkaa olla jo selviä esimerkkejä. Siitä, ovatko turvaverkot repeilleet, voi monta tositetta osoittaa, että näin on käynyt. Kun pienituloisen lapsiperheen kohdalla, jolla on useampia lapsia, pienet veronkevennykset ovat olleet paljon

mitättömämpi osa kuin ne leikkaukset, mitä esimerkiksi lasten päivähoitoon ja lapsilisiin tehty, samaan aikaan ministeritasolla käteen jäävä tulo verotuksen jälkeen on kasvanut 15 000 markkaa. Eivät ihmiset typeriä ole. He osaavat myöskin suhteuttaa oman elämäntilanteensa siihen, miten asianlaita on muilla.

Mitä tulee vapaan liikkuvuuden uusiin sfääreihin ja poliisin resursseihin, minä muistutan — minä tiedän, että ministeri on tehnyt parhaansa — että valtion tämän vuoden varsinainen budjetti sisälisi poliisin toimintamäärärahoja lähes markalleen saman määrän kuin vuonna 95, josta ajasta monet toimintakulut ovat kasvaneet tuntuvasti, niin kuin ministeri sangen hyvin tietää.

Samaan aikaan kuitenkin mielestäni on tapahtunut sisäisen turvallisuuden kannalta kolme erittäin tärkeää asiaa: viisumivapaudet tiettyyn ilmansuuntaan, lähinnä Baltian suuntaan; toisaalta Venäjän liikenteen erittäin merkittävä lisääntyminen; ja Suomen liittyminen EU:n jäseneksi ja rajojen poistuminen elikkä siirtyminen yhteen ulkorajaan. Yhteen ulkorajaan siirtymisen on Euroopassa edellyttänyt, että poliisin resursseja lisätään EU:n sisällä, samalla kun poliisin yhteistyötä muutoin tehostetaan eri EU-maiden kesken muun muassa ja lähinnä Schengen-sopimuksen puitteissa. Tavallaan nämä haasteet olisivat Suomelle merkinneet sitä, että aiempien voimavarojen lisäksi itse asiassa olisi pitänyt tulla uusia voimavaroja merkittävästi, jotta niihin uusiin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden haasteisiin, äsken mainitsemiini, olisi voitu vastata entistä tehokkaammin.

Minä toivotan ministerille onnea ja totean, että muu hallitus ei ole ollut ministerin tukena tässä asiassa alkuunkaan riittävästi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni sosiaalinen turvallisuus on äärimmäisen tärkeää ja tietysti, jos sitä ei ole, se aiheuttaa yhteiskunnassa perustavaa laatua olevia ongelmia, jotka purkautuvat helposti rikollisuutena.

Haluun kuitenkin muistuttaa, mitä tulee taloudelliseen turvallisuuteen Suomessa, että meidän sosiaaliturvajärjestelmämme johdosta Suomessa kuitenkin on maailman tasaisin tulonjako. (Ed. Pekkarinen: Oli!) Voidaan sanoa, että meillä on suhteellisen hyvä taloudellinen turvallisuus Suomessa. Mutta henkinen turvallisuus välttämättä ei ole yhtä hyvä, ja tähän pitää kiinnittää huomiota? Haluan tässä yhteydessä erityisesti korostaa perheen asemaa, sitä että perheenjäsen-

ten pitää ottaa vastuuta ja huolehtia toisistaan. Tässä yhteiskunnan pitää perheitä tukea.

Mutta myös tärkeää on se, mistä ei puhuta. Olen yllätynyt siitä, että ministeri puuttui vastauksessaan niin vähän uhrin asemaan. Myös keskustelussa täällä on puhuttu uhrin asemasta äärimmäisen vähän. Haluan vain siteerata hallitusohjelmaa, jossa todetaan: "Saatetaan päätöksen rikoslain kokonaisuudistus, jonka yhteydessä mm. parannetaan rikoksen uhrin asemaa." Tietysti, kun hallituskausi on pian päättymässä, haluaisin korostaa, että uhrin asemaa pitää pyrkiä parantamaan konkreettisilla toimenpiteillä.

Mitä tulee oikeusministeriön tavoiteohjelmaan, siellähän nyt on tavoitteena se, että vahingonkorvauslaista tämän vuoden aikana annettua esitystä muutettaisiin niin, että tapauksessa, jossa henkilö surmataan, hänen omaisensa saisivat myös kärsimyksestä korvauksen. Mielestäni tämä on aivan välttämätön muutos, joka pitäisi toteuttaa nopeasti. Tänä päivänä, jos surmaa toisen henkilön, käytännössä ei oikeastaan joudu mihinkään korvausvastuuseen ja se aiheuttaa mielestäni täysin kohtuuttoman tilanteen, joten tältä osin mielestäni nopeat toimenpiteet ovat kyllä välttämättömiä.

Tietysti eduskunnassa nyt oleva muutos on sikäli hyvä, että sukupuolirikoksen uhri saa myös avustajan itselleen tai tukihenkilön.

Mutta ehkä keskeisin ongelma tänä päivänä on se, että henkilön, joka tekee rikoksen, maksukyky on äärimmäisen huono. Häneltä ei yleensä käytännössä saa mitään korvauksia. Ne korvaukset, mitä rikoksen uhrille valtio suorittaa, ovat tänä päivänä varsin pieniä. Mielestäni tämä ongelmavyyhti — tietystikään rahaa ei ole paljon, sen myönnän — pitäisi kyllä tämänkin hallituksen aikana vielä käydä lävitse ja katsoa, millä tavalla näitä korvauksia uhreille paremmin voitaisiin suorittaa.

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin ed. Takkulan puheenvuoron johdosta vastauspuheenvuoron.

Ensinnäkin hänen populistisessa puheenvuorossaan lähdettiin siitä, että EU-jäsenyyden myötä tähän maahan on tullut rikollisuus, huumeet ja yleensä kaikki paha. Samoin hänen puheessaan viitattiin siihen, mihin ministeri Enes-tamkin puuttui, että rajojen auettua ulkomailta tulee suurin piirtein kaikki paha. Olen todella pahoillani, jos kansanedustajahenkilö on sitä mieltä, että huumeet ovat tulleet EU-jäsenyyden jälkeen tähän maahan. (Ed. Takkula: Lisäänty-

neet!) Ehkä niitä ei ole näkynyt pohjoisen kouluissa, mutta kyllä tässä maassa niitä on ollut jo kauan ja ongelma on ollut olemassa. Me emme ole vain osanneet sitä myöntää.

Toinen asia on se, että erittäin huolissani olen, kun puhumme koulujen ja perheiden yhteistyöstä, johon tässä kysymyksessä viitataan, sikäli että toivottavasti opettajien asenteet laajasti eivät ole ed. Takkulan asenteiden kaltaisia, joissa leimataan lapset, jotka Suomen eduskunnan päättämän subjektiivisen oikeuden myötä ovat päiväkodissa, kun heidän vanhempansa tai heidän ainoa huoltajansa on töissä. Ei, ed. Takkula, kaikilla ole mahdollisuutta jäädä kotihoiton tuella kotiin, ei, vaikka me päättäisimme täällä mitä.

Tämähkö tyyppiset asenteet koulussa edelleen rehottavat? Olen luullut, että lasten leimaaminen aiemman kasvatuksen perusteella itänaapurin kaltaiseksi olisi jo ohi. Tiedän, että pohjoisessa vuoden kuluttua tulee olemaan kovat vaalit, mutta pohjoisen lasten kannalta toivon, että pärjätte niissä. Me pärjäämme teidän kanssanne!

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä haluan nimenomaan ed. Takkulan puheenvuoroa tässä kommentoida.

Helikopterihankinnoista, jottei jäisi väärää todistusta pöytäkirjoihin, vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuoron pitäjä ed. Saarnio totesi, että vasemmistoliitto ei ole taisteluhelikoptereita ajamassa tähän maahan, vaan nimenomaan tukemassa sisäistä turvallisuutta, mihin viittasitte omassa puheenvuorossanne, eli sosiaalisen sektorin ja terveydenhoidon toteutumista, eikö niin, että olemme hankkimassa taisteluhelikoptereita.

Toinen asia: Puhuitte vapaasta kilpailusta ja siitä, että se olisi ylitse kaiken tällä hetkellä hallituksen toiminnassa. Varmasti hallituksen sisältä ja sen taustaryhmistä löytyy niitä, jotka tällä tavalla ajattelevat, mutta heitä löytyy myös oppositiosta. Edellinen hallituskausi osoitti, että myös keskustapuolueen sisältä löytyy sen kaltaista ajattelua. Olen teidän kanssanne samaa mieltä, että sellaista vapaata kilpailua ei voi olla, joka pyhittää kaiken.

Edelleen eläinsuojelusta: Varmaankin on niin, että ei ole oikein myöskään asettaa sellaista toimintaa sankarilliseksi, joka pitää eläimiä epäetisissä oloissa ja rikkoo sekä eläinsuojelulakia että eläinsuojeluasetuksia. Sitä tapahtuu tässä maassa, ja eläinsuojeluvallat saavat tappouhkauksia.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin pyysin vastauspuheenvuoron, en niinkään ed. Sasin varsinaiselle linjapuheenvuorolle vaan sitä edelliselle eli ed. Takkulan puheenvuorolle.

Minusta tässä on kuultu paljon puhetta siitä, mistä todellisuudessa on suurin puute. Kiinnitin toiseen asiaan huomiota, siihen, mihin ministeri Enestam. Minä kyllä pidän tästä ed. Takkulan puheesta ja perusajatuksista. Minusta ne ajatukset ovat oikeita ja hyviä.

Sitä vastoin ei pitäisi hyvää puhetta miinoittaa populismilla. Hän pani poliisin virat vastatusten helikopterihankintojen kanssa. Niillähän ei ole tosiasiaa keskenään mitään tekemistä, vaikka kansan piirissäkin ne sekoitetaan ja monet kansanedustajatkin pyrkivät sekoittamaan nämä kaksi täysin erillistä asiaa toisiinsa.

Myös ed. Takkula valitti pohjoisen Suomen turvallisuutta, kun poliisi tulee hitaasti ja tunteja kuluu. Ed. Takkula, helikopterihankinnat nimenomaan ovat omiaan tuomaan turvallisuutta sinne pohjoiseen, jossa on pitkiä välimatkoja. Sinne, minne poliisi tulee parissa tunnissa, helikopteri tulee 15 minuutissa. Se avaa aivan uutta turvallisuutta sinne pohjoiseen.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Takkulan demagogisesta — en sanoisi populistisesta vaan demagogisesta ja osin jopa kanonisesta puheenvuorosta ymmärsin sen seikan, että vaikka teksti välikysymyksessä harhautti hänet mitä moninaisimmille elämäntilanteille, kuitenkin ed. Takkula on huolestunut valtakunnan yleisestä turvallisuudesta. Nyt olisi tätä asiaa nimenomaan ed. Takkulan kohdalla ihmetelty: Onko hän sen konkreettisesti kokenut esimerkiksi Posiolla tai Ranualla, missä hän asuu. Sinne tietävästi presidentti Urho Kekkosen aikana hänen valtiomiestyönsä yhtenä näkyvänä osoittimena rakennettiin erinomaiset tiet yhteiskunnan kustannuksella, ja eräät tietävät kertoa, että niillä on ollut niin vähän kulkijoita, ettei niitä ole tarvinnut edes päällystää näiden muutaman kymmenen vuoden aikana.

Kyllä turvallisuudessa pitää nimenomaan tässä maassa puhua alueellisesta turvattomuudesta ja turvallisuudesta, ja nimenomaan eteläinen Suomi ja eteläinen Itä-Suomi ovat niitä painopistealueita, joihin toivoisi vihdoin poliisiministerin, kun hän kerran johtaa järjestysvaltaa, kiinnittävän huomiota. Tässä mielessä olisinkin todennut, kun ministeri äsken puhui avoimista viroista, että tietävästi näitä virkoja ei pystyttäisi

täyttämään. Monet ovat olleet jatkuvasti haettavana mutta hakijoita ei ole. Mistä se taas johtuu? Siitä, että poliisikoulutus on laiminlyöty ja sen pituutta pidennetty niin, että hakijoita ei valmistu riittävästi. Aiotteko tehdä mitään tämän asian korjaamiseksi?

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Takkulan puheenvuoron johdosta muutama huomio.

Ensinnäkin kun hän hyvin kielteisesti todellakin suhtautui päivähoitokysymykseen, toteaisin, että suomalainen yhteiskunta on tarvinnut suomalaisten miesten ja naisten työpanoksen ja suomalaiset päiväkodit ovat olleet erinomainen asia siinä, että tämä työpanos on voitu tarjota ja suomalaisilla lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoitoon, kuten täällä tuli jo aiemmin esiin. Meillä on myös ollut erilaisia vaihtoehtoja. Toivoisin myös, että arvokasta päivähoitotyötä vihdoin ymmärrettäisiin arvostaa.

Sitten hän myös korosti kovasti kotien vastuuta ja samanaikaisesti syytti hallitusta siitä, että kotien arvot ovat jollain muotoa rapistuneet. Minä en oikein tätä yhtälöä ymmärrä. Miten jonkinlaisilla lainsäädäntötoimenpiteillä tai hallituksen toimenpiteillä voitaisiin puuttua kotien arvoihin, vaikka tietyllä tavalla tietysti esimerkiksi alkoholipolitiikan kautta yritetään ohjata? Mitä me voimme esimerkiksi sille, jos perheissä on arvo se, että joka ainoana viikonloppuna haetaan viinaa ja viiniä kotiin ja lapset leikkivät oman onnensa nojassa ja vanhemmat keskenään tai ystävien kanssa juopottelevat? Tämä on valitettavasti erittäin kovaa arkipäivää suomalaisessa todellisuudessa, ja tästä puhutaan liian vähän. Mutta ei tähän millään lainsäädännöllä kukaan pysty puuttumaan ymmärtääkseni.

Sitten haluaisin puuttua siihen, kun täällä puhuttiin paljon välittämisestä; se on erittäin tärkeä asia, jota itse viime aikoina olen paljonkin pohtinut ja johon olen puuttunut. Miten me puutumme tai välitämme, kun me kuulemme naapurin seinän takaa lapsen tai vaimon itkua ja tiedämme tarkasti, että siellä on perheväkivalta meneillään? Kuinka siihen puututaan? Välitämmekö me puuttua siihen? Kutsummeko poliisit jne? Pohditaan tätä.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Enestam käytti hallituksen iskulausetta, että ”säästöistä huolimatta turvaverkko on kunnossa”. Jos te, ministeri Enestam, joutuisitte tämän televisiossa esimer-

kiksi sanomaan Suomen kansalaisille ja eritteli-sitte, mitä tarkoitatte tällä, että turvaverkko on kunnossa, luulen, että joutuisitte aika mahdollto-man tilanteen eteen kiukkusten yhteydenottojen takia, koska todellakaan suomalaiset eivät tun-ne, että turvaverkot ovat kunnossa peruspalvelu-jen tai myöskään järjestyspalvelujen osalta. Siinä mielessä välikysymys on ollut aivan paikallaan. Mutta voitteko tarkentaa, mitä te oikein tarkoi-tatte hallituksessa turvaverkon kunnossa olemi-sella? Se varmaan kiinnostaisi meitä kaikkia ja suomalaisia.

Päiväkotikeskustelussa haluan vain tavallaan täsmentää keskustan kannan. Totta kai näem-me, että päiväkotitoiminta on arvokasta, mutta miksi kodeissa tapahtuva lastenhoito ei ole myöskin arvokasta? Kotihoidon tuella on ollut merkittävä vaikutus siihen, että meillä on synty-nyt hyvä kasvualusta lapsille kotona vanhempi-ensa kasvatuksen piirissä. Nyt tämä vaihtoehto on kerta kaikkiaan leikkauksien takia joutunut paljon huonompaan asemaan kuin päiväkoti-toiminta ja siinä erityisesti kunnallinen päivä-kotitoiminta.

Voin sanoa myös sen, että ei päiväkotitoimin-ta ole yksilöllisesti viritettyä. Sieltä tulee yhä enemmän viestejä siitä, että on ylisuuria ryhmiä ja hoitolaiminlyöntejä ja monia muita ongelmia. Ei näin ollen pitäisi varomattomasti sanoa, että asiat ovat kunnossa.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoi-sa puhemies! Ed. Takkula puhui kauniisti täällä kodin ja koulun merkityksestä kasvatuksellisina tekijöinä ja yleisinä turvallisuuden luojina. Si-nänsä ne ovat aivan itsestäänselvyyksiä, ja niihin on myös monissa vastauspuheenvuoroissa, vii-meksi ed. Rimmin ansiokkaassa vastauspuheen-vuorossa, puututtu, joten siitä ei sen enempää.

Ed. Takkula edelleen katsoo, että yleinen tur-vattomuus poliisien liian pieninä resursseina olisi aivan tämän päivän ilmiö, ja totesi, että olisi 500 vakanssia muun muassa täyttämättä. Välikysy-myksessä puhutaan huomattavasti pienemmästä eli 400:n vajeesta, ja myös muita lukuja on esitet-ty.

Ilmeisesti ed. Takkula ei asiaa tiedä, vai väität-tekö todellakin, että on tämän päivän huoli ja tämän päivän asia, että tämä vajeus on olemassa? Kyllähän tosiasia on se, että se juontaa paljon kauemmaksi eli vuoteen 93, jolloin poliisien va-kansseja lakkautettiin lähes 300. Silloin ei tämä hallitus ollut edes lähelläkään työskentelyn aloit-tamista. (Ed. Jäätteenmäki: Kokoomus oli!) —

Kyllä oli myös silloinen sisäministeri erittäin kes-keisenä tekijänä, kun näitä vakansseja lakkautet-tiin 300.

Se aiheutti myös sen, että myös poliisikoulu-tusta vähennettiin, mitä myös ed. Vähänäkki äs-ken ihmetteli. Tänä päivänä poliisien koulutus on taas aivan maksimaalista, ja ilmeisesti myös vajeus saadaan ennen pitkää lopetettua.

Kun puhutaan yleisestä turvattomuudesta ja siitä, ettei poliisia esimerkiksi olisi saatavissa täl-lä hetkellä ja apu tulisi liian hitaasti, on myös todettava, että kun kihlakuntaudistus vuosi sit-ten toteutettiin, on myös päinvastaisia esimer-kejä, Keski-Suomessa hyvinkin paljon. Joutsassa esimerkiksi todetaan, että nyt todellakin apu tu-lee huomattavasti nopeammin kuin aikaisem-min.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Enestam, te sanoitte joten-kin tähän tapaan, ettei turvallisuutta lisätä pel-koa lietsomalla. Olen kannsanne aivan samaa mieltä. Hallituspuolueet ovat muutenkin syyttä-neet oppositiota ja erityisesti kristillistä liittoa siitä, että me lietsomme pelkoa välikysymyksellä.

Haluaisin todeta, että välikysymyksessä tode-taan, että rikollisuus on saanut huolestuttavia piirteitä raastuttuaan. Tämä on ministeri Ene-stamin lausunto viime syksyltä. Me toteamme, että rasismi on lisääntynyt, koska ministeri Ene-stam on näin väittänyt. Me toteamme, että iskut elinkeinonharjoittajien vastaan ovat lisäänty-neet, mikä on huolestuttavaa. Näin myös minis-teri Enestam on todennut. Me toteamme, että rattijuopumuksesta on hallituksessa paljon kes-kusteltu. Ministeri Enestam on ollut yhtä mieltä asiasta. Muistaakseni ministeri Huttu-Juntunen on ollut hieman eri mieltä. Hän on katsonut, että pitäisi toisenlaisiin keinoihin ryhtyä. Me tuomme tämän asian esille.

Me emme missään nimessä lietso, vaan sa-nomme välikysymyksessä vielä varmuuden vuoksi, että onneksi olemme vielä hyvän matkan päässä tilanteesta, joka vallitsee monessa muussa valtiossa, eli yritämme hieman lieventää niitä jyrkkiä lausuntoja, mitä ministerit ovat viime syksynä lausuneet.

Sitten me tietenkin esitämme oman näkemyk-semme siitä, mistä kaikki tämä johtuu. Koros-tamme siinä kodin ja koulun merkitystä koko yhteiskunnalle. Me sanomme, että niiltä instituutioilta, joita pitäisi tukea, on tulonsiirtoja leikat-tu ja ne ovat kieltämättä siitä kärsineet ja on syntynyt sosiaalista turvattomuutta. Me tiedäm-

me syyt, meillä on selvä resepti. En ymmärrä, mitä lietsomista siinä on.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vas-
tauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin
puheenvuoron ministeri Enestamin puheenvuo-
ron johdosta, kun hän yritti vakuuttaa, että sisäi-
nen turvallisuus maassamme olisi kunnossa.

Minusta tämä, ministeri Enestam, on kyllä
tällä hetkellä virhearvio teiltä ja hallitukselta, jos
hallitus on todella tätä mieltä. Kyllä kansalaiset
kokevat turvattomuudentunteen kasvun mones-
takin syystä olevan totta. En usko, että se, että
meillä on liian vähän poliiseja, olisi siihen miten-
kään ensimmäinen syy. Eikä poliisien lisääminen
myöskään ole ensimmäinen ratkaisu näitä ongel-
mia ratkaistaessa.

Suomi on tietyllä tavalla alamaiskulttuurimaa
historiallisista syistä. Menee aikaa, ennen kuin
yhteiskuntarauha repeää. Mutta tällä hetkellä on
kyllä merkkejä siitä, ministeri Enestam, että se
järkky pahasti ja on tietyllä tavalla veitsenteräl-
lä. Siihen on monia syitä: esimerkiksi anarkisti-
liikkeiden kasvu ja yleinen suvaitsemattomuus-
den lisääntyminen, pitkäaikaistyöttömyyden
tuoma valtava katkeruudentunne, huumeiden
yleistyminen koko maassa, sosiaalisen turvaver-
koston repeytyminen, oikean ja väärän rajan no-
pea hämärtyminen jne.

On valitettavaa, että vaikka välikysymys oli
tehty siten, että täällä olisi pitänyt opetusministe-
reiden olla mukana, kumpikaan heistä ei juuri ole
keskusteluun osallistunut. Sillä silloin, kun ha-
emme ratkaisuja näihin asioihin, varmasti tul-
laan kodin ja koulun yhteistyöhön, nuorisopoli-
tiikan tehostamiseen jne.

Näen kyllä, että yhteiskuntavastuukeskisyys-
destä, jossa olemme pitkään eläneet, olisi siirryt-
tävä ei missään tapauksessa villiin vapaamieli-
syyteen vaan asteittain haettava tietä jotenkin
näiden väliltä. Kumpaakin me tarvitsemme, tar-
vitsemme yhteiskuntaa mutta tarvitsemme myös
yksilöllistä vastuuta.

Ed. Metsämäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H a a t a i n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Muutama numero sitten Aku
Ankka pyrki Ankkalinnan pormestariksi vaati-
malla kaikkia rosvoja linnaan ja poliisien resurs-
sien lisäämistä. Kun hän pääsi pormestariksi,
hän joutui sulkemaan kouluja, ja kaupunkilaiset

raivostuivat. Seurauksena oli tietysti, että Aku
Ankka lensi postistaan pois. Mitä opimme tästä?
— Meidän pitää satsata sinne, missä ihmisten
perusturvallisuus todellakin nousee, eli palvelui-
hin ja perushyvinvointiyhteiskuntaan, jota Lip-
posen hallitus on pyrkinyt ratkaisuilleen pitä-
mään pystyssä.

Täällä on puhuttu kodin perusvastuusta kas-
vatuksessa. Näinhän tällä hetkellä onkin. Kodil-
la on perusvastuu kasvatuksesta. Kodit voivat
tällä hetkellä valita päivähoiton ja kotihoiton
tuen välillä ja tekevät sen ratkaisun. Tällä hetkel-
lä päiväkodit tarjoavat monien perheiden lapsille
— varsinkin suurissa kaupungeissa tiedämme tä-
män — paikan jossa lapset ovat turvassa, saavat
virikkeellistä kasvatusta. Ei pidä unohtaa myös-
kään sitä, että kaikki kodit eivät ole perusturval-
lisuuden linnakkeita, mutta päivähoiton kautta
voimme turvata myös sen, että nämä lapset voi-
vat asua kotonaan ja olla yhteydessä vanhem-
piinsa ja samalla saada myös kodin ulkopuolelta
turvaa.

Mitä tulee perusturvallisuuteen ja sen lisään-
tymiseen tai vähenemiseen eri hallitusten aikana,
niin lienee päivänselvää, että edellisen hallituk-
sen, Ahon hallituksen, aikana tuhansien kotita-
louksien, perheiden ja yrittäjien perusturvalli-
suus järkkyi ja sen seurauksia me tänä päivänä
korjaamme.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Kun puhutaan, että välinpitä-
mättömyys on aikamme ilmiö, täytyy todeta, että
ainakaan tässä salissa ei välinpitämättömyyttä
ole, vaan hyvin mukavasti puheenvuoroja välit-
tämisestä kertyi.

Ministeri Enestamille: Perusturvallisuus on
heikentynyt, sanoitte minun sanoneen niin. Niin
sain, ja lopulta itsekin tunnustitte, että kyllä se
vähän on heikentynyt, mutta turvaverkot edel-
leen pitävät.

Sisäinen turvallisuus ensin kuntoon, olen edel-
leen tätä mieltä. On totta, että moniin ulkomai-
hin verrattuna meillä on hyvä sisäinen turvalli-
suus, mutta se on heikentynyt. Edelleen olen sitä
mieltä, että vapaa liikkuvuus on EU-jäsenyyden
myötä lisännyt rikollisuutta samoin kuin uhka,
mikä on tullut itärikollisuuden kautta. Olen sitä
mieltä. Uskon, että kyllä näitä huumeita ja muita
oli EU-jäsenyyttä ennenkin, mutta ne ovat kui-
tenkin lisääntyneet, tästä ei pääse mihinkään.
Ministeri Enestam, jos oppositio ei olisi hereillä,
missä tilanteessa oikein olisimmekaan perustur-
vallisuuden suhteen?

Päiväkotiasiaan haluaisin mennä. Niin kuin ministeri Huttu-Juntuselle Kainuun murteella sanoin, siinä tuli pieni röhlömi. Mutta nyt täytyy muistaa se, että missään tapauksessa minä en leimannut lapsia, vaan minä leimaan päätöksen tekijät, jotka pyrkivät siihen, että tekevät vain yhden vaihtoehdon. Minä tulen haja-asutusseudulta. Meillä ei pystytty järjestämään päivähoitoa päiväkotien kautta, mutta kotihoidon tuki ja tämmöiset vaihtoehdot ovat heikentyneet koko ajan.

Meillä ei ole joka kylällä päiväkoteja. Meillä se tietää sitä, että lapset viedään monien kymmenien kilometrien päähän päiväkotiin. Se ei ole toimiva järjestelmä. Sen vuoksi minä sanon, että pitää olla mahdollisuuksia. Mutta näen, että tässä on tietty ideologinen ajatus takana. On näin, että tämän hallituksen voimat tulevat kaupungeista ja ovat tämänkin kautta unohtaneet maaseudun. Minä olen tutustunut moniin päiväkoiteihin ja tiedän, että siellä tehdään hyvää työtä.

Sen verran vielä ed. Vähänäkille, että teiden turvallisuuteen on kiinnitettävä jatkossakin huomiota.

Sisäasiainministeri E n e s t a m : Arvoisa puhemies! Nyt ed. Vähänäkki on jo häipynyt salista, mutta mitä poliisikoulutukseen tulee, tilanne on todellakin sellainen, kuin ed. Karpio, joka myös on poissa, kertoi. Kun edellisen hallituksen aikana piti lakkauttaa 276 virkaa, jätettiin kouluttamatta saman verran, koska ei ole mielekästä kouluttaa poliisimiehiä työttömyyteen. Näistä velvoitteista saatiin sitten anteeksi käytännössä edellisen ja tämän hallituksen aikana ja vain noin, jos muistan oikein, 20 virkaa on lakkautettu kokonaan.

Tässä on tietenkin sitten jälkeenjääneisyys, jota nyt pyritään paikkaamaan ensinnäkin sillä tavalla, että rakennetaan lisää tiloja Tampereelle poliisikoululle, ja on suunnitelmia väliaikaisesti muuttaa poliisikoulutuksen rakennetta niin, että perusjakso 1, joka nyt on yksi vuosi, ei olisi yhtä pitkä, jotta nopeammin saataisiin koulutuksesta ulos. Ennenhän perusjakso 1 oli vain kuusi kuukautta ja silloinkin poliisit pystyivät toimimaan. Loppupäässä sitten otettaisiin kiinni. Tämän tyyppisiä toimenpiteitä on mietitty.

Ed. Huuhtanen, mitä perusturvallisuuteen tulee, niin väitän edelleen, että perusturvallisuuteen ei ole kajottu sillä tavalla, että ketään jätettäisiin heitteille. Jos jää työttömäksi, saa työttömyyskorvausta, jos tulee sairaaksi, niin sairausvakuutus toimii, ja tulonsiirroilla on edelleenkin pystyt-

ty kaikista leikkauksista huolimatta kohtuullisella tavalla asioita hoitamaan. Totta kai edellisen hallituksen 36 miljardin markan leikkaukset ja tämän hallituksen 20 miljardin leikkaukset jotenkin näkyvät, mutta kuitenkin perusturvallisuus toimii.

Ed. K a l l i o : Herra puhemies! Oli erittäin miellyttävää huomata, millaisella herkkyydellä puhemies luki kansanedustajien kiihkeitä ja jännittyneitä tunteja päivän täysistuntotyöskentelyä aloittaessaan.

Mutta sitten päivän tekstiin. Ministeri Enestamin eilen esittämä vastaus oli hyvä ja perusteellinen. Siinä oikaistiin monia väärinkäsityksiä, annettiin kattavaa tilastotietoa rikollisuudesta ja sen kehittymisestä sekä selvitettiin niitä toimenpiteitä, joita kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi ollaan tekemässä ja suunnittelemassa. Vastaus oli todellakin laadukas, varsinkin kun sitä vertaa varsin lavealla pensselillä uhkakuvia maalailevaan välikysymykseen taikka paremmin välikysymykseksi naamioituun keskustelualoitteeseen.

Olen samaa mieltä hallituksen kanssa siitä peruslähdekohdasta, että ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuus riippuu ennen kaikkea harjoitusta yhteiskunta- ja talouspolitiikasta ja että lisäksi hyvän turvallisuuden lähtökohtina ovat perusoikeuksien ja hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelujen takaaminen, talouden ja työllisyyden vakaa ja suotuista kehitys sekä maan ulkoisen turvallisuuden vahvistaminen. Nämä todellakin ovat kansalaisen turvallisen elämän peruspilareita.

Mitä sitten tulee maamme rikollisuuteen, niin hallituksen vastauksen tilastoaineistokin osoittaa, että määrällisesti rikollisuus on pysynyt kutakuinkin hallinnassa. Silti meidän ei pidä tuudittautua mihinkään ruususen uneen. Viimeaikaiseen rikollisuuteen liittyy nimittäin monia arveluttavia kehityspiirteitä.

Eräs on se, että pieni joukko rikollisia on ottanut keinovalikoimaansa poliisin painostamisen ja uhkailun. Tämä on arkista todellisuutta erityisesti huumoririkollisuudessa ja sen tutkinnassa. Kyseessä on vakava uhka, sillä pahimmillaan tällainen voi vaikeuttaa rikostutkintaa. Asia ei ole hirveän suuria otsikoita vielä nostattanut, sillä kyseessä on ymmärtääkseni varsin tuore ilmiö. Huumoririkollisuudessa on kuitenkin kyse niin suurista rahallisista arvoista, että äärimmäisen kovienkaan keinojen käyttöä ei kaihdeta.

Huumoririkollisuuteen liittyen olen jonkin ver-

ran saanut palautetta siitä, että siihen suhtaudutaan liian lepsusti. Tämä saattaa ilmetä erityisesti siten, että syyttämiskynnys esimerkiksi huumeiden hallussapitoon liittyvissä tapauksissa voi olla varsin korkea. Onko näin, sitä minun on vaikea arvioida. Joka tapauksessa huumerikollisuus ja nuorten huumeidenkäyttö on niin vakava asia, että siihen pitää puuttua tiukalla otteella. Huumeet eivät ole kuitenkaan vain nuoren tai viranomaisen asia. Ongelma kuuluu koko perheelle ja muille kasvatustyöhön osallistuville, ja mitä aikaisemmin ongelmaan voidaan puuttua, sitä paremmin myös nuoren ongelma voidaan hoitaa.

Poliisien toimintamäärärahoista ja toimintanedellytyksistä totean lyhyesti sen, että asioita on jouduttu priorisoimaan. Myös poliisit muiden mukana ovat viime vuosina joutuneet sopeutumaan aleneviin menokehysiin. Niinpä asuntomurron taikka varkauden kohteeksi joutunut kansalainen tuskin voi tänä päivänä toivoa saavansa erityisen nopeaa apua poliisilta, kaikkeen kun rahat eivät riitä.

Edellä olevasta huolimatta pidän myönteisenä sitä, että meillä rikosten selvittämisen prosentti on kuitenkin edelleen korkea. Tämä koskee erityisesti vakavien henkirikosten selvittämistä.

Rajojemme avautuminen ja kansainvälisen kanssakäymisen lisääntyminen, mistä täällä tänäänkin on jonkin verran puhuttu, on lisännyt liikkuvuutta rajoillamme, ja rajathan ovat tällaisessa tapauksessa tietysti auki niin rehellisille ihmisille kuin rikollisillekin siirtyä entistä vaivattomammin maasta toiseen. Järjestäytyneestä rajat ylittävästä rikollisuudesta onkin tullut uusi uhka ja haaste rikosten torjunnassa. Onkin selvää, että esimerkiksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden on tehostettava yhteistyötä kansainvälisen rikollisuuden torjumiseksi. Samalla on pystyttävä vastaamaan ajan haasteisiin kehittämällä uusia rikostentorjuntamenetelmiä, koska väkisin perinteiset keinot ennemmin tai myöhemmin osoittautuvat riittämättömiksi.

Rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa viranomaisten toimivaltuuksien kansallinen rajoituneisuus on eittämättä eräs puute. Niinpä onkin osoittautunut yhä tarpeellisemmaksi ulottaa poliisi- ja rajavalvontaviranomaisten toimivaltaa kiireellisissä, rajat ylittävissä rikostapauksissa toisen jäsenvaltion alueelle. Rajat ylittävä takaa-ajo, tarkkailu ja huumausaine-erien valvottu läpikäsky alkavat olla arkipäivää Schengenin myötä. Tämänlaiset toimenpiteet ovat vain kansallisen suvereniteetin kannalta varsin herkkiä ja ongelmallisia.

Paitsi vapaata liikkuvuutta tämän päivän rikoksentehtäjät hyödyntävät uusinta teknologiaa kuten Internetiä ja satelliittivälitteisiä tiedonvälitysjärjestelmiä. Talousrikollisuudessa kansainvälisten verokeitaiden hyväksikäyttö on ollut jo pitkään tunnettu tosiasia. Niinpä kansainvälisessä rikosentorjunnassa ja yhteistyössä joudutaan ottamaan huomioon myös teknisen kehityksen mukanaan tuomat haasteet ja pitää löytää keinoja, joilla voidaan puuttua rikollisessa mielessä tapahtuvaan varojen siirtoon. Rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaan liittyikin ongelmia, joiden ratkaiseminen ei ole lainkaan helppo tehtävä. Rikosten torjuntaan tähtäävää yhteistyötä on nimittäin tehostettava siten, että samalla kyetään kunnioittamaan kansainvälisten ihmisoikeussopimuksien vaatimuksia. Joka tapauksessa on äärettömän tärkeää, että Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen rikostentorjuntayhteistyöhön.

Tänään osa nuoristamme taistelee eläinten oikeuksien puolesta. Nämä nuoret ovat yleensä syvällisesti ajattelevaa ja voimakkaasti tuntevaa nuorisoa, joka haluaa muuttaa maailmaa entistä paremmaksi. Nuorten huoli eläimistä on kulminoinut turkistuottajien ja eläinaktivistien ristiin, mutta myös tuottajanäkökulma on varsin perusteltu. Suomi on kylmä maa, joka sopii hyvin turkisten tuottamiseen. Aikaisemmin tämä tarve tyydytettiin villieläimiä metsästäväällä, tänään tarhaamalla. Turkikset ovat kautta vuosisatojen suojanneet ihmistä täällä Pohjolassa. Mutta tänään joka tapauksessa monet nuoret pitävät turkisten tuottamista epäeettisenä ja tarpeettomana, ja kukaanhan ei voi sanella vapaassa yhteiskunnassa, jollainen Suomikin onneksi vielä on, toiselle, mitä hänen tulee erilaisista asioista ajatella.

Vapaaseen yhteiskuntaan liittyy oleellisesti myös vapaa kansalaistoiminta. Se on yksi demokraattisen yhteiskunnan kulmakivi. Niinpä viranomaisiltakin odottaisi tiettyä pidättyvyyttä ja viileää harkintaa, ennen kuin aletaan luoda mielikuvia terroristeista ja ulkomailta ohjatuista ääriliikkeistä. Pahimmillaanhan tämä saattaa johtaa demokratian kaventumiseen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että jollakin tavalla hyväksyisin esimerkiksi tarhaiskut, mutta vaarana vain on se, että kaikenlainen laaja kansalaistoiminta leimataan epäilyttäväksi, ja siitähän missään tapauksessa ei ole kysymys.

Arvoisa puhemies! Tarhaiskujen ongelma on juuri siinä, että omankäden oikeus ja väkivalta saa aikaan vastarintaa ja uutta väkivaltaa. Tä-

män ovat jo eräät tarhaiskuun osallistuneet konkreettisesti kokeneet. Mutta en ymmärrä myöskään niitä kellokkaita, jotka julkisesti ovat puolustaneet juoksevia nuoria selkään ampunuturkistarhaajaa. Elinkeinon harjoittamisen turvaaminen on yhteiskunnan asia, ja jos jokin elinkeinotoiminta ei vastaa kansalaistemme käsityksiä hyväksyttävästä toiminnasta, niin eikö-hän lainsäädäntö muutu sen mukaiseksi ajan mittaan, mutta mikään omakätinen väkivaltaisen rankaiseminen ei voi tulla kyseeseen. Kyllä siinäkin on edettävä yhteisesti hyväksyttyjen normien ja sääntöjen mukaan. Voi vain kysyä, eikö historia todellakaan ole opettanut meille mitään.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! En kuulu välikysymyksen allekirjoittajiin. Silti pidän aihepiiriä tärkeänä. Turvallisuus on meille jokaiselle tärkeä asia. Minusta aihe kuitenkin välikysymykseksi on sellainen, että siitä on täällä eduskunnassa vaikea saada älyllistä keskustelua aikaan. Tämä ei toki ole ensimmäinen kerta, kun turvallisuudesta ja rikollisuudesta eduskunnassa keskustellaan. Muistan, kun viime kaudella valtioneuvoston kyselytunnilla keskusteltiin turvallisuudesta ja rikollisuudesta, silloin osat taisivat vain olla vähän päinvastoin.

En myöskään näe, että turvallisuus- tai kriminaalipoliittikka jakaisi hallitusta ja oppositiota. Kriminaalipoliittiset näkemykset eivät kulje puoluerajojen mukaan, vaan rangaistusten koventamista vaatii joskus hallituksen ministeri, joskus joku opposition edustaja, ja joskus taas vaaditaan lievempiä tuomioita.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen kysymyksistä haluaisin todeta toisen, jossa tiedustellaan "miten Hallitus aikoo saattaa väkivaltarikosten rangaistusseuraamusten tason vastaamaan kansalaisten yleistä oikeuskäsitystä". Tämä on minusta huono kysymys. Ensinnäkin haluaisin kysyä, mikä kansalaisten "yleinen oikeuskäsitys" rangaistusseuraamusten tasosta on. Sellaista tutkimusta ei ole tehty. En näe, että Ilta-Sanomien tai Iltalehden gallupit ovat antaneet oikeaa tutkimustulosta tällaiseen kysymykseen. Lisäksi haluan todeta, että tuomiovalta kuuluu tuomioistuimelle eikä sen paremmin valtioneuvostolle kuin eduskunnallekaan. Mutta jos on välikysymyksen kysymys ehkä hieman kapea-alainen — en näe, että turvallisuutta tuovat vain laki ja kovat tuomiot, poliisi ja vankilat — on vastauskin huono.

Välikysymyksessä kiinnitetään huomiota

myös siihen, mitä hallitus aikoo tehdä tukeakseen kotien ja koulujen kasvatustehtävää, ja siihen hallitus ei ole vastannut millään tavalla. Kun täällä on keuhuttu, että hallituksen vastaus on ollut hyvä, minulle vastaukseksi ei ainakaan riitä se, että hallitus ei kohdistaa uusia säästötoimia poliisin voimavaroihin. Se on toki hyvä asia, mutta olisin odottanut, että hallitus olisi vastannut myös, että uusia säästötoimia ei kohdisteta myöskään kuntien valtionosuuksiin, koska näen, että nimenomaan kuntien tarjoamat koulutus-, sosiaali- ja terveystalvet luovat kansalaisille turvallisuutta. Jos sieltä edelleen leikataan, en kyllä voi allekirjoittaa sitä, että suojaverkot kaikilta osin olisivat pitävät.

Käsitys turvallisuudesta kattaa kaikki elämänalueet, ja turvallisuus on keskeinen edellytys luottamukselle ja hyvälle elämälle. Turvallisuutta kaivataan valtakunnan ulkoisilta uhilta, joskin vastakkainasettelun lientyminen ja integraatio ovat merkittävästi poistaneet jännitystä ja pelkoja. Mutta hyvinvointivaltion kriisi laman ja työttömyyden myötä on kuitenkin huomattavasti lisännyt huolta työpaikan säilymisestä. Virkaura ei ole enää takuvarma, työelämään mukaan pääseminen epäilyttää varsinkin nuoria ja työttömiä, ja tämä kaikki aiheuttaa turvattomuutta.

Monet kovin erilaiset asiat huolestuttavat kansalaisia. Suomalainen turvattomuus -niminen laaja tutkimus viime vuodelta on kartoittanut ihmisten turvallisuuden kokemuksia. Luonnon saastuminen on huolenaiheista ensimmäinen. 84 prosenttia kansalaisista on huolissaan elinympäristönsä puhtaudesta. Kolmea neljästä huolestuttaa ihmisten välinpitämättömyys. Kolmantena tulee pelko elämän tuhoutumisesta. Vasta näiden ulkoisten uhkien jälkeen pelätään väkivaltaa. Työttömyys on kuudenneksi yleisin pelkojen aihe.

Arvoisa puhemies! Täällä on jo keskusteltukin hieman laitoksissa olevien vanhusten asemasta ja turvattomuudesta. Minusta siitä onkin paikallaan keskustella. Viime aikoina on tullut ilmi jopa järkyttäviä tietoja. Vanhusten omaiset ovat kertoneet kokemuksiaan mörssä vaipoissa makaavista vanhuksista, joita kohdellaan kuin paketteja. Aikaa inhimilliselle lämmölle, päänsilitykselle ja kädestä pitämiselle ei yksinkertaisesti jää. Sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre on, sanotaanko nyt moittinut — hän eilen kiisti, ettei ole syyttänyt — kuntia liiasta säästämisestä ja perustehtävien laiminlyönneistä. Minä näen kuitenkin, että vika ei ole ensi sijassa eikä yksinomaan kuntien päättäjissä, viranomaisissa

tai hoitajissa. Päävastuun sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuudesta kantaa sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeri Mönkäre on olisikin esitettävä selkeä toimintasuunnitelma, mitä tulee tehdä tilanteen korjaamiseksi. Epämääräisten moitteiden sijaan ministeri voisi myös julkistaa listan niistä kunnista, joissa asioita ei ole osattu oikein hoitaa.

Arvoisa puhemies! Täällä on vaadittu kovempia rangaistuksia, mutta en ole itse ainakaan kuullut, että kukaan olisi puuttunut vapautuvien vankien asemaan. Yhteiskunnan suojaverkko ei enää pysty toimimaan aikaisemmalla tehollaan. Entistä useammat ihmiset ovat joutuneet taloudelliseen ja henkiseen ahdinkoon. Tämän kokevat moninkertaisena vapautuvat vangit. Mahdollisuudet tukea kiinnittymistä uudelleen normaaliin yhteisöön ovat kaventuneet kuntien heikentyneen taloudellisen tilanteen vuoksi. On myös mahdollista, että rikoksenteikijän, vaikkakin tekonsa vankilassa sovittaneen, auttamista ei pidetä niukkoja voimavaroja jaettaessa tärkeänä. Olen myös havainnut, että yhteiskunnan jäsenet usein aktiivisesti torjuvat vapautuneen palaamista entiseen työyhteisönsä. On kuitenkin kysyttävä, säästäisikö oikeaan aikaan annettu tuki yhteiskunnan voimavaroja myöhemmin. Se ehkä estäisi sitä, että ainakaan uusia rikoksia ei vapautuva vanki tekisi.

Arvoisa puhemies! RKP:n puheenvuoron käyttänyt ed. Henrik Lax totesi, että vain opposition taiteellisella vapaudella voidaan koulujen vähentyneet kerhotoiminnat yhdistää turkistarhauskuihin ja samaan hengenvetoon vaatia kovempia rangaistuksia. En tiedä, onko kukaan yhdistänyt kerhotunteja tarhauskuihin ja vaatinut kovempia rangaistuksia samassa yhteydessä, mutta haluaisin todeta, että rikollisuus on hyvin monipuolinen ja monipolvinen ilmiö. Tilastollisesti suurin osa lasten ja nuorten tekemistä rikoksista tapahtuu juuri iltapäivätunteina, eli on aivan selvä yhteys myös kouluun ja siihen, mitkä voimavarat kouluille annetaan, voivatko koulut järjestää kerhotunteja, oppilaan kehittymistä tukevia tunteja, ja voidaanko erityiskouluihin saada riittävät voimavarat.

Arvoisa puhemies! Haluan vain lopuksi todeta, että rikollisuuden ehkäiseminen ja turvallisuus on hyvin monipolvinen ja monitahoinen asia. Siihen toki vaikuttavat lait ja rangaistustaso, mutta vielä enemmän siihen varmasti vaikuttaa se, miten hyvin yhteiskunta pitää huolta kaikista jäsenistään. Enkä todellakaan osaa sanoa, että rangaistusten koventamisella rikollisuutta

vähennetään, jos ajattelemme vaikka Amerikan yhdysvaltoja, missä on voimassa kuolemanrangaistus. Ei kukaan varmasti voi väittää, että siellä olisi pieni rikollisuus tai että edes niissä osavaltioissa, joissa kuolemanrangaistus on voimassa, rikollisuus olisi vähempi kuin niissä, missä kuolemanrangaistusta ei lainkaan käytetä tai se ei ole voimassa.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Turvallisuus on hyvin monitahoinen asia, niin kuin täällä on lähes jokaisessa puheenvuorossa tullut esiin. Välikysymyksessä tuodaan esiin kansalaisten turvallisuuteen vaikuttavia sinänsä tärkeitä eri tekijöitä. Kysymyksen perusteluissa tuodaan esiin myös kaupunkisuunnittelun ja aluepolitiikan merkitys sekä väestön keskuksiin keskittymisen aiheuttamat haitat. Kysymyksessä lähdetään siitä, että juuriltaan lähtemään joutuneet ihmiset kokevat henkisiä ja sosiaalisia sopeutumisvaikeuksia. Tämä puolestaan aiheuttaa ongelmia sekä nopeasti kasvavilla ruuhka-alueilla että entisestään autoituvilla haja-asutusalueilla. Näin on.

Arvoisa puhemies! Käsittelenkin puheenvuorossani lähinnä välikysymyksen tähän asiaan liittyviä näkökohtia.

Totta on, että väestö kasautuu maassamme lähinnä tällä hetkellä viiteen eri aluekeskukseen. Totta on myös se, että tällä on omat varjopuolensa. Väajäämättömältä kehitykseltä näyttääkin, että Suomi seuraa muiden maiden kehitystä. Ei tarvitse kuin katsoa Eurooppaan. Suomessahan tällä hetkellä on kaupungistumisaste noin 60 prosenttia, kun se muualla Euroopassa on tällä hetkellä noin 80 prosenttia. Tämä on siis yleismaailmallinen ilmiö. On siis aihetta olla todella huolissaan niistä seurausvaikutuksista, mitä kaupungistumisesta aiheutuu. Tästä syystä voi vain olla tyytyväinen siitä, että välikysymyksessä otetaan esille näin tärkeä ja ajankohtainen asia.

Kaupunkiemme ongelmiin ei todellakaan ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Me olemme olleet pitkälle sen käsityksen vallassa, että kaupungeilla menee ylipäätään hyvin. Vasta lähempi tarkastelu on osoittanut, että ei maaseutu eivätkä myöskään kaupungit ole yhtenäisiä alueita. Olemme yksioikoisesti ajatelleet, että esimerkiksi vaikka Helsinki tai pääkaupunkiseudun kunnat voivat hyvin. Lähempi tarkastelu on kuitenkin osoittanut tilanteen olevan toinen. Tuntuukin, että vasta viime aikoina olemme havainneet, että suurissa kaupungeissa on todella monipuolisia ilmiöitä. Esimerkiksi on yhtä aikaa työn ja työt-

tömyyden alueita. Tästä on paras esimerkki Helsinki.

Minusta oli hyvin yllättävää, kun katselin erästä työttömyyskartastoa, josta kävi ilmi, että vuosina 90—94 työttömyys kasvoi yli 500 prosenttia nimenomaan Uudellamaalla ja Hämeessä, kun taas perinteisesti niin sanottuina heikompiina alueina pidetyissä Itä- ja Pohjois-Suomessa oli työttömyyden kasvu — en tietysti rohkene sanoa: vain — huomattavasti vähemmän eli noin 200—250 prosenttia samana aikana. Minusta nämä luvut kuvastavat sitä, että hyvin usein olemme harhaluulojen vallassa. Kun vielä nämä prosenttiluvut muutetaan ihmismääriksi, niin tilanne tulee karmaisevammaksi.

Niin kuin sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa ed. Markku Pohjola totesi, oppositio haluaa keskustella yhteiskunnallisista ongelmista, joiden yhteys hallituksen politiikkaan on varsin etäinen tai joissa, niin kuin ed. M. Pohjola totesi, arvostelu menee muutoin väärään osoitteeseen. Tähän voin yhtyä.

Kaupunkikurjuuden kasaantuminen sai itse asiassa alkunsa nimenomaan Ahon hallituksen aikana, jos ihan romahtamisen juuria tutkii. Siis kaupunkikurjuuden alku oli 90-luvun alussa. Tämä johtui itse asiassa siitä, että tällöin nimenomaan rakennus- ja palvelualat menivät rymisten alas. Tässä prosessissa merkillepantavaa oli, että nämä alat menivät nopeammin alamäkeä kuin monet muut elinkeinoalat.

Rakennusalan väheni suurin piirtein puoleen, samoin kuin palveluelinkeinot. Nythän tilanne on tietysti se, että rakennusala nousee, mutta palveluelinkeinot eivät ole nousseet vieläkään siinä määrin. Kun nimenomaan rakennusteollisuus ja palveluelinkeinot ovat kaupunkielinkeinoja, johti tämä nopeasti kaupunkien elinkeinojen lamaantumiseen. Tämä oli omiaan voimistamaan kaupunkien eriytymistä hyviin ja huonoihin kaupunkeihin tai hyviin ja huonoihin kaupunginsiiniin.

Minun mielestäni on hyvin tärkeää se, että kiinnitämme huomiota siihen, että segregaatio voimistuu edelleen. Tämä johtuu siitä, että välikysymyksessäkin mainittu muuttoliike yhä vain kiihtyy. Erikoista tämän päivän muuttoliikeliikessä on se, että se on irtautunut työmarkkinapohjasta. Kun aikaisemmin kaupunkeihin ja erityisesti pääkaupunkiseudulle muuttajat tulivat työn perässä, nykyään esimerkiksi Helsinkiin ja ehkä laajemmallekin pääkaupunkiseutualueelle muuttaa myös koko ajan työttömiä.

Tästä mielestäni on esimerkkinä se, että pää-

kaupunkiseudulle syntyi 30 000 uutta työpaikka vuonna 95, mutta esimerkiksi Helsingin kaupungin työttömyys laski kuitenkin vain 0,3 prosenttia. Nyt alkaa tilanne tietysti tässäkin korjaantua. Nämä luvut nyt voivat olla jo toisia.

Yhdyn myös ryhmäpuheenvuorossamme esitettyyn näkökohtaan siitä, että erityisesti kaupunkien lähiöitä on estettävä joutumasta järjestyshäiriöiden, ilkeiden ja syrjäytymisen kierteeseen. Minusta on hyvin tärkeää, ettei päästettäisi syntymään sellaisia lähiöitä, joiden asukkaista valtaosa kärsii taloudellisista tai sosiaalisista ongelmista. Tässä voi tietysti todeta sen tyydytyksellä, että nyt istuvan hallituksen hallitusohjelmassa sovittiin jo huhtikuussa 95, että se tukee vahvojen, kansainvälisillä markkinoilla kilpailukykyisten kasvukeskusten luomista.

Nykyhallituksen politiikassa kaupunkipolitiikka muodostaa kokonaisuuden, jossa tavoitteena on sosiaalirakenteeltaan tasapainoisten, nykyaikaisten kaupunkiyhdyskuntien ja elinvoimaisen, monipuolistuvan maaseudun kehittäminen. Tämän hallituksen toimesta käynnistettiin kesäkuussa 95 samanaikaisesti sekä kaupunkien kehittämistyöryhmän että maaseudun ohjelmatyöryhmän työ. Toisin sanoen pääministeri Lipposen hallituksen toimesta on ensimmäisen kerran määrätietoisesti kiinnitetty huomiota kaupunkipolitiikkaan.

Tämä on mielestäni hyvin hämmästyttävää. Vasta siis tämän hallituksen aikana vuoden 97 alusta asetettiin ensimmäinen valtioneuvostotasoinen kaupunkipoliittinen yhteistyöryhmä, kun valtioneuvostotasolla eli vastaavalla tasolla oli jo kymmenen vuotta sitten aloitettu maaseutupoliittiset ohjelmat. Tämä on tietysti hyvä asia, että näin on, mutta hämmästyttää se, että määrätietoisella kaupunkipolitiikalla on näin suuri viive.

Kaupunkinäkökulma on tähän asti siis puuttunut alueellisesta kehittämisestä ja maakunnallisista kehittämisohjelmista. Maaseutupolitiikalla on pitkät ja ansiokkaat perinteet ja sen myötä mittavat kehittämisresurssit, mutta kaupunkien kehittämisen välineitä ollaan nyt vasta luomassa. (Ed. Huuhtanen: Mitä maaseudulla on tapahtunut?) Se ajattelutapa, että kaupunkien kehittämiseen suunnatut resurssit ovat poissa maaseudun kehityksestä, ei päde tällaisessa maassa, joka on mukana avoimessa kansainvälisessä kilpailussa. Alueellisesti tasapainoinen kehitys perustuu vahvojen kaupunkiseutujen verkostoon ja kaupungin ja maaseudun entistä tiiviimpään vuorovaikutukseen.

Aiemmin rakennemuutosten alueellinen ulot-

tuvuus oli maaseudun ja kaupunkialueiden välillä. Nyt nämä rakennemuutokset koetaan hyvin suuresti kaupunkiseudun sisällä ja toisaalta kaupunkialueiden välillä. Tämä murros on mielestäni niin syvä, että tässä murroksessa kaupungit tarvitsevat myös tuekseen kansallisen tason selkeän panostuksen.

Kyllä minun mielestäni tehokkaalla kaupunkipoliittikalla voidaan ainakin ehkäistä ja varmasti ratkaistakin ongelmia, esimerkiksi jos ajattemme kaupunkirakenteellisia ongelmia, sosiaalisen syrjäytymisen ongelmia tai niiden lieventämistä, ehkäisemistä jne. Tämä on todella tärkeä asia. Tärkeätä on myös se, että valtiovalta ja kaupungit toimivat yhdessä. Tästä syystä minusta on erinomainen asia, että viime syksynä käynnistettiin kaikkiaan 13 kaupunkiohjelman laadinta. Minä tietysti pikkuisen hämmästyin sitä, että hallituksen vastauksessa, vaikka välikysymyksen perusteluissa viitattiin tähän tärkeään näkökulmaan, ei oikeastaan kerrottu kaupunkipoliittikan saavutuksista ollenkaan. Se olisi kyllä ansainnut paikkansa.

Arvoisa puhemies! Jotta kaupunkien ongelmat eivät kärjistyisi, mihin välikysymyksessäkin viitataan, tarvitsemme todella kaupunkien ja valtiovallan yhteistyötä asian kohentamiseksi. Mielestäni tämä on valtava haaste tälle hallitukselle.

On erinomaista, että Lipposen hallitus on käynnistänyt joukon kaupunkipoliittisia toimenpiteitä. Toivottavasti emme ole tässä kaupunkipoliittikassamme heränneet liian myöhään. Toivon kuitenkin, että tämä hallitus pystyy yhdessä kaupunkien kanssa vastaamaan tähän haasteeseen ja turvaamaan hyvien kaupunkipoliittisten ohjelmien toteuttamiseen myös riittävät voimavarat. Kaupunkipoliittikka ansaitsee todella arvoisensa aseman.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten toiseen tärkeään asiaan.

Kun eilen kuuntelin tätä keskustelua, hiukan ihmettelin oppositioryhmien ja erityisesti kristillisten holhousmieltä kotien ja perheiden kasvatustongelmien yhteydessä. Kyllä ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta käsitykseni mukaan kuuluu kodeille. Jotenkin olen ollut siinä luulossa tähän asti, että esimerkiksi kristilliset ovat korostaneet aiemmin kodin merkitystä, mutta eilen eräitä puheenvuoroja tulkitsin niin, että kun syytettiin hallitusta toimettomuudesta, ikään kuin myös vastuu vieritettiin hallitukselle, ja tästä syystä olin kovin hämmästynyt.

Ei eduskunta, ei hallitus, eivät mitkään normit voi tietysti kaikkea säädellä, kaikkia asioita päät-

tää. Viime kädessä todella vastuu on meillä, perheillä ja kodeilla ja yksilöillä, siitä, minkälaisen ilmapiirin luomme, minkälaisia lapsia kasvatamme. Raamit ovat asia erikseen, ja tietysti ymmärrän, että niistä tässä pitkälle onkin kyse.

Mutta minua tässä on kaikkein suurimmin hämmästyttänyt se, että kansanedustajissa on paljon kunnallispoliitikkoja ja me varmasti useimmat tiedämme, että itse olemme luoneet sellaiset lait, joissa nimenomaan kunnallista päätösvaltaa on lisätty. Toki tiedän, että meillä on erilaisia kuntia, on hyvin toimeentulevia, huonoja ja siltä välillä, mutta yhteistä niille kaikille on kuitenkin se, että kunnat vastaavat peruspalveluista tällä hetkellä. Kunnissa pitäisi käydä se arvokeskustelu, siellä, missä päätetään ihmistä lähellä olevista asioista. Minulla on se käsitys, että monessa hyvinkin toimeentulevassa kunnassa ei tätä keskustelua ole käyty ja tästä aiheutuva monet epäkohdat. Vanhusten laitoshoidon, mistä täällä on monessa puheenvuorossa puhuttu, on eräs niistä asioista. Kyllä kunnissa on käytävä se arvokeskustelu. Kunnanvaltuustot ovat paljon vartijoina, niin kuin kotien asioissa kodit.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Tätä välikysymystä on jo monin eri tavoin käsitelty eilisen illan aikana ja tullaan varmasti tämän päivän aikana käsittelemään. Kun luin ensimmäisen kerran välikysymyksen, koin sen siten, kuten myöhemminkin tarkennettuani kantaani, että turvallisuuden nimikkeen alla kysymys kohdistuu kuitenkin ensisijaisesti omaisuuden turvaamiseen, ja se oli erittäin vastenmielistä, kun ajattelee koko yhteiskuntaa. Odotin, että välikysymys olisi painavammin ollut huolissaan ihmisten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden säilymisestä.

Kysymystä on todella arvosteltu ennen kaikkea sen sekavuuden ja laaja-alaisuuden vuoksi. Laaja-alaisuudellahan on pyritty siihen, että voitaisiin kosia kaikkia lapsesta vaariin, ja lähes kaikki on tullut jotenkin luetteluksi, paneutumatonta kuitenkin tässä kosinnassa kertaakaan siihen, miten näitä ongelmia, joita luettelallaan, olisi voitu ehkäistä. Esimerkkejä löytyy huonosti, puhumattakaan että puututtaisiin korjaaviin toimiin selkeästi, mitkä ovat ehdotukset, mitä nyt

pitää tehdä, kun maailma on näin huonosti. Niitä ei tästä välikysymyksestä löydy, mutta ei ole tällä kaudella löytynyt muutenkaan oppositiopolitiikasta, valitettavasti.

Välikysymyksessä vaaditaan selkeästi lisää rangaistuksia vedoten yleiseen mielipiteeseen. Meillä on ollut Gallup-kyselyjä, pitäisikö Suomessa ottaa käytäntöön kuolemanrangaistus, ja jopa tämän tyyppisiä kantoja yleisestä mielipiteestä on löytynyt. Varmasti, jos kysymykset oikein aseteltaisiin, suuri osa saattaisi olla sitä mieltä. Sitäkö välikysyjät mahdollisesti tarkoittavat?

Vaaditaan myös lisää poliiseja, ikään kuin poliisi kaikki ongelmat tässä yhteiskunnassa pystyisi ratkaisemaan. (Ed. Aittoniemi: Aika paljon pystyisi!) Sosiaalityötä, graavia sosiaalityötä tämän arkisen elämän nurjalla puolella viisitoista vuotta tehneenä tiedän, että poliisin yhteistyötä tarvitaan, mutta poliisi ei yksinään pysty kuin tekemään myös korjaavaa työtä ja akuuttia auttamista. Poliisi on vain eräs osa näiden ongelmien ratkaisemisessa ja hoidossa.

Sen sijaan odotan kyllä hyvin paljon nyt lakivaliokunnassa olevalta uudelta rikoslailta ja erityisesti sen osalta niin sanotun lähestymiskiellon toteutumista. Tämä on eräs oleellinen turvallisuuskysymys, joka tulee esiin konkreettisesti hyvin usein perheväkivalta- ja uhkaustilanteissa, joissa tiedetään uhkaajan ja ahdistajan, häiriön tuottajan, olevan todella vaarallinen, kukaan ei kiistä sitä, mutta mahdollisuudet puuttua hänen toimiinsa ovat hyvin vähäiset, olemattomat, ennen kuin on tapahtunut mahdollisesti jo moneen kertaan uusiutuva pahoinpitely tai pahempi uhka. Itse olen hoitanut tapausta, jossa poliisin valvonnassa siirrettiin aina asiakas työpaikalleen lääninhallituksen poliisiosastolle, jotta häntä uhannut henkilö ei tappaisi häntä, ja hänet tapettiin siellä lääninhallituksen poliisiosastolla. Tässä tapauksessa, jos olisi ollut voimassa lähestymiskiello, olisi voitu kriminaaliksi ja vaaralliseksi todettu henkilö estää teosta. Toivon, että me saamme tämän pian voimaan.

Tämän lain yhteydessä myös täällä jo tänään esiin tuotu uhrin asema toivottavasti paranee ja sitä selkiytetään.

Välikysymyksestä on poimittavissa kuitenkin yksittäisiä puollettavia asioita ja toivottavasti yhdessä eteenpäin viettäviä.

Vaikka sanoin, ettei poliisi pysty kaikkea ratkaisemaan, en yhtään kiistä sitä, etteikö poliisin työ ole tarpeellista. Poliisin työn luonne on koventunut samanaikaisesti, kun voimavarat ovat

vähentyneet. Yhdyn siihen ajattelutapaan, että määrärahoja ei ole varaa enää leikata.

Heiltä, jotka vaativat kaikkien tällä hetkellä jäädytettynä olevien poliisivirkojen välitöntä täyttämistä, toivoisin näkeväni selkeän listan, mistä ne varat otetaan. Minusta on alle kansanedustajan arvovallan olevaa toimintaa se, että esitetään erilaisia hyviä asioita ilman, että näytetään, mistä ne korvataan.

Tosin sama ongelma siitä, että työ on tullut vaaralliseksi, vaativammaksi ja raskaaksi, toistuu myös esimerkiksi hoitoalalla ja myymälöiden työntekijöiden kohdalla jne. Luettelo on loputon.

Vaatumukseen hyvästä opetuksesta, koulun ja kodin yhteistyöstä on tietysti helppo yhtyä, joskin sen sotkeminen tämän välikysymyksen yhteyteen on juuri kaikkien kosiskelua. Tiedämme, että tänä keväänä meille tulevat käsittelyyn koululait, joiden yhteydessä valiokuntakäsittelyssä oppositiolla on kaikki mahdollisuudet tuoda kaikki hyvät ajatuksensa esiin ja juuri niitä ehdotuksia ja esityksiä, miten asiat hoidetaan. Käsitellään näitä asioita silloin.

Lapsiperheiden asema on mainittu. Lapsiperheiden aseman parantamiseen oppositiolla olisi ollut kaikki mahdollisuudet vallassa ollessaan, jos valtion kassassa olisi silloin ollut riittävästi rahaa. Sen varmasti tietää ministerinä toiminut ed. Huuhtanen, että sitä lapsiperheiden apua ja tukea, jota silloin tarvittiin, ei pystytty taloudellisista syistä toteuttamaan.

Välikysymystä yleisesti leimaava väittämä rikollisuuden leviämisestä ilman todellista analyysiä on täyttää populismia. Rikoksen tekee aina joku, ja jonkun äidin tai isän tyttö tai poika on tämä henkilö, joka tekee rikoksen. Ensimmäiseksi pitäisi paneutua siihen, miksi ja miten lapsi muuttuu rikosentekijäksi tai häiriön tuottajaksi, miksi vanhemmat eivät jaksaa. Näihin kysymyksiin välikysymys ei puutu, vain viittaa ja syyttää, ei esitä vaihtoehtoja, ei linjauksia, miten toimitaan.

Kuten ed. Luhtanenkin puheenvuorossaan totesi, Esko Ahon hallituksen aikana alkoivat lama ja pankkikriisi, joita Esko Aho ei tähän maahan tuonut, ne tulivat pyytämättä. Mutta näiden seurauksena lisääntyneet sosiaaliongelmien torpattiin porvarillisin keinoin, ja jälki on tänä päivänä näkyvissä.

Esko Ahon hallituksen neuvottelukyvyn ja yhteistyökyvyn puute johti siihen, että tilanne paheni. Sitä vahvisti vielä se, että harjoitettiin erittäin yksisilmäistä politiikkaa, josta hyvänä

todisteena on juuri ennen viime vaaleja ed. Ala-Nissilän Varsinais-Suomen lehdissä julkaisema pitkä lista siitä, mitä kaikkea hyvää hallitus on maatalousväestölle järjestänyt. Lista oli pitkä. Siellä oli tukiaisia, verovähennyksiä, erilaisia sosiaalipoliittisia etuuksia. Kuka muu ryhmittymä voi esittää samanlaista viime kaudelta? Ei kukaan. Mutta kuten todettu, jäljet näkyvät.

Kun äärilaidoille ohjattu valtionvelka ja masatyöttömyys on saatu aikaan, se on todella otollinen kasvualusta perheiden ahdistukselle ja sen myötä lasten kaltoinkohtelun uhalle. Olisin odottanut välikysymyksen tekijöiltä edes viitteitä seuraavista selkeistä edellytyksistä, joiden kunnossa oleminen on edellytys vanhemmuuden tukemiselle.

Ensimmäinen on asuntopoliittikka. Porvarihallituksen aikana vuokra-asuntotuotantoa erityisesti tyrehdytettiin ja heikennettiin. Samanaikaisesti poistettiin vuokrasääntely, jonka tulokset näkyvät tänään. Vähävaraiset henkilöt joutuvat asumaan lähiöissä samanlaisten heikommassa asemassa olevien kanssa. Asuntopoliittisesti ensimmäinen ehto pitäisi olla, että henkilöt, joilla on sosiaalisia ongelmia, pitäisi hajauttaa kaupunkiin. Sen varmasti poliisina ed. Aittoniemikin tietää. Tämä oli porvarillisen asuntopoliitiikan seurausta. Siitä välikysymys ei mainitse.

Ympäristöpolitiikan osalta viitataan kaupunkien ongelmaan, ei kuitenkaan ole todellisia viitteitä siitä, mitä lähiöongelmille pitäisi tehdä, miten niitä pitäisi hoitaa. Samanaikaisesti, kun nyt pyritään oikaisemaan esimerkiksi valtion tukimuotoja siten, että voisimme saada yhteisövero- tuottoja sinne, missä ihmiset asuvat ja tarvitsevat palveluja, oppositio pitää sitä menettelyä vääränä. Ette siis tue pitkällä tähtäimellä lähiöiden ongelmien ratkaisua.

Toivon, että kantaisitte niistä yhtä suurta huolta kuin kannatte Naturasta tai kuin kannatte maaseudun maaseudun maisemoinnista ja ympäristöhuollosta. Olette saaneet niihin EU-määrärahoja, ja hyvä niin, että niitä on nyt jaettu eri puolille maata maanviljelijöille, mutta kukaan ei ole valvonut sitä, onko niillä rahoilla sovittuja tehtäviä hoidettu. Voin konkreettisesti väittää: ei ole hoidettu. Hyvin pienissä kunnissa samat henkilöt, jotka itse ja naapuri ovat saaneet näitä määrärahoja, istuvat niissä lautakunnissa, joiden pitäisi valvoa. Eihän naapuri naapuriaan valvo, se on nähty.

Työllisyyspolitiikka on parasta sosiaalipoliittikkaa, ja se on ennen kaikkea turvallisuutta.

Olen erittäin iloinen siitä, että se on tämän hallituksen ohjenuora ja tuottaa tulosta.

Palvelut tukevat edellä mainittuja vanhempien tukimuotoja. Edelleen olen aika järkyttynyt ed. Takkulan käyttämisestä puheenvuoroista päivähoitosta. Olen todella pahoillani siitä, että opettaja-kansanedustaja nimeää kommunisteiksi päiväkodissa olevat lapset. On rajoittunutta keskustalainen pohjoissuomalainen näkemys. (Ed. Pekkarinen: Ei pidä puhua aivan, mitä satuu, ei ole tällaisia ilmauksia käytetty!) — Näin on puhuttu, että idästä opittuja kommunistilauluja opetetaan lapsille päiväkodissa. Tämä oli ed. Takkulan viesti tässä salissa tänään kello 15:n paikkeilla. (Ed. Pekkarinen: Edustaja ei ole lapsia kommunisteiksi väittänyt!) — Sopii lukea hänen puheenvuoronsa. Selkeästi siellä lukee, mitä hän sanoi. Kun hän näki ministeri Huttu-Juntusen salissa, hän ryhtyi myöhemmin perumaan, kun huomasi, että tämä saattaa tulla hänelle haitaksi, kun päiväkodissakin on äänestäjiä. (Ed. Pekkarinen: Edustaja puhuu puuta heinää!) — Näin kävi. — Sitten mennään eteenpäin.

Olen erittäin iloinen siitä, että on saatu aikaiseksi subjektiivinen oikeus päivähoitoon, ja keskustalaisille asiasta huolestuneille voin kertoa, että se ei kuitenkaan velvoita viemään lapsia päivähoitoon vaan oikeuttaa. (Oikealta: Eikä laulamaan siellä!) — Eikä laulamaan, ei oikeisto- eikä vasemmistolauluja. Se oli todella päivähoitohenkilöstön ammattitaidon alentamista mitä raaimmalla tavalla.

Toivon, että kaikissa kunnissa säilytettäisiin mahdollisuus siihen, että työttömän lapsella on myös subjektiivinen oikeus päivähoitoon. Jotta voitaisiin taata hyvät kasvuolot, työttömän lapsella pitää olla oikeus saada vapaata työttömyydestä voidakseen välillä olla vertaistensa, ikäistensä lasten kanssa ja saada ne virikkeet, jotka muutkin lapset saavat.

Entäs kun ongelmat ovat syntyneet? Valitettavan usein todetaan, että rikollisuuden takaa löytyy kriisiperhe, perheväkivaltaa, alkoholismia, psyykkisiä häiriöitä. Alleviivattuna: kaikki kriisiperheen lapset eivät ole häiriön tuottajia, puhumattakaan että olisivat rikollisia. Mutta kaikki kriisiperheiden lapset tarvitsivat henkistä tukea ja moni psykiatrasta hoitoa. Valitettavasti olemme joutuneet tilanteeseen, jossa lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon jono saattaa olla kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Tämä on asiantuntijoiden lausumaa. Viimeksi olen kuullut siitä valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja terveysjaostossa. Siihen jaosto on voimakkaasti

puuttunut. Se on budjettikannanotossa, että tämä ongelma on korjattava. Tämänkään tyyppiseen ongelmaan välikysymys ei puutu, vaikka tässä mitä suurimmassa määrin on kysymys turvattuudesta. Puhutaan yleisesti tällä yleiskosinnalla, että olisi hyvä, että terveydenhuolto olisi kunnossa. Sitä mieltä me varmaan kaikki olemme.

Erittäin valitettavaa on se, että kunnat ovat priorisoineet palvelut siten, että niin sanotut pehmeämmät perheen tukipalvelut on ensimmäiseksi karsittu. Saman on muuten tehnyt myös kirkko. Niin kauan kirkko ja seurakunnat järjestivät perheneuvontaa ja erilaisia perheitä tukevia palveluja, kun kunnat tekivät ostopalvelusopimuksen heidän kanssaan. Kun kunnilla ei ollut mahdollisuutta tehdä ostopalvelusopimusta, siihen loppui kristillisuus ja perheen tukeminen. Nämä henkilöt irtisanottiin ja tämä toiminta lopetettiin. Tämä on asia, jota toivoisin kirkon päättävissä elimissä toimivien uudelleen harkitsevan. Juuri silloin, kun ihmisen hätä on suurin, uskoisin kirkon toimesta oltavan auttamassa. Näin valitettavasti ei tapahdu.

Myös niin sanotut raskaammat palvelut on kyseenalaistettu. Maksusitoumus esimerkiksi turvakotiin on yhä useammin kyseenalaistettu. Vielä kuusi seitsemän vuotta sitten oli itsestäänselvää, että jos olet uhassa tulla pahoinpidellyksi omassa kodissasi, saat paikan ja maksusitoumuksen turvakotiin. Tänä päivänä kysytään, onko sinua mahdollisesti lyöty monta kertaa, josko kokeilisit kuitenkin, jollei lyödä. Tämä on se, mihin on tultu suhtautumisessa väkivaltaan.

Vielä surullisempaa on se, että lasten erityishoidon tarvetta vähätellään taloudellisin syin. Tällä tarkoitan laajemmin sekä sosiaalisesti että psyykkisesti häiriintyneiden kuin myös fyysistä erityishoitoa tarvitsevien lasten kohtelua. Tässä toivon koko eduskunnan yhteistä toimintaa, jotta voisimme ohittaa Kuntaliiton epäilyt ja tarpeet siltä osin, mitä tarkoitetaan erityishoidon tasauksella. Kuntaliitto pelkää, että kunnatkin joutuisivat jotakin siitä maksamaan. Tämän tarkoitus ei ole siirtää erityishoitoa kokonaan valtiolle vaan auttaa kuntia erityisen kalliin erityishoidon toteuttamisessa. Tämä on varmasti ihan konkreettinen ongelma erityisesti pienissä kunnissa, ja nämä hoidot ovat kalliita, mutta ne on suoritettava silloin, kun niitä tarvitaan. Myöhemmin tietty ongelma ei ole ehkä enää rahalla korvattavissa.

Äärimmillään kertovat lastensuojelujärjestöjen ylläpitämät tilastot, että myös huostaanotto-

jen määrää on taloudellisin syin vähennetty, ja tämä alkaa kuulostaa aika hurjalta. Tätä on erityisesti tapahtunut pienissä maaseutukunnissa.

Samanaikaisesti tiedämme, miten kunnat ovat erilaisia ja miten ne voivat. Yhdyn erittäin lämpimästi ed. Jäätteenmäen lausumaan siitä, että väärin menelleet kunnat pitäisi tuoda julkisuuteen. Esitän myös, että ne kunnat, jotka alentavat veroäyriä hintaa, maksavat velkojaan ja rahastoivat samanaikaisesti leikaten sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa, tulisi julkaista lehdistä kuu-kauden välein. Eiköhän se alkaisi purra myös kuntalaisiin? Nämä kunnat vetoavat valtionosuusleikkauksiin, joihin on jouduttu edellä mainituista syistä Ahon ohjaaman valtiolaivan kariututtua. Näitä jälkiä ja pohjavaurioita ja vuotoja on viimeksi kuluneet kolme vuotta korjattu.

Arvoisa puhemies! Vastuu perheiden tukitoimista kuuluu valtiolle ja kunnille. Olen usein todennut, että tämä vastuu muodostaa kuin hirsirakenteen hirret, mutta pelkässä hirsirungossa ei voi asua. Tarvitaan lämpöä pitäviä tilkkeitä. Nyt, kun vielä puuttuu välistä hirsiiä, sen tärkeimpiä ovat nämä tilkkeet, ja nämä tilkkeet muodostuvat yleishyödyllisten järjestöjen toiminnasta. Nämä järjestöt tekevät ennalta ehkäisevää, korjaavaa ja jälkihuoltotyötä juuri turvallisuuden takaamiseksi ja väkivallan ehkäisemiseksi. Näistä mainittakoon muun muassa lastensuojelujärjestöt, vammaisjärjestöt, vanhusjärjestöt, omaishoitajajärjestöt — lukematon on tämä lista.

Esimerkkinä perheväkivallan osalta on vain järjestöjen kautta mahdollinen toiminta: väkivaltaisten miesten keskinäinen tuki, jonka myötä on saatu erittäin hyviä tuloksia muun muassa niin sanotulla Jussi-projektilla, jossa miehiä tuetaan ottamaan vastuu omasta väkivaltaisuudestaan ja löytämään tie hallitumpaan käyttäytymiseen.

Tänään valitettavasti järjestöt ovat turvattomia. Järjestöt elävät mitä suurimmassa määrin Raha-automaattiyhdistyksen avustusten varassa, jotka jaetaan kerran vuodessa. Kolme viikkoa sitten sosiaalipoliittinen työryhmä on päässyt yhteisymmärrykseen hyväksyen Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen erittäin tiukan seulan läpi tehdyn jakopäätöksen.

Valitettavasti talouspoliittista ryhmää, rahakuntaa, tämä ei ohita syystä, että kaksi valtiovarainministeriön virkamiestä on pyrkinyt puuttumaan raha-automaattivarojen rahanjakoon. Koettuaan arvovaltansa kyseenalaistetun he ovat ohjanneet myös valtiovarainministeri Nii-

nistön pitämään pöydällä tätä jakopäätöstä, ja uhkana on, että 40 miljoonan takia asia palautettaisiin Raha-automaattiyhdistyksen hallitukselle vielä uudelleenjakoa varten. Tällä keskinäisellä nokittelulla ja arvovaltaistelulla on aiheutettu se, että pienet järjestöt, jotka odottavat tämän vuoden varoja Raha-automaattiyhdistykseltä ja jotka eivät ole katkaisseet toimintaa, ovat ottaneet vekselin voidakseen maksaa palkat. Kaikki ovat olettaneet, että huonoimpanakin vuotena rahat tulevat viimeistään maaliskuun alussa. Nyt siihen ilmeisesti ei päästä.

Toivon, että sosiaalitoimen oleellista tukea, sosiaali- ja terveystoimen järjestöjä, arvostettaisiin siinä määrin, että valtiovarainministeriön virkamiehet ja valtiovarainministeri kävisivät arvovaltataistelunsa jollakin muulla tantereella kuin järjestöjen toiminnan uhalla.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan turvallisuudesta, laajasti voisi sanoa, että turvallisuus on toinen toisistaan välittämistä. Se ei ole vain poliittikkojen asia; ehkä se on aika vähänkin loppujen lopuksi poliitikkojen asia. Se ei myöskään ole pelkästään ammattihenkilöstön asia, vaan se on meidän kaikkien asia, ja niistä meistä kaikista valitaan 200 kansanedustajaa.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puisto piti hyvän puheen ja kiinnitti huomiota tärkeisiin epäkohtiin huostaanotoissa ja nuorisopsykiatriassa ja monessa muussa. Hän kuitenkin löysi niin kovin paljon näitä turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä, että tekee mieli kysyä, miksi hän ei ole allekirjoittanut tuota välikysymystä. Jos joku opposition edustaja olisi tuollaisen puutelistan luetellut, niin kova ryöppy olisi tullut.

Mutta haluaisin kiinnittää huomiota tähän, kun sanoin puheenvuorossani, että sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre on pitäisi julkistaa lista niistä kunnista, joissa asioita ei ole osattu oikein hoitaa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies Riitta-Leena Paunio joulukuun viimeisinä päivinä antoi päätöksen, jossa hän käsitteli vammaislakia ja totesi, että joissakin kunnissa vammaislakia ei ollut noudatettu siten kuin olisi pitänyt ja palveluja ei ollut annettu yksityisille kansalaisille. Riitta-Leena Paunio julkaisi päätöksessään ne kunnat, joissa lakia ei ollut noudatettu, ja antoi samalla, voisiko nyt sanoa, moitteita sosiaali- ja terveysministeriölle ja lääninhallitukselle, että tätä valvontaa pitäisi suorittaa. Minusta, jos ministeri moittii, että perustehtävät on laiminlyöty,

niin hänen pitäisi myös julkistaa ne kunnat aivan samalla tavalla kuin apulaisoikeusasiamies silloin, kun hän totesi, että vammaispalvelulain perustehtäviä ei ole joissakin kunnissa täytetty.

Ed. R a n t a - M u o t i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Puisto totesi, että pitäisi kerran kuukaudessa julkistaa luettelo niistä kunnista, jotka leikkaavat sosiaalitoimesta, alentavat veroäyriä, rahastoivat ja, oliko siinä vielä, lyhentävät velkoja. Luulen, että tämä on aika lyhyt lista, jos tällainen luettelataisiin. Tuskinpa tällaisia kuntia on olemassakaan. Nissä, jotka leikkaavat sosiaalitoimesta, yleensä nostetaan veroäyriä. (Ed. Puisto: Kyllä niitä on!) Tiedän, että omassa kunnassani muutama vuosi sitten sosiaalitoimesta lomautettiin väkeä, mutta toiminnat pystyttiin säilyttämään. Veroäyri nostettiin 19 penniin, ja valtionosuudet vuodesta 1974 tähän vuoteen ovat pudonneet 73 miljoonasta 45:een.

Ei se suinkaan ole ollut Ahon hallituksen syytä. Eiköhän ole niin, että Ahon hallitus kuitenkin tämän kansantalouden syöksykierteen katkaisi, niin että voidaan edes nämä valtionosuudet maksaa, mitä nyt on maksettu. Tämähän se totuus on. Jos sitä ei olisi katkaistu, oltaisiin vielä pahemmassa tilanteessa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Puisto piti kolkonlaisen puheenvuoron, jossa hän luetteli tämän hallituksen syntyä ja kirjasi ne sitten Ahon hallituksen nimiin. Se on kyllä aika hienosti tehty, mutta en lähde niitä yksityiskohtaisemmin erittelemään. Huomautus kuitenkin siitä, miksi hän ei ole allekirjoittanut välikysymystä, oli tietysti ihan paikallaan.

Ed. Takkulan kysymykseen laitosmaisten päivähoitopaikkojen politisoitumisesta. Yleensä on ollut se käsitys, että tällaisissa paikoissa syntyy hyviä sosialisteja. (Ed. Puisto: Siinä tapauksessa lisää niitä!) Tämä on kansan keskuudessa ollut sanonta, ja se pitää paikkansa. Minä en tiedä, laulettiinko siellä Kansainvälistä, onko laulettu koskaan, mutta joka tapauksessa sellainen ajatus on ollut aikanaan sosialidemokraateilla, että siellä lyödään hyvät pohjat sosialismille, kun pidetään laitospäivähoitossa. Tästä syystä kotihoidon tuki on ollut heille kuin punainen vaate ja myrky.

Mitä tulee siihen, että ed. Ala-Nissilä on joskus julkaissut lehdessä keskustahallituksen aikaisia hyviä asioita maataloudelle, se on ihan

totta. Silloin nähtiin joitakin hyviä päätöksiä. Tekin voitte julkaista maataloudesta sellaisen listan, mutta jokaiseen kohtaan teidän täytyy vetää miinusmerkki eteen. Te ette ole tehneet yhtään ainoasta kunnan työtä maataloudelle. Olette olleet joka paikassa sortamassa.

Vielä viimeiseksi, rouva puhemies, te puhutte rakentamisesta, valtion tukemasta rakentamisesta. Tällä hetkellä maakunnan ja siellä olevien asutuskeskusten ihmiset ovat käyneet Asuntorahastossa ja yrittäneet saada rahaa välttämättömään rakentamiseen, joka myös työllistäisi. Ei markan markkaa ole saanut sen paremmin Kuhmalahdi kuin Jämijärvi ja moni muukaan paikka. On tehty keinotekoisia syitä mutta ei ole annettu rahaa sinne suuntaan. Sen sijaan kyllä suuriin kaupunkeihin, minne te pyritte tekemään slummeja, minne te haluatte saada uusia sosialidemokraattisia äänestäjiä, siihen suuntaan saatetaan viedä, mutta muuten on asia ihan epäkunnossa.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista huomata, että vieläkin on kansankielellä sanottuna herneet nenässä minun puheenvuorostani, kun ed. Tiusa-selle, hyvälle ystävälleni, heitin hiukan, onko näin, kun perheiden asemaa on heikennetty tämän hallituksen toimesta, leikkaukset ovat kohdistuneet voimakkaasti lapsiperheisiin ja kotihoidon tukeen ja sitä on leikattu erityisesti maaseudulla, missä ei ole päiväkotia, että on haluttu keskittää, että on vain yksi ainoa oikea tapa päivähoidon kautta hoitaa. (Ed. Puiston välihuuto) Tässä, ed. Puisto, viittasin siihen, että on selvää ja minä ymmärrän, että osalla vasemmalla päin on sitä intressiä, että todellakin voitaisiin laulaa niin kuin ennen vanhaan Komsomolin aikana laulettiin niitä lauluja yhdessä.

Minä huomaan, että tämä satuttaa teitä! Te siis tunnustatte sen, että lapsiperheiltä on leikattu. Kotihoidon tuki ei ole enää vaihtoehto, sitä on leikattu ja hallitus on tätä kautta tämmöisen yksisilmäisen ja yksioikoisen lähtökohdan ottanut. Minä arvostan moniarvoisuutta, sitä että vanhemmilla on todellinen vaihtoehto valita, millä tavalla he haluavat lapsensa hoidon järjestää. Minun poikani ovat olleet sen lisäksi, että ovat olleet kotihoidon tuella, myös päiväkodissa, ja se on ollut hyvä vaihtoehto. Mutta jotkut täällä haluavat tätä ideologisin perustein, ja minä vähän vierastan tämmöistä. Minä kunnioitan tässä perheiden vapaata valintaa, onko se kotihoidon tuki, onko se perhepäivähoito vai onko se päivähoito.

Mutta niin kuin puheenvuorossani sanoin, minua aina yllättävät nämä ideologiset äänenpainot, ja näyttää siltä, että tämä jostakin syystä nyt satuttaa ed. Puistoa. Huomaan, että sosiaalinen omatunto on herännyt. Hallitus on todellakin yksioikoistanut tätä politiikkaa ja leikannut lapsiperheiltä. Siinä on nyt parannusentekopaikka hallitukselle. Ei muuta kuin uutta linjaa tähän ja toivon, että löydätte sen.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun luki läpi tämän välikysmyksen, tuli semmoinen tunne, että kyllähän tämän nyt jokainen kansanedustaja voi allekirjoittaa. Minusta tämä ei ole mikään välikysmys. Tämä on keskustelufoorumi, joka sinänsä on ihan hyvä. Kun olen eilen ja tänään huoneestani näitä puheita kuunnellut, lähestulkoon kaikki voim allekirjoittaa. Ei täällä kauheasti ole erilaisia ideologioita tullut esiin, miten esimerkiksi vanhuksia tulee hoitaa. No, ed. Takkulan puheessa vähän tuli, mutta kuitenkin minä näen tämän keskustelufoorumiksi, ja kiitos oppositiolle, että tämä on tullut.

Oiva esimerkki oli ed. Puiston puheenvuoro, jossa hän luetteli niitä kaikkia yhteiskuntamme ongelmia, jotka meidän on ratkaistava. On hallituksessa sitten kuka tahansa, ne on ratkaistava. Niistä monet ovat hyvin yleiseurooppalaisia, eivät ne ole pelkästään suomalaisia ongelmia.

Mitä tulee kuntien rooliin, niin erittäin huolestunut itsekkin olen tästä, pystyvätkö kunnat, kun tämmöisiä puitelakeja tehdään, priorisoimaan. Kun olen seurannut asioita omassa kunnassani ja naapurikunnissakin, niin pelkään, että ehkä eivät. Se on yksi mietinnän paikka, onko tämä meidän uusi valtionosuusjärjestelmämme hyvä, onko se kuitenkin ihan oikein, kun siellä ei ole mitään korvamerkintää mihinkään asiaan. Siitä olen huolestunut — ja jää nähtäväksi — osaavatko kunnat todella tehdä asioita oikein. Mutta ehkä on vähän liian nopea aikataulu miettiä sitä, kokemuksia ei ole tarpeeksi ehkä kertynyt.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun ed. Kallion puheenvuoroon. En saanut tätä puheenvuoroa silloin pyytääkseni. Hän kanto huolta huumorikosten torjunnasta ja arveli, olisiko tämä hiukan lepsusti tässä maassa järjestetty. Haluan todeta, että se ei ole lepsusti järjestetty. Poliisin painopiste — tai strategia-ajattelu perustuu lähinnä kahteen seikkaan: toisaalta lähipoliisitoimintaan, joka on tuotu eduskunnassa kyllä esille, toisaalta vaka-

vamman talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan.

Eduskunta sääti viime vuoden lopussa uuden rahanpesua koskevan lain, ja 1. maaliskuuta aloittaa keskusrikospoliisin tiloissa uusi rahanpesuysikkö, jonka on tarkoitus olla laajassa kansainvälisessä yhteistyössä muun muassa Itämeren alueella, koska kysymyksessä huumeiden osalta on nimenomaan kansainvälinen rikollisuus. Tässä suhteessa tämä rahanpesu liittyy hyvin läheisesti huumorikollisuuteen. Suomalaisilla on tässä hyvin merkittävä rooli, joten minä sanoisin, että kyllä suomalainen rikostorjunta elää tässä ajassa ja on vahvasti ajan tasalla.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseltiin, miksi en ole allekirjoittanut kyselyä. Noin populistista kyselyä en olisi allekirjoittanut, olisi se ollut minkä puolueen hyvänsä.

Se lista, jonka toin epäkohtia esiin, oli ennen kaikkea osoitettuakin oppositiolle. Jos te olisitte olleet perheistä ja ihmisistä kiinnostuneita, sehän olisi ollut täällä kysymyksessä. Kun tämä on olemassa oleva tilanne, että näitä asioita pitää korjata, nämä ongelmat on, kuten puheessani sanoin, Esko Ahon hallituksen aikana ja hänen johdolla ministeri Huuhtasen ollessa sosiaaliministerinä saatu aikaisiksi. Mihin ne olisivat vaalien jälkeen hävinneet? Ne olivat meillä kädessä, kuten teidän aikaansaamanne massatyöttömyys ja huikea valtion velkakin. Näistä lähtökohdista me olemme rakennelleet tätä maata eteenpäin.

Ed. Takkulalle sanon, että kylläpä teillä siistiytyy suu. Teillä siistiytyy suu, kun tuli ministeri Huttu-Juntunen. Te rupesitte perumaan puheitanne. Kun tuli vähän lehdistöä lehterille, vieläkin muuntelitte puhettanne. Mutta sieltähän se on löydettävissä pöytäkirjoista, mitä tuli sanottua päivähoidosta, miten tuli arvostettua meidän historiallisesti merkittävää subjektiivista päivähoito-oikeuttamme, miten tuli arvostettua meidän koulutettua lastenhoitohenkilöstöämme, lastentarhanopettajia ja päiväkodin muuta henkilökuntaa: (Ed. Takkula: En puhunut niistä mitään!) He kaikki opettavat kommunistisia lauluja, niinhän te sanoitte.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Välikysymyksen tarkoituksena oli ja on kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä kysely. Kun kuuntelee tätä keskustelua, voi vain todeta, että turvallisuus-käsite ensinnäkin ymmärretään hyvin eri tavalla ja laajas-

ti. Kuitenkin vastaus hallituksen puolelta itse kysymykseen on hyvin suppea.

Ministeri Enestam oikeastaan yhdessä puheenvuorossaan totesi, että huolimatta siitä, että edellisen hallituksen aikana ja tämän hallituksen aikana on tehty mittavia säästöjä, turvaverkko Suomessa on kunnossa. Toisin sanoen ei tästä ilmeisesti synny mitään rakentavaa, niin kuin olen huomannut. Ihmettelen kuitenkin sitä, että kuvauksissa yhteiskunnan tilanteesta ollaan varsin yksimielisiä. Ollaan sitä mieltä ed. Puistoa myöten, että meillä on paljon ongelmia ja ne ovat suoraan ihmisten kokemaan turvallisuuteen liittyviä asioita.

Itse en tämän välikysymyksen yhteydessä keskity niinkään paljon poliisivallan ja järjestystoimenpiteiden tehostamiseen. Enemminkin pohdin, miksi tämä tilanne on syntynyt, ja kysyn itseltäni, näyttääkö siltä, että tilanne pahenee. Jälkimmäiseen kysymykseen uskallan muutamien yhteiskunnallisten syvien virtojen, trendien, perusteella todeta, että minä pelkään, että turvallisuuden ja turvattomuuden kysymys tulee vain akutisoitumaan ja pahenemaan, jos emme muutamiiin perusasioihin kiinnitä huomiota.

Hallitus on mielestäni omilla aktiivisilla toimillaan vaikuttanut kolmeen asiaan, jotka toimivat ihmisten turvattomuutta lisäävästi:

Hallitsematon muuttoliike on ehkä näkynyt juuri viime vuoden tilastojen perusteella. Sitä luonnollisesti on tapahtunut ennen edellistäkin vuotta, mutta nyt näyttää, että Suomessa on siirtynyt hyvin laajaan liikehdintään, jossa on sekä työn perässä liikkumisen pakkoa että muuta tarvetta. Muistaakseni sosialidemokraattien piiristä todettiin, että pääkaupunkiseudullekin on muuttanut hyvin paljon työttömiä. Tämä tietysti kertoo siitä, että uskotaan, että täällä on paremmat tilaisuudet saada työtä, mutta ehkä jostakin muustakin.

Joka tapauksessa hallitsematon muuttoliike aiheuttaa juurettomuutta täällä muuttopaikassa näissä ihmisissä. Toisaalta se aiheuttaa siellä lähtöpaikassa hylätyksi jäämisen tunnetta, joka sekin toimii ihmisten turvallisuudentunteen vastaisesti. Tällä on kahtalainen vaikutus.

Kansan jakautuminen sosiaalisesti on toinen merkittävä ilmiö, ja uskon, että tämä jännite aikanaan luo ristiriitoja, jotka ilmenevät erilaisina lainvastaisina tekoina ja rikkomuksina, jotka lisäävät ihmisten turvattomuudentunnetta.

Mutta ehkä kaikkein merkittävimpänä asiana pidän yhteisvastuun romahtamista arvona. Meiltä on syystä tai toisesta yhteisöllisyys heikenty-

nyt, ja näemme asioita hyvin paljon lainsäädäntötekoina, yhteiskunnan järjestäminä palveluina jne. Mutta mitä on meidän niin sanottu siviilitoimintamme, että me kantaisimme yhteisvastuun arvokasta asiaa paremmin kuin nyt?

Tässä mielestäni ovat nämä kolme asiaa, jotka aivan ilmeisesti tulevat kärjistämään tilannetta, lisäämään turvattomuudentunnetta ja, voi sanoa, hermostumista, joka purkautuu lainvastaisina asioina. Lainvastaisia tekoja ja rikoksia on tehty kautta aikojen. Ehkä tämän päivän tiedottaminenkin keskittyy näiden asioiden esillä pitämiseen erittäin runsaalla tavalla. Tämä tuo ihmisten eteen uudenlaisen maailman, ja siihen ei aina liity tiedon mukanaan tuoma turvallisuudentunne, vaan pelko ja turvattomuus, niin kuin nyt on käynyt.

Luulen, että näistä asioista on syntynyt tarve kysyä hallitukselta, mihin toimenpiteisiin ryhdytään. Mutta jos vastaus on näin, voiko sanoa, yksinkertainen, että ei ole sen tyyppisiä ongelmia, turvaverkko on kunnossa, niin emme me voi odottaa kovin paljon muutosta nyt käynnissä oleva: kehitykseen.

Yksittäisenä kohtana käsittelen aivan lyhyesti kotien ja koulujen kasvatustehtävää, joka välikysymyksessä on muotoiltu asiakokonaisuudeksi "toimia koko yhteiskunnan arvoperustan kohottamiseksi ihmisten turvallisuutta ja koskemattomuutta kunnioittavaksi". Siinä mielestäni nykyinen meno, jolla tarkoitetaan sitä, että useimpien perheiden asiat on ratkaistu niin sanottuna kodin ulkopuolella tapahtuvana ansaintakysymyksenä, johon on jouduttu mukauttamaan lastenhoidokysymykset, ei välttämättä ole kovin viisasta. Meidän todella pitää antaa valinnanvapauden eri asteita perhe-elämän järjestämiseksi, johon kuuluu työ, johon kuuluu lasten kasvatus ja johon kuuluu myös se turvallisuudentunteen rakentaminen, mitä normaalissa perhe-elämässä on.

Siinä mielestäni nykyisen hallituksen ratkaisulla kotona ja vanhempien vastuulla tapahtuva hoito elämän alussa useamman vuoden ajan on tehty mahdottomaksi tukikäytännöillä, joissa rahaa käytetään hyvin paljon kunnallisen päivähoidon tarpeisiin, mutta joissa rahaa on otettu paljon pois lasten kotihoidon tuesta ja näin tehty mahdottomaksi kotona tapahtuva hoito perheen talouden kannalta. Sitä pidän vääränä.

Tätä asiaa ei ole syytä mielestäni kärjistää yhtään tämän pitemmälle. Koetamme nyt hoitaa sen kysymyksen siten, että lasten kasvatus ja huolto tapahtuu tarkoituksenmukaisesti ja per-

heet saavat ratkaista tämän kysymyksen ja käyttäme siihen rahaa myös muita palveluja ajatellen kohtuullisesti. Eli yhteiskunnan subvention tulee pysyä oikeassa suhteessa myös muihin tarpeisiin nähden.

Itse kuulen jatkuvasti kärjistyksiä, joihin en osaa antaa kunnan vastausta: Meneekö Suomen sosiaali- ja terveystalvelujärjestelmä siihen, että keskitytäänkin vain lasten päivähoidon järjestämiseen eikä kanneta niinkään huolta vanhusten ja pitkäaikaissairaiden hoidon järjestämisestä? Näinhän asiaa ei saisi missään tapauksessa käsitellä eikä ymmärtää, mutta käytäntö ajaa vain tammöiseen vänkärakoon, kun raha ei kaikkeen riitä.

Turvallisuus asiana on, niin kuin alussa totesin, varsin laaja käsite, ja turvattomuudentunne on jatkuvasti suurempia ihmisryhmiä koskettava asia. Turvattomuudentunteeseen pystymme vaikuttamaan ehkä kohtuullisilla ja yhteisesti sovittavilla keinoilla. Tämän välikysymyksen perimäinen tarkoitus omasta mielestäni onkin käydä keskustelua siitä, mitkä ne keinot loppujen lopuksi ovat.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Huuhtanen puuttui ansiokkaassa puheenvuorossaan kolmeen omasta mielestään suureen seikkaan, jotka ovat aiheuttaneet turvattomuutta.

Ensimmäisenä oli muuttoliike. Totuushan on kuitenkin se, että Euroopan tasolla suomalainen kaupungistuminen on vielä alussa. Totta on, että liike tällä hetkellä on hyvin ripeää ja ongelma kaikille, mutta kaupungistuminen ei ole vielä eurooppalaistakaan luokkaa.

Kansan kahtiajakautumisestakaan ei ole tilastollista näyttöä, sillä esimerkkinä pääkaupunkiseudulla näitä asioita kun on tutkittu, on todettu, että olemme tällä hetkellä tasa-arvoisempia kuin koskaan ennen Suomen historiassa.

Yhteisvastuun suhteen olen aivan samaa mieltä ed. Huuhtasen kanssa. Siinä meillä on paljon tehtävää, paljon opittavaa.

Mutta kun turvattomuudesta tässä on puhuttu, mielestäni yksi asia on jäänyt aivan liian pienelle huomiolle, ja se on nimenomaan informaatiotasaaste, jota saavat lapsemme ja vanhemmat ihmiset ja me kaikki saamme. Sen aiheuttama turvattomuus näkyy siinä, että kun lapsilta kysytään, mitkä ovat suurimmat uhat, he kokevat ydinvoimalat ja vastaavat suurina uhkina, ja kaikki tietävät, että Suomessa tilanne on kohtuudella hanskassa.

Muuten, ed. Huuhtanen puuttui mielestäni myös perheongelmiin ansiokkaalla tavalla. On totta, että meidän tulee löytää ratkaisut, jotka optimaalisesti sopivat jokaisen perheen todellisuuteen, ja se ei tarkoita sitä, että on vain yksi tai kaksi ratkaisua. Pitää löytää kokonaisuuksia.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entisenä ministerinä ed. Huuhtanen on tietenkin paneutunut aika pitkälti näihin kysymyksiin, mitkä tässä välikysymyskeskustelussa ovat mukana. Mutta olisin eri mieltä hänen kanssaan nimenomaan juurettomuudesta, että se syntyy työn perässä juoksemisesta ja ehkä muistakin tarpeista. Kyllä 70-luvulla suuri osa tuli tuolta maaseudulta tänne pääkaupunkiseudulle. He ovat kasvaneet juuriltaan tänne kiinni, eikä se juurettomuus lähde siitä, että muutetaan paikkakuntaa. Kyllä paikkakunnan muutttoa tapahtuu maaseutukunnissakin. Toisin sanoen se on siitä yhteisöstä pitkälti kiinni, mihin tämä ihminen juureutuu.

Kansan kahtiajakautumisessa minusta aika mielenkiintoinen sinänsä on ilmiönä se, että kun oppositio koko ajan jakaa tätä kansaa kahtia, se tunne jo syvenee, että tässä asiassahan täytyy olla todellakin jotain perää. Eli tällainen uhkakuvien rakentelu jo saa ihan normaalin ihmisenkin rakentamaan itselleen uhkakuvia. Toki on myös ongelmia tietyiltä osin tällä alueella.

Mutta sitten kodin ulkopuolella tapahtuva työ. Minun mielestäni ed. Huuhtanen tuo sen vanhanaikaisen näkemyksen, että naisen paikka on ainoastaan kotona ja sinne tarvitaan kotihoidon tukea. Kun naiset tänä päivänä ovat hyvin koulutettuja ja uratietoisia ja haluavat olla myös kodin ulkopuolella, minusta on tärkeätä, että se valinnanmahdollisuus nimenomaan on naisilla ja se taloudellinen turvallisuus, mikä ei kylläkään käynyt teidän puheenvuorostanne esille. Sen kanta oli nimenomaan päinvastainen: naisten pitäisi nimenomaan ensijaisesti olla kotona.

Ed. T. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huuhtasen puheenvuoron johdosta haluan vielä muistuttaa lasten päivähoidosta, että eduskuntahan sääteli lain, jossa antoi vaihtoehtoiset mallit perheille valita päiväkodin, perhepäivähoidon, yksityisen hoidon ja kotihoidon välillä. Nyt kun kotihoidon tuesta puhutaan voimakkaasti, niin suuret kaupungit, joissa keskustalaisia on vähän, ovat kunnanvaltuustoissaan tehneet päätöksiä kuntakohtaisesta kotihoidon tuesta, joita päätöksiä

ei löydy pienistä keskustamääräenemmistöisistä kunnista.

Eli minä heitän pallon kyllä tässä asiassa keskustalle: Millä lailla te omissa kunnissanne voisitte tukea lapsiperheitä ja pienten lasten hoitoa myöntämällä kuntakohtaista hoitolisää? Niitä rahoja, mitä lasten osalta tulee valtionosuusjärjestelmästä, ei ohjata sanomalla, mihin raha käytetään, vaan ne päätökset tehdään kunnissa.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä päiväkotiasiasta vain sen verran, että ed. Dromberg, enhän minä nyt sellaiseen voi syyllistyä, että ilmoittaisin, että naisen paikka on kotona, (Ed. Dromberg: Siltä se vaikuttaa!) ei ollenkaan sinne päinkään, vaan puhun niiden naisten ja niiden äitien puolesta, jotka sanovat, että he jäisivät mielellään hoitamaan lastaan kotiin vaikka puoli vuotta tai vuoden eteenpäin, mihin heillä on mahdollisuus, jos he saisivat yhteiskunnalta tukea lapsensa hoitoon kotihoidon tuen sen määrän, joka edellisen hallituksen aikana oli voimassa. Mutta kun te olette leikanneet noin 500 markkaa kotihoidon tuesta, heidän taloutensa saattaa olla kiinni siitä 500 markasta ja he lähtevät tekemään ratkaisuja omaa tahtoaan vastaan.

Mitä tulee pienien kuntien kuntalisäkäytäntöön, minä olen ymmärtänyt, että pienissä kunnissa koko lasten päivähoitokysymys on hoidettu hyvin ongelmattomaksi verrattuna esimerkiksi pääkaupunkiseutuun ja siellä ei tämän vuoksi synny tarvetta päätöksen tekemiseksi kunnallisesta lisästä.

Opposition ei toki tarvitse täällä villitsemistyötä tehdä sen suhteen, että kansa on kahtia jakaantunut. Jos te menette kentälle niin sanotusti ihmisten pariin, niin kyllä te huomaatte sen kiihkeän mielipiteiden ilmaisen, jossa kysytään, kuinka asioita voidaan ratkoa sillä tavalla, että hyväosaisten toimeentulosta pidetään huolta ja sitä parannetaan ja samanaikaisesti ihmisten perusturvaa leikataan ja nimenomaan vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien elämää vaikeutetaan.

Ed. Holopainen: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on sellainen aihe puhuttavaksi, että sitä voidaan lähestyä hyvin monin eri tavoin, niin kuin olemme saaneet tänään ja eilen huomata. Opposition tekemä välikysymys on yksi tapa saada aikaan keskustelua, vaikka hallituksen syyllistämisen näkökulma tuntuukin perin haetulta. Syyllistymättä enempää arvoste-

luun haluan todeta, että turvallisuudesta keskustelu on joka tapauksessa tärkeää. Haluan itsekin pistää omalta osaltani lusikkani soppaan.

Kysyin tänä aamuna eräältä ystävältäni, mitä hän käsittää sanalla turvallisuus. Hän vastasi heti empimättä, että sitä, että saa kulkea rauhasa, ilman että tulee häirityksi tai jopa pahoinpidellyksi. Tämä on hyvin tärkeä näkökohta ja kansalaisten toive. Tosin turvallisuus on paljon laajempikin kysymys.

On luonnollista, että yhteiskuntamme olotila ei ole stabiili. Se muuttuu kaiken aikaa, välillä huonompaankin suuntaan riippumatta siitä, minkälainen hallituskootumusta kulloinkin maassamme on. Valtaosa meistä saa tuntea yksilötasolla turvallisuutta eikä tarvitse kokea ympäröivän yhteiskunnan taholta vaaraa. Mutta yksilötasolla sattuu odottamatonta, sellaista, josta meidän on syytä olla huolissamme ja jonka kitkemiseksi meidän jokaisen on asemasta riippumatta ponnisteltava.

Lapsissa ja nuorissa kasvaa tulevaisuus. Kotoa elämän varrelle annetut eväät vaikuttavat olennaiselta osaltaan koko yhteiskuntaamme. Kodin ja koulun onnistunut yhteistyö edistää kansalaisten vastuuta ja rakentaa parempaa tulevaisuutta.

Valitettavasti kaikilla kodeilla ei ole samanlaisia edellytyksiä luoda turvallisuutta. Viime vuosien aikana työttömyys, alkoholi-ongelmat, huumeet ja ylivoimaiset elämäntaustat ovat vierittäneet suuren kiven yksilöiden mutta myös kokonaisten perheiden sydämille. Hälyttävää on se, että työttömyydestä on tullut jopa perheissä peittyvä ongelma.

Voimistunut kilpailu työpaikoista, opiskelupaikoista ja kilpailuyhteiskunnan oravanpyörässä pysymisestä pudottaa osan kansalaisista väijäämättä sivuraiteelle. Samanaikaisesti voimakkaat, henkisesti vahvat persoonat ja henkilöt, joilla taloudellisesti menee hyvin tai peräti lujaa, pärjäävät. On jopa taipumus, että hyvin pärjäävät saavat erityiskohtelua muun muassa verotuksessa. Se ei ole väärin, jos ihmiset pärjäävät omalla aktiivisuudellaan ja ansioillaan, mutta yhteiskunnan tehtävänä on edistää ja valvoa tasa-arvon toteutumista ja huolenpitoa heikompiosaisista. Se luo heille turvallisuutta.

Mutta vaikka puhunkin näin, ei se merkitse sitä, että istuva hallitus olisi toiminut jotenkin poikkeavasti turvallisuuskysymyksissä. Heikompiosaisten eteen on tehty vuosikymmenten aikana paljon töitä, mutta arvosteluunkin aika ajoin on aihetta. Koko 90-luvulla, myös sen alku-

puolella, on ollut koville arvoille varsin paljon tilaa.

Kotiperäiseen kehitykseen liittyy myös kansainvälistymisen mukanaan tuomat ongelmat ja haasteet. Yksi seikka, josta nytkin on puhuttu, on rasmin voimistuminen. Sen kitkemiseksi tarvitaan paljon työtä kodeissa, kouluissa ja myös niiden ulkopuolella. Oikean tiedon jakaminen on erittäin tärkeää. Esiintyvään rasismiin on tartuttava pikaisesti ja rangaistusten on oltava riittävän kovat. Rasismiin liittyvä suvaitsevaisuustyö on tärkeää.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen nykyisen kaltaisessa tilanteessa, jolloin valtionvelka väijäämättä säätelee monia toimintoja, koetaan monien kansalaisten taholta kyseenalaiseksi. Erilaisten aktivistiryhmien toiminta mielenilmaisuineen ja suorine toimintoineen on lisääntynyt. Tämä on hyväksyttävää aina siihen rajaan saakka, kun toimitaan yhteiskunnan pelisääntöjen puitteissa.

Esimerkiksi turkistarhaukset, joissa ylitetään lain suomat keinot, eivät ole hyväksyttäviä, päinvastoin tuomittavia ja rangaistavia. Sen sijaan keskustelu tarhaukseen liittyvistä ympäristövaikutuksista ja turkiseläinten elinolosuhteista on luonnollista ja hyväksyttävää. Kaikenlainen väkivaltaan turvautuminen on tässäkin yhteydessä täysin tuomittavaa.

Turvallisuutemme kuuluvat olennaisesti poliisi, puolustusvoimat, vapaaehtoinen maanpuolustustyö ja rajavartiolaitos, joille on osoitettava kohtuulliset voimavarat. Kohtuullisuuden rajan asetamme me itse eduskunnassa huomioiden kulloinkin vallitsevat taloudelliset olosuhteet. Kansalaiset näkevät nämä organisaatiot välttämättöminä, mutta eivät hyväksy ylidramatisointia, en minäkään. Ylidramatisointiin lasken puheet kodinturvajoukoista.

Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan niin tärkeästä asiasta kuin turvallisuus, ei voi olla mietiskelemättä sitä, mitä kaikkea sekä yksilöiden että sitä kautta koko yhteiskuntamme kannalta myönteistä olisi voitu rakentaa niillä miljardeilla ja kymmenillä miljardeilla, joita olemme joutuneet käyttämään valtion onnettomien velkatilanteen takia korkojen hoitoon. Nuo kymmenet miljardit olisivat olleet tosi tarpeellisia moneen kohteeseen, myös entistä paremman turvallisuuden ja tasa-arvon rakentamiseksi.

Taitoa on tietenkin osata käyttää olemassa olevat markat oikein. Mutta nyt on nyt ja peli-markat ovat ne, mitkä ovat. Uskon, että jokainen hallitus haluaa omalta osaltaan edistää turvalli-

suutta niillä voimavaroilla, mitä kulloinkin käytettävissä on. Painotukset ovat luku sinänsä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Turvallisuus yleisenä käsitteenä on tavattoman laaja. Siitähän saimme aikanamme, kun salissa keskustelimme turvallisuuspoliittisen selonteon tiimoilta, käsityksen. Jos aivan laajasti sitä ajatellaan, niin sehän käsittää kaiken ulkopolitiikan, puolustuspolitiikan, sisäpolitiikan, kaiken politiikan, jonka kanssa pieni ihminenkin joutuu jokapäiväisessä elämässään tekemisiin ja joka vaikuttaa sen yhden pienenkin ihmisen elämiseen ja olotilaan tällä pyöreällä pallolla, jonka pinnalla yritämme epätoivoisesti pysyä pystyssä.

Mutta tämä välikysymys tietenkin tarkoittaa turvallisuutta suppeammassa muodossa yksityisen ihmisen kannalta, minun kannaltani, kun katselen täältä vähän ylempää teitä ja katselen, onko siinä turvaverkkoja, sekä myös yhteiskunnan pienimmän instituution eli perheen osalta ja perheen jäsenten osalta, tuntevatko he olonsa turvalliseksi vai eivätkö tunne. Se merkitsee näiden perheenjäsenten osalta sitä, että he miettivät, onko minulla vakaa asunto, pystynkö pitämään tämän asunnon, onko minulla huomenna mahdollisesti muutto edessä vai saanko asua tässä vielä huomenna, saanko minä itselleni ja lapsilleni huomenna ja ensi viikolla leipää, pystynkö minä vastaamaan lasteni vaatuksesta jne. Siis kaikki tällaiset pienet asiat ovat yksityisen ihmisen ja perheen turvallisuutta.

Jos hän tuntee, että hän ei pysty niin tekemään, saamaan ravintoa perheelleen, itselleen, pitämään asuntoa, saamaan lapsilleen vaatteita, koulutusta, niin silloin kysymys on turvattomuudesta, aivan selkeästi inhimillisestä turvattomuudesta. Jos katsotaan, onko tämä yhteiskunta turvaverkoillaan pystynyt huolehtimaan siitä, että kaikkien kohdalla on turvaverkko, ettei pääse putoamaan, niin kyllä turvaverkko on hyvin rikkinäinen ja venyvä käsite.

Suomessa on satojatuhansia ihmisiä, jotka juuri ja juuri saavat itselleen leivän, elävät kuluissa vaatteissa, elävät tavattoman ahtaasti, ja tuhansia, ehkä kymmeniätuhansia, joilla ei ole asuntoa. He eivät tiedä tarkkaan, mihin tänä iltana tai huomenna päänsä pistävät, saavatko mahdollisesti itselleen ruokaa. Kaikki muut elävän elämän tarpeet mukaan luettuna Suomessa on tuhansia, kymmeniätuhansia, ehkä satojatuhansia ihmisiä, joilla on suuri puute tällaisista asioista ja jotka eivät ehkä tule eduskunnan portaille valittamaan. Mutta se hätä on siellä jossa-

kin, jos menemme kysymään, varmasti hyvin huutavana haittana. Näin ollen on turha puhua, että tässä yhteiskunnassa on jokin turvaverkko, joka takaisi kaikille inhimilliset olosuhteet ja turvallisuuden tunteen ilman pelkotiloja. Näin minä tämän asian näen.

Minä puhun nyt yksilön, ihmisen ja perheen, kannalta. Eräässä tapauksessa turvaverkot ovat varsin hatarat, se on tämä nuoriso, joka on kantanut pakkoruotsia repussa kymmenet vuodet, (Ed. Dromberg: Mitä se turvallisuuteen kuuluu?) opiskellut, ottanut velkaa. Tänä päivänä ei ole mitään muuta tarjottavaa yhteiskunnassa kuin työmarkkinatuella harjoittelupaikka, kuudes, seitsemäs harjoittelupaikka tai peruspäiväraha. Nuori ihminen normaalisti odottaa yhteiskunnalta kirkkain silmin sitä, että hän voisi hankkia asunnon, perustaa perheen ja elämään sitä vanhanaikaista hyvää elämää. Entäs nämä nuoret sitten? Ei heillä mitään turvaverkkoa ole.

Ovatko he tyytyväisiä elämäänsä, kun tuolla kulmilla ovat, juovat yhteisestä kaljapullosta, jonka pystyvät ostamaan saadakseen siitä huikat? Onko heillä turvaverkko, onko heillä hyvä ja turvallinen olo? Ei varmasti. Totta kai he ovat tottuneet tähän asiaan tietyllä tavalla, eikä se tunnu enää miltään, mutta turvattomuus on heillä suuri, (Ed. Dromberg: Mikseivät juo maitoa?) näköalattomuus, ed. Dromberg, näköalattomuus, ja se ei ole turvattomuutta. Näin on asia. (Ed. Dromberg: Mikseivät juo maitoa eivätkä kaljaa?) — No, ei se nyt paljon estä, jos yhteisestä pullosta neljäkin henkeä heittää huikat, ei se kovin suuri uhraus ole tässä asiassa. (Ed. Dromberg: Mikseivät juo maitoa?) — No, vaikka maitoa yhdestä purkista vetäisi jokainen neljästä henkilöstä. Minun mielestäni, ed. Dromberg, nuo ovat vähän huonosti keksittyjä väitteitä. Pitäkää pieni tauko ja yrittäkää miettiä jotakin parempaa tässä asiassa. Tämä on siis tämän yhteiskunnan perusinstituution eli perheen ja yksityisen ihmisen elämää, ja suhde turvallisuuteen ja turvattomuuteen tältä osin on hyvin huono.

Sen sijaan kun täällä on puhuttu siitä, että Suomessa on väkivaltaa, me emme uskalla lähteä ulos kävelemään iltaisin ja vaaditaan sitä varten lisää poliiseja, niin poliiseja varmasti tarvitaan välttämättä, mutta Suomi on tänä päivänä, minä olen siitä aivan varma, kohtuullisen turvallinen maa, kävelee sitten Helsingissä tai Tampereella. Jos ei ole hulluna juovuksissa eikä riitele ihmisten kanssa ja rähise vastaan tuleville, niin aika harvoin joutuu kenenkään kolhimaksi. Tämä puoli meillä on kunnossa vielä, ja se on meidän kansan-

luonteestamme paljolti riippuvaista ja osin siitä myös, että poliisi on pienillä resursseilla pystynyt pitämään kadut puhtaina. Esimerkiksi juuri Tampereen Rautatieaseman Tampereen poliisi on putsannut. Siellä uskaltaa tänä päivänä kävellä. Ei siellä kukaan tule mitään rähisemään eikä puhumaan. Näin minä asian näen olevan.

Mutta sitten meillä on se ongelma yhteiskunnassa, että kun meillä on vähän poliiseja ja rikollisuus, nimenomaan suuri talousrikollisuus ja myöskin muut merkittävät, yhteiskuntaa järkyttävät rikokset on lisääntynyt, poliisin työpanos menee kokonaan siihen. Selvityspuoli pystytään pitämään tällä puolella kyllä kohtuullisena, mutta tavalliset "normaalit" rikokset, joita ennen tutkittiin tarkasti — jokainen rikos tutkittiin niin pitkälle kuin vähänkin mahdollista, vaikka olisi ollut kysymys viiden markan anastamisesta jonkun käsilaukusta — jäävät kaikki. Samalla muodostuu yhteiskuntaan myöskin sellainen ammatirikollisten joukko, joka tietää, että tällä alueella, mitä poliisi ei kerta kaikkiaan ehdi tutkia, voi vapaasti operoida, kun siellä ei ole mitään kiinni jäämisen mahdollisuutta. Tämä merkitsee silloin myöskin tietysti sitä, että kun nämä kaverit operoivat, tavallinen ihminen saa olla huolissaan omaisuudestaan. Tätä varten sitten tehdään kaikenlaisia vakuutusjärjestelmiä, ja kun poliisi ei pysty tällä puolella auttamaan, poliisi neuvoa, että menkää ottamaan vakuutus. Arvelisin, että poliisit neuvovat jopa tällä tavalla, eikä siinä ole mitään pahaa.

Siis väkivallan ja katurauhan osalta asiat ovat kunnossa, mutta rikollisuuden puolella laaja ja laajeneva aukko tutkimattomia rikoksia mahdollistaa rikoksenteikijöiden armeijan, joka operoi tällä alueella, ja tietysti se tavallisen ihmisen omaisuuteen silloin kohdistuu. Sitä saadaan ennistä enemmän, ja nämä jätkät ja sussut tekevät sitä yöstä toiseen ja päivästä toiseen.

Yksi yhteiskunnan hankala puoli ovat sellaiset eliittirosvot ja optionsaajat, jotka kahmivat — eivät niinkään rikoksen kautta, osa rikoksen kautta, mutta osa lainsäädännön mahdollistamana — suurimman osan yhteiskunnan tuloista. 15 prosenttia suomalaisista saa 80 prosenttia meidän kansallisvarallisuudestamme, siis tuloista, itselleen, mutta ei maksa veroja kuin hitusen vain. Tämä rosvoporukka vie ne suomalaisen yhteiskunnan tulot, jotka pitäisi osaksi saada myös valtiolle, että pystymme maksamaan vähän velkojamme. En minä nyt sano nimeltä näitä, mutta tiedetään varsin hyvin, että jos joku saa optioilla 50 miljoonaa markkaa tai jotakin täl-

laista, onhan se kohtuuttomassa suhteessa yhteiskunnassa. Se on jostakin pois, ja se on silloin tavallisen ja vähäosaisen ihmisen turvallisuudesta pois, näitten joita aikaisemmin tässä asiassa omasta mielestäni selvitin. Nämä pitäisi saada kuriin sillä tavalla, että he maksavat tuloistaan, ne 10—15 prosenttia kansalaisia, jotka saavat yhteiskunnan tuloista 80 prosenttia, mutta maksavat vain hitusen veroja osinkoja saatuaan. Heidät pitäisi saada kuriin, jos meinataan tässä yhteiskunnassa saada varoja sille puolelle, jolla halutaan turvata tavallisen kansakouran elämä, sen josta alussa puhuin yhteiskunnan perusinstituutiona.

Yksi suuri turvattomuuden tekijä on tulevaisuudessa, kun ollaan niin hienoja, kun ollaan Euroopan unionissa, tästä eteenpäin meneminen. Me olemme hypänneet kylmään veteen tietämättä, mitä tapahtuu, ja kun mennään kymmenen vuotta eteenpäin, minä vain vahvasti epäilen, että siinä Euroopan unionin instituutiossa ei paljon pieni köyhä ihminen paina. Se on se suuri turvattomuuden alue, jolle me etenemme koko ajan kuin muste imupaperissa tietämättä, mihin olemme menossa. Vaikka sitä ei tunnusteta, moni tuntee turvattomuutta sen suuren asian edessä.

Rouva puhemies! Puoli minuuttia aikaa. Muutama sana rasismista. Saattaa mennä pikuisen yli.

Rasismista puhutaan, ja joku Stiller ja joku Tervo tekevät revolverihaastatteluja. Koskaan ei puhuta itse asiasta, mutta halutaan saada juttuja ja sitten poliisitutkintaa jotakin vastaan, että hän on esittänyt rasistisia mielipiteitä.

Minun mielestäni Suomessa ei ole rasismia. Totta kai mökinmujia, joka kahdentoista aikaan yöllä aittapolulla näkee pikimustan neekerin tulevan vastaan, pelästyy ja sanoo hui, mutta se on luonnollista suhtautumista poikkeavaan ihmiseen. Sitä katsotaan vähän karusti ja tuolla tavalla. Mutta kun minä olen Tampereella katsonut ja monessa muussa paikassa, saavat aivan rauhassa olla nämä kaverit ja ihmiset. Ei näiden kimpussa ole kukaan. Joensuun skinitapaukset ovat valitettavia. Minä en hyväksy semmoisia, mutta se on vaan pieni osa tässä yhteiskunnassa. Rasismin olemusta halutaan pitää yhteiskunnassa vaikka keinotekoisesti yllä ja sillä halutaan saada niille rasismin kohteeksi väitetyille ihmisille erityisetu-ja.

Kun johonkin Helsingin lähialueen sosiaalivirstoon menee joku tällainen tumma ihminen, tai oli mikä hyvänsä, tumma tai vaalea, ja sanoo,

että minun pitää saada kuuden tonnin nahkatakki ja vähän paremmat pieksut, niin vaikka se ei kuulu oikein asiaan, minä tiedän, että annetaan. Johtaja tulee ja sanoo, että antakaa pois, koska muuten huudetaan, että te olette rasisteja: "Katsokaa, miten minulle tehtiin, minulle ei annettu välttämätöntä takkia! Suomessa on valtava rasismi!" Poliisi pysäyttää autolla ajavan muukalaisen, sakottaa. Kauhea huuto poliisiasemalla: "Katsokaa, poliisi on rasisti! Ihan sen takia, että minä olen musta ihonvärittäni, näin tapahtui." Komisario repii sakkolapun ja sanoo, ettei pojat tässä nyt viitsi, niin välttytään tällaiselta huutamiselta.

Minä väitän, että tätä varten pidetään keinotekoisesti rasismin olemusta olemassa, rasismin olemusta, jota todellisuudessa ei ole. Koskaan ei puhuta itse asiasta, mutta kiihdytetään keskustelua tällä tavalla. Minun mielestäni rasismista puhuminen pitäisi lopettaa, koska sitä ei ole olemassa, ja rasismin kohteeksi väitettyjä ihmisiä kohdella samalla tavalla kuin turvaverkoista pudonneita suomalaisia sosiaalivirastossa. Sakkolappu kirjoitetaan, oli minkä värinen naama hyvänsä, jos kerran ylinopeutta ajetaan tai punaisista valoista lävitse. Jos siihen mennään, että rasismin olemuksella pyritään ohjaamaan niitä ihmisiä ajattelemaan, että heitä eivät koske yhteiskunnan lait, silloin ollaan kyllä kaltevilla tiellä.

Ed. Bryggare (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tyylikkääseen tapansa jälkeen kerran ulotti turvallisuuskäsitteen hyvin laajaksi, ja sellainenhan tämä todellakin on. Hän puuttui asunnottomuuteen ja leipäjonoihin. Totuushan Suomessa on todellakin se, että nämä ongelmat on olemassa. Samalla meillä on olemassa myös toimiva turvaverkko, mutta ihmiset, joilla on nämä ongelmat, eivät aina osaa tukea hakea. Se on se suuri haaste meille, millä tavalla asunnottomille kerrottaisiin se, että kyllä kaupungeissa on hätäasuntoja ja ruokaa jne. Meillä on järjestelmät, mutta valitettavasti monella ihmisellä ei ole tietoa siitä, millä tavalla nämä järjestelmät toimivat. Viranomaisille ja meille päätöksentekijöille on suuri haaste opetella ne järjestelmät ja opettaa sellaiset toimintatavat, joilla verkkojen sisällä pysyy.

Ed. Aittoniemi tyylikkääseen tapansa jälkeen kerran puhui EU:n kylmästä vedestä. Minkälainenhan se vesi olisi, jos me olisimme EU:n ulkopuolella tällaisessa tilanteessa tällä hetkellä? Minä väitän, että se olisi sitten jo jäätävän kylmää.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi aloitti turvallisuus-määritelmän katsauksella pitkän puheenvuoronsa ja totesi, että siinä on monenlaista, ja viittasi turvallisuuspoliittiseen selontekoon. Yhden asian hän kuitenkin unohti. Se oli ympäristöpolitiikka. Se on toki hyvin keskeinen asia turvallisuutta. Se, että tällä hetkellä nuoret, nimenomaan nuoret, kertovat turvallisuutensa olevan nimenomaan ympäristökysymysten vuoksi eniten uhattuna, on hyvin tärkeä hälytyskello. Minä takia näin?

Ed. Takkula käytti oman puheenvuoronsa. Siinä oli jälleen näitä provokaatiohautoja, joihin joku aina lankeaa. Yksi oli tämä laulukysymys. Näitä lauluja tuskin lauletaan enää niinkään Neuvostoliitossa — koska sitä ei edes ole — mutta ehkä jossakin Israelin kibbutseissa laulellaan yhdessä.

Tällä hetkellä kyllä pitäisi ehkä nimenomaan kiinnittää siihen huomiota, että lapset tosiaankin tulisivat ymmärtämään ympäristöongelmat ihan aidosti oikealla tavalla eivätkä vaan he, vaan me kaikki. Näyttää ainakin Kioton kokouksen näkökulmasta näin tapahtuvankin El Niño-ilmiöiden ja muiden tultua jokapäiväisiksi asioiksi. Eli todellakin on näitä turvattomuustekijöitä, ed. Aittoniemi, jotka ovat ympäristölähtöisiä.

Optioasioista olen samaa mieltä kuin te, mutta vielä rasismista. Sillä tavalla ehkä voisi asian sanoa, että jos maahan muuttaneita ihmisiä kohdellaan jotenkin täysin toisella tavalla kuin suomalaisia yleensä tai jos suomalaiset kokevat näin, se saattaa kuitenkin luoda tilanteen, jossa syntyy sellaisia piirteitä, joita voi kutsua myös rasismiksi.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi hyvin tuttuun tapansa puuttui EU:hun ja siihen turvattomuuteen, minkä hän itse kokee, kun taas sanoisin, että nyt, kun olemme muutaman vuoden olleet tässä järjestelmässä mukana, kyllähän Suomen talouden vakavuuskin on tullut paljon paremmalle tasolle ja taloudellisesti olemme paremmalla pohjalla.

Mutta sen lisäksi, mikä on tietysti ed. Aittoniemen ominta aluetta ja myös meidän käsittelysämme hallintovaliokunnassa, on yleinen turvallisuus sen kautta, että Europol ja muut vastaavat järjestelmät ovat myöskin entistä tehokkaammin Suomen käytössä. Huumeongelmat pystytään paljon paremmin ratkaisemaan, kun me koko tällä suuralueella toimimme. Sen lisäksi rahanpe-

surikollisuus on yksi pääteemoista, jotka ovat tällä hetkellä EU:n pöydällä ja joita pyritään ratkaisemaan myös globaalilla tasolla. Se on mielestäni erittäin tärkeä voima myös turvallisuuskysymyksessä. Muistaakseni, kun näistä asioista käytiin keskustelua, myös ed. Aittoniemi painotti, että tämä on yksi hyvä tekijä nimenomaan EU:n kautta, että pystytään turvallisuutta jakamaan kansalaisille.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. Aittoniemelle, että kyllä Suomessa ja maailmassa aina puutetta on ollut ja Suomessakin sitä on ollut ja on vieläkin, ei siihen Euroopan unioniin meno millään lailla ole vaikuttanut. Jos se on jotenkin vaikuttanut, toivon mukaan hyvään suuntaan.

Turvaverkoista ovat monet täällä puhuneet, niin ed. Aittoniemikin. Kuitenkin muistuttaisin, että kyllä meillä aika hyvin vielä on ne pystytty säilyttämään, väittäisin näin. Totta kai tulee onnahduksia. Minusta tämä eduskunta on tehnyt esimerkiksi nuorten hyväksi aika paljon. Ajatellaan sitä, mitä tarkoitamme turvaverkolla. Tarkoitammeko sitä, että nuori makaa sohvalla ja saa sinne työmarkkinatukea, vai tarkoitamme sitä, että me lainsäädännöllä vedämme sen nuoren pois sieltä sohvalla koulutukseen ja sitä kautta mahdollisesti työelämään? Minusta turvaverkko tarkoittaa sitä. Se ei tarkoita sitä, että tarjotaan raha sinne, missä ihminen on, vaan että turvaverkko vetää ihmisen mukaansa. Minusta nuorten osuus eduskuntasalissa on painottunut, ja minusta se on erittäin hyvä asia. 9 000 koulutuspaikkaa luotiin. Valitettavasti ne kaikki eivät ole täyttyneet.

Yhden asian ed. Aittoniemikin unohti, vanhuksset. Vanhuksilta puuttuu subjektiivinen oikeus hoitoon tänä päivänä ja siitä olen huolestunut. Mutta jos kunnat eivät sitä hoida, niin kuka hoitaa?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Nuorten tilanne on surkea, vaikka heillä olisi kuinka paljon kursseja. Niiden takaa avautuu taas sama näköalattomuus ja uusi kurssi. Nuoret ihmiset ovat uskomattomassa tilanteessa. He kaikkein kirkkaimmin silmin katselevat tätä yhteiskuntaa ja toivovat, että he saisivat asiansa kuntoon sillä tavalla, että pääsevät alkuun elämässään, niin kuin meikälaisetkin ovat päässeet ihan mukavasti.

Mitä tulee Europoliin, Europol on tietysti hyvä asia, mutta ei se korvaa lähellekään niitä

haittoja, mitä Euroopan rajojen avautuminen tuo. Europol on hyvin pieni, ihan samanlainen kuin Interpol aikanaan, jossa oli kolme työntekijää Pariisissa. Ei sillä nyt ole merkitystä.

Mitä tulee rasismiin, niin on selvä asia, että jos ulkomaalaisia kohdellaan syystä tai toisesta paremmin kuin omia kansalaisia, se alkaa nostattaa rasismia, ja se on vaarallista. Sen vuoksi ei pidä mennä siihen lankaan, että sormella osoittelujen välttämiseksi mennään antamaan parempia etuja, jotta ei väitettäisi, että te olette rasisti. Tämä on suomalaisessa yhteiskunnassa sosiaali- ja poliisiviranomaisten täyttä elämää tänä päivänä. Ei uskalleta puuttua, koska heti on sormi osoittamassa. Minua saa sanoa rasistiksi, en minä siitä mitään välitä. Minä olen luvannut ollakin sellainen virkaatekevä.

Mitä tulee vielä asunnottomiin, niin Helsingissäkin, ed. Bryggare, minullekin soitetaan paljon. On ihmisiä, joilla ei ole mitään asuntoa, ei ole, mihin huomenna menisivät. Minä olen ohjannut heidät ed. Antvuoren puheille, jota kutsun sisar Teresaksi. En tiedä, tykkääkö hän siitä vai ei. Ajattelin, että hän on tämmöinen lämminsydäminen kokoomuslainen, jolla on suhteita ja lämmin sydän. Hän on heitä jopa auttanutkin aina joskus. Siinä mielessä olen yrittänyt tehdä sen vähän, mitä olen voinut siinä asiassa.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensiksi haluaisin kommentoida ed. Aittoniemen käyttämää puheenvuoroa siltä osin, kun hän totesi, että jos pakolainen tai maahan tullut käy sosiaalivirastossa, hän saa 6 500 markan nahkatakin jne. Me olemme itse täällä eduskunnassa sääätäneet lait, joissa on määrätty toimeentulotukinormit, ja ne normit ovat kaikille samat. Oli hämmästyttävää kuulla viikko sitten jokin Kansalaisradio-ohjelma, jossa oli oikein voimakkaasti herätetty sitä keskustelua, jolla annettiin väärin perustein ymmärtää, että pakolaiset ovat paremmassa asemassa Suomessa kuin Suomen kansalaiset. Sehän ei pidä paikkaansa, sen me tiedämme varsinkin täällä eduskunnassa kaikki.

Välikysymyksessä vaaditaan lisää rahaa poliisille ja oikeuslaitokselle. Poliisin määrärahoja lisättiin se 30 miljoonaa markkaa, josta hallintovaliokunta esimerkiksi oli täysin yksimielinen. Määrärahojen lisääminen oli tärkeää, mutta mielestäni pelkästään palon sammuttamista. On mietittävä syvällisesti niitä syitä, jotka ovat johtaneet väkivallan ja turvattomuuden lisääntymiseen.

Itselläni oli mahdollisuus tammikuun puoles-

savälissä perjantain ja lauantain välinen yö olla Oulun poliisin mukana, kiertää Oulun kaupunkia tiliviikonloppuna. Se, mikä minulle oli kaikkein suurin yllätys, oli perheväkivallan kasvu eli alkoholin käyttö vanhempien keskuudessa, erityisesti naisten. Elikkä äidit olivat huonossa kunnossa ja tuli sitten riitaa, ja lapset olivat kyllä aika turvattomissa tilanteissa. Kun tästä keskustelin poliisien kanssa, he sanoivat, että he osaavat melkein kertoa, mihin kellonaikaan perjantailtana, mihin kellonaikaan lauantaina käydään niissä samoissa perheissä, jopa saman illan aikana. Silloin voi kysyä, ovatko turvaverkot murtuneet siltä osin, että ei ole ehkä sosiaalityötä oikealla lailla mietitty esimerkiksi sitä, millä lailla niiden lasten elämää voitaisiin parantaa. Sitä ei poliisi pysty tekemään, siinä tarvitaan sosiaalisia toimenpiteitä.

Sosiaalinen syrjäytyminen, yksinäisyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat suomalaisen yhteiskunnan suurimpia ongelmia. Nämä ongelmat kärjistyvät kaupunkien lähiöissä. Pitkäaikaistyöttömistä elikkä siitä 120 000:sta 70 prosenttia asuu suurimmissa kaupungeissa, ja suurissa kaupungeissa on asumalähiöitä, joissa joka toinen työkäinen on vailla työtä. On rikkaiden ja köyhien lähiöitä.

Väitän, että osasyllinen tähän kahtiajakoon on poukkoileva asuntopolitiikka. Edellinen hallitus poisti vuokrasääntelylain, mikä on mahdollistanut vuokrien käsittämättömän nousun. Pääkaupunkiseudun ja kasvukeskuksien yksiöiden neliövuokrat lähentelevät 100:aa markkaa. Kysyn, kenellä on mahdollisuus maksaa 2 500—3 000 markkaa kuukausivuokraa yksiöstä. Sosiaalinen asuntotuotanto on vähentynyt ja keskittyy maanhinnaltaan edullisille kaupunkien reuna-alueille. Työttömät ja muut moniongelmaiset kerätään näihin asumalähiöihin.

Mielestäni tehtiin suuri virhe myös 80-luvulla, kun luovuttiin päätoimisista talonmiehistä. Onkohan sillä saavutettu todellisia säästöjä? Talonmiehet toimivat sosiaalityöntekijöinä. Talot pyysivät siisteinä, eikä ilkeävaltaa edes tunnettu. Vanhukset kokivat turvallisuutta, heistä välitettiin. Ei tullut kuuloonkaan, että vanhus olisi virunut viikkoja menehtyneenä asuntoonsa, josta hänet löydetään viikkojen kuluttua. Näitä surullisia uutisia olemme voineet lukea lehdistä viime aikoina. Talonmiehet toimivat sosiaalisen verkoston luojina. Talon asukkaat tunsivat toisensa ja kokivat yhteisvastuuta talosta ja asukkaista. Elettiin kansalaisyhteiskuntaa parhaimmillaan. Tätä aikaa todella toivon takaisin.

Me tarvitsemme kaupunkipolitiikkaa, osallistumista yhteisten asioiden hoitamiseen, lähiympäristön kehittämiseen. Onneksi sisäministeriössä on herätty ja on kannustettu kuntia osallisuushankkeeseen. Kunnat ovat ahkerasti esittäneet kehittämisohjelmia, ja tammikuussa valittiin osallisuushankkeen 54 kuntaa.

Me tarvitsemme päiväkotien, koulun ja vanhempien vuorovaikutusta. Yhteistyö lasten kasvun ja kehityksen tukemisessa on erittäin tärkeä. Tämän tärkeän vuorovaikutuksen edistämiseen eivät sovi henkilöstön lomautukset. Kuntien mahdollisuudet hoitaa niille kuuluvat perustehdävät ovat oleellisesti heikentyneet. Tämän tosiasian on myös hallitus myöntänyt. Ministeri Backman on nimennyt yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on yhteistyössä Kuntaliiton kanssa etsiä ratkaisumalleja tämän epäkohdan korjaamiseksi.

Rouva Eeva Ahtisaari on kiinnittänyt huomiota koululaisten iltapäivähoidon puutteisiin. Koululapset viettävät liian pitkiä aikoja yksin ja kokevat turvattomuutta. Koululaisten iltapäivähoidon järjestäminen on tärkeää. Se vaatii kumppanuutta, järjestöjen apua. Urheiluseurat, seurakunnat, asukasyhdistykset ja kulttuurijärjestöt voivat järjestää kerhotoimintaa yhteistyössä koulujen ja nuorisotoimen kanssa. Näitä esimerkkejä löytyy useilta paikkakunnilta.

Välikysymyksessä kysytään, miten hallitus aikoo vaikuttaa kodin ja koulujen väliseen yhteistyöhön. Mielestäni se ei ole eduskunnan, saatikka hallituksen asia. Yhteistyön rakentaminen kuuluu paikallistasolle kuntiin ja tärkeimpänä joka koulun ja kodin väliseen vuorovaikutukseen. Parhaat kehittäjät löytyvät vanhemmista, opettajista ja muusta koulun henkilökunnasta. Koulut ja vanhemmat eivät tarvitse ylhäältä annettuja määräyksiä vaan keskinäistä vuorovaikutusta. Yhteistyön kehittäminen ei ole edes rahasta kiinni. Siihen tarvitaan aitoa välittämistä lapsista.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme aitoa yhteistyötä, kumppanuutta, luodaksemme ihmisille hyvän ja turvallisen elämän edellytykset. Meillä ei ole oikeutta jättää ketään heitteille. Me tarvitsemme asunnon, koulutuksen, työtä ja sosiaalista vuorovaikutusta. Me tarvitsemme turvaverkkoja mutta myös tramboliineja, joilla turvaverkoistakin päästään irti. Ei ole oikein, että ihmiset juuttuvat ja takertuvat loppuelämäksi turvaverkkoon.

Arvoisa puhemies! Hyvän elämän edellytyksiä ei rakenneta kurilla ja järjestyksillä, saatikka populistisilla välikysymyksillä.

Ed. Hellberg: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyksen laatijat tuovat esiin huolensa yksityisten kansalaisten ja yhteiskunnan turvattomuudesta. Uskon, että me kaikki kansanedustajat tunnemme syvää huolta yleisestä turvattomuudesta.

Työttömyyden raju lisääntyminen vuosikymmenen alussa romahdutti monen perheen ja kodin talouden. Se vei samalla yhteiskunnastamme sitä perusturvaa, jota Suomessa oli vuosikymmenten ajan rakennettu, kun hyvinvointivaltiota kehitettiin. Monelta katosi usko elämään, vaikka hyvinvoinnin suojaverkot suhteellisen hyvin piti-vätkin ja estivät ihmisiä liukumasta todella suoranaiseen puutteeseen ja köyhyyteen. Mutta me elämme tätä laman jälkeistä aikaa, ja niin kuin ed. T. Pohjola totesi, kyllä meillä on monissa perheissä ja kodeissa suoranainen hätä tällä hetkellä vielä. Tietysti tämän eteen meidän täällä eduskunnassa on työtä tehtävää.

Kun kuitenkin katsotaan, miten tähän on tultu, ei tietysti voi olla toteamatta sitä, että kun edellinen eli Ahon hallitus talouspolitiikkaansa hoiti, muun muassa professori Kettunen, joka on eräs kepun talouspoliittisista asiantuntijoista, totesi viime syksynä, että noin 100 000 työpaikkaa meni sillä kovan markan politiikalla, mitä Ahon hallitus 90-luvun alkupuolella piti yllä. Tässä on kyllä täysi tekeminen, että kun velkaa on pian 450 miljardia markkaa ja korot yli 30 miljardia markkaa, että hyvinvointiyhteiskuntaa pystytään ylläpitämään ja turvallisuusnormeja yleisesti elämän alueilla parantamaan.

Voi myös sen todeta, että Ahon hallitushan lakkautti muun muassa yli 270 poliisivirkkaa ja supisti poliisien koulutusta. Se tästä yleisestä turvattomuudesta ja turvallisuudesta, joka liittyy poliisitoimeen yleensä.

On hyvä, että Lipposen hallitus on voimakkaasti puuttunut muun muassa talousrikollisten toimintaan ja on valjastettu työryhmiä tutkimaan talousrikollisuutta. Myös tulevaisuudessa siihen täytyy voimakkaasti panostaa. On arvioitu, että vuositaiton noin 20–30 miljardin markan tappiot aiheutuvat harmaasta taloudesta veronmaksajille. Näiden rahojen saaminen yhteiskunnan ohjaukseen auttaisi varmasti myös mahdollisuuksia panostaa turvallisuuden lisäämiseen.

Me elämme kovassa markkinataloudessa täällä Euroopassa. Mutta ei ainoastaan Euroopassa vaan ympäri maailmaa, muun muassa Aasiassa, on suuria taloudellisia ongelmia. Minusta se, että me olemme EU:ssa mukana, ei varmasti ole syy, että meillä talousongelmia on. Minä uskon, että

EU:ssa me voimme toimia sen puolesta, että me tulevaisuudessakin pärjäämme taloudellisesti kovassa kilpailussa.

Välikysymyksessä ei ole puututtu ympäristön tilan turvallisuusnormeihin. Ne ovat kyllä asia, joka ihmisiä turvallisuuden osalta tällä hetkellä eniten huolestuttaa, eivät niinkään muut, kadulla kulkemiset ja tällaiset tilanteet, jotka sinänsä tietysti nekin ovat varsinkin kaupunkialueilla suoritettujen selvitysten mukaan ihmisten kohdalla lisääneet turvattomuuden tunnetta. Mutta jos katsoo, miten esimerkiksi nuoriso ajattelee asioista, niin siellä koetaan, että ympäristökysymykset ovat suurin turvallisuusriski maailmassa. Kun viime kesänäkin Suomenlahtea katseli, jos sielläpäin liikkui leväkukintojen keskellä, on ymmärrettävää, että ihmiset, varsinkin nuoriso, joka katsoo eteenpäin tulevaisuuteen, tuntee syvää huolta siitä, miten ympäristö kestää markkinatalouden, jonka keskellä me tällä hetkellä olemme. Kyllä meidän täytyy puuttua nimenomaan ympäristökysymyksiin entistä voimakkaammin, jotta varsinkin nuorison kohdalla tulevaisuuden usko saataisiin parempaan jamaan.

Lipposen hallitus on kuitenkin käynnistänyt muun muassa joukon kaupunkipoliittisia toimenpiteitä, joilla pyritään nimenomaan sosiaalista syrjäytymistä ehkäisemään. Minusta tämä on erittäin tärkeä asia tällä hetkellä, jolloin Suomessakin ollaan siirtymässä enemmän siinä mielessä eurooppalaiselle tasolle, että ihmiset muuttavat enemmän kaupunkikeskuksiin. Tämäkin muuttoliike tällä hetkellä on meneillään. Minusta se on ihan normaali tilanne, mutta tietysti se aiheuttaa kuntiin ongelmia. Kunnissa onkin mielestäni käytävä näitä arvokeskusteluja siitä, miten asiat siellä järjestetään niin, että syrjäytymisen ei nousisi liian pahaksi, koska se on nimenomaan se suuri ongelma, mitä varsinkin monessa kaupunkikunnassa on varsinkin lähiöalueilla esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla. Siihen täytyy panostaa.

Minä ihmettelen sitä, kun täällä on meidän päivähoitojärjestelmäämme opposition taholta kritisoitu. Minusta kyllä suomalainen päivähoitojärjestelmä ei aiheuta turvattomuutta, päinvastoin. Meillä on varmaan maailman parhaat ja turvallisimmat päiväkodit. (Ed. Kankaanniemi: Turhan kallis!) — Se järjestelmä on varmasti kallis sen takia, että se on haluttu rakentaa niin hyväksi ja turvalliseksi ja toimivaksi. Tästäkin nimenomaan on kysymys. Minä toivon, että menisitte tutustumaan asioihin esimerkiksi 1.4., sillä silloin tulee kuluneeksi 25 vuotta päivähoitolain

voimaantulosta, ja sitä järjestelmää on nyt sitten kehitetty. Menkää silloin tutustumaan! Tietojeni mukaan silloin useissa päiväkodeissa on avoimien ovien päivä. Menkää tutustumaan suomalaiseen päiväkotijärjestelmään, maailman parhaaseen päiväkotijärjestelmään! Siellä ei turvatomuutta ole.

Meillä on ongelmia iltapäivähoidon ja esikoulujärjestelmän kanssa. Nämä asiat pitäisi saada mielestäni pikkuhiljaa kuntoon, esikoulujärjestelmänkin, joka nyt on ehkä jossakin määrin häpeäpilkku meillä. Vaikka meillä muuten lastenhoito- ja koulujärjestelmä ovat erinomaisia, esikoulu on ehkä eurooppalaisenkin mittapuun mukaan jonkinlainen häpeäpilkku, ja iltapäivähoitokysymyksiinkin pitäisi pystyä panostamaan paremmin jatkossa.

Haluaisin vielä puuttua yhteen asiaan eli siihen, että turvallisuuteen liittyy myös maamme ruotsinkielisen väestönosan tarpeiden huomioiminen. Tähän ei mielestäni ollut kiinnitetty riittävästi huomiota, kun poliisien hälytyskeskuksia keskitettiin suurempiin yksiköihin. Hälytyskeskusten päivystäjien puutteellinen ruotsin kielen hallinta on johtanut moniin ongelmallisiin tilanteisiin ja viivästyttänyt avun saantia. Toivottavasti ed. Aittoniemi ei koe tätä myönteisenä, että apu on viivästynyt sen takia, että ei ole ymmärretty, mistä on kysymys, kun on hälytyskeskukseen soitettu.

Mielestäni ei voida hyväksyä sellaista tilannetta, jossa maamme ruotsinkieliseen väestönosaan kuuluva ei saa täysipainoista palvelua, kun hän tarvitsee apua ja on yhteydessä hälytyskeskukseen. Hädän hetkellä on jokaisen suomalaisen voitava luottaa siihen, että hän tulee viranomaisen taholta ymmärretyksi.

Också den svenskspråkiga befolkningens säkerhet måste tryggas. Detta beaktades inte tillräckligt då polisens larmcentraler slogs ihop till större enheter. Jourpersonalens bristfälliga kunskaper i svenska har lett till många problematiska situationer och försenat hjälpen. Enligt min uppfattning kan man inte acceptera en situation, där landets svenskspråkiga inte får full betjäning när de behöver hjälp och kontaktar larmcentralen. Varje finländare skall kunna lita på att han blir förstörd av myndigheterna när han är i nöd.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hellberg puheenvuoronsa alkupuolella kiinnitti ympäristöasioihin huomiota. Olisin toivonut, että hän olisi siinä yhtey-

dessä siirtänyt huolenpidon tähän päivään ja miettinyt, kuinka me juuri nyt voisimme tähän vaikuttaa, että sen laatuista tilannetta, kuin hän aivan oikein kuvasi, ei pääsisi syntymäänkään. Se, että tästä kannattaa pitää huolta, liittyy siihen, että tämä hallitus on valitettavasti epäonnistunut siinä, että se pystyisi päätöksissään miettimään niiden pitkäaikaisvaikutukset, ottamaan ympäristölliset näkökohdat huomioon ja ohjaamaan sen mukaan kehitystä. Tässä suhteessa on jopa menty taaksepäin ajattelullisesti siitä, mihin edellisen hallituksen ja edellisen eduskunnan aikana päästiin. Tässä suhteessa, kun ed. Hellberg tähän kiinnitti huomiota, toivoisi, että se olisi turvallisuuskeskustelun itse asiassa yksi hyvin merkittäviä alueita.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelu on aina sellainen paikka, jossa kajotaan edellisen hallituksen tekemisiin, ja siltä ei välttynyt ed. Hellbergkään. Yhteen asiaan kiinnitin huomion, kun hän viittasi taloustutkija Kettuseen ja totesi, että vahvan markan politiikka, jota edellinen hallitus harjoitti, aiheutti lisää ainakin 100 000 työtöntä. Mutta toteaisin, että presidentti Mauno Koivisto oli yksi vahvimpia vahvan markan tauumiehiä.

Ed. Kankaanmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan samaan kiinnittän huomiota, että ed. Hellberg katsoi pikkuisen liian lähelle taaksepäin katsoessaan. Oli presidentti Koiviston, pääjohtaja Kullbergin, silloisen ministerin Liikasen, siis sosialidemokraattien vahvojen voimien, politiikkaa se vahvan markan politiikka, jota ajettiin jääräpäisesti ja johon Ahon hallituskin pakotettiin sen alkumetreillä, kunnes sitten maa ajautui siihen tilanteeseen, johon tiedämme sen ajautuneen. Mutta 80-luvun lopun talouspolitiikan virheethän aiheuttivat kaiken sen katastrofin, johon ajaututtiin vahvan markan politiikan takia, ja sen takuumiehiä olivat todellakin revalvoinnin hoitaneet Liikanen, Kullberg ja Koivisto. Tällä hetkellä tämä hallitus ajaa Emu-politiikkaa yhtä jääräpäisesti kuin vanha Holkerin hallitus vahvan markan politiikkaa. Saa nähdä, mitä siitä sitten seuraa.

Mitä tulee lastenhoitokysymyksiin, arvostamme oppositiossa kristillisen liiton taholta päiväkoteja ja kaikkia päivähoitomuotoja mutta pidämme täysin järjettömänä sitä, että Lipposen hallitus leikkasi kotihoidon tuen kelvottomaksi malliksi ja otti tilalle tavattoman kalliiksi tulleen

päiväkotimallin. Siinä tuli ylimääräisiä menoja valtiolle 2,5 miljardia markkaa. Tähän oli varaa, eikä se ole edes lasten edun mukaista.

Ed. H e l l b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis ainoa, joka ei Ahon hallituksen aikana ollut vastuussa harjoitetusta talouspolitiikasta, oli Ahon hallitus ed. Kankaanien näkemyksen mukaan. Kaikki muut hoitivat näköjään talouspolitiikkaa mutta ei hallitus, joka oli silloin vallassa. Se oli aika erikoinen tilanne kyllä. Ei ihme, että kaikki meni sitten pieleen, jos ei hallituksella ollut minkäänlaista otetta asiaan.

Olisin todennut vielä ed. Pulliaiselle, mutta hän lähti, että kuitenkin tämän hallituksen aikana on monia ympäristöpoliittisia asioita viety eteenpäin: luonnonsuojelulaki, Agenda 2000, Natura-asia. Meillä on tulossa käsittelyyn aivan lähiaikoina myös uusi rakennuslaki, joten myös ympäristön tilaan hyvin voimakkaasti on hallituksen ja eduskunnan puitteissa pyritty puuttumaan.

Ed. K i v i n i e m i: Arvoisa puhemies! Välikysymys yksityisten kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuuden parantamisesta pureutuu tärkeään ja kansalaisia kiinnostavaan kysymykseen. Aiheen painoarvosta kertoo se, että puheenvuoron käyttäjiä riittää. Toki välikysymyksen muotoilemisessa olisi voinut käyttää hieman huolellisempaa ja karsivampaa otetta. Jos nyt ei kuitenkaan pilkuntarkasti kiinnitä huomiota yksityiskohtiin, voi todeta, että välikysymyksen yhteydessä käytävä keskustelu on enemmän kuin tarpeen.

Hallituksen on turha yrittää kieltää sitä tosiasiaa, että kansalaiset kokevat turvallisuutensa heikentyneen viime vuosina. Suurin syy tähän ei ole niinkään rikollisuuden lisääntyminen vaan yleinen välinpitämättömyyden kasvu. Lipposen hallitus on kunnostautunut todellisena välinpitämättömyyden hallituksena, joka pukee pakko-säästämisen kaapuun jokaisen turvattomuutta lisäävän toimenpiteen.

Pohjoismaista hyvinvointivaltiota, jollainen Suomi kaikesta huolimatta edelleen on, pidetään erittäin hyvänä kansalaisten turvallisuuden ja rauhallisuuden takaajana. 90-luvun lama ja valtiontalouden leikkaukset ovat kuitenkin ravistelleet tätä rakennelmaa voimakkaasti. Näin hyvinvointivaltioon on syntynyt turvattomuutta lisääviä heikkoja kohtia, joiden paikkaamiseen hallitukselta pitäisi riittää aikaa ja halua. Paikkaami-

sen tarvetta olisi erityisesti sosiaali- ja sivistyspolitiikassa.

Sosiaaliturvan leikkaukset hallitus on kohdistanut erityisesti pienituloisiin ja on jopa pudottanut osan ihmisistä kokonaan pois perusturvan piiristä. Hallitus on tällä ilmeisesti halunnut viestittää, että jokaisen on kannettava lähes yksin vastuu omasta elämästään. Toki näin onkin ja on järkevää, että ihmiset eivät aina odota yhteiskunnan ratkaisevan ongelmiaan. Meidän on pyrittävä muokkaamaan sosiaaliturvaamme ja muita yhteiskuntamme järjestelmiä entistä enemmän siihen suuntaan, että vastuu on entistä enemmän myös kansalaisilla ja perheillä itsellään.

Talouslaman jälkimainingeissa ja suurtyöttömyyden vallitessa tämä työ olisi pitänyt toteuttaa huolella ja harkiten. Tässä tehtävässä hallitus on kuitenkin epäonnistunut sekä kohdistamalla muun muassa sosiaaliturvan leikkaukset turvattomuutta lisäävällä tavalla että myös lisäämällä kansan kahtiajakoa.

Useissa puheenvuoroissa on erityisesti hallituspuolueiden edustajien taholta kysely, mitkä olisivat sitten olleet ne keskustan leikkauslinjat, joista olemme puhuneet. Mutta jos vain viitsii ja vaivautuu katsomaan keskustan tekemiä varjobudjetteja, työreformia ja muita viime vuosien aikana tehtyjä esityksiä, niistä löytyvät vastaukset kaikkiin näihin hallituspuolueiden edustajien esittämiin kysymyksiin. Jos vain todellakin viitsii nämä paperit kaivaa esiin, niistä käy hyvin ilmi, että meidän linjamme olisi ollut sosiaalisesti oikeudenmukaisempi.

Yksi selvimmistä epäonnistumisista on hallituksen tekemä ylimitoitettu valtionosuusleikkaus. Nämä leikkaukset ovat johtaneet monet kunnat ylitsepääsemättömien ongelmien eteen. Samalla, kun kuntien velvollisuuksia on lisätty, niiden tuloja on roimasti vähennetty. Osa kunnista on joutunut selvästi karsimaan palveluidensa tasoa ja määrää. Kouluissa opettajia lomauteetaan ja oppimateriaalista tingitään, koululaisten iltapäivähoidosta ja esiopetuksesta karsitaan. Kaikki nämä toimet lisäävät kouluikäisten turvattomuutta. Yhteiskunnan pitäisi tukea perheitä kasvatustehtävässä. Edellä mainitut toimenpiteet ovat päinvastaisia toimenpiteitä ja vain osa lukuisista esimerkeistä.

Tämän lisäksi terveyden- ja vanhustenhoitomenoissa säästäminen näkyy hoidon epäinhimillisyytenä joissakin tapauksissa ja henkilöstön liian rankkana työtaakkana. On aivan selvää, etteivät kaikki kunnat enää selviydy tehtävistään kunnialla, ja tämä johtaa räikeään eriarvoisu-

teen kansalaisten välillä. Pidän äärimmäisenä tärkeänä periaatteena sitä, että kansalaisille tataan asuinpaikasta, taustasta ja varallisuudesta riippumatta tasavertaiset lähtökohdat elämään. Tästä periaatteesta tinkiminen, jos mikä, lisää turvattomuutta. Hallitus ei välikysymysvastaauksessaan millään tavalla kerro, miten se aikoo turvattomuusongelmaa purkaa ja ratkaista.

Arvoisa puhemies! Varsinkin eilen on käyty paljon keskustelua siitä, miten pitäisi rikostilaston viestejä tulkita. Niitä on tulkittu hyvin monella eri tavalla. Oma näkemykseni on se, ettei rikollisuuden lisääntyminen sinänsä ole pääsyy turvattomuuden tunteen lisääntymiseen. Paljon merkityksellisempää on rikollisuuden kuvan muutos. Rikollisuus on muuttunut yhä ammattimaisemmaksi, kovemmaksi ja kansainvälisemmäksi. Kova rikollisuus on lisääntynyt erityisesti suurissa kaupungeissa. Poliisien vakavat ja vaaralliset työtilanteet ovat yhä tutumpia pääkaupunkiseudulla ja myös muualla maassa. Huumerikollisuus on yleistynyt, ja se näkyy entistä selvemmin suomalaisessa todellisuudessa.

Edellä kuvattuun turvallisuuden heikentymiseen valtiovalta pystyy vaikuttamaan vielä suuremmin ja selkeämmin kuin hyvinvointivaltion heikkenemisestä johtuvaan turvattomuuteen. Valitettavasti tälläkin alueella hallitus on laiminlyönyt tehtäviään. Asiaan on jo aikaisemmin, muun muassa tämän vuoden budjetin käsittelyn yhteydessä, kiinnitetty runsaasti huomiota. Poliisin virkojen täyttämättä jättäminen ja poliisin määrärahojen väheneminen ovat oikeutetusti olleet kritiikin kohteena. Maaseudulla puolestaan kihlakuntaudistuksen myötä poliisin tavoitettavuus on selvästi heikentynyt päivystysalueiden laajuuden vuoksi.

Hallituksen ajattelutapa määrärahojen suhteen onkin ollut kovin lyhytnäköistä, sillä seuraukset leikkauksista näkyvät vasta pitkällä aikavälillä. Lisäbudjetissa luvutetun rahan lisäykset ovat vähintään, mitä voidaan tehdä. Saa nähdä, voidaanko näihin ministeri Enestamin lupauksiin todellakin luottaa.

Helpotusta turvattomaan tilanteeseensa hallitus ei ole kyennyt tarjoamaan myöskään kaikille elinkeinonharjoittajille. Viime vuosien aikana turkistarhat, liikkeet ja eräät lihanjalostusalan yritykset ovat olleet useiden laittomien mielenosoitusiskujen kohteena. Nämä iskut ovat aiheuttaneet suurta taloudellista vahinkoa laillista elinkeinoa harjoittaville yrittäjille. Kaikkia iskujen tekijöitä ei ole pystytty saamaan kiinni, joten

vahinkojen maksajina ovat toimineet elinkeinonharjoittajat.

Eläinaktivistien huoli eläinten hyvinvoinnista on toki oikeutettu, mutta se on yhtä oikeutettu kuin tarhaajien huoli toimeentulostaan. Näiden huolten törmäminen väkivaltaisesti on yhteiskunnan estettävä nykyistä tehokkaammin. Turkistarhaajilla on oltava mahdollisuus harjoittaa laillista elinkeinoa ilman pelkoa. Tämän asian osalta on toki syyllistytty myös ylilyönteihin esittämällä jopa mielenosoitusvapauden rajoittamista. Näiden asioiden kanssa pitää olla tarkkana. Ihmisten oikeus ilmaista mielipiteensä kuuluu perusoikeuksiin ja demokratian kulmakiviin, eikä sitä ole mitään syytä ryhtyä romuttamaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Peltomäki: Arvoisa herra puhemies! Välikysymyksen tekijät ovat huolissaan yksityisten kansalaisten ja yhteiskunnan turvattomuudesta. Tähän huoleen voin yhtyä. Viime päivien keskusteluissa on käynyt hyvin ilmi, että termit "turva" ja "turvallisuus" ovat pitkälti tunneasioita, joille etsitään konkreettista sisältöä. Aivan selvää on, että turvattomuus sen kaikissa eri muodoissaan nivoutuu pitkälti siihen aikaan, jossa nyt elämme.

Muun muassa kiivas elämäntahti, syrjäytyminen, suurien ikäluokkien ikääntyminen ja parisuhde-erojen aiheuttama yksinäisyys tekevät ihmisestä turvattoman. Yhteiskunnan eri murrokset ja lieveilmiöt ovat saaneet myös aikaan rikollisuuden raastumisen. Pahoinpitelyt ovat olleet erittäin raakoja ja törkeitä muun muassa siksi, että pahoinpitelijöiden uhrin on valittu täysin satumanvaraisesti eikä teoille ole löytynyt mitään motiivia. Huumeet aiheuttavat ihmisessä mielen jakaantumista siten, että henkilö ei enää edes tiedosta, mitä tekee, eikä kykene vastaamaan teoistaan. Yhä nuoremmat ihmiset lähtevät kodeista, sanoisinko, huitelemaan tuntumatta silti sitä vastuuta, joka meillä kaikilla yhteisistä asioista pitäisi olla.

Arvoisa puhemies! Sanonta "tarkoitus pyhitää keinot" on käsitetty siten, että yksityisomaisuudella taikka toisen elinkeinolla ei ole enää väliä. Pienryhmissä ovat voimakkaat agitaattorit, jotka usein jäävätkin nurkan taakse ja panevat herkkäuskoiset asialle. Luonnon- ja eläinsuojelu ovat tärkeitä asioita, mutta johtuuko sitten

ulkomaisista esikuvista taikka vääränlaisesta informaatiosta, että meillä tapahtuu sellaisia yllätyksiä, jotka eivät kuulu millään tavoin siihen elämänmuotoon ja -tyyliin, joka meillä on jo kauan sitten hyväksi havaittu?

Totta on, että kansalaisten usko oikeuslaitokseen horjuu. Yleinen käsitys on, että pienistä omaisuuteen kohdistuneista rikoksista annetaan suhteellisesti kovempia rangaistuksia kuin isoista, yhteiskuntaa vastaan tehdyistä talousrikoksista. Talousrikollisuus aiheuttaa vuosittain yli 20 miljardin markan tappiot veronmaksajille. Mielestäni talousrikollisuuden torjuminen vaatii edelleen teho- ja täsmätoimia valtiotaloudelta.

Oman lukunsa muodostavat viime aikoina annetut tuomiot väkivaltarikoksista. Ellei tuomiovalta suhtaudu tällaisiin tekoihin riittävän ankarasti, on pelättävissä, että tavallisiin kansalaisiin kohdistuva väkivalta lisääntyy entisestään. Tämänhetkiset puutteet ja vajaukset järjestysvallan koneistossa on pantu merkille myös rikollisissa piireissä. Tästä kärsivät eniten ne, jotka heikoimmin pystyvät puolustautumaan.

Mutta, kuten jo sanoin, kun turvallisuus on myös pitkälti tunneasia, silloin ehkä myös aiheeton pelko lisääntyy. Toisaalta esimerkiksi vanhuksen tuntema pelko ei ole koskaan aiheetonta. Vanhuksille pitää kyetä luomaan sellaiset elinolosuhteet, ettei heidän tarvitse edes tuntea pelkoa. Vanhus pitää saada vakuuttuneeksi siitä, että hänen elämänsä on turvallista niin kotona kuin laitoshoidossa ja että hän tuntee asuvansa maassa, joka on tunnettu turvallisuudestaan. Jokaisen suomalaisen tulee tuntea asuvansa turvallisessa maassa.

Tässä maassa ei ole vuosikymmeniä tarvinnut pelätä, että yöllä tullaan noutamaan tuntemattomaan paikkaan kuulusteluja varten. Meillä on lainsäädäntö, joka kenties parhaiten maailmassa antaa kodille tiukan turvan joitakin lähestymiskieltoja lukuun ottamatta. Perheväkivalta ja katuväkivalta ovat tosiasioita. Turvakotien tilastot ja lehtitiedot kertovat tästä korutonta kieltään.

On myös muistettava, että joissakin maissa ja suurkaupungeissa on suuria katuosuuksia, puistoja ja kortteleita, missä liikkumisesta esimerkiksi öiseen aikaan on jo vuosia varoiteltu niin omia kuin vieraitakin muistuttaen, että se on hengenvaarallista. Me olemme viime aikoina vasta saaneet varoittavaa esimakua tästä. Viranomaisien, etenkin poliisin, on saatava lähipoliisitoimintaan ne virat ja resurssit, joita se nyt kipeästi tarvitsee, varsinkin kun samaan aikaan on ryhdytty puhu-

maan suurin kirjaimin kodinturvajoukoista ja jopa yksityisistä ja aseistetuista järjestyksenpitoyksiköistä.

Arvoisa puhemies! Meillä on hyvät poliisivoimat ja rajavartiolaitos sekä tullilaitos. Niitä kaikkia on koeteltu vuosien mittaan monin eri tavoin, mutta aina ne ovat osoittautuneet toimiviksi, jos niille valtiovallan taholta on annettu siihen hyvät toimintaedellytykset. En tahtoisi sanoa, että jäitä hattuun, vaan että nopein ja järkevin toimenpitein saattaisimme järjestysvallan eri osa-alueet päivän tasalle. Seuraukset näkyisivät hyvin nopeasti. Yhtenä keinona on esitetty yksityisen vartiointin ja jopa järjestyksenpidon oikeuksien laajentamista. Tähän suuntaan en etenis. Tästä ei ole muualta maailmalta saatu myöskään hyviä kokemuksia. Yhteiskunta on peli- ja järjestys-säännöt laatinut ja sen on myös niiden toteutuminen valvottava.

Mitä tulee rangaistusten pidentämisiin, vankilomien tarkistuksiin, on meidän muistettava jo ennenkin esitetty totuus, että jonakin päivänä miltei jokainen vanki joskus vapautuu. Millä mielialalla hän sieltä vapautuu, on jatkossakin hyvin ratkaisevaa hänen tuleville toimilleen. Nuorten rikosentekijöitten kasvava määrä on onneksi suhteellisen pienen ryhmän aikaansaama. Pienet ryhmät leimaavat helposti sellaisen rikoksen poluille suistuneen nuoren, joka saattaa parantaa tapansa ensirangaistuksella.

Jos rangaistuksia pidennetään, on myös yksittäisen vangin taustat ja motiivit sekä kierteestä selviämismahdollisuus tutkittava. Moninkertaiset rikolliset on asetettava omaan kastiinsa kuin myös huumorikolliset ja pedofiilit sekä psykoopaatit. Heidä varten on luotava oma rangaistusasteikkonsa, jotta heidät voitaisiin jopa eristää yhteiskunnasta ja vankilan sijasta sijoitettava enemmän taikka vähemmän pysyvästi asianmukaiseen laitokseen, jossa lääketieteellä on etujansa.

Arvoisa puhemies! Presidentti Urho Kekkonen ei varmasti tarkoittanut vankilaa, kun hän sanoi, että turvallisuus ei ole aitojen panemista, vaan ovien aukaisemista.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Tässä on käyty edellä jo monipuolista keskustelua välikysymyksestä, joka keskittyy kansalaisten perusturvallisuuden parantamiseen tarvittaviin toimenpiteisiin. Haluan omassa puheenvuorossani oikeastaan keskittyä hyvin pitkälle tarkastelemaan sitä välikysymyksen kysymystä, millä toimenpiteillä hallitus aikoo tukea kotien ja koulu-

jen kasvatustehtävää sekä toimia koko yhteiskunnan arvoperustan kohottamiseksi ihmisten turvallisuutta ja koskemattomuutta kunnioittavaksi.

Nimittäin tässä on edellä arvioitu myös sitä, onko tämän tyyppinen välikysymys tarkoituksenmukainen, onko se tarkoituksenmukainen ennen kaikkea sen vuoksi, että tavallaan asetetaan vastakkain oppositiota ja hallitusta. Minä olen kokemassa niin, että ennen kaikkea syy siihen, että omakohtaisestikin olin valmis allekirjoittamaan tämän välikysymyksen, lähti ennen kaikkea siitä näköalasta, että tämän tyyppisellä välikysymyksellä aikaansaamme keskustelua, pohdintaa niistä asioista, jotka kuitenkin muodostavat pitkällä aikajänteelläkin sen perustan, jonka varassa suomalainen yhteiskunta tulee rakentumaan ja jonka varassa ne keskeiset ongelmat voidaan ratkaista, jos me yleensä voimme löytää ratkaisuja niihin moniin vaikeisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin, jotka liittyvät myös välikysymyksen sisältöön ja niihin tekijöihin, jotka luovat kaikkinaista turvattomuutta tässä monella tavalla epävarmassa ajassa.

En omakohtaisesti niinkään keskity ehkä siihen näkökulmaan, mitä tämän hallituksen aikana on tapahtunut, vaan tarkastelin enemmänkin sitä näkökulmaa, mikä kaiken kaikkiaan on vaikuttamassa siihen, että tällä hetkellä meidänkin yhteiskunnassamme turvattomuus on lisääntymässä. On varmasti monenlaisia mittareita, joilla voidaan turvattomuuden lisääntymistä arvioida ja tarkastella, mutta lähtisin kuitenkin keskittymään todella siihen, mitä merkitsee yhteiskunnallisesti se, jos tiettyjen perusasioiden osalta yhteiskunnan arvot vinoutuvat ja vinoutuvat sillä tavalla, että me emme anna riittävää painoa niille tekijöille, joiden varassa terve elämä, ehyt ihmiselämä ja tätä kautta terve yhteiskuntakehitys voi rakentua.

Täällä on toki aikaisemmissa puheenvuoroissakin jo tarkasteltu sitä, mitä merkitsee koti, mitä merkitsee koulu tällaisen turvallisuuden vahvistajana, mutta erityisesti haluan omassa puheenvuorossani pysähtyä siihen, mikä on todella kodin ja perheen merkitys yksilön, lapsen kasvun ja kehittymisen kannalta ja mikä ehkä on kaikkein huolestuttavin lähtökohta, jos me ajattelemme suomalaisen yhteiskunnan rapautumista tällä hetkellä. Minä lainaan jopa tulevaisuusselonteon mietintöä, joka valmistui viime keväänä ja jossa tarkastellaan tätä ongelmaa teemassa "Riskien ottaminen ja jakaminen vääristymässä".

Tämä tulevaisuuden epävarmuus näkyy toki

monella tavalla taloudellisena epävarmuutena. Meillä on valtiontalouden ongelmia, jotka ovat tietyllä tavalla siirtymässä myös yksityistalouksiin, koteihin, perheisiin, mikä sinällään on valittava asia, mutta jos samanaikaisesti me lainsäätäjinä toimimme niin, että ihmisten perusturvaverkko, jonka lähtökohtana on ehyt koti ja perhe, on rapautunut ja tavallaan ydinvastuu esimerkiksi lasten kasvamisesta siirretään yhteiskunnalle, tällainen kehitys johtaa mahdottomuuteen. Voidaan sanoa, että tätä kautta ollaan rakentamassa pohjaa kaikille niille asioille, jotka me konkreettisesti tavallaan tähän välikysymyseenkin liittyen sitten näemme seurauksina.

Mutta minusta yllättävän vähän me olemme nytkin keskustelleet niistä syytekijöistä, jotka ovat pohjalla siinä, että syntyy erilaisia yhteiskunnallisia häiriöitä, ilmiöitä, jotka tuovat sitä todellista epävarmuutta, turvattomuutta, pelkoa ja — käytän ihan tällaistaakin sanaa — vastuuttomuutta kansalaisten keskuuteen. Otan ihan suoran lainauksen tulevaisuusselonteosta, jossa todetaan: "Yhteiskunnan tasolla tätä suurempi vaara on kuitenkin ajattelutapa, jossa oma vastuu hämärtyy ja samalla yrittämisen ja innovatiivisuuden vire katoaa. Eurooppalaisessa kriittisessä yhteiskuntakeskustelussa ilmiötä kutsutaan liian valmiin ja helpon yhteiskunnan ongelmaksi."

Minusta tämä on sellainen kysymys, johon pitäisi päästä lujemmin kiinni myös eduskuntatyössä, eduskuntakeskustelussa, ja toivonkin, että tämä olisi yksi sellainen näköala, jota voisiimme yksituumaisemmin lähestyä, ei niin, että olemme eri poliittisten puolueitten,saatikka hallituksen ja opposition osalta, rakentamassa itseisarvoisesti erimielisyyttä ja erilaista näkemystä, koska ajattelen, että tämä henkinen perusta on niin suomalaisen yhteiskunnan kuin koko yhdyntävän Euroopankin yksi perimmäisiä haastajia, se millä tavalla me otamme tämän haasteen vastaan.

Tähän liittyy aivan olennaisena kysymyksenä se, millä tavalla me luomme perustan sille perheen ja kodin rakentumiselle, jossa meidän lapsemme kasvavat sellaiseen vastuulliseen aikuisuuteen, jota kautta voidaan rakentaa myös kansallista ja yhteiskunnallista menestystä. Minä otan toisen suoran sitaatin tulevaisuusselonteon mietintötekstistä: "Vastuunjaon hämärtyminen lasten tulevaisuudesta on eräs vaikeimpia ja samalla herkimpiä asioita. Olemmeko Pohjoismaissa siirtäneet liiaksi vastuuta lastemme henkisestä kasvusta yhteiskunnalle? Ainakin ajoittain

keskustelussa päivähoidosta tai koulusta, lainsäädäntöä myöten, pääasiaksi on noussut hoitopaikkojen määrä, koululuokkien koko ja muut materiaaliset seikat. Oppiminen, ymmärtäminen ja viisaus ovat tavoitteina jääneet taka-alalle.”

Jos ajatellaan, mitä ihan viime aikojen keskustelu täällä eduskunnassa on korostanut, keskustelu jota minä olen saanut seurata kohta kolme vuotta, esillä on ollut niitä erilaisia ratkaisuja, joissa todella lähtökohtaisesti siirretään edelleen lasten kasvatuksen ja kasvamisen vastuuta kodin ulkopuolelle. Tämän vuoksi minä haluan tähän asiaan pysähtyä ja senkin vuoksi, että olen paljon miettinyt sitä, onko jokin muu ratkaisu parempi kuin se, että omat vanhemmat kasvattavat lapsensa, ja onko tämän vuoksi yhteiskunnallisesti syytä suosia enemmän jotain muita ratkaisuja.

Mutta olen omassa ajattelussani äärimmäisen vakuuttunut siitä, että ei Suomessa ole ja tuskin missään muuallakaan maailmassa on tähän vielä löytynyt parempaa vaihtoehtoa. Sen vuoksi, vaikka me modernisoimme kuinka kehitystä, minusta on näissä perusasioissa ehkä syytä joskus syvällisemmin pysähtyä pohtimaan sitä, mikä sittenkin on kaukonäköisempää ja ehkä perimmiltään viisaampaa myös yhteiskunnallisen kehityksen kannalta. Siksi ajattelen, mitä merkitsee se, että me vastuullisina päättäjinä näemme tämän peruslähtökohdan: ehyen kodin, ehyen perheen merkityksen varsinaisen ja oikean, aidon turvallisuuden tuottajana.

Haluan tässä yhteydessä irtisanoutua tietystä näkökohdasta sikäli, että vaikka me täällä toki yhtenä keskeisenä vallankäytön muotona käyttämme budjettivaltaa ja kanavoimme sitä kautta hyvin keskeisiä ja merkittäviä ratkaisuja yhteiskunnan toimintojen osalta, en sittenkään tavaltaan tätä omaa näköalaani suuntaisi niihin ratkaisuihin. Haluan kuitenkin olla hyvin pitkälle ymmärtämässä myös sitä, että me olemme siinä kokonaistaloudellisessa tilanteessa, jossa me joudumme tekemään valintoja, jopa säästämään, jopa tinkimään asioista. Enemminkin lähden arvolähtökohdasta ja siitä, minkä tyypisiin ratkaisuihin me sitä kautta nousemme. Toki sieltä löytyy heijaste budjettipohjaisiinkin valintoihin.

Tässä mielessä myös välikysymyksen lähtökohta on täysin perusteltu. Voidaan toki kysyä, ovatko tämän hallituksen aikana ne käytännön päätökset, joita on tehty, nousseet siitä arvolähtökohdasta, joka on pitkällä aikajänteellä luomassa kestävää pohjaa lasten ja nuorten kasvulle ja kehittymiselle. Täältä nimittäin seuraavat myös ne ratkaisut, joilla voidaan viedä eteenpäin

kodin ja koulun yhteistyötä. Mutta jossain muussakin yhteydessä olen todennut, että jos tämä perusarvolähtökohta on jo vinoutunut, ollaan ajautumassa jopa siihen keskusteluun, jota tänä päivänä monessa yhteydessä käydään ja jossa tahtoo mennä silläkin tasolla puurot ja vellit sekaisin, kuuluuko opettajan työ vanhemmille ja kuuluuko koululle kasvatustyö. Tämänkin marsijärjestyksen pitäisi olla riittävän selvä sikäli, että ensisijainen kasvatuksen vastuu on kodilla ja ensisijainen opetustyön vastuu on kouluilla. Tällä tavalla lähtee aito ja oikea yhteistyökin rakentumaan.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä toiseen turvallisuusnäkökohtaan puuttua ja ehkä hyvin toiselta tasolta. Nimittäin täällä on jossakin yhteydessä aikaisemmassa puheenvuorossa sanottu, että demokratia on turvallisuutta. Meillä on vasta käyty valtiosääntöuudistukseen liittyvää keskustelua. Viime päivinä olen hyvin paljon pohtinut sitä, onko meidän valtiosääntömme se, minkä pohjalta tätä yhteiskuntakehitystä todella halutaan viedä eteenpäin. Miksi haluan tarttua tähän lähtökohtaan? Haluan tarttua sen vuoksi, että minä ajattelen aivan samalla tavalla, että demokratia on se, mikä luo turvallisuutta yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Demokraattinen yhteiskunta luo sen oikeudenmukaisen lähtökohdan, jolta pohjalta jokainen kansalainen voi toteuttaa omia velvollisuuksiaan ja kohdata ne oikeudet, jotka hänelle kansalaisena kuuluvat. Tällä tavalla luodaan, huomataan, kasvatuksellisen lähtökohdan jatkeeksi myös lainsäädännölliset yhteiskunnalliset puitteet sille, että turvallinen elämä voi rakentua.

Mutta minusta meidän pitäisi avoimemmin keskustella myös siitä, toimimmeko me aidon demokraattisesti. Nimittäin yhteiskunnassa hyvin vahvasti nousee esille se, miten tärkeää on, että teemme kolmikantaista lainsäädännön valmistelu- ja lainsäädäntötyötä. Minä edelleen olen näkemässä, että tämän uudenkin hallitusmuodon, perustuslakikomitean työn pohjalta valmistuneen hallitusmuodon, pohjalta ylintä valtaa suomalaisessa yhteiskunnassa käyttää, demokraattista valtaa, eduskunta, jolla ei ole mitään siteitä tämän valtiosäännön pohjalta muihin, kolmansiin, osapuoliin. Minusta mitä vahvemmaksi kolmikantaperiaate muodostuu lainsäädäntötyössä, sitä vahvemmin se vie pohjaa aidolta demokratialta, joka mahdollistaa jokaisen yksilön, jokaisen kansalaisen, oikeuksien ja velvollisuuksien toteutumisen ja tällä tavalla myös turvallisen tulevaisuuden yhteiskuntakehityksen.

Ed. K o m i : Herra puhemies! Hallituksen ja hallituspuolueiden edustajien mielestä täällä on hurskasteltu tärkeällä kansalaisia koskettavalla asialla ja tehty heidän mielestään liian vakavasta asiasta hallitukselle turha välikysymys. Samaa linjaa näyttävät tukeneen myös monet pääkirjoittajat valtalehdissä.

Jos vallanpitäjää pelottaa, sillä on keinot lisätä turvallisuuttaan. Vahvistetaan turvajärjestelmiä ja palkataan turvamiehiä ja käsketään vaikka koko poliisikunta vahtimaan turvallisuutta. Mutta jos kansalaista pelottaa, hänelläkin on keinot. Hän alkaa olla näkemättä, kuulematta ja puhumatta.

Välikysymyksen alaspainaminen ja suhtautuminen siihen pelkkänä oppositiopolitiikkana on mielestäni demokratiaa halveksuvaa. Tässä on nähtävä toinenkin puoli. Oppositiona esitimme kansanäänestystä Emusta. Sitä ei tuotu edes salliin. Kun täällä salissa on esitetty aluepolitiikasta kysymyksiä, nekin on kuitattu useimmiten opposition venkoiluna. Onko tälle hallitukselle esitettävä vain sille mieleisiä ja sen hyväksymiä kysymyksiä, vai pitäisikö kansanedustajienkin olla hiljaa, näkemättä, kuulematta ja puhumatta ongelmista, joita tämän päivän yhteiskunnassa on?

Jos usean kymmenen kansanedustajan allekirjoittamaan kysymykseen suhtaudutaan kysyjä halveksuvasti, missä tavallisen kansalaisen turvallisuudesta sitten pitäisi keskustella? Näyttää, että julkisuuskin, media, on alkanut peilata asioita a- ja b-luokan asioina, jolloin a-luokan asiat liittyvät hallituksen linjaan ja b-luokan asiat koskevat kansalaisia. Tämä vieraannuttaa kansalaiset yhä kauemmaksi päättäjistä.

Kun ihmisiltä kysytään heidän turvallisuudentunteestaan, koettu turvallisuus on alentunut. Osasyynä on muun muassa kaupallinen pelottelu, useampien tv-kanavien rikosopetusohjelmat, ehkä liian lievät rangaistukset ja lomilla ja vapaina poliisin tietämättä liikkuvat väkivaltarikolliset ja jopa iltapäivälehdet. Turvallisuuspalveluita markkinoivat yritykset kasvattavat markkinoitaan. Tämänkin päivän päivälehdessä oli mainos ulkomaalaistyyppisestä rosvosta, jonka tulon pitäisi varautua. Tämän tyylinen mainonta osoittaa, että jopa yleisesti markkinointikeinona turvattomuudella pelotellaan ja käytetään jopa alatyylisiä ja ennakoasenteita vahvistavaa rasismia. Jos koettu turvallisuus on laskenut huomattavasti, sitä ei pidä vähätellä ja kuitata myöskään maailman muuttumisella.

Esimerkkejä päinvastaisesta kansalaisten tur-

vallisuuskehityksestä on muun muassa New Yorkista. Siellä kansalaisten turvallisuus on parantunut. Ihmiset uskaltautuvat jälleen liikkua jopa metrolla iltaisin. Lähtökohtana parannukselle on ollut nimenomaan kansalaisten kokemana turvattomuus, johon kaupungin johtoa on vaadittu puuttumaan ja johon pormestarin johdolla on myös määrätietoisesti puututtu. New Yorkissa kansalaisille ei sanottu, että turvattomuuden tuntee on vain tunne, älkää välittäkö siitä, vaan menkää koteihinne rakentamaan hälytysjärjestelmiä ja kulkekaa kodistanne ulkona vain tiettyyn aikaan, kun päättäjillä on tärkeämpiä asioita. New Yorkissa määrätietoisesti kitkettiin näkyvä pikkurikollisuus ja sen jälkeen pyydystettiin isommat kalat. Suomessa kansalaiset kokevat, että pikkurikollisia taputellaan olkapäälle, ”kyllä se siitä”.

On jopa esitetty sellaisia mielipiteitä, että Suomessa toimivat niin sanotut terrorismitahot ovat virallistumassa ja soluttautumassa legitiimeihin järjestelmiin. Joissakin eläin- ja luonnonsuojeluun liittyvissä asioissa ovat rikollisetkin toimet hyvinkin nopeasti saaneet jopa korkeamman tason hyväksynnän.

Käytännössä vuodesta 1993 vuoteen 1996 kadulla turpiin saamisen riski on kasvanut 12,2 prosenttia. Tämän kertoo poliisin katuturvallisuusindeksi vuosilta 93–96.

”Rikollisuus on vähentynyt, ei syytä pelkoon”, sanotaan kansalaisille. Ministeri Enestam esitti tilastollisen väitteen, että rikollisuus on pienentynyt, ja väitteen, että kokonaisrikollisuuden kuva ei olisi raaistunut. Kun kokonaisuuteen lasketaan parkkisakkoja ja pahoinpitelyjä, raaistuminen on siten katsottuna vähentynyt, koska parkkisakkojen määrä on vähentynyt. Poliisi saa vuosittain tietoonsa noin 700 000 rikosta, joista puolet on liikenne rikoksia ja -rikkomuksia.

Esimerkiksi vuonna 1996 poliisi sai tietoonsa 24 542 pahoinpitelyä. Ihmiset hakkasivat toisiaan 9 prosenttia enemmän kuin vuonna 95. Rikollisuus on raaistunut, ja nimenomaan rikoslakirikokset ovat kasvaneet sellaisessa muodossa, missä ne enemmän aiheuttavat turvattomuutta, kuten väkivalta ja huumoririkollisuus.

Esimerkiksi avaamalla tämän päivän lehden voi lukea tullin kasvaneista kovien huumeiden takavarikointiluvuista. Jos väkivaltaa käydään jakamaan lievään väkivaltaan ja törkeään väkivaltaan eikä piitata kansalaisiin kohdistuvista uhkailuista, niin ehkä silloin käsitys raaistumisesta voidaan tilastollisesti välttää.

Poliisi saapuu hälytystehtävissä paikalle keskimäärin yhdeksässä ja puolessa minuutissa koko maassa. Kun ajatellaan asiaa koko Suomen alueen kannalta, tuo yhdeksän ja puoli minuuttia on keskiarvo. On hyvä muistaa, että hallitus harjoittaa täyslaidallista aluepolitiikkaa myös tältä osin. Haja-asutusalueen ihmisten poliisipalveluja karsitaan ja keskitetään ja samalla turvallisuus heikkenee. Voi kysyä, vaikuttaako tämäkin muuttoon, jos ihmisillä ei tälläkään perusteella aluepoliittisesti ole muuta vaihtoehtoa kuin muuttaa suuriin kaupunkeihin.

Ministeri Enestamin maininta siitä, että poliisilta ei tulla karsimaan, voi osoittautua tänäkin vuonna siltä osin tyhjäksi puheeksi, että budjetin poliisille osoitetut rahavirrat kutistuvat kolmiportaisessa poliisiorganisaatiossa kihlakuntiin vain hetken virkistäviksi tipoiksi.

Ihmisen tarvehierarkiassa turvallisuus on moninainen ja perustavaa laatua oleva asia. Tässä suhteessa hallituksen suhtautuminen näin laajaan kansalaisia koskettavaan asiaan voi olla kysymyksen laajuuden ymmärtämisen vaikeuden vuoksi jollakin tapaa perusteltua. Kansalaisille ei riitä pelkkä suoja rikollisuudelta. Perheillä ja kansalaisilla on oltava turvallisuutta myös tulevaisuutta ajatellen. Jotta voisi aloittaa elämää sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuolella, pitäisi olla vakituinen työpaikka. Jos perheen toimeentulo on nykyisellään muutamien kuukausien pätkätöiden varassa, ei yhteiskunnan järjestämisen turvan kanssa eläminen kovin helppoa ole tänäkään päivänä.

Myös niin sanottu harmaa talous on ehkä aiheuttanut turvattomuuden tunnetta. Harmaan talouden torjuntaan halutaan ensinnäkin iskujoukkoja, mutta samalla hallitus ihmettelee, että onpas kumma, kun kansalaiset perustavat yhä vähemmän ja vähemmän yrityksiä. Toisin sanoen yrittäminenkin on muodostunut turvattomuuden synnyttäjäksi.

Myös maatalouden kuristukset ja Agenda-näkymät aiheuttavat maaseudulla hätää ja turvattomuutta, joka sieltä muutoliikkeen myötä siirtyä ajan myötä myös kaupunkeihin.

Herra puhemies! Hallituksen on vastattava välikysymykseen asiallisesti. Sen on kerrottava kansalaisille, miksi turvallisuus maassamme on heikentynyt ja miksi sen parantamiseen ei hallituksella ole riittävästi kiinnostusta.

Luottamuslause hallitukselle tässä yhteydessä tarkoittaa, että turvattomuus ei kosketa hallituspuolueita, vaan kyseessä on ollut vain kansan

kokemus, joka ei ole samaa todellisuutta niin sanottujen a-asoiden kanssa, joita hallitus haluaa eduskunnan käsittelevän. Näyttäisi siltä, että kansan mielipide voidaan tässäkin kevyesti sivuuttaa, se kun ei perustu minkäänlaisiin direktiiveihin.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puhun nyt en korjatakseni vaan täydentääkseni ed. Komin puheenvuoroa, sillä hänkin kertoi, että rikokset olisivat raaistuneet viime vuosina, mutta on kuultu täällä muun muassa sisäministerin puheenvuorossa, ettei se pidä paikkaansa, on liian vanhoja tilastoja.

Minulla on tässä brosyyni kädessäni: Vuonna 85 tapahtui 188 tapon yrityksestä, vuonna 96 niitä tapahtui 331. Minun mielestäni niitä on enemmän. Niitä on melkein kaksi kertaa niin paljon kuin aikaisemmin, vaikka viime vuosina tapon yrityksiä kirjautuu aika paljon törkeisiin pahoinpitelyihin, eli tapon yrityksiä olisi vielä enemmän, jos ne kirjautuisivat samalla tavalla kuin kymmenen vuotta sitten.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä välikysymys kansalaisten turvallisuudesta on ajankohtainen monellakin tapaa, vaikka toisenlaistakin näkemystä välikysymyskeskustelun aikana on esitetty.

Ensinnäkin on tosiasia se, että kansalaisen turvallisuus on heikentynyt. Tätä todistavat monet eri tutkimukset ja tilastot, joita meille tänne eduskuntaankin on tulvinut. Hyvä indikaattori ovat myös kansalaisilta ne lukuisat yhteydenotot, joita on tullut meille kaikille kansanedustajille puhelinoitoin, kirjeitse, erilaisin lähetystöin jne. Kansalaiset tuntevat turvattomuutta monin eri tavoin, niin kuin koko tässä keskustelukirjossa on hyvin esille tullut. Näihin meidän kansanedustajien on suhtauduttava täydellä vakavuudella.

Toisaalta tämä välikysymys kansalaisten turvallisuudesta on paikallaan ajallisesti. Ovathan vaalikauden viimeiset valtiopäivät alkumetreillä ja kansalaisten turvallisuus tai turvattomuus on noussut yhä voimakkaammin esille juuri tämän hallituksen toiminta-aikana ja erityisesti viimeisen vuoden aikana. Vallassa olevan hallituksen on vielä mahdollista korjata kansalaisten turvallisuuteen liittyviä asioita ja kysymyksiä ja ainakin pyrkiä muuttamaan suuntaa myönteisemmäksi.

Kun olen kuunnellut kahden päivän aikana lukuisia hallituspuolueiden edustajien puheen-

vuoroja, niin yksi yhteinen pohdiskelu on nousut esille eli se, käyttäkö oppositio nyt liian järeää asetta, kun esittää kansalaisten turvallisuudesta välikysymystä. Viimeksi tätä toi esille ed. Komi opposition puolelta.

Kun katsoo opposition aikaisemmin esittämiä välikysymyksiä, joille löytyy kaikille ainakin opposition mielestä vahvat perusteet, niin ne koskettavat kaikki tietyllä tavalla kansalaisten turvallisuutta. Tämä välikysymys on eräällä tavoin ikään kuin yhteenvedo aikaisemmin esitetyistä välikysymyksistä, ainakin osittain. Hallitus ei voi vetäytyä pois väittäen, että kansalaisten turvatomuus ei muka olisi millään tavoin yhteydessä harjoitettuun politiikkaan.

Tietysti tähän välikysymykseen liittyy se elementti, että oppositiolla ei ole muuta mahdollisuutta nostaa asiaa vakavaan keskusteluun ja osoittaa voimakas huolensa nyt kansalaisten turvallisuudesta kuin välikysymys.

Aikaisemmin täällä eduskunnassa ovat olleet esillä lukuisat kirjalliset ja kyselytunnin kysymykset, joita ovat esittäneet niin opposition kuin hallituspuolueidenkin edustajat. Nämä ovat olleet ikään kuin hakuammuntaa edeltämässä välikysymystä, jota nyt käsitellään. Toisin sanoen hallituksen toimet eivät ole ainakaan opposition edustajia millään tavoin vakuuttaneet siitä, että kansalaisten turvallisuuteen liittyvät asiat olisivat riittävän hyvin hallituksen hallinnassa. Kysymys on hallituksen harjoittamasta politiikasta, mihin se on johtanut ja kuinka kansalaiset sen kokevat turvallisuutensa kannalta sen hyvin monissa eri muodoissa, niin kuin täällä on tullut monissa puheenvuoroissa esille.

On toisaalta ymmärrettävää, että hallitukselta kovan tohinan keskellä jää huomaamatta tällaisen asian vakavuus ja se, mitä kansalaiset kokevat. Jos hallitus olisi todella tämän asian vakavuuden huomannut, se olisi asettanut työryhmän, jonka työn pohjalta olisi esittänyt selonteon kansalaisten turvallisuudesta, ja näin opposition ei olisi tarvinnut asiaa nostaa esille välikysymyksen kautta.

Iltapäivän kuluessa ed. Tulonen sanoikin puheenvuoronsa aluksi, että kun luki tätä välikysymystä, tuli siihen tulokseen, että tämänhän voi allekirjoittaa jokainen edustaja. Tämäkin minusta osoittaa asian vakavuuden. Välikysymys ja sen myötä käyty keskustelu on varmasti paikallaan. Toivottavasti hallituskin tämän huomaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan nostaa esille yhden mielestäni hyvin tärkeän asian, jota ei täällä juurikaan ole käsitelty, ja tämä liittyy

kansalaisten turvallisuuteen. Asiani liittyy suomalaisen ruuan tuotantoon. Suomalainen maataloustuotanto ei millään tavoin ole itsestäänselvyys EU:n jäsenenä. Maataloustuotantomme osuus on unionissa vain noin 1 prosentti. Unionin elintarvikeomavaraisuudelle on aivan samantekevää, käytetäänkö meillä peltota ruuan tuotantoon vai ei.

Erään tutkimuksen mukaan Suomesta löytyy kaksi ryhmää — tämä on hyvin mielenkiintoinen tutkimus — jotka pitävät erittäin tärkeänä, että meillä on oma kansallinen omavaraisuus ruuan tuotannossa ja että sitä myös tuetaan kansallisin keinoin ja varoin. Nämä kaksi ryhmää ovat suomalaiset kuluttajat ja suomalaiset viljelijät. Näiden kahden ryhmän näkemykseen liittyy varmasti hyvin vahvasti kansallinen turvallisuus ja itsenäisyys. Jokainen täällä eduskunnassakin voi yhtyä siihen, että oma kansallinen ruuan tuotanto on kansallisen turvallisuuden kulmakivi numero yksi.

Agenda, joka on ollut esillä hyvin vahvasti viime päivinä, ei lupaa hyvää suomalaiselle maataloustuotannolle. Mutta on syytä kuitenkin uskoa, että maan hallitus ja kaikki muut vaikuttajapiirit tekevät kaikkensa, että tämä turvallisuuden keskeisesti liittyvä kulmakivi on meille edelleenkin tulevaisuudessa mahdollinen.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa puhemies! Tämän välikysymyksen aiheellisuudesta on täällä käyty hyvin kriittistäkin keskustelua. Luonnollisesti hallituksen taholta, mutta myös joidenkin oppositioon kuuluvien taholta, jotka eivät ole allekirjoittaneet välikysymystä, on sen aiheellisuus kyseenalaistettu. Kiistaa on ollut siitä, onko turvattomuus yhteiskunnassa lisääntynyt. Kiistaa tai ainakin erilaisia näkemyksiä on ollut rikollisuuden kehitystä osoittavista tilastoista. Epäselvyyttä on ollut jopa poliisin virkojen määrästä. Eniten on peistä taitettu siitä, onko välikysymysmenettely oikea tällaisten asioiden esille nostamiseen. Lehdistössäkin näkyi kommentteja, että välikysymyksen tekijät haluavat vain kohdistaa yleisön huomion itseensä.

Kun kerran tutkimukset ja varsinkin käytännön elämä osoittavat, että turvattomuudentunne on kansalaisten keskuudessa lisääntynyt ja edelleen lisääntymään päin, on mielestäni kristillisen liiton välikysymyksellä, jonka itsekkin olen allekirjoittanut, täysi oikeutuksensa.

Ihmiset kokevat turvattomuutta ainakin kahdesta erilaisesta syystä, ensinnäkin turvattomuutta selviytymisestä omista elämäntilanteis-

taan. Oman elämäntilanteen vaikeuksiin taas on erilaisia syitä. Päälimmäisenä ovat varmaan taloudelliset syyt. Niitä voivat olla myös terveydelliset syyt, ihmissuhteisiin liittyvät syyt jne. Välikysymyksellä tähdätään taloudellisen turvattomuuden syiden esille nostamiseen ja poistamiseen, niihin keinoihin, joita yhteiskunta voi käyttää.

Toinen turvattomuutta lisäävä tekijä on rikollisuus. Hallituksen vastauksessa keskityttiin niihin toimenpiteisiin, mitä hallitus on tehnyt rikollisuuden torjumiseksi. Siinä keskityttiin vain turvattomuusasian toiseen puoleen.

On aivan kiistatonta, että valtiontalouden siinänsä välttämättömien leikkausten kohdistuminen yhteiskunnan vähäosaisiin on lisännyt toimeentuloeroja ja leikkauksen kohteeksi joutuvien turvattomuutta. Jo yksistään se, että toimeentulotuen saajia on ennätysasuuri määrä, yli 600 000 henkilöä, on tästä selkeä, tilastoista nähtävä osoitus. Taloudellinen turvattomuus on yhteiskunnan vähäosaisimmalla väestöllä kiistatta lisääntynyt. Työttömyys on luvattoman monessa tapauksessa turvattomuuden perussy.

Taloudellinen turvattomuus on lisääntynyt myös muutamilla ammattiryhmillä. Täällä on moneen kertaan todettu esimerkkinä turkistarhaajat. Turkistarhaajat odottavat tällä hetkellä meiltä päättäjiltä selkeää kannanottoa siitä, että tämä Suomen kylmiin oloihin mitä parhaiten ja luontaisimmin soveltuva elinkeino voisi jatkua. Tuottaahan se miljardien vientitulot ja työllistää suoranaisesti ja välillisesti muutaman tuhat suomalaista. Heidän epävarmuuttaan ja turvattomuuttaan lisää se, että eduskunnan piirissäkin on aloitteita koko elinkeinotoiminnan lopettamiseksi. Varsinkin maan hallituksen piiristä on tällaisia kannanottoja esitetty.

Turkistarhaus kuten muukin taloudellinen kotieläinten pito on kuitenkin kehitymässä näiden eläinten kannalta myönteiseen suuntaan. Mielestäni lopettamispuheiden sijasta pitäisikin keskittyä tämän elinkeinoalan kehittämiseen niin, että eläintenkin näkökulma tulisi entistä paremmin huomioon otetuksi. Näinhän on tapahtunut. Meillä on eläinsuojelulaki ja siihen liittyvä asetus. Ne eivät suoranaisesti turkistarhausta koske, mutta kuitenkin eläintenpitoa.

Monta kertaa on tullut mieleen, ovatko ko-deissa pidettävien ei-hyötyeläinten, koirien, kissojen ja eksoottisten eläinten, olosuhteet aina riittävän hyvät. Esille tuodaan aina hyötyeläimet, mutta uskon, että esimerkiksi monet koirat kärsivät jopa enemmän kerrostalon kymmenen-

nessä kerroksessa, kun joutuvat olemaan koko päivän sisällä eivätkä juuri pääse ulkoilemaan, puhumattakaan mistään luontaisesta lajinmu-kaisesta käyttäytymisestä.

Hallituksen suunnittelema Suomen Natura-ohjelma on saattanut ne ihmiset turvattomuuden tilaan, joita tökerösti ja salaa suunniteltu ohjelma koskee. Voi jo nyt sanoa, että epäonnistuneella toteutustavalla on tehty suunnatonta vahinkoa sinänsä hyvälle luonnonsuojeluasialle.

Yhtyisin niihin näkemyksiin, joita ed. Lämsä totesi elintarviketaloudesta ja maataloudesta. Myös sen väestöpiirin osalla on poikkeuksellisen suuri turvattomuudentunne tänä päivänä. Sen voi jokainen todeta, jos käy maaseudun kylissä. Apatia on vallalla. Toki siellä sen verran on vielä virtaa, että on myös joukkoliikehtimisiä oman asian julkittuomiseksi saatu vireille.

Jotkut aivan vakavasti otettavat alan yrittäjät muun muassa tämän päivän Etelä-Pohjanmaan maakuntalehdessä totesivat, että tämä on viimeinen sukupolvi, joka Suomessa maataloutta harjoittaa. Itse en usko, että aivan näin synkkä tilanne on, mutta kyllä se kuitenkin on viesti siitä, että meidän pitäisi kaikki voitava tehdä, jos halutaan elintarviketuotanto Suomessa säilyttää. Perussyynä on tietysti unionin suuriin rattaisiin joutuminen, jossa maatalouspolitiikka on suunnattu aivan toisenlaisiin olosuhteisiin kuin arktisille alueille.

Tuntuu vain väärältä, kun lukee lehtiä, joissa hallituksen ja ministerienkin taholta todetaan, että varsin hyvin menee, investointeja tehdään paljon ja Suomen maatalouden tilanne on parempi kuin aikoihin. Täytyy muistaa, että investointeja tekeviä on todella vähän lukumääräisesti, mutta maatalousväestön suuremman osan tilanne on kuitenkin aivan toisenlainen.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi puutun vielä turvattomuuden toiseen pääaiheuttajaan, rikollisuuden lisääntymiseen. Täällä ei ole päästy yksimielisyyteen rikollisuuden kehityskuvasta. On todettu, etteivät tilastot ole aina yksiselitteisiä näissäkään asioissa.

Poliisiasian neuvottelukunta järjesti viime vuoden lopulla täällä eduskunnassa aiheesta tiedotustilaisuuden. Siellä todettiin, että kokonaisrikollisuus on kyllä pysynyt aika vakaalla tasolla viime vuosina. Sen sijaan tapot ja murhat ovat lisääntyneet puolitoistakertaisiksi aivan viime vuosina. Myös muu väkivaltarikollisuus on lisääntynyt, erityisesti huumeiden käyttöön liittyvä. Talousrikollisuus on tullut sitä enemmän päivänvaloon, mitä enemmän sitä on

tutkittu. Sekin on ammattimaistunut ja kansainvälistynyt.

Täällä on hallituksen taholta moneen kertaan todettu, että Ahon hallitus ei tehnyt mitään näiden asioiden hoitamiseksi. Ahon hallitus muistaakseni talousrikollisuuden selvittämiseen jo liäsi aika paljon panostusta ja henkilöresursseja.

Kaiken kaikkiaan ammattimainen kova rikollisuus, johon liittyvät myös huumeet, on lisääntynyt. Tämä on totuus rikollisuuden kehityskuvastaa.

Oma lukunsa on se, mitä mainituissa tiedotustilaisuudessa tuli esiin, että välinpitämättömyys liikenteessä on kasvanut, seurauksena monet pahat kolarit. Nopeusrajoituksista ei välitetä, alkoholia käytetään autolla liikenteeseen lähdeäesä jne.

Mielestäni tässä keskustelussa on ollut hyvää se, että on selkiytynyt poliisin todellinen, aivan välttämätön rahantarve tässä tilanteessa. Ministeri Enestam totesi, että tarvitaan vielä 35 miljoonaa markkaa tasokorotusta siihen, mitä budjetissa on tälle vuodelle se 30 miljoonan lisäyksen huomioon ottaen varattu. Sama luku oli esillä myös hallintovaliokunnassa, minkä ed. Pulliainen on täällä moneen kertaan todennut. 35 miljoonaa markkaa ei ole suuri raha, jos poliisien asia halutaan hoitaa kuntoon. Herää vain kysymys, että kun tämä oli tiedossa jo viime vuoden lopulla, miksi sitä ei voitu täysimääräisesti hoitaa tämän vuoden budjetissa.

Arvoisa puhemies! Meidän on pidettävä huoli yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta. Se on perusasia siinä, että kansalaiset tulevaisuudessaakin tuntevat olonsa täällä turvallisiksi. Valtiontalouden leikkauksissa on aina päällimmäisenä pidettävä sosiaalinen oikeudenmukaisuus, ja näihin asioihin hallitus ja eduskunta pystyvät vaikuttamaan.

Kodin ja perheen merkitys uusien kansalaisten peruskasvattajana on myös nykyistä selkeämmin tunnustettava. Viittaa vain tässä suhteessa ed. Karjulan erinomaisen hyvään puheenvuoroon.

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tunnen ja tiedän ed. Ranta-Muotion erittäin asialliseksi ja harkitsevaiseksi kansanedustajaksi, joka ei harrasta populismia, asioiden kärjistämistä eikä ylilyönötejä.

Kuitenkin haluan yhtä hänen sanontaansa hiukan tarkentaa. Hallituksella ei ole suunnitelmia tarhauselinkeinon lakkauttamiseksi. Sitä en kiellä, etteikö jollakin hallituksen jäsenellä saat-

taisi olla tavoitteena lakkauttaa mainittu elinkeino tai kieltää jonkin kalaruuan syöminen.

Ed. Ranta-Muotio (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen varsin tietoinen siitä, että koko hallituksen suunnitelmissa ei tällaista ole, mutta turkistarhaajien parissa herättää levottomuutta, kun hallituksen piiristä tulee kuitenkin tällaisia vaatimuksia.

Ed. Partanen: Arvoisa puhemies! Minusta täällä eilen ja tänään käyty keskustelu osoittaa sen, että yhteiskunnassa on tilaa myöskin tällaiselle keskustelulle ja tarvetta tutkia myöskin niitä asioita, jotka eivät ole poliitikkojen ulottuvissa. Eikä näitä asioita millään pykäläviilauksella ja pikkulakien muutoksilla koskaan tulla kuntoon saattamaanakaan.

Ensinnäkin tarkastelisin nykyistä lainsäädäntöämme ja sitä osaa porukasta, joka toteuttaa lainsäädännön niitä päätöksiä, jotka vaikuttavat meihin kaikkiin kansalaisiin. Kysyn näin: Onko-han tässä tapahtunut vuosien varrella sillä tavalla, että vaikka samat pykälät ovat voimassa, jotka täällä on säädetty yhteiskunnan eri alueille toiminnan pohjaksi ja lähtökohdaksi, tuomio-vallan sisäisesti käyttäytymisessä on tapahtunut muutos? Ainakin muutamia lakeja kun on yrittänyt katsoa sillä tavalla, niin rakenteen sisällä voi muotoutua uutta käytäntöä myöskin, kun puhutaan päätöksien kovuudesta esimerkiksi rattijuopumusasioissa. Lain sisällä on kyllä haitaria, mutta se on vain muotoutunut tällaiseksi, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, lelluteluksi ja hyssytelyksi.

Minä nyt en välttämättä usko lapion kasvattavaan voimaan rattijuoppojenkaan kohdalla. Mutta tilanne on kuitenkin sellainen, että yleisen mielipiteen ja suhtautumisen mukaan näissäkin asioissa päätökset on suhteutettu kyllä sillä tavalla, että tulee käsittämättömiäkin päätöksiä. Autolla voi toisen ihmisen tuhota, ja siitä näyttää parhaimmassa tapauksessa selviävän sakolla. Meidän lainsäädäntöämme mukaan kaikki tällaiset asiat ovat mahdollisia. Mutta mikä tämän asennemuutoksen saa aikaan, että otetaan kovempia kantoja ja tehdään kovempia päätöksiä silloin, kun se yleensä todetaan aiheelliseksi?

Kansalaisten turvattomuus on tunnekysymys hyvin pitkälle, ja tietysti sille löytyy perustelut siltä osin tunteen pohjalta. Se on jokaisen oma kokemus siitä ympäristöstä, missä elää. Turvallisuuden tunteen tuhoamiseen ovat kyllä nyt viimeisten kuukausien aikana aika hyvin osallistu-

neet myös tiedotusvälineet. Meillä käsitellään näitä kysymyksiä sillä tavalla, että jopa sellaisetkin heikommat ihmiset, jotka eivät normaalisti ehkä ole miettineetkään näitä kysymyksiä, rupeavat miettimään ja tarkastelemaan elämää lähiympäristössä sillä tavalla ja kokevat ahaa-elämyksiä ja rupeavat kokemaan myös uutta turvatomuuden tunnetta.

Minusta pitäisi kuitenkin ajatella näitä pieniä ihmisiä myös sillä tavalla, että palvelut ovat kunnossa, mitä ihmiset tarvitsevat, ja myös taloudellisesti turvattuja.

Viittaen poliisihommaan, niin kuin ed. Aitto-niemi täällä sanoi. Minä en käsitä tätä yhtälöä, että meillä puhutaan muutamista kymmenistä miljoonista poliisien määrärahojen kohdalla, mutta tämä ehdotus, minkä ed. Aitto-niemi sanoi, tuo sen kymmeniä kertoja takaisin, kun taloudellisen rikollisuuden puolelle pannaan riittävästi voimavaroja. Siellä kymmenellä hyvällä etsivällä ja tutkijalla saadaan satojen poliisien palkat, ja ne tulevat yhdessä vuodessa takaisin. Silloin voidaan moninkertaistaa näillä tulonmuodostuksilla poliisin työpanos.

Meillä on, voisiko sanoa, vähän tällaista lietsomista ja uhka-, yhky- ja ähkyhenkeä luotu myös maatalouden piirissä. Sain yhdestä kokouksesta ryhmätoverieni palautteen, kun he olivat yhtä aikaa paikalla. Näissä on semmoinen vaara, että kun pannaan pyörä tiettyyn suuntaan pyörimään ja hehkutetaan oikein voimakkaasti, niin siinä vaiheessa, kun se pitäisi pysäyttää, se ei taida enää pysähtyäkään, ettei kovin hirveästi kannata vauhdittaa asioita. Semmoisen voi aloittaa, jonka voi itse olla päättämässä. Jos panee alulle sellaisia kehityksiä, joissa ei pääse päättämään lopettamisesta, silloin ollaan väärällä tiellä.

Tähän voidaan ottaa rinnalle yhtä lailla se, mitä olen itse aikanaan sanonut, että lakkoja ei johdeta vieraasta huoneesta, vaan ne johdetaan sieltä, missä ne päätetään. Jos lähdet lätkimään, sen jälkeen niitä ei päästä kukaan ja hulinat on päällä. Olkootpa ne lakot sitten minkä järjestön taikka järjestelmän sisällä hyvänsä, ne hommat eivät toimi, ja turvattomuus lisääntyy ja villi meno.

Meillä on lainsäädännössä myös elinkeinova-paus, ja meillä on pykälät siitä, mitä täällä saa harrastaa ja mitä ei saa harrastaa. Nyt on nous-sut turhankin paljon esille turkiksien ympärillä tämä homma, mutta sitä ei voi kiistää, etteikö siellä ole todella näillä ihmisillä hätä. Meillä val-tiovallan viralliset edustajat päästelevät hiukan

levottomasti näistä asioista. Se on kyllä totta. Samaten on kalankasvatuksen ympärillä.

Meidän pitää näitä kiihköttömästi kyetä tarkastelemaan. Josko on jotain tehtävissä sellaista, että lakkaa vihanpito tuottajien ja yhteiskunnan hyväosaisten välillä, jotka eivät tarvitse näitä tuotteita ja syökööt vaikka hormonilihaa Eng-lannista. Mutta suomalaiset tarvitsevat kalaa, ja minusta on parempi, että se täällä kotona tehdään. Suomalaiset tarvitsevat myös lämmintä ylleen, ja joka tapauksessa maailmalla turhuuteen näitä elukoita kasvatetaan. Se on melkoinen elin-keino, ja sille pitää toimintaympäristöä turvata.

Kansallisessa turvattomuudessa tai turvalli-suudessa minä en usko, että meillä elintarvike-huollon puolella on mitään suurta, maata mullis-tavaa tulossa missään vaiheessa. Tässä maassa tulee turvata kotimaisen voimin riittävä oma-raisuus. Mikä on riittävä, minä en sitä rupea purkamaan. Mutta maataloudessa varmasti on ahdinkoa. Sikäli kuin minä olen ymmärtänyt leh-tiä lukiessa, niin valtavastihan on nuorentunut tämä yrittäjäpolvi ja siellä uudet yrittävät ja us-kovat itsekin siihen.

Mutta kyllä meillä jotain on pielessä. Ennen joulua kun puitiin budjettia, otin luomun esille. Tämä voi tuntua nyt populismilta, kun puhutaan luomutuotannosta tässä yhteydessä, mutta maa-talouden sisällä sillä tulisi olemaan Euroopan mittakaavassa isompi merkitys kuin meillä nyt halutaan nähdäkään täällä. Meillähan marke-teissa, kun ei ole jakelukanavat eikä varastoinnit kunnossa, näyttää olevan semmoista, että meille tulee vain entistä enemmän ulkomaista tavaraa. Kun katsotaan suuremman marketin jakelutis-kiä, niin maitotuotteet alkavat olla vääränkäti-sellä tekstillä ja juustotuotteet vääränkätisellä tekstillä varustettuja, eikä mene pitkää aikaa, kun kaikki vihanneksetkin tulevat olemaan.

Ranskalaiset, minä ymmärsin jostakin lehdes-tä, tulevat panostamaan erittäin voimakkaasti luomutuotannon ympärille. He tulevat ottamaan osansa myös eurojakelussa sitten. Isothan päät-tävät rahoista, ja sehan on maatalousmaa joka tapauksessa. Minä en tiedä, mikä meillä nyt mät-tää tässä, että tämä koordinaatio ei toimi.

Meillä kehoimminkin tuotettu tuote jo täyt-tää ranskalaisen tason luomussa. Meillä ei maa-seudulla niin huonoa paikkaa olekaan, kun kat-sotaan eri jäämiä, mitä viljoissa ja muissa kas-veissa ja eläinkunnassa on. Suomalainen on peri-aatteessa kaikki eurooppalaiseen nähden puh-dasta luomutuotetta. Sitten kun nämä vielä yli-korostetusti tuotetaan niin kuin luomu tuote-

taan, kyllä näillä luulisi olevan markkinat. Mutta miksi emme saa kuntoon tätä?

Sitten on erilaisia uhkia. Huomenna me vasta uhkien edessä olemme. Saattaa olla todellisia uhkia. Kunhan pääsette, kenraalien juoksupojat, määrittelemään todelliset uhkat, kuinka naapurista alkaa tulla vaikka minkälaista viheltäjää. Siihen aikaan, kun MTK:n suuri mies oli ministerinä, kerran kiisteltiin — oli Väyrynen ja Haavisto ja allekirjoittanut ministeriössä toisissa yhteyksissä — suomalaisesta turvallisuuspolitiikasta. Sanoin Haavistolle, että minusta parasta turvallisuuspolitiikkaa olisi se, että pannaan naapurin maatalouskonekanta kuntoon ja annetaan sen verran siemenperunaa, että 300 kilometriä rajalta itään päin on perunalla kaikki, kestää vähän aikaa, ennen kuin ne on noukittu, eivät ne heti tänne suoraan ole tulossa. (Ed. S. Kanerva: Menihän sinne 50-luvulla junakaupalla vielä tavaraa!) — Niin, ja menee nytkin ja kaalia tulee.

Mutta minusta tässäkin yhteydessä joudutaan katsomaan se, millä tavalla naapuripuoli elää ja mitkä seikat siellä tulevat vaikuttamaan. (Ed. Aittoniemi: Mitä me sinne aina vilkuillaan?) — Minusta kannattaa aina silloin olla varuillaan kärpäsenkin, kun lätkä on pään päällä. Sama koskee myös ed. Aittoniemeä. Jos tämä koetaan tämmöisenä ja huomenna päästään aiheeseen, niin tästä tulee vielä varmasti lystiä siinäkin mielessä. No, se siitä.

Minä uskon tällaiseen menettelyyn turvallisuuden ympärillä, että meidän pitää antaa ulospäin sellainen kuva myös tästä talosta, että ihmisten turvallisuuden eteen tullaan tekemään kaikki mahdollinen, ja tällainen turha voughkaaminen jää pois. Niin kuin täällä on monen suulla todettu, ongelmia syntyy tilanteissa, joissa eivät kaikki tekijät ole hallittavissa yksilötasolla ja pienissä porukoissa. Mutta myöskin niitä syntyy sen takia, että oma päätöksentekomme on aiheuttanut kohderyhmille, niitä on paljon näitä ryhmiä tänä päivänä, sellaisia vaikeuksia, joiden yli he eivät enää normaalilla tavalla pääse.

Kun katsoo tätä ihmisen kirjoa, elämää, näyttää siltä, että meillä on sellainen pieni välivaihe, jota kutsutaan tekemisen ajaksi, nykyisyydessä ehkä se on 25:n ja 50:n välillä. Siihen mahtuu 25 vuotta aktiivista osaa, ja muun ajan yhteiskunta eri järjestelmien kautta holhoaa, ohjaa, järjestää, maksaa ja sitten taas siellä toisessa päässä järjestelmien kautta ohjaa ja maksaa.

Ehkä turvallisuuskysymyksen sisällä kokonaisturvallisuudessa joudutaan miettimään koko tämänkin elinikäisen taipaleen suhteita, millä ta-

valla ja mitkä asiat tulevat olemaan pitkässä juoksussa periaatteessa tärkeitä. Kaikki ei voi jatkua tällä tavalla kuin tämä nyt on menossa. On aivan varmaa, että arvokeskustelu joudutaan käymään yhteiskunnassa, ei yksistään kustannusten takia vaan myös sen takia, että on jonkinlainen looginen oikeudenmukaisuus köyhien ja rikkaitten välillä. Silloin se vaatii myös rahaa.

Oikeastaan en enempää tällä kertaa halua tätä sanoa, mutta olen sitä mieltä kuin ed. Aittoniemin, että kun rahaa pitää ruveta hankkimaan yhteiskunnalle, sitä pitää ottaa sieltä, missä sitä on, eikä jakaa köyhyyttä keskenään.

Ed. Ranta-Muotio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli aivan miellyttävää kuulla, että ed. Partanen kiinnitti turvallisuuspuheenvuorossaan huomiota myös elintarviketalouteen, joka on yksi osa tätä kokonaisuutta.

Ensinnäkin kun oli viljelijöiden joukkoliikeddinnästä puhe, olen itse kahdessa tilaisuudessa ollut läsnä. Lapualla oli 700 viljelijän joukko, joka oli spontaanisti kokoontunut, sillä ei ollut mitään organisoitua järjestäjää. Tämän jälkeen ammattijärjestö vähän hillitsevämmiin koettiin koota joukkoja. Kyllä nämä varmaan hallinnassa ovat, mutta ne ovat osoituksena siitä, että siellä koetaan leikkaukset tässä tilanteessa, kun muutenkin EU:n kanssa on todella tiukka paikka, epäoikeudenmukaisina. Nähdään myös se, että toki itsekkin pitää se tehdä, mitä on tehtävissä, ja markkinoilta ottaa se raha, mikä on saatavissa, mutta kun EU-systeemiin nyt kuuluu se, että esimerkiksi maidontuotantotiloilla 2/3 tuloista tulee markkinoilta, 1/3 on tukea EU:n ja Suomen valtion kassasta, niin on nähty, että siinä, mihin valtio voi puuttua, pitäisi voitava tehdä.

Luomusiaan sanoisin ed. Partaselle vain, että olen aika pitkälle samalla kannalla kuin hänkin, mutta ei niillä tuotteilla aivan pohjattomat markkinat ole. Esimerkiksi luomuviljelijöitä oli maa- ja metsätalousvaliokunnan puheilla muutama päivä sitten, ja heillä on rukiit myymättä, kun ei ole menekkiä.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partasta kuuntelee aivan myönteisellä uteliaisuudella aina, ja oli hyvä puheenvuoro, mutta kahteen asiaan kiinnitin huomion.

Ed. Partanen totesi näin maatalouden tilanteeseen liittyen, että ei pidä panna liikkeelle tai

alulle sellaista, mitä ei pysty pysäyttämään. Hän tarkoitti lähinnä sitä, että tavallaan lietsotaan ahdinkoa. Mutta mitkä ovat olleet viime päivien uudet tiedot Agenda 2000 -neuvotteluihin liittyen? Voi vain kuvitella, minkälainen lisätärskeyttä on tulossa, eli Agenda 2000:n myötä aluepoliittiset ja maatalouden menetykset ovat 0,9 miljardia aiemmin oletetun vajaan 0,5 miljardin sijasta.

Sitten maatalouden ahdinkotilanteeseen toinen asia. Enpä muista aiemmin aikaa, että olisi perustettu työryhmiä, jotka pyrkivät antamaan sellaista henkistä tukea, jaksamista ja kestämistä. Nyt koulutetaan oikein vetäjiä näille työryhmille. Tämä kertoo tilanteesta, kuinka vaikea se paikka paikoin on.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Herra sisäministerin olisi syytä joskus piipahtaa öiseen Helsinkiin. Siellä nimittäin saattaa tulla tuntemattomilta turpiin. Tiedän sen kokemuksesta. Pienessä Dragsfjärdin saaristokunnassa nämä ongelmat eivät tunnu. Sinne on hyvä vetäytyä viikonloppuisin ja muinakin vapaa-aikoina kalastelemaan, hiihtelemään ja saunomaan, kuten viime päivien lehdet kertovat ministerin vapaaajan vietosta. Pitäköön pääkaupunki rikollisensa ja ulkomaalaisongelmansa! Ne eivät Dragsfjärdin kuntaa ja sen veronmaksajia hätkäytä.

Ministeri osoitti hämmästyttävää tietämättömyyttä kertoessaan rikosten määrän laskevan. Jokainen meistä sisäministeriössä virkamiehenä palvelleista — täällähän meitä on lisäksi ainakin edustajat Tiilikainen, Myllyniemi, Aittoniemi ja Vistbacka — tietää, että rikollisuus ei ole laskenut. Kun rikosten uhrien omavastuuosuudet ovat nousseet pariintuhanteen markkaan yhtä rikosta kohden ja samalla uhri menettää vakuutuksensa bonukset, tulee kansalaisille vain pelkkää turhaa vaivaa tehdä rikosilmoituksia. Tämän kieroutuneen järjestelmän seurauksena rikostilasto kaunistuu mutta rikosmäärä todellisuudessa vain kasvaa. Sen olisi jo alempitasonen poliisimies osannut ministerille kertoa.

Kun vangit pääsevät vapaalle paikkakunnan poliisin tietämättä ja monia muita räikeitä osamattomuuksia voisi ministeriön johtoon kohdistaa, ei ole ihme, että oppositio sai hyvän asean sisäministeriön turvallisuuspuolen, siis poliisin ja rajojen vartiointin, heikentyvästä hoidosta. Ammattimiesten johdolla poliisi ja Rajavartiolaitos kylläkin jatkavat omalla painollaan, mutta uusien ongelmien ennaltaestoon ja -ehkäisyyn tarvittaisiin muutakin kuin siirtymistä mietiske-

lyyn Dragsfjärdin saaristokuntaan. Sieltä sitten tulee sellaisia sammakoita lausuntolina lehtiin, että Helsingin ruotsalaisetkin ovat kauhuissaan.

Valitettavasti rikollisuuden lisääntyminen on jossakin määrin kytkeytyä ulkomaalaisongelmaan, ja se tulisi ensin myöntää. Sitten tulisi todeta, että valtiojohdon päätösin ja sisäministeriön löysällä linjalla tänne on päästetty myös ongelmaväestöä. Sitä on sitten jaettu eri puolille Suomea, ei kylläkään Dragsfjärdiin eikä Ahvenanmaalle. Muutaman kuukauden päästä monet heistä siirtyvät kuitenkin Helsinkiin tai muualle pääkaupunkiseudulle.

Vaikka Helsinki edustaa valtakunnan väestöstä vain 10:tä prosenttia, on ulkomaalaisten osuus täällä lähes 30 prosenttia Suomessa olevista ulkomaalaisista. Kun siitä poistetaan konsulaattien ja liike-elämän väki, jää Helsingin ulkomaalaisten osuudeksi vielä yli 25 prosenttia koko maassa olevasta ulkomaalaisten määrästä. Tämän rasitteen helsinkiläiset tuntevat veroissaan ja turvallisuuden lisääntymisenä.

Helsingin ulkomaalaisista on noin 70 prosenttia työttöminä, Helsingin asuntojonossa ja Helsingin ja Kelan sosiaaliluukuilla. Tämä aiheuttaa edellä mainittujen jaettavaksi vuosittain noin 1,5 miljardin kulut. Ilman Kelan apua ne merkitsisivät Helsingissä 5 pennin menoerää veroäyriä kohden vuodessa. Näistä ongelmistahan Dragsfjärdissä ei ole tietoaakaan.

Katson välikysymyksen kohdistuvan pelkästään sisäministeriön, en koko hallitukseen. Siksi en sitä allekirjoittanut, vaikka monissa kohdin esitetyt ongelma-asiat olivat kuin suoraan eduskuntavaaliohjelmastani. Seuraavaa hallitusta koottaessa tulisikin pyrkiä valitsemaan sisäministeriksi ammattimies ongelmapaikkakunnalta, pääkaupunkiseudulta tai jostakin muusta suuresta kaupungista, jossa ongelmat ovat päivittäisiä ja omakohtaisesti koettuja.

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Tämä tuli vähän yllättäen, kun oli paljon poissaoloja välillä, mutta koetanpa suoriutua kaikesta siitä asiasta, jota korvien välissä on ja jota en ole paperille ehtinyt kirjata.

Nyt esitetty välikysymys kuten myös siihen annettu vastaus ja sen ympärillä käytetyt kymmenet puheenvuorot ovat kukin vuorollaan katanheet kansalaisten turvallisuusvajeproblematiikkaa sangen ansiokkaasti. Niissä puheenvuoroissa, jotka itseäni ovat jääneet askarruttamaan, on pyöritytty piiriä, jossa olemme käyneet läpi oikeusministerin asennemaailman ja minis-

teri Enestamin vastauksen epätydyttävyyden; vihreiden sympatiseeraamisen kettutyttöjen ja eläinaktivistien kanssa; väkivaltaisten ja lainvastaisten käyttäytymismallien tuhoisuuden; ympäristöministeriön eläinaktivistituet; elinkeinonharjoittamisen lainsuojattomuuden; perheiden kasvatusvastuuvajeet; vanhusten sosiaalisen ja terveyshuollon puutteiden aiheuttaman turvattomuuden; koululaitoksen ja lasten päivähoidon sekä kerhotoiminnan ja esikoulun valtiontuki-puutteiden välittömät haitalliset vaikutukset; vanhempien jaksamiseen ja ylipäättänsä vanhempien piittaamattomuuden jälkikasvunsa kasvatamisen ja huollon suhteen; 70-luvun hengessä edelleen esitetyt ja yhteiskunnalle projisoidut lastenkasvatusvaateet ja niiden olemassaolon oikeutuksen, joskin synnytystavastuu on kuitenkin edelleen jätetty vanhemmille; television ja viihteen, yhteiskunnan avoimen seksuaalistumisen, pornografian, homoerotiikan ja yleisen halullisuuden esiinmarssin tuhoisuuden; huumemyönteisyyden synnyttämän rikollisuuden; skinheadien ja muiden pikku- ja suurrikollisten luoman turvattomuuden; oikeuskäytännön ja lain soveltamisen aukot ja lepsuuden; vankeinhoidon ongelmاتیikan; uhrien oikeusturvan puutteet; pedofilian ja muun lasten hyväksikäytön, jota jopa nyt on havaittu esiintyvän lasten päivähoiton kunnallisen järjestelyinkin yhteydessä; liikennepolitiikan synnyttämien onnettomuusuhkien olemassaolon; pankkitukien, EU-politiikan ja erityisesti Emu-uhan sekä maahanmuuttajien valikoinnin ja turvapaikkamyöntämiskäytäntöjen sekä Schengen-sopimuksen soveltamisen aiheuttaman turvallisuusvajeen; valtakunnan turvallisuuspoliittisen doktriinin ja sen aiheuttamat helikopterihankintapaineet versus sosiaaliturvan kustannukset versus poliisivoimien resursoinnin oikeudenmukainen jakaantuminen; sekä viime kädessä kaikkien hallituspuolueiden asenteiden ja arvojen epäilyttävyyden ja ylipäättänsä halullisuuden koko tämän ongelmavyöhyden ratkaisemiseen. Kaikki nämä asiat täällä on kahlattu sangen ansiokkaasti läpi.

Voisiko todeta, että kaikkea on sivuttu ja sivallettu? Ei sentään. Tiedottamisessa todellisen ja lumetiedon kuilun totaalisen sumentumisen uhat ja maailman todellisen ja kuvitteellisen polarisoitumisen synnyttämän virtuaalitodellisuuden uhat ja mahdollisuudet jäivät kokonaan käsittelemättä.

Ed. Markku Markkula sivuaa aina puheen-vuoroissaan elinikäisen oppimisen sekä teknologian kehityksen merkityksellisyyttä tulevaisuu-

temme kehityksessä. Itse lisäksi siihen myös kuvantamisen ja hyppäisin kolmannen ja neljännen asteen viestintään, sodankäyntiin, kansalaiskäyttäytymiseen ja kaikkeen siihen oheisproblematiikkaan, joka maailman todellisen polarisointumisen yhteydessä tulee luomaan uusia turvattomuusvisioita, joiden käsittelyyn emme ehkä enää koskaan globaalisti pysty.

Kun toiset elävät tiedollista kivikautta ja toiset lumetodellisuutta nettien virtuaalimaailmassa eivätkä mitkään kielikoulut kykene luomaan keskusteluyhteyttä näiden tosien ja lumetosien väliin etenäkään, kun globaalit markkinat ovat samassa sopassa markkoja marjastamassa, voisi todeta, että turvattomuus tulee lisääntymään ja saamaan entistä kummallisempia muotoja. Väitaisin, että globaalin yhteisen etiikan puute tulee tulevana vuosikymmeninä muuttamaan maailmaa niin rajusti, että kettutyttöjen teddykarhumaailman kuvatkin muuttuvat siinä pelissä ymmärrettäviksi, joskaan ei hyväksyttäviksi.

Oli sangen helppoa olla lapsi sodanjälkeisessä Suomessa ja maailmassa, jossa ainut puute oli jälleenrakentamisen resurssit, välineet ja varat. Oli puhdasta uskoa oman olemassaolon oikeutukseen, hyvään ja pahaan, eikä tietämättömyyttä hyvän ja pahan erosta ollut. Maailmamme oli sangen naiivi, uskossaan pyhä, vihollisilleen julma ja oikeuden puolustamisessa kommunismin peikkoja vastaan sangen harras. Henkisten ja fyysisten oikeusmurhien luku on ollut laskematon näillä vuosikymmenillä niin oikealla kuin vasemmallakin.

70-luvun lapsenusko maailman valmistumiseen ja taivaaseenastumiseen silloisen synnytetävän sosiaaliturvan, päivähoiton, koulutuksen, kibbutsien ja sokeriruo'on poimintaretkien, tupailtojen, Chen ja Maon kuvien, Esa Pakaristen, Pekkojen ja Pätkien kieltämisen sekä Aku Ankkojen tuomitsemisen kautta johti vain vuosien saatossa tiettyyn krapulaan, erään talousjärjestelmän aatepohjan tuhoon ja raa-kaan mafiakapitalismiin sen savuavilla raunioilla ja vuosikymmenen fyysisen ja henkiseen krapulaan meidän kotitekoisilla omilla savuillamme, joita yhä yritetään hälventää 70-luvulla kasvaneen, nykyisen keski-ikäisen tankojen välistä poljettavien tandem-mallien, sammaloituvien porttien pielen ja kauan sitten haihtuneiden lehmisavujen turvin, aatemaailma kun meillä monella on niiltä ajoilta lähtöisin. Sen maailman me olemme eläneet lapsuudessamme, ja sinne me palaamme koko ajan Tapio Rauta-vaaran muistorallien turvin.

Arvoisa puhemies! Voi todeta, että perinteinen pelon ja turvattomuuden maailma, jonka ongelmat hoidetaan pampuin ja patukoin, kivin ja kangin, on käydyssä turvattomuuskeskustelussa käsitelty täysin. Kaikkien ministeriöiden ja hallinnonalojen tuottama turvallisuusvaje on tuomittu ja keinoina on esitetty rahan ja poliisien lisäämistä.

Minulle tämä kaksipäiväinen keskustelu on kiteyttänyt problematiikan hieman toisin. Tiedon tulevaisuudestamme ja sen puuttumisen tuottama turvattomuus on todellista turvattomuutta. Valtio ja kansalaisyhteisöt instituutioina tuottavat lainsäädännön turvin turvallisuusmielikuvaa, jota kansalaiset yhteistyöhalukkuutensa mukaan ylläpitävät. Reaalisen maailman ja sen turvallisuuden ja mielikuvilla tuotetun turvauskon väliin jäävät tyhjiöt ovat ihmisten yksilöllisesti ja yhteisöllisesti kokemaa turvattomuutta.

On reaalista tiedostaa, että mikään instituutio tai valtio ei kykene lopulta takaamaan yhdenkään kansalaisensa sataprosenttista turvallisuutta, vaikka sen käytössä olisi 1 000 helikopteria ja 10 000 poliisia enemmän, elleivät kansalaiset sitoudu valtaosin, mieluummin kaikki noudattamaan yhteisesti demokraattisesti säädettyjä lakeja ja asetuksia sekä muuttamaan niitä samoilla keinolla.

Arvoisa puhemies! Aion käsitellä vielä muutamia erillisiä turvallisuusvajepiteitä.

Yrittäjän ja yrityksen oikeusturva sen joutues-
sa verotarkastuksen kohteeksi ei ole riittävä. Yhä useampi yritys on ajettu konkurssiin ja yrittäjälle langetettu vankeustuomio, vaikka oikeudellinen valitusprosessi olisikin vielä kesken. Jos juridinen päätös sattuisikin olemaan toinen kuin verottajan johtopäätöksissä käynnistetyillä toimenpiteillä on esitetty, ei tapahtunutta vahinkoa ja tuhoa voi millään enää korjata. Mikä on siis yrittäjän oikeusturva virkamieshallinnossa? Entä virheen tehneen verotarkastajan vastuu tai sanktiouhka? Näitä turvallisuuspuutteita ei pitäisi eikä voisi paikata pyssyillä vaan paremminkin tarkastajien ammattitaidon parantamisella, kouluttamisella sekä tarvittavilla sanktiouhilla. Virkavallallakin tulisi olla valvojansa.

Toisena nostan esille vanhusten ja vammaisten turvavajeen, kun he ovat demokraattisten päätösten kohteina. Kuka takaa kasvavasti dementoituvan ja fyysisistenkin vanhuuden oireista kärsivän pitkäikäisen kanssakulkijamme, vanhuksen, kaikinpuolisen turvallisuuden tässä systeemissä? Entä tiedonsaannin ja siinä niiden tietojen oikeudellisuuden, joita esimerkiksi ei saa

käyttöönsä? Ajatelkaapa vanhusta tai itseänne hankalana potilaana, kun koetatte päästä käsiiksi epikriisiinne, potilaskertomukseenne, jota tietosuojasyistä ei mielellään käsiinne tai omaistenne käsiin luovuteta. Entä jos teidät siellä onkin kirjattu hankalaksi potilaaksi? Entä jos sinne on sillä hetkellä väsyneen lääkärin mielikuvina kirjattu erilaisia näkemyksiä teistä, käytöksestänne? Tuo paperi kulkee siellä salaisessa kansiossanne mukananne lääkäriltä toiselle, menittepä maakunnassanne minne hyvänsä vastaanotolle. Mikä on teidän turvanne hetkellisen mielipiteen kohteeksi jouduttuunne?

Toinen yhtäläinen tietoturvavaje voisi kohdistua meihin työntekijöinä. Me olemme, niin kuin viime aikoina on lehdissä käsitelty esimerkiksi poissaoloja, työemme vuoksi jatkuvasti julkisen tarkkailun kohteina. Meistä synnytetään mielikuvaa. Itse toki omalla toiminnallamme myös sitä tuemme tai emme tue. Mikä on sen mielikuvan oikeellisuuden turvata? Näillä mielikuvilla voidaan tietysti nostaa tai painaa itse kutakin, mutta mitä vaikutusmahdollisuutta meillä on niiden mielikuvien oikeellisuuteen?

On todettava, että kun yhteiskunta kehittyä ja siirtyä yhä enemmän täydelliseen yksilöllisyyteen — meille pyritään tuottamaan tuotteita, jotka on räätälintyönä tehty yksilöllisesti meille, olipa sitten kyse autosta, palvelusta, asunnosta tai mistä hyvänsä — silloin myös riennetään yhä enemmän polarisoituvaan ja hajaantuvaan maailmaan, jossa tiedolla on merkittävä merkitys. Sitä tietoa voidaan käyttää myös väärin. Ajatellaanpa esimerkiksi Persian sodan tilannetta, joka oli televisiosotaa, jossa käytännössä perinteinen sodankäynti synnytti oman turvallisuusongelman, mutta entäpä sen jatkuvan uutisoinnin, lehdissä olleen ja televisiosta tulleen tiedon oikeudellisuus ja sen mahdollisesti synnyttämät haitat tai sen lume- ja valhetiedon synnyttämät haitat ja turvallisuusvaje?

Eli tulevaisuudessa yhä enemmän siirrymme informaatioyhteiskuntaan, jossa eletään verkoissa ja verkkotodellisuudessa, jossa tietoa voidaan väärentää, käyttää väärin ja sillä muodostaa yhä uusia uhkakuvia sekä lailliselle yhteiskuntajärjestykselle että itse kullekin kansalaiselle. Kuinka me kykenemme varustautumaan sitä vastaan? Siihen ei auta poliisivoimien lisäys vaan täysin toisenlainen ja toisen tyyppinen asennemaailma.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ed. R. Korhonen on puhunut hyvin saman tyyppisesti aikaisemminkin, kun

olen sattunut olemaan täällä kuunteluoppilaana, ja tässä tapauksessa tähän tietoturvajohdattelun voi paljon yhtyä. Asianlaitahan on juuri niin kuin hän kuvasi. Minä vain jännityksellä odotin, että siinä löytyisi myös ratkaisu tähän asiaan, kun itse tässä johdattelussa voin olla hyvin paljon samaa mieltä. Minusta tällaiseen asiaan ei ole olemassa mitään muuta ratkaisua kuin se, että yhteiskunnallakin, julkisella vallalla, on riittävästi varallisuutta käytettävissä niin, että se voi kaikissa olosuhteissa minkään tekosyn estämättä järjestää asiat niin, että tämä optimi, minkä ed. R. Korhonen meille esitteli, voi toteutua. Valitettavasti ed. R. Korhosen puheenvuorosta tämä olennainen eli mitalin niin sanottu toinen puoli puuttui kokonaan.

Ed. K n a a p i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhosen savolainen sanarieska oli varsin muheva, mutta haluaisin kommentoida yhtä hänen puheensa kohtaa, joka liittyi mahdolliseen tietovajeeseen, jos potilas haluaa saada tietoja omasta sairauskertomuksestaan. Haluan nyt kommentoida, että joka tapauksessahan Suomessa tällä hetkellä aina sosiaali- ja terveystoimen asiakkaalla on oikeus nähdä omat asiakirjansa.

Mutta siitä olen kyllä samaa mieltä ed. Korhosen kanssa, että turvattuutta aiheuttaa tällä hetkellä jatkuva muutos ja epävarmuuden aika, jonka juuret ehkä ovat syvemmissä, laajemmassa yhteiskunnan kehityksessä. Uskon, että turvattuutta torjutaan parhaiten edesauttamalla ja tukemalla sitä, että ihmiset pystyvät käsittelemään muutosta ja vaikuttamaan oman elämänsä kuluun.

Totta on, että sosiaalisen turvallisuuden taakaaminen on tänä päivänä yhä vaikeampaa, mutta se on edelleen hallituksen perustehtävä. Aivan, kuten olin ymmärtäväni, ed. Korhosen puheesta, loppujen lopuksi hallitus on tässä tehtävässään onnistunut kohtuullisen hyvin.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheeseeni oli oikeastaan piiloon rakennettu huuto globaalin etiikan puolesta. Pelkästään ed. M. Markkulankin esiin tuomalla koulutuksella, sivistyksellä, yhteisillä eettisillä käyttäytymisnormeilla ja meidän kaikkien kansalaisten siihen sitoutumisella me voimme myös saada tietosuoja ja torjua väärää informaatiota ja sen aiheuttamaa vahinkoa. Ellemme me kansalaisina, niin suomalaisina kuin globaaleina kansalaisina, sitoudu toimimaan yhteisten

demokraattisen pelisääntöjen mukaan, ei ole mitään keinoa, jolla voisimme torjua sen paremmin fyysisiä kuin tiedollisiakaan uhkia.

Se, mitä minä yritin potilastiedoista nostaa esille, on se, että totta kai ne paperit ovat periaatteessa saatavissa, mutta mitä hankalampia asioita siitä ikävimmästä ja itsepäisimmästä potilaasta on kirjoitettu, sen hankalammin niitä tietoja käyttöön luovutetaan. Siksi toiseksi ne ikävät sanonnat harvoin pyyhkiytyvät pois. Jos homealossa asunutta asiakasta on yritetty 20 vuotta saada leimattua melisairaaksi, kunnes nykyinen tietotaito on paljastanut, että vika oli rakennuksessa eikä potilaan henkisissä kyvyissä, niin kertokoon tämä yksittäinen esimerkki tietoturvauskista, mitä potilastiedostoihin sisältyy.

Ed. V e t e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Aihepiiri, mistä kristilliset keskustan tuella ovat jättäneet välikysymyksen, on monella tapaa ajankohtainen. Jään kyllä itse miettimään, olisi ko jokin toinen tapa antoisampi ja tuloksiin johtavampi kuin välikysymyksen tekeminen. Tämä välikysymys täyttää tehtävänsä, mikäli se havahduttaa seuraamaan yhteiskunnassa eri säästötoimenpiteiden aiheuttamaa sosiaalista turvattomuutta, syrjäytymisen mukanaan tuomia ongelmia sekä sitä, mitä on tapahtumassa muuttoliikkeen lähtö- ja vastaanottopäässä sekä reagoimaan tilanteeseen.

Ihmisten henkinen hätä on suuri. Liian monet elävät edelleenkin ylisuuren velkataakkansa puristuksessa. Liian monet ovat joutuneet nollamaan elämänikäisen tai aktiivivuosiansa työn tulokset takausten tai yritystensä kaatumisen myötä. Näiden ihmisten ympärillä on yleensä perhe ja monia muita ihmisiä, joiden elämä on vaikeutunut. Me välitämme viestiä tästä ahdingosta tänne keskeisimpään päätöksentekoporttaaseen, mutta äänemme kuuluu valitettavan heikosti.

Kuntien valtionosuuksien ylimitoitettut leikkaukset alkavat näkyä vähitellen. On pelottavaa, että kaikki kunnat eivät kykene suoriutumaan henkilökuntansa palkkamenoista. Vaihtoehtoina ovat irtisanomiset, lomarahojen poisto tai pakkolomat. Suurissa kouluissa opettajat pelkäävät pakkolomien seurauksena tilanteen riistäytymistä käsistä. Jokainen luokka ja jokainen oppitunti tarvitsee läsnä olevan, opetusta antavan opettajan. Opetusryhmää ei voi jättää yksin tuntikausiksi.

Ala-asteen ensiluokkalaisten iltapäivähoito on jouduttu lopettamaan monessa kunnassa.

Pienet oppilaat joutuvat olemaan kohtuuttoman kauan yksin ennen vanhempiensa työstäpaluuta. Presidentin puoliso kiinnitti tähän, aivan oikein, huomiota ja sai aikaan jo keskustelua.

Oppilaissa on paljon sellaisia, jotka tarvitsevat erityistoimenpiteitä, apua ongelmiinsa. Lasten ja nuorten kohdalla nämä palvelut on saatava ajallaan, jotta paluu normaaliin arkipäivän tilanteeseen tapahtuu mahdollisimman nopeasti. Valtion kuntiin kohdistama säästökuuri heikentää valitettavasti näiden palveluiden saatavuutta. Hallituksen tai hallituspuolueiden edustajien vastaus kunnallisten peruspalveluiden saatavuuteen ei voi olla se, että meillä on kunnallinen itsehallinto ja kunta vastaa siitä, että peruspalvelut toimivat. Jos ei ole rahaa, niin ei voi tehokkaasti vastatakaan.

Muutamissa puheenvuoroissa on hyvinkin ansiokkaasti käsitelty tekijöitä, mitkä parhaimmillaan luovat turvallisuudentunnetta yksilötasolla ja koko yhteiskuntaan ja mitkä tekijät järkyessään vievät sitä. Oman elämän hallinta on keskeisimpiä turvallisuustekijöitä. Koulutus, työ, terveys, toimivat ihmissuhteet ja peruspalveluiden saatavuus ovat olennaisia tekijöitä elämänhallintaa arvioitaessa. Nuoret, hyvin koulutetut ihmiset kyllä selviävät, mutta missä tilanteessa on heikommin koulutettu keski-ikäinen, jota työmarkkinat eivät kysy, vaan suorastaan karttavat pelätessään eläkevastuitten lankeamista? Heidän kohdallaan pelkään turvaverkon heikkenemistä ja putoamista sen heikoimpien kannattinvarujen varaan.

Mielenterveysongelmaiset, joilta puuttuu lähi-työhistoria, ovat todella heikoilla. Sairausvakuutuksen minimipäiväraha on heiltä viety. Mikä tukee paranemista ja paluuta sairaalasta avohoitoon, kun toivon laskuviidakko on edessä ja tulot nolla markkaa? Kunnat ovat joutuneet leikkaamaan avohoidon tukipalveluistakin, mikä sekin vaikeuttaa avohoidossa selviytymistä. Oman elämäntilanteen hallinta on heiltä luisunut aika pitkälle käsistä.

Turvattomuutta luo monin paikoin käynnistynyt keskustelu siitä, missä järjestyksessä terveyspalveluita tarjotaan. Onko koulutettu työikäinen se, johon panostetaan ensimmäisenä, ja ikääntyneeseen väestönosaan vasta toissijaisesti? Nousevatko hyödyn rahassa mitattavuus ja kovat arvot hallitseviksi? Laajemmin arvokeskustelun näyttämö on kuitenkin muualla näissä asioissa kuin välikysymyskeskustelussa.

Arvoisa puhemies! Toimiva demokratia, oikeudenmukaisuus, työ ja kaikista väestöryhmis-

tä ja alueista vastaaminen on paras tae turvallisuudesta ja yhteiskuntarauhasta. Esimerkkejä niiden toimimattomuudesta ja sen mukanaan tuomasta turvattomuudesta ei tarvitse hakea kaukaa. Mitkään rahat eivät riitä turvallisuuden ja yhteiskuntarauhan ylläpitämiseen, jos peruslareitten annetaan murtua.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle tuli semmoinen vaikutelma ed. Veteläisen puheenvuoroa kuunnellessani, että tämä hallitus olisi jollakin tavalla ollut esittämässä ja sitten on vihdoinkin saanut jopa tahtonsa läpi siinä, että kunnilta on verotusoikeus poistettu. Minulla ei tämän laatuista havaintoa ole tietogalleriassani, ja epäilen, että ei ehkä ed. Veteläisellä pienen miettimisen jälkeen myöskään sitä ole.

Sitten vielä hän sanoi, että kunnilla ei ole rahaa. Mistä ihmeestä hän on tehnyt semmoisen johtopäätöksen, jos hän viittaa valtion suuntaan, että valtiolla sitä rahaa jotenkin jossakin olisi jemmassa? Arvoisa puhemies! Sallinette, että käytän hiukan groteskia ilmaisua: Tämä valtio on persaukinen. Ei sillä ole kassassa mitään. Se vain lainaa ja vippaa tuolta maailmalta sen kuin kerkiää hitsukoita tänne meidän jaettavaksemme, ja jonkun pitäisi ne vielä maksaa.

Eli samalla kun minä olen tämän johdattelunne kanssa aivan samaa mieltä, tämä talousyhtälö meillä on kyllä niin erilainen, että se ei enää erilaisempi voi olla. Debet ja kredit ovat eri asennossa.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaiselle: Kunnilta ei ole viety verotusoikeutta pois, mutta ed. Pulliainen tietää erinomaisen hyvin, kuinka korkealla äyrin hinnat ovat jo erittäin monissa Oulun läänin kunnissa ja pohjoisessa, eli siinäkin tulee päävetävän käteen. Valtio osallistuu kuntien tarjoamien palveluitten kustannuksiin, koska eduskunta on lainsäädännöllä antanut kunnille tiettyjä tehtäviä hoidettavaksi. Niihin on silloin myös annettava rahat. Meiltä ei ole otettu tehtäviä pois siinä suhteessa, kuin on rahahanoja kiristetty. Silloin kun peruspalvelut eivät toimi, kun niihin ei ole rahaa, aivan oikeutetusti voi kääntyä hallituksen puoleen ja todeta tämän asian.

Ed. Lapolahti: Arvoisa herra puhemies! Julkisuus leimasi jo enakkoon käsillä olevan välikysymyksen leikkimiseksi vakavalla asialla. Olen täysin samaa mieltä. Kansalaisten turvalli-

suus on äärimmäisen tärkeä ja vakava asia. Se ei kuitenkaan tämän kaltaisella välikysymyspolitiikoinnilla parane, päinvastoin. Perusteettoman pelon ja epävarmuuden vastuuton lietsonta on vain omiaan entisestääänkin heikentämään ihmisten elämänlaatua.

Välikysymyksessä esitetylle turvattomuuden tunteen kasvulle ei ole perusteita, ei ainakaan välikysymyksessä esitetyin perustein. Vertaamalla Suomea moniin muihin yhteiskuntiin voidaan vetää selkeä johtopäätös: Suomalainen yhteiskunta on perusteiltaan terve.

Suuri ansio yhteiskuntamme hyvästä tilanteesta on vuosikymmeniä rakennetulla hyvinvointiyhteiskunnan periaatteella. Suomalaiset on vakuutettu työttömyyden, sairauden ja vanhuuden varalle. Peruskoulu takaa kaikille koulutuksellisen pohjan itsensä kehittämiseen ja työllistämiseen. Asunto ja viimesijaisen toimeentulon turva taataan kaikille. Edellä kuvattu hyvinvointiyhteiskunta on sosialidemokraattisten arvojen ja tavoitteiden mukainen. Se on myös pitkälti sosialidemokraattien rakentama. Siksi me emme tule sallimaan sen romuttamista.

Hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden turvaamisen ohella on myös panostettava varsinaisiin yhteiskunnan turvajärjestelmiin. Poliisin, oikeuslaitoksen ja vankeinhoitolaitoksen toimintamahdollisuudet on turvattava saattamalla lainsäädäntö ja resurssit asianmukaiselle tasolle. Tältä osin hallitus onkin tehnyt vakuuttavaa työtä.

Poliisin toimintamäärärahoihin on osoitettu 90 miljoonan markan tasokorotus vuodelle 1998. Poliiseja on sijoitettu entistä enemmän kenttätöihin. Rikoslakia on uudistettu. Selkeällä tyytyväisyydellä on myös tervehdittävä poliisien nauttimaa laajaa arvostusta kansalaisten keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Välikysymys lietsoo kuvaa lohduuttomasta tulevaisuudesta: Rikollisuus räjähtää käsiin. Huomenna ei enää kenenkään pidä näyttäytyä iltaisin ulkona sen paremmin kaupungeissa kuin haja-asutusalueillakaan. Edellä esitetty ei ainakaan tilastojen perusteella pidä paikkaansa. Kuten ministeri Enestamin vastauspuheenvuorossa kuulumme, on poliisin tietoon tulleiden rikosten kokonaismäärä laskenut yli 10 prosenttia tämän vuosikymmenen aikana. Vakavien väkivaltarikosten määrä on teonkuvauksesta riippuen joko laskenut tai pysynyt ennallaan seksuaalirikoksia lukuun ottamatta. Ryöstöjen määrä on laskenut jopa neljänneksen. Kysymys

kuuluukin, kuinka oppositio perustelee väitteen näiden lukujen perusteella. Vaikuttaa vahvasti siltä, että välikysymys on tehty tilastoista piittaamatta.

Positiivisista näkymistä huolimatta ei ole syytä riemuun. Jokainen rikos on periaatteessa turha ja rikosten kohteeksi joutuneen kannalta kohtuuton. Erityisesti seksuaalirikosten määrän nousu on huolestuttavaa. Meidän on turvattava kaikille sukupuolesta riippumatta oikeus kulkea iltaisin ja öisin kaupunkien kaduilla ja puistoissa tuntematta pelkoa turvallisuudestamme. Tätä pyrkimystä edesauttaa osaltaan rikoslakiuudistus, jolla pyritään tiukentamaan erityisesti seksuaalirikosten rangaistuksia.

Muilta osin rangaistuskäytännön muuttamista on aina erikseen harkittava. Ensiksikin on syytä todeta, että rangaistuksen määrääminen yksittäistapauksessa on tuomioistuinten tehtävä. Meidän eduskuntana tulee vain luoda raamit tälle itsenäiselle oikeudenkäytölle. Minun käsitykseni mukaan nämä raamit ovat seksuaalirikoksia lukuun ottamatta tällä hetkellä kohtuullisen kattavat. Tarvittaessa tuomioistuimilla on vapaus määrätä tuntuviakin rangaistuksia erilaisista rikollisista teoista.

Rangaistuskäytäntöön sisältyy aina piirteitä, joista osa ihmisistä on samaa ja osa eri mieltä. Minä uskon, että mikään rangaistus ei koskaan tee tehtyä tekemättömäksi. Siksi onkin pyrittävä kaikin keinoin ja tavoin siihen, että rikollinen teko jää tekemättä. Tästä päätelmästä on puolestaan hyvin lyhyt askel hyvinvointivaltion tulevaisuuden turvaamiseen ja kansalaisten elinmahdollisuuksien takaamiseen. Juuri tässä työssä hallitus onkin onnistunut hyvin. Suomen talous on Lipposen hallituksen toimesta saatu kuntoon: Työttömyys laskee, korot ovat alhaalla, ja kotimainen kysyntäkin kasvaa voimakkaasti. Peruspalvelut on voitu näistä vaikeista ajoista huolimatta turvata.

Arvoisa puhemies! Välikysymys antaa ymmärtää, että sosiaaliset sopeutumisvaikeudet johtuvat muun muassa muuttoliikkeestä. Jos tällä yritetään väittää, että kunnasta toiseen muuttajat olisivat rikollisia, on välikysymyksen tekijöillä anteeksipyyntönsä paikka. Rasistisempaa väitettä ei tässä talossa minun tietääkseni hetkeen ole kuultu. Työn ja paremman elämän toivossa muuttavien syyllistäminen ja leimaaminen potentiaalisiksi rikollisiksi on lopetettava. Jos joku haluaa muuttaa haja-asutusalueelta Helsinkiin, Tampereelle tai vaikkapa Riihimäelle, se hänelle suotakoon.

Lukiessani käsiteltävänä olevaa välikysymystä jouduin paikoin kysymään itseltäni, oliko välikysymystä tehtäessä edes pyritty asian objektiiviseen käsittelyyn. Välikysymyksessä muun muassa väitetään, että ekaluokkalaisten iltapäivähoidon vähentäminen on syynä rikollisuuteen. Olen kuullut vakuuttavastikin perusteltuja rikollisuuden syitä. Ankara lapsuus, koettu perheväkivalta ja jopa biologinen perimä ovat kuulemma syynä rikollisuuteen ja rikollisiin tekoihin. Näin saattaa hyvinkin olla. Sen sijaan väite siitä, että rikollinen ura saa alkunsa ekaluokalla saamatta jääneistä kerhotunneista, on jo hiukan liian kevyttä argumentointia.

Kun välikysymyksessä aiheita jatkettiin siten, että syynä rikollisuuden kasvuun onkin hallitus, joka kuntien valtionosuuksia leikatessaan on kerhotuntien vähenemisen taustalla, on kyse enää puhtaasta populismista. Tämän tasoisella keskustelulla ei kansalaisten turvallisuutta maassamme edesauteta.

Jos oppositio on aidosti huolissaan kansalaisten turvallisuudesta, on opposition oltava aidosti huolissaan myös hyvinvointivaltion puolesta. Jos oppositio on aidosti huolissaan ihmisten turvallisuudesta, sen on lopetettava vaatimukset työntekijöiden etuja polkevista niin sanotusta työreformista, vastuuttomasta lisävelkaantumisesta tai yrityksistä romuttaa kansalaisten itse ansaitsema ansiosidonnainen sosiaaliturva. Oppositio politiikan tähänastinen näytö asettaa tämän välikysymyksen vähintäänkin outoon valoon.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lapiolahti jatkoi täysin sitä samaa linjaa, mikä hallitusrintamalla on ollut tämän välikysymyskeskustelun aikana, eli on laitettu täysin kyseenalaiseksi se, että tämä aihepiiri on aiheena välikysymyksessä, kansalaisten turvallisuus; on kuulemma täysin kyseenalaista tällaisen aihepiirin nostaminen keskusteluun. Kuitenkin minulla on aivan selvä näkemys, että on ollut hyvin perusteltua tästä aihepiiristä keskustella.

Uskon myös, että kansalaiset ovat yleisesti sitä mieltä, että turvattomuus on viime vuosina lisääntynyt, puhumattakaan monista tosiasioista, jotka kertovat samaa kieltä. Poliisien määrärahat ovat pienentyneet, ja hyvin paljon vakansseja, satoja vakansseja, on täyttämättä poliisilaitoksissa eri puolilla maata. Samanaikaisesti meille on tullut uudenlaista terrorismia, josta on aika monia esimerkkejä viime ajoilta.

Tarvitaan myös aivan uusia voimia, lisävoimia, sen kitkemiseksi.

Sain äskettäin Savonlinnan poliisilaitokselta viestin, jossa kerrottiin, että Itä-Suomen läänini oli jaettu poliisien määrärahat aivan näinä päivinä ja muun muassa Savonlinnan kihlakunta menettää noin 2,5 miljoonaa markkaa edelliseen vuoteen verrattuna. Käytännössä tämä tietää sitä, että syyskuussa on lomautukset päällä Savonlinnan poliisilaitoksella, ellei lisätalousarviolle tulla tätä aukkoa paikkaamaan. Mielestäni tämä keskustelu on myös paikallaan sen takia tällä hetkellä, että hallitus tekee parasta aikaa tai ainakin lähiaikoina ensi vuoden budjetin raameja. Sen takia toivon mukaan tämä käy semmoisesta arvokeskustelusta ja viestistä hallituksen suuntaan, että edes ensi vuodelle tulisi riittävästi määrärahoja, jotta kansalaisten turvallisuus voitaisiin taata tulevaisuudessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lapiolahti oli ärhäkkä, niin kuin pitääkin, mutta hän ei todennäköisesti tiennyt, että tänäkin yönä, tulevana yönä, jopa eteläisessä Suomessa on tuhansia ihmisiä, jotka eivät tiedä, mihin päänsä kallistavat, koska heillä ei ole asuntoa. On tuhansia ihmisiä, joilla ei ole leipää tässä yhteiskunnassa, samoin eteläisessä Suomessa. On kymmeniätuhansia nuoria, joilla ei ole mitään muita tulevaisuudennäkymiä kuin kurssitus kurssituksen jälkeen työmarkkinatuelalla, vaikka he ovat koko elämänsä käyneet sitä varten koulua, että heillä olisi tulevaisuudennäkymät. Vanhukset hukkuvat ulosteisiinsa tämän hallituksen aikana vanhainkodeissa. Alueet hiljenevät, ja maatalous kuihtuu koko Suomessa tällä hetkellä. Espoon poliisissa todennäköisesti, jos pitää paikkansa, mitä hiljattain näytettiin televisiossa, ihmiset saattavat koko illan soittaa poliisipäivystykseen pääsemättä edes päivystäjälle puhelimella, saati saadakseen sieltä jotakin apua johonkin kaukaisempaan tai läheisempään kohteeseen. Kyllä teillä on uskomattomat näkymät, ed. Lapiolahti, mutta sitä minä kunnioitan, että te ärhäkkäästi puolustatte tätä onnetonta hallitusta.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vaikuttaa ehkä jan-

kuttamiselta, mutta minulla on kaksi asiakirjaa edessäni. Toisessa lukee "Suomen virallinen tilasto" ja toisena on sama asiakirja vuodelta 1985. Vuonna 1985 oli huumausainerikoksia yksin kappalein laskettuna 40 000, vuonna 1996 niitä oli 140 000 eli 100 000 tapausta enemmän kymmenessä vuodessa. Tällä hetkellä vain nykyinen tilastointitekniikka antaa sen tuloksen, että vuonna 1996 on tilastoitu vain 8 000 rikosta. Niitä pitäisi olla 140 000, jos tilastointi olisi samanlaista kuin 80-luvun alussa. Sisäasiainministeri Enestam on antanut näitä samoja tietoja, mutta hän ei valitettavasti osaa lukea tilastoja.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lapiolahti epäsi kohta kohdalta tämän välikysymyksen välttämättömyyden, mutta minusta hän jätti huomioon ottamatta sen, mitä itse pyrin puheenvuorossani korostamaan, että kyllä kansalaisilla myös on vastuu tässä turvallisuuskuviossa. Meillä on varmaankin poliisivoimissa vajetta, niin kuin täällä on monta kertaa todettu, eli jos ei ole poliisia, kun tämä on lomautettu, toki se on kutsu rikollisuuteen, jos kansalaiset rikoksia haluavat suorittaa. Meillä ei edes turvallisuusmielikuva pysty toteutumaan, elleivät kansalaiset sitoudu itse lakeja noudattamaan ja sitä mielikuvaa toteuttamaan, koska ei valtakunnassa tule koskaan olemaan riittävästi rahaa tai poliiseja tai pamppuja tai mitään ylläpitämään turvallisuutta, jos me kaikki päättämme ryhtyä rikollisiksi.

Yksi asia on minusta silloin tämä, että me ikään kuin symppaamme pientä verovilpistelyä ja pientä liikenne rikkomusta, ikään kuin pieni rötöstely huvin vuoksi olisi hyväksyttävää varsinkin, kun se kohdistuu kuntaan tai valtioon. Tällainen suopeuden mieliala kaikkea pientä vilpistelyä kohtaan kansalaisilla kuuluu suomalaiseseen huviperinteeseen. Ehkä asenteitakin täytyisi kasvattaa ja muokata siten, että me sitoudumme ylläpitämään itse kukin kohdallamme turvallisuutta noudattamalla annettuja lakeja.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Äsken käytyyn debattiin on helppo aluksi liittyä. Kun ed. Lapiolahti aika voimakkein sanakääntein vaati jopa anteeksipyyntöä niiltä, jotka ovat välikysymyksen tehneet, varmaan se silloin tarkoittaa kaikkia allekirjoittajia, minuakin, joka tulin puhujan paikalle. (Ed. Lapiolahti: Ihmisiä ei pidä syyllistää!) Ed. Lapiolahti puhui populismista. Se on vaikea käsite, jota paljon käytetään

politiikan yhteydessä, mutta josta ei varmaan ole täyttä yksimielisyyttä, mitä se on.

Tämän keskustelun kuluessa on kuitenkin moneen kertaan esitetty tämä kysymys, jonka ed. Lapiolahti esitti, oliko aihetta tehdä välikysymys. Varmaan siitä, mitä menetelmiä ja tapoja asioitten esille nostamisessa eduskunnassa käytetään, voidaan paljonkin keskustella, mutta itse vastaan tähän kysymykseen, että oli aihetta tehdä välikysymyskin tällaisesta asiasta.

Ehkä eräänlaisen pohjanoteerauksen tässä kritiikissä esitti ed. Tarkka eilen nuorsuomalaisten ryhmäpuheenvuorossa, jota olen eilisillasta lähtien väliaikoina aina lueskellut, enkä haluaisi oikein uskoa, että hän on kaiken tämän sanonut, minkä kyllä itsekin eilen hänen sanomakseen kuulin. Se, että tämä harmittaa, johtuu tietysti eräänlaisesta poliittisesta rakennelmasta, jota meille keskustalaisille on viime aikoina esitelty, rakennelmasta, johon piti tulla ja ehkä tuleekin nuorsuomalaisten ja tämän välikysymyksen alulle panneen kristillisen liiton ja Suomen keskustan yhteistyötä.

Juuri kun tällaisia arkkitehtonisia suunnitelmia on laadittu ja niille on keskustalaisten kansanedustajien kannatusta toivottu, niin ed. Tarkka sitten lataa tällaisia totuuksia: "Olisikohan kristillisten ja keskustan oppositiopolitiikka kiihtynyt jotenkin pystyyn?" Tai toinen sitaatti: "Taustalla on ilmeisesti kuvitelma siitä ja luottamus siihen, että äänestäjät pitävät vanhasta tottumuksesta välikysymystä erityisenä parlamentaarisenä sankaritekona ja tomerana korkean profiilin politiikkana." Ja vielä hän toteaa, että "välikysymys ajautuu eräänlaiseen loogiseen umpikujaan". Nämä ovat siis hyvin halventavia lausuntoja eduskunnan jäseneltä tällaista menetelyä kohtaan, jota eräät kansanedustajat ovat käyttäneet saadakseen hyvin tärkeän aiheen eduskunnassa laajaan keskusteluun.

Minä olen itse ollut periaatteellisista syistä vastaan tällaista valtarakennelmaa, johon äsken viittasin. Minun on tietysti helppo hengittää ed. Tarkan puheenvuoron jälkeen. Tämä on sellaista jesuiittamaista politiikkaa, jossa valta, politiikka ja vallantavoittelu pyhittää kaikki keinot. Toisilleen vieraita aatesuuntia ja ideologioita pyritään väkisin nitomaan yhteen, niin että päästäisiin mahdollisimman suuren vallan jakoon mukaan.

Arvoisa puhemies! Minusta edustajat ovat kuitenkin tällä keskustelulla osoittaneet tämän välikysymyksen tarpeellisuuden. Kun olen itse tätä keskustelua seurannut ja vähän puheenvuorojen käyttäjienkin poliittista asemaa seurannut,

minulla on sellainen kuva, että hallituspuolueiden edustajia on ollut koko ajan noin puolet enemmän puhujalistalla kuin meitä opposition edustajia. Tervehdin tätä ilolla. Kansanedustuslaitos on osoittanut kantavansa huolta kansalaisten turvallisuudesta ja tehnyt sen kunniakaasti, toisin kuin valtioneuvoston jäsenet nyt tälläkin hetkellä ja tänä päivänä.

Vanhoiden muistelemisenhan ei ole kovin mukava asia, mutta kun itse muistaa jo yli kymmenen vuoden päähän tällaisia välikysymyskeskusteluja, kyllä minulla on sellainen kuva, että vanhoina hyvinä aikoina ministereillä oli tapana päivystää ministeriaitiossa, niin että yksi tai kaksi tai useampiakin ministereitä oli paikalla koko ajan, kun välikysymyskeskustelua käytiin. Sehän on kai tarpeellista siksikin, että hallituksen täytyy noteerata ja tulkita jollakin tavalla epäluottamusta, jota sille eduskunnasta esitetään. Minä en tiedä, kuka sen tällä kertaa tekee, kun ei täällä ole yhtään ministeriä paikalla.

Tästä voi tietysti tehdä johtopäätöksen, että aihe ei kiinnosta tai se ei ole niin tärkeä, että se olisi kalentereissa löytänyt sijaa. Mutta kun me nyt olemme vasta käyneet täällä laajan keskustelun hallitusmuotouudistuksesta ja korostaneet eduskunnan asemaa Suomen hallitusmuodossa, jossa se on ennen hallitusta ja ennen tasavallan presidenttiä, ei tämä keskustelu kyllä siltä näytä, että käytännössä meillä vallanjakoa ja kansanvaltaisia periaatteita kunnioitettaisiin, tai sitten tämä on hallituksen jäsenten mielestä väärä tapa ottaa tämä asia keskusteluun. Tietysti tässä itse kukin varmaan mietti, voisiko olla muita menetelmiä keskustella ja ehkä tehdä päätöksiäkin näin tärkeästä asiasta.

Olin itse aamulla ryhmäni työvaliokunnan mukana Neloskanavan uutistoimituksessa vieraina. Siellä keskustelussa kävi ilmi, että Nelsen uutiset eivät olleet eilen noteeranneet ollenkaan eduskunnan välikysymyskeskustelua. Uutistoimittajat kertoivat, ettei se siitä johdu, että se olisi heistä vähäpätöinen asia, vaan siitä, että nämä menetelmät, joilla tätä keskustelua käydään, ovat niin vanhakantaiset, että he eivät nykyaikaisena tv-kanavana halua tällaiseen yhtyä. Ehkä yksi selitys on se, että eräs toinen kanava lähetti pitkää keskustelua täältä suorana lähettyksenä. En minä sitäkään kyllä ymmärrä, että tv:llä on varaa käyttää sellaiseen niin paljon aikaa kuin eilen tapahtui. Kaikkein vähiten ymmärrän ed. Virtasen puheenvuoron suoraa lähettämistä Suomen kansalle. Se ei varmasti lisää eduskunnan arvovaltaa eikä kansalaisten luotta-

musta kansanedustuslaitokseen ja meihin kansanedustajiin.

Kun miettii näitä tapoja, miten muuten tällaisiin asioihin voitaisiin puuttua, tietysti ajattelee esimerkiksi seminaarimenettelyä, joka on parhaillaan tämän keskustelun aikana käynnissä tänäänkin auditoriossa, kun siellä tulevaisuusvaliokunta kai oli järjestänyt, tai Turun tulevaisuudentutkimuskeskus yhdessä valiokunnan kanssa, seminaarin ”Työ tulevaisuudessa”, jossa oli hyvin mielenkiintoisia alustajia ja mielenkiintoista keskusteluakin. En minä tiedä, tuleeko siitä sen enempää villoja, mutta jotenkin ihmeelliseltä kyllä tuntuu, että me täällä salissa käymme vähän samanlaista keskustelua tällaisella pienellä joukolla ja maan johtavia tulevaisuudentutkimuksen asiantuntijoita on yhtä aikaa tässä talossa toisessa salissa ja muutama kansanedustajakin siellä mukana käymässä keskustelua siitä, millainen on tulevaisuuden yhteiskunta. Kyllähän tämä työ, jota siellä nyt käsiteltiin, ja myös kaikki, mitä täällä on tullut muutakin esille, liittyy hyvin oleellisesti kansalaisten turvallisuuteen ja siihen, miten he turvallisuuden kokevat.

Kyllä kai meidän pitää tässä salissa näissä keskusteluissa, arvoisa puhemies, aina uudestaan esittää kysymys: Puhummeko me patsaille ja puhummeko me vain toisillemme? Pitäisikö meidän muuttaa ja kehittää eduskunnan työtapoja niin, että tällä lahjakkaalla 200 kansanedustajan joukolla syntyisi nopeammin joitakin konkreettisempia tuloksia kuin näillä vanhoilla menetelmillä syntyä?

Huomasin, että ed. Takkula sai aikaan keskustelua, mutta kyselin kyllä itseltäni, mihin se sellainen keskustelu sitten johtaa. Se oli hyvin värikästä ja riitaisaa. Jos ajattelemme turvallisuusteemaa, josta välikysymys on tehty, itse ajattelen niin, että me voisimme poliittikkoina lisätä kansalaisten turvallisuutta, kun me lisäisimme sopua politiikkaan, etsisimme enemmän sitä, mikä meitä yhdistää, ja vähemmän sitä, mikä meitä erottaa. Tämä ei ole varmaan yllätys omasta suustani. Olen siitä niin monesti puhunut. Minä en ole koskaan ymmärtänyt jyrkkää kah-tiajakoa oppositioon ja hallitukseen ja sitä, että mielipiteitä pitää muuttaa aina sen mukaan, kummalle puolelle asetutaan. Jos kansan paras ja kansalaisten turvallisuus laajasti ymmärrettyinä otettaisiin yhteiseksi tähtäyspisteeksi, me voisimme jättää tämän keskinäisen kinastelun ja riitelyn kyllä vähän taaemmaksi ja ehkä käydä näitä värikkäitä riitaisia keskusteluja vaikka vaalipaneeleissa ja tupailloissa, jos jotkut kansalaiset niin

haluavat, mutta tässä arvokkaassa salissa, kansanedustuslaitoksen istuntosalissa, minun mielestäni pitäisi enemmän etsiä sitä, mikä politiikassa yhdistää.

Täällä on moneen kertaan toistettu ajatus, että demokratia luo turvallisuutta. Itsekin sen mielelläni allekirjoitan, ja se pitää tietysti ulottaa kaikille tasoille, niin eduskuntaan kuin puolueisiin ja eduskuntaryhmiinkin ja, niin kuin täällä on todettukin, myös suomalaisiin perheisiin, työpaikoille, joka paikkaan. Se, että ihmiset voivat kokea vaikuttavansa asioihin, luo heille varmasti turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Ihan muutamiin yksityiskohtiin vielä tässä välikysymyksessä ja sen perusteluissa ja tässä keskustelussa.

Tässähän on kovasti painottunut poliisipuoli, rikosten selvittäminen ja rangaistusasteikot. Se on tietysti tärkeä osa tulevaisuutta. Itsekin kannan huolta siitä, että viime vuosina eriväristen hallitusten aikana tämänkin alan palveluja on karsittu, poliisin päivystysalueita laajennettu. Sitten tullaan tällaisiin järkyttäviin tapauksiin, joita voisi tietysti olla, vaikkei näin laajoja karsintoja olisi tehtykään.

Meillä päin, meidän kotiseudullamme, oli pari viikkoa sitten tällainen esimerkkitapaus, jossa perheriidan yhteydessä vaimo soitti hätäkeskukseen. Siellä kuultiin hänen avunpyyntönsä, että poliisi lähetettäisiin tiettyyn osoitteeseen. Samalla hätäkeskuksen päivystäjä kuuli laukauksen seurauksella, että puhelinluuri tai koko puhelin putosi johonkin. Sitten hän kuuli toisen laukauksen, minkä jälkeen vallitsi täysi hiljaisuus. Tulos oli se, että aviomies ampui ensin vaimonsa ja sitten itsensä. Kymmenvuotias lapsi jäi siitä perheestä henkiin. Tämä olisi varmaan voinut tapahtua muutenkin, mutta päivystysalueiden laajuus, kun onnettomuus tapahtui sunnuntai-aamuna kello 11, on yksi selitys sille, että apu ei ehtinyt ajoissa.

Välikysymyksen perusteluissa on toki puhuttu paljon siitä, että näihin ongelmiin tietysti pitää pystyä vaikuttamaan paljon enemmän kuin ollaan siinä tilanteessa, jossa aseeseen tartutaan, mutta se on yksi huoli kuitenkin, että apua olisi myös saatavissa.

Se, että pakollisten leikkausten vaikutuksiin ei ole riittävän laajasti tutkimusta suunnattu, on yksi ongelma. Meillä kansanedustajilla on tietysti jokin kuva ainakin oman kotiseutumme tilanteesta, kunnista ja muualta, miten leikkaukset vaikuttavat ihmisten arkielämään. Kyllähän meihin yhteyttä pidetään. Mutta laajemmin tätä

asiaa pitäisi varmasti selvittää, samoin kuin sitä, mihin täällä on myös viitattu, mitä leikkaukset koulujen opetusohjelmassa ovat vaikuttaneet, miten ne ovat vaikeuttaneet lasten ja kotien elämää jne.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, tulen jo puheeni loppuun. Eilen eräässä vastauspuheenvuorossa harmittelin sitä, että hallituksen vastaus sisältää niin vähän arvopohdintaa. Siihen on monissa puheenvuoroissa täällä ansiokkaasti kyllä puututtu ja varmaan sitä hallituksen sisälläkin mietittään. Se on asia, mitä me emme tietysti voi poliittisilla päätöksillä päättää, koska ihmiset sen itse päättävät. Mutta kysyn tässä vain lopuksi, mihin meiltä ovat unohtuneet vai ovatko meiltä unohtuneet tällaiset vanhat hyvät arvolauseet kuin ”älä tapa”, ”älä tee aviorikosta”, ”älä anna väärää todistusta lähimmäisesi”, ”älä himoitse lähimmäisesi omaisuutta”.

Parhaillaan Suomen seurakunnissa pidetään kinkereitä. Tulee vähän semmoinen olo, pitäisi-kö meillä täällä eduskunnassakin pitää kinkereitä. Voisiko puhemies vaikuttaa siihen, että täällä olisi kinkereitä, joilla kuulusteltaisiin, vieläkö me muistamme nämä kymmenen käskyä, jotka ovat meillä suomalaisilla eräänlainen arvopohja olleet, mutta joiden kunnioitus on valitettavalla tavalla höltynyt? Seuraukset ovat sitten sitä, mitä me olemme täällä nyt pari päivää puineet.

Lopuksi osaltani tarjoaisin kahta turvallisuustekijää, jos joku niistä on kiinnostunut.

Oman kotiseutuni runoilija Leena Salin on antanut tällaisia eväitä tulevaisuuteen ja turvallisuuteen, kun on kirjoittanut: ”Tätä päivää kantaa usko, rakkaus, anteeksiantamus, armo.” Tämä on eräänlainen työkalupakki, jota voi käyttää.

Sitten toinen eväs. Kun välikysymyksen otsikko liittyy kysymykseen, mitä pitäisi tehdä kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi, me olemme joskus valtiopäiväkirkossa yhdessä veisanneet tällaisenkin säkeistön:

”Hyvyyden voiman uskollinen suoja
piirittää meitä, kuinka käyneein.
Illasta aamuun kansamme on Luoja.
Häneltä saamme huomispäivänkin.”

Edustajat Ala-Nissilä ja Löw merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K n a p i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos välikysymyksen allekirjoittajat

olisivat tällä hetkellä hallitusvastuussa, niin myös heillä olisi edessään sama taistelu lisääntyvää turvattomuutta vastaan. Tätä taistelua käy nyt myös hallitus.

Turvattomuus lisääntyy, kun muutosvauhti ja epävarmuus lisääntyvät. Muutos on kyllä hallituksesta riippumaton. Muutos koetaan aina turvallisuushaksi, aiheutti se omassa elämässä milaisia haasteita tai ongelmia tahansa.

Hallituksen keinoja turvallisuuden ylläpitämiseen voidaan arvioida, ja niin on syytä tehdä jokaisen päätöksen yhteydessä, mutta, ed. Alaranta, kyllä irrallinen välikysymys oli tarpeeton. Nyt on keskusteltu siitä, miten hallitus ylipääntään tehtävänsä hoitaa, ja ehkä olemme vahvistaneet omia käsityksiämme. Toivottavasti emme ole lietsoneet turvattomuutta.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Alarannan puheenvuoroon liittyi myös hyvää, mutta siinä oli tiettyä populismia. Hän esitti, että TV1 lähetti keskustelun alun suorana, mutta muut kanavat eivät. Varsinkaan Neloskanava ei lähettänyt juuri mitään, sehän näkyy hyvin pienellä alueella.

Mielestäni eduskunnan arvovaltaa ei suinkaan korosta se, jos me ryhdymme ohjailemaan tiedotusvälineitä siinä, mitä ne tiedottavat täällä käytävistä asioista tai eivät, vaan kyllä ne valitsevat itse sen. Jos yksi kanava valtakunnallisesti eduskunnasta tiedottaa, niin varmasti ei ole myöskään katselijoiden kannalta hyvä, jos kaikki kanavat lähettävät täsmälleen samaa ohjelmaa samaan aikaan.

Toisaalta hänellä oli sellainen esimerkki poliisin heikosta valmiudesta, että mies tappoi vaimonsa hälytyksen kestäessä, ja lapsi jäi eloon. Mistä löytyy se valmius, joka olisi pystynyt sen estämään, vaikka poliisi olisi ollut siinä huoneessa? Tämä osoittaa kyllä aikamoista populismia asian käsittelyn yhteydessä.

Ed. R. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Alaranta pohdiskeli puheensa yhteydessä myös samanaikaisesti menossa olevaa, tulevaisuusvaliokunnan työhön liittyvää Työ tulevaisuudessa -seminaaria. Se liittyy ihan olennaisesti siihen Suomen tulevaisuusvisiomietintöön, mikä on tulevaisuusvaliokunnassa työn alla. Siellä käsitellään parastaikaa mietinnön työosiota, joten ne ovat hyvinkin kompukassa keskenään. Minusta siellä olisi ollut hyvin paljon sellaista näkemyksellisyttä, joka olisi tuonut osittain myös työhön, arvomaailmaan,

turvallisuuteen aivan toisenlaista käsittelyä, kuin mitä täällä salissa on käyty ja keskusteltu.

Itse pyrin puheenvuorossani ottamaan esille sitä, että me puhumme turvattomuudesta, joka on jo osittain hyvin toisenlaisista syistä johtuvaa kuin ne keinot, joilla me pyrimme siihen turvallisuusvajeeseen vastaamaan. Eli me elämme selaista murrosta, joka, niin kuin ed. Knaapikin totesi, ei ole hallituksen eikä kenenkään meidän vikamme. Me vain elämme muuttuvassa maailmassa. Ainoa mitä voimme tehdä, on tietysti taloudellisesti, tiedollisesti, koulutuksellisesti ja lainsäädännöllisesti pyrkiä tukemaan sitä, että ihmiset yhteiskunnan jäseninä pystyvät resursseillaan selviytymään. Samalla voimme koettaa saada myös kansalaiset itse käyttäytymään tukien toinen toisiaan, jotta turvallisuus toteutuisi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näiden yhdentoista vuoden aikana olen kuunnellut näitä ed. Alarannan pitkän keskustelun loppupuolella pitämiä puheenvuoroja hyvin monessa kohdassa, yhtynyt niihin periaatteellisiin näkökohtiin, jotka hän on esiin tuonut, erikoisesti siihen, että hän on aina pyrkinyt sovun ja yhteisymmärryksen rakentamiseen. Mutta on joitakin kohtia, joissa tökkää pahasti, ja yksi sellainen asia on demokratiaongelma.

Kyllä minä sitä mieltä olen ja aivan poiketen siitä, mitä ed. Alaranta sanoi, että se on juuri niin, että pitäisi televisioida koko tämä keskustelu kaikilla kanavilla ja erikoisesti vaalien alla niin, että kaikki mahdollinen tulisi arvioitavaksi, joka ikinen käyttäisi puheenvuoron täällä. Vielä keskustelu voisi olla järjestetty kanadalaiseen tyyliin niin, että viisi minuuttia aikaa eikä paperia saa edessä olla. Sitten katsottaisiin, kuka se osaa puhua ja onko jotakin sanottavaa sattumalta tullut mieleen ja mitenkä pystyy aatettaan puolustamaan. Silloin siinä saa olla virtasia ja värtäsiä ja vurtusia pilvin pimein, niin paljon kuin sallitaan, ja tänne on kansa seurakuntaa valinnut. Se olisi todellista demokratiaa ja antaisi myös todellisen valinnan mahdollisuuden. Tästä siis olin ed. Alarannan kanssa aivan eri mieltä, miten täällä pitäisi käyttäytyä.

Ed. Aittomäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en ihan tarkkaan kuullut kaikkea, mitä ed. Alaranta sanoi, mutta jälleen kerran minun täytyy huomauttaa, jos olen oikeassa, siitä, kun hän ehdotti tänne kinkereitä ja sitten hän huomautti siitä, että älä sano väärää todistusta lähimmäisestä. Minun mielestäni hän

jälleen arvosteli ed. Virtasta, edustajatoveriaan, täällä, jos minä nyt oikein ymmärsin. Ja jos on näin, niin minä pidän sitä kyllä sopimattomana. Ed. Virtanen on tänne kansan valitsema oma persoonallisuutensa ja sillä siisti. Jollei muuten pysty politiikkaa tekemään kuin toisia arvostelemalla, niin kyllä silloin ovat heikosti asiat. Jos kuulin väärin, siinä tapauksessa pyydän anteeksi, mutta jos kuulin oikein, pysyn sanassani siitä, että annetaan olla toistemme rauhassa. Ei ed. Virtanen täällä kenellekään mitään pahaa tee. Lakkia nyt on pitänyt päässä, mutta minä ymmärrän sen toisaalta. Jos hän ottaisi lakin päästään, ei sekään kaksista olisi.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluan vain ed. Knaapin puheenvuoroa kommentoida, kun hän sanoi, että jos välikysymyksen allekirjoittajat olisivat hallitusvastuussa, puheet olisivat erilaisia. Ed. Knaapi on ollut tässä talossa niin vähän aikaa, että hän ei varmaankaan tiedä, että meistä monet ovat olleet toki hallituspuolueiden edustajia useamman vaalikauden ja jonkin vaalikauden välillä taas oppositiossakin. Mutta jos ed. Knaapi olisi minun puhettani enemmän kuunnellut, hän olisi varmaan myös kuullut sen, mitä korostin, että ei pitäisi niin paljon käyttää aikaa turhaan taisteluun hallitus vastaan oppositio vastaan etsiä sitä, mikä meitä yhdistää, enemmän kuin sitä, mikä meitä erottaa.

Ed. Tiilikainen käsitti kyllä minut myös väärin. Minä olen tullut toimittajan tehtävistä tähän taloon enkä tietenkään tarkoita sitä, että eduskunta rupeaisi valikoimaan, mitä saa tiedottaa ja mitä tiedotusvälineet meistä kirjoittavat. Kuvasin vain tuolla tuoreella esimerkillä siitä, että meidän menetelmämme ovat ehkä sellaisia, että ne eivät enää kiinnosta kaikkia tiedottajiakaan, ja yritin esittää sellaista, että sitä nyt tutkittaisiin, kun eduskuntatyötä niin kovasti kehitetään.

Sitten, ed. Tiilikainen, minähän korostin mooneen kertaan, että se tappoesimerkki ei ole niin yksinkertainen, kuin miltä se tuolla tavalla esitettynä kuulostaa. Yritin kyllä korostaa, että siihen liittyy varmasti paljon muitakin puolia. Minä en rupea väittelemään ed. Tiilikaisen kanssa populismista, koska luulen, että ed. Tiilikainen tuntee sen asian paljon paremmin kuin minä.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyksessä on ilmaistu huoli kansalaisten turvallisuudesta. Turvallisuuden tunteen puutetta ja turvattomuutta on perusteltu

poliisien määrärahojen riittämättömyydellä, rikollisuuden lisääntymisellä ja raaistumisella, raismin lisääntymisellä ym. perusteilla. Kuopion yliopiston sosiaalitieteiden laitoksen tekemässä tutkimuksessa turvattomuuden tunteesta ja sen syistä haastateltiin 7 000:ta ihmistä eri puolilla Suomea. Tulosten perusteella ihmisten kokeaman turvattomuuden syyt ovat muuttuneet maailman laajuiksi. Eniten turvattomuutta tutkimuksen mukaan ovat aiheuttaneet ympäristöongelmat ja seuraavaksi eniten ihmisten välinpitämättömyys. Myös maailman tilanne aiheuttaa turvattomuutta. Turvallisuus sitä vastoin syntyy ainoastaan lähiympäristössä. Maailman asioiden hyvästä tilasta ei ole turvallisuuden tuojaksi.

Erilaisten uhkakuvien luonti on korostunut eri medioissa turhan paljon. Tämä ei varmasti edistä kansalaisten turvallisuuden tunnetta. Kansalaisten asenteisiin vaikuttaa varmasti se, että rikokset ja rikolliset saavat nykyisin paljon julkisuutta ja jopa jonkinasteista ihannointia. Kahden poliisin raaka surma on saattanut ravisella väestön näkemystä lainvalvonnasta. Miten yksityiset kansalaiset voivat kokea ja tuntea turvallisuutta, kun tavalliset poliisitkin joutuvat rikoksen uhriksi?

Lisäksi tiedotusvälineistä saattaa saada kuvan, ettei rikokseen syyllistyneitä rangaista lainkaan, etenkin kun vaihtoehtoiset rangaistusmallit, kuten yhdyskuntapalvelu, ovat vähentäneet ehdottomien vankeusrangaistusten osuutta. Vaihtoehtoisilla rangaistuksilla niin sanotut pikkutekijät on voitu ohjata sovitteluun, yhdyskuntapalveluun ja avovankiloihin. Näin istumassa on nykyisin niin sanottu oikea aines, todelliset rikolliset.

Tällä hetkellä uudistuksen alla on vankiloiden ja poliisin yhteistyön kehittäminen ja parantaminen. Vankeinhoitolaitos aikoo ottaa yhteyttä poliisiin selvittääkseen sen mielipiteen, ennen kuin myöntää lomaa vaaralliseksi arvioituille vangeille. Tämä koskee etenkin seksuaalirikoksista tuomittuja vankeja. Menettelyllä pyritään ehkäisemään vankien lomillaan tekemiä uusia rikoksia.

Valtiovallan kolmijako-opin mukaan tuomiovalta kuuluu Suomessa riippumattomille tuomioistuimille. Riippumattomuus takaa sen, ettei tuomioistuin saa antaa ulkopuolisten vaikuttaa omiin ratkaisuihinsa. Ratkaisutoiminnassaan tuomioistuimet ovat sidottuina vain voimassa oleviin lakeihin. Rangaistuskäytännössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia, mutta syyntakei-

suutta on arvioitu rankemmin ja ankarammin. Yhä useamman katsotaan olleen täydessä ymmärryksessä rikosta tehdessään, joten muutos näkyy muun muassa elinkautisvankien lukumäärän kasvussa.

Yleinen mielipide on julkisuudessa antanut ymmärtää, etteivät nykyiset rangaistusasteikot ole riittävän tehokkaita verrattuna muihin maihin. Rangaistusten ankaruuden on katsottu olevan suhteessa rikosten ja rikollisten määrään; toimiihan se mielestäni varoittavana pelotteena. Tähän mielestäni tulevaisuudessa tulee kiinnittää enemmän huomiota.

Vuodesta 1994 alkanut taloudellinen kasvu näyttää heijastuneen myös tiettyjen rikosten määrän kasvuun.

Rikollisuuden määrän nousuun saattaa vaikuttaa myös se, että uhrin ovat entistä herkemmin kääntyneet poliisiin puoleen. Kansalaisten luottamus poliisiin on huomattavasti lisääntynyt ja asennoituminen muuttunut positiivisemmaksi, mikä on hyvä asia.

Huumausainerikollisuuden määrä on koko 90-luvun ajan kasvanut nopeasti. Nousun on arvioitu perustuvan paitsi markkinoiden vahvistumiseen myös valvonnan tehostumiseen. Huumausainerikokset ovat yksi pahimpia uhkia yksityisille kansalaisille. Yhä useampi rikos liittyy huumausainekauppaan, eikä sen piirissä kavahdeta koviakaan otteita. Huumeen käyttäjän akuutti rahan tarve on todellinen uhka tavalliselle kanssaihmiselle. Huumerikollisuus on raaistanut rikollisuuden sekä tuonut sen julkisille paikoille ja päivänvaloon.

Vaikka poliisien määrärahoja leikattiin julkisen talouden säästöjä tehtäessä, on niiden lisäämiseen kiinnitetty huomiota. Kaikesta huolimatta poliisi on eri järjestelyin pystynyt pääosin turvaamaan ympärivuorokautisen hälytystoiminnan ilman, että toimintavalmiusajat olisivat ratkaisevasti pidentyneet.

Katuturvallisuuden ylläpito on perinteisesti kuulunut poliisille, ja mielestäni sen tulee jatkosakin kuulua. Katurauhan turvaaminen edellyttää niin merkittävää julkisen vallan käyttöä, ettei sitä voida uskoa kuin virkavastuulla toimivalle viranomaiselle, vaikkakin ehdotuksia vartioliikkeiden käyttämisestä on jo tehty.

Perustuslaissa on eri suuntiin käyviä periaatteita, joiden keskinäinen painotus riippuu yksittäisissä tapauksissa ilmenevistä seikoista. Perustuslain turvaamia oikeuksia, kuten omaisuuden suojaa, voidaan rajoittaa ainoastaan lainsäädännöllä. Tähän vetoavatkin turkistuoittajat, jotka

ovat joutuneet vaikeuksiin niin sanottujen elinaktivistien toiminnan johdosta.

Euroopan unionin teettämällä eurobarometrillä tutkittiin jäsenmaiden kansalaisten suhtautumista ulkomaalaisiin. Barometrin mukaan Suomi kuuluu suvaitsemattomien EU-maiden joukkoon. Euroopan komission neuvonantajan mukaan rasismia selittää usein kansalaisten luottamuksen puute omaan yhteiskuntaan, yhteiskunnallisiin ja poliittisiin päättäjiin. Ihmiset eivät niinkään pidä vähemmistöjä kasvavana ongelmana, vaan pelkäävät enemmänkin omaa syrjäytymistään, työttömyyttä ja muita sosiaalisia ongelmia oman turvallisuutensa ja tulevaisuutensa kannalta. Ymmärrän hyvin kansalaisten turhautumisen. Yleisönosastoja seuraamalla tulee helposti siihen päätelmään, että usein oman maan kansalaiset sivuutetaan antamalla muualta tulleille paremmat edut ja ehdot.

Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisten turvatomuuden tunnetta ei mielestäni poista se, että poliisien lukumäärää huomattavasti lisätään. Turvallisuuden tunnehan syntyy lähiympäristössämme. Parhaiten voimme lisätä sitä lähipiirissämme osoittamalla, että välitämme siitä, mitä läheisimmille tapahtuu. Tässä media voidaan kytkeä palvelemaan turvallisuuden tunteen lisäämistä.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen otti ansiokkaasti esille riippumattoman tuomioistuinlaitoksemme. Täytyy kuitenkin todeta, että on turvallisuusvajeongelmia myöskin sen laitoksen toiminnan suhteen. Meillä vasta tehtiin lakimuutos, jossa käräjäoikeuksiin tulivat suulliset kuulemiset. Käräjätuomareita tai syyttäjien määrää ei ole lisätty, on valtavat jutturuuhkat.

Sen lisäksi, jos tekee pikaotannon, kun pyydetään viisi rikollista oikeuden eteen, niin heistä ehkä yksi tulee muutamien päivien seurannalla. Eli toimimattomuus on 80 prosenttia, 80 prosenttia kustannuksista syntyy turhaan, kun siellä on todistajat, siellä on syyttäjä ja siellä on tuomari, mutta rikollinen ei ilmesty paikalle. Näistä ei ole osoitetietoja, niitä henkilöitä ei edes tavoiteta eikä saada oikeuden eteen. Tämöisten vähäisistä rikoksista tuomittavien henkilöiden totaalinen piittaamattomuus laillista yhteiskuntaa ja tuomioistuinlaitosta kohtaan tulee meidän yhteiskunnallemme kalliiksi, ja yhteiskunnan toiminta myöskin käräjätuomioistuimissa ja oikeuslaitoksessa halvaantuu siitä syystä, että ei voida täyttää sitä tehtävää, jota varten ne on perustettu.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. R. Korhonen puuttui aivan oikeisiin asioihin. Käräjäoikeudessa on ongelmana todella se, että syyllisiksi epäiltyjä henkilöitä on vaikea tavoittaa. Mutta kuitenkin, jos ajattelemme käräjäoikeutta tänä päivänä, niin käräjäoikeudessa on todella tarkoitus suullisen oikeudenkäyntikuulustelun kautta saada käräjäoikeuden päätös niin pitäväksi, että mahdollisimman vähän valitetaan hovioikeuteen. Käräjäoikeuden päätöstä voidaan pitää, sanotaan, nyt jo 85-prosenttisesti oikeana, ja se on suunta; sitä varten halutaan kuulla suullisesti syyllisiksi epäiltyjä.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Lyhyt puheenvuoro ja muutamia sellaisia ajatuksia myös, jotka eivät välikysymyksessä ole, mutta täällä ovat minun mielestäni puhuneet kyllä ohi välikysymyksen myös muut, niin sallittakoon.

Täällä on syytetty turvattomuuden lietsomisesta. Kysynkin, onko se opposition tai välikysymyksen tekijöiden aikaansaamaa. Vastaukseni on "ei". Esimerkkinä, hiljattain televisiossa oli sellainen ohjelma, en muista kanavaa, mikä lie-nee ollut, mutta oli kuitenkin keskustelu vanhuksesta, lapsista ja nuorista ja sitten kysymys, mistä pitäisi leikata, kummasta päästä, vanhuksilta vaiko nuorilta. Sitten siinä laskettiin ääniä, kumminko päin, ja vanhukset hävisivät, vanhuksilta pitää ottaa. Minun mielestäni sitä ohjelmaa kun seurasi, vaikka se oli leikkimielinen, ei se kuitenkaan lisännyt turvallisuutta ainakaan vanhuksille eikä käsittääkseni myöskään nuorille, oli se sen verran rajua keskustelua.

Monet muut uutiset medioissa, niin lehdistössä kuin tv:ssäkin, aiheuttavat kyllä levottomuutta tänä päivänä. Täällä on paljon oikeustapauksia, mitä on sattunut, kerrottu. En palaakaan niihin.

Mutta viime uutiset EU:n suunnalta maataloudelle tulevista leikkauksista vievät myös uskoa tulevaisuuteen. Jatkuvat tulonvähennykset masentavat, turvattomuus valtaa mielen erikoisesti maaseutuelinkeinojen harjoittajilla. Myös kansallisia tukia ja avustuksia on vähennetty.

Niinkin pieni rahassa oleva avustus kuin yksityistiemääräraha, kun tämä eduskunta aloitti, oli yli 100 miljoonaa, tänään muutamia kymmeniä miljoonia, eivätkä ne rahat riitä edes semmoisiin yksityistehoihin, joilla on niin sanottua läpikululiikennettä eli jotka palvelevat julkista liikennettä, tiet, joiden pitäisi olla sinänsä valtion hallussa. Tämä on pieni esimerkki, mutta kun näitä

pieniä esimerkkejä on riittävästi, kyllä se luo masennusta ja turvattomuutta.

Täällä on myös EU:n osuudesta puhuttu asioissa muutenkin. EU lieene maanosan kannalta hyvä asia turvallisuusmielessä, mutta kansallisesti minun mielestäni se ei ole. Viimeaikaiset uutiset juuri Emu-asioista ja Agenda 2000:sta lisäävät turvattomuutta, epävarmuutta, jos ne toteutuvat nykyisten esitysten mukaisesti. Me kuulumme hiljattain uutisista ja ministerin eilisen päivän puheestakin, että 900 miljoonaa tulee leikkauksia, kun pitäisi lisää satsata. Kyllä monet nuoret ovat todella ahdistuneita, ja se aiheuttaa jopa itsetuhoa monissa viljelijöissä. Se on sitten se huippu, joka katkaisee, niin kuin sanotaan, heikon oljenkorren.

Välikysymys sinänsä minusta on ollut hyvä, se on aiheuttanut laajan ja monipuolisen keskustelun, joka oli ainakin minun tavoitteenani silloin, kun kirjoitin alle, että näistä asioista keskustellaan. Keskustelussa on arvioitu, mikä on valtion, kunnan, jopa kirkon osuus. On käyty sitten läpi kodit ja koulut, ne on huomioitu järjestyksen ja turvallisuuden kannalta.

Entä eräs asia, jota ed. Riitta Korhonen äskensivusi: Mikä on yksilön osuus, sinun ja minun? "Minun turvani", kun turvallisuudesta puhutaan, "on ikiaikojen Jumala", ilmoittaa Psalmin kirjoittaja. Tässä on ydin ainakin kahdessa mielessä. Jumala on niin yksilön kuin kansojen turva. Monien vaikeuksien perussyö on luopuminen elävästä Jumalasta. Jos me haluamme todella saada asiat kuntoon, on niin yksilöinä kuin kansana palattava Jumalan sanan viitoittamalle tielle. Vain tällä tiellä on turvallista kulkea, tapahtui mitä tahansa. "Vanhurskaus kansan korottaa, synty on kansakunnan häpeä." Tämä on asia, jossa meidän jokaisen yksilöinä ja yhteisönä on syytä miettiä, olemmeko näin tehneet.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pehkonen mainitsi, että EU lisää turvattomuutta. Se varmasti joillakin alueilla sitä lisää, mutta ne eivät tämän keskustelun piiriin kuulu. Kuitenkin kansainvälinen rikollisuus juuri huumeasioissa, joihin täällä on viitattu, pyrkii levittäytymään yli rajojen. Siinä mielessä EU kyllä helpottaa näiden rikosten torjuntaa ja rikollisten kiinni saamista, että luodaan yhteiset pelisäännöt ja yhteistyö EU:n sisällä, jotta näitä voidaan torjua. Muussa tapauksessa Suomi joutuisi kaikkien näiden valtioiden kanssa erikseen toimimaan yhteistyössä, ja se olisi huomattavasti hankalampaa. Siinä mielessä kyllä,

tämän välikysymyksen aiheesta puheen ollen, EU lisää meidän turvallisuuttamme.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Puutun ed. R. Korhosen puheenvuoron muutamiin asioihin, joissa hän puhui seminaarista, joka oli suuressa auditoriossa tänään. On tietysti sinänsä aina valitettavaa, että ne ovat yhtä aikaa. Nyt tämä yhtäaikaisuus, päällekkäisyys, tietysti joutui ennalta tietämättömästä välikysymyksestä, joka tässä toteutui.

Kaiken kaikkiaan se asia, kuinka välttämättöntä on se, että ihmiset maailman laajuisesti joutuvat tällaisen epävarmuuden kohteeksi ei vain Suomessa vaan monessa maassa, tietysti on tahdon kysymys. Nämä asiat ovat ihmisten tekemiä. Ihmiset myös ratkaisevat, miten nämä asiat kehittyvät.

Gloobalisuudesta, jonka piiriin, niin kuin ed. R. Korhonen totesi, myös Suomessa on jouduttu, joudutaan ikään kuin Suomesta ja hallituksesta riippumattomista syistä tilanteeseen, jossa turvattomuus kasvaa. Toteaisin, että vastauksen näihin pitäisi olla myös globaali, maailman laajuinen, ja hallitusten yhdessä tekemä, niin että me pääsemme irti sokeasta kilpailusta, globaalista kilpailusta, joka ikään kuin panee ihmiset ja ympäristön tällaiseen vaikeaan tilanteeseen, jonka tuloksena on ihmisten ahdistuneisuus, aseman heikkeneminen, ympäristön tuhoutuminen jne. Tämä ikään kuin kommenttina kattorakenteseen, johon ed. R. Korhonen puheenvuorossaan sinänsä ihan asiallisesti ja tärkeänä asiana viittasi.

Tämä tuli alhaalla esille myös tohtori Liedten, joka on Rooman klubista, käsityksenä siinä, että kaiken kaikkiaan turvattomuuskysymykset ja hallitusten reagoinnit ovat koko euroalueella yhteistä ongelmaa ja yhteistä elämystä. Erilaiset Emuun valmistautumisen kuviot ja tiukkuus niissä ovat vieneet valtiontalouksia ei vain Suomessa vaan monessa muussakin maassa tiukan talouden linjalle, josta tuloksena on muun muassa työttömyyttä.

Haluaisin turkistarhaukseen, joka muun muassa ed. Kuosmasen puheenvuorossa tosin hyvin lyhyesti mainittiin, todeta sen, että keskustelussa ollut ihmisten, ennen kaikkea nuorison, esittämä kritiikki on oikean suuntaista ja tulee varmasti vaatimaan turkistarhauksen muuttamista ja kehittämistä entistä eettisempään suuntaan eli niin, että tulevaisuudessa enää ei kelpaa vastaukseksi se, että eläimen pitäminen puolen kuution tilassa häkissä läpi tämän eläimen koko

elämän olisi jotenkin luontaisaa sille eläimelle ja se on jo niin pitkälti jalostettu laji, että tällainen on ikään kuin luonteenomaista sille.

Aivan toisin on todellisuudessa. Tutkimukset eläinten käyttäytymisestä osoittavat, että häkki ei ole oikea paikka myöskään turkiseläimille. Tämä on tulevaisuutta, ja tähän Suomessa tullaan varmasti menemään aivan samalla tavalla kuin on jo Ruotsissa menty. Sanoisin vielä tähän sen, että jos tällainen turkistarhauksen sinänsä ansaitsema kritisointi lisää ahdistusta niissä yrittäjissä, jotka näitä eläimiä tarhaavat tällä tavalla, tavallaan se on aivan oikeutettu tilanne. Mutta se, että tehdään laittomuuksia, murtaudutaan, tuhopoltetaan tai muuta, on tuomittavaa, ja sitä ei pidä tietenkään hyväksyä eikä sallia.

Venäjällä tilanne eläinten kohtelun suhteen on vielä paljon onnettomampaa kuin meillä Suomessa.

Vanhusten asema tuli esille ansiokkaasti tänäänkin ja myös eilen useassa puheenvuorossa. Toteaisin, että eduskunnasta puuttuu sellainen verkosto, joka näitä asioita yhdessä pohtisi. Toivonkin, että tällainen syntyy. Meillä on kaikenlaisia urheiluseuroja, on naisverkostoa ja muuta, mutta vanhusten, ikääntyneiden ihmisten, etuja ajamaan tarvittaisiin varmasti ryhmärajat ylittävä ja kaikki ryhmät kattava verkosto.

Lopuksi ed. Pehkosen puheenvuoroon toteaisin, että hän ikään kuin jo lausui ääneen sen tosiasian, että välikysymyksen allekirjoittajat ovat tavallaan tehneet ajankohtaiskeskustelualoitteen, kuten valtiopäiväjärjestyksen 36 b §:kin toteaa, ja sitä keskustelua on ikään kuin käyty. Tämä ei ole ollut lähtökohtaisesti välikysymyskeskustelu.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katsoin asialliseksi vastata ed. Tiusaselle, koska hän otti esille globaalin turvattomuuden, jota käsittelemme eräässä repliikkipuheenvuorossani. Itse puheenvuorossani etsin siihen ratkaisuksi nimenomaan globaalia etiikkaa eli yhteisiä pelisääntöjä. Mitenkään muuten me emme kykene hallitsemaan sitä tulevaisuutta, jota on pirstomassa myös informaatio ja disinformaatio eli sota informaatiotasolla nimenomaan ehkä markkinoistakin.

Se, mitä tohtori Liedte otti alakerran keskustelussa esille, oli minusta se, että globaali poliittinen reagointi on jälkijättöistä, koska me tulemme elämään yhä individimmässä, pirstaloituneessa, yksilöllisessä maailmassa, informaatio- ja virtuaalitodellisuudessa, jolloin siihen poliittisin

keinoin reagointi on vaikeaa, elleivät ihmiset itse sitoudu toimimaan eettisesti oikein.

Minä koen myös nuorten turkistarhaukseen liittyvän eläimiin sitoutumisen tietyntyläisenä henkisen turvallisuuden kuvana, koska siihen on helppo projisoida tunnetason ongelmatiikkaa ja oikean ja väärän kokemista, helpompi kuin globaaleihin ongelmiin, kuten lasten pahoinpitelyt, lasten hyväksikäytöt, sodat, väkivallat, jotka tulevat — niin kuin jokin Persianlahden sota — suoraan televisiosta eteemme. Ne ongelmat ovat niin isoja ja masentavia ja lannistavia, että on helpompi ottaa ja projisoida turvallisuuden ja oikean ja väärän kohtaaminen esimerkiksi juuri turkistarhoihin. Ongelmat ovat varmasti todellisia siellä, ja niitä täytyy korjata, mutta olen huollissani siitä, että nämä inhimilliset vääryydet eivät sytytä meidän nuorisoomme.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhosen replikointiin: Tohtori Liedtke totesi myös repliikissään nimenomaan euroalueen ongelman, mihin viittasin. Mutta käsitykseni on ylimalkaan, riippumatta siitä, mitä mieltä tohtori Liedtke on, se että ilman maailman laajuista järjestelmää, jolla pystymme maapalloa valon nopeudella kiertävää pääomavirtaa jollakin tavalla säätämään, me emme pysty hallitsemaan pörssiä ja valuuttoihin suuntautuvaa spekulatiota emmekä laiskaa mutta erittäin ahnetta rahaa ja pääomavirtaa, jossa ei ole mitään positiivista. Sitä ei sijoiteta mihinkään rakentavaan tai ympäristöä suojelemaan, vaan se kiertää maapallolla pörssistä toiseen, maasta toiseen melkein valon nopeudella, minkä sähköinen tiedonvälitys mahdollistaa. Euroon siirtyminen sinänsä ei tätä ongelmaa maailman laajuisesti poista.

Mitä tulee nuorisoon, uskon, että luettelemanne asiat kaikki, muun muassa sodanvastaisuus, ovat nuorison mielessä hyvin syvällä, heidän aktiivisuudessaan, mutta he ovat saavuttaneet nyt vuosituhannen kääntyessä seuraavaksi sellaisen uuden ajattelun tason, jolloin myös eläinten oikeudet yleensä ovat jokapäiväistä keskustelun aihetta aivan samoin kuin sata vuotta sitten olivat ihmisten poliittiset oikeudet. Kai silloinkin pidettiin jotenkin vähän naiiveina niitä, jotka vaativat, että köyhällä ihmisellä oli mahdollisuus esimerkiksi äänestää.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Itse kullakin on huonoja tapoja. Minulla on sellainen huono tapa, että minä välttämättä haluan olla

jossakin asiassa oikeassa. Rikostilastoissa minä haluan olla oikeassa. Voi melkein väittää, että 25 vuotta en muuta tehnyt kuin luin niitä ristiin rastiin ja edestakaisin enkä voi hyväksyä sitä, että niistä annetaan väärää tietoa.

Kun ministeri Enestam puhuu rikollisuuden vähenemisestä vuoden 1997 vai oliko 1996:n tasolla, hän puhuu kokonaisrikollisuuden vähenemisestä. Niissä 700 000—800 000:n luvuissa olivat myös liikennerikokset, joita tapahtuu noin 350 000 ja enemmänkin vuosittain. Voi arvata, kuinka liikennerikosten määrä voi vaihdella vuosittain, kymmeniätuhansia eri vuosien kesken. Jos samanaikaisesti on 580 poliisin virkaa ollut poissa, arvaatte, että ensimmäiseksi otetaan pääsääntöisesti kenttätöistä pois eli liikenteen valvonta myös silloin kärsii tästä, ja muutenkin tilastot vaihtelevat liikennerikoksissa valtavia määriä vuositasolla. Tilastoista puhuttaessa ei koskaan saisi sanoa, mitä oli viime vuonna tai edellisessä vuonna. Pitää ottaa vähintään viisi — kymmenen vuotta käsittelyyn, jolloin voi jonkinlaisen kuvan nähdä, mihin suuntaan eri rikoslajit ovat menneet.

On moneen kertaan julistettu, että rikosten määrät eivät oikeastaan ole lisääntyneet. Luen aivan suoraan Tilastokeskuksen julkaisusta Oikeus 1997:8. Kansilehdessä lukee, tämä on vuodelta 96: ”Rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia oli 377 000. Vuonna 1986 määrä oli 310 000.” Siis vuoteen 1996 mennessä rikoslakia vastaan tapahtuneiden rikosten määrä oli noussut 67 000:lla eli 25 prosenttia. Sitten täällä sanotaan, että rikosten määrät eivät ole nousseet. Rikoslakirikosten piiriin kuuluvat, kuten nyt kohtuullisen hyvin varmaan tiedätte, varkaudet, pahoinpitelyt, petokset, huumausainerikokset jne. Siihen ryhmään eivät kuulu liikennerikokset, ja nämä tilastot saa kirjastosta, kun vien tämän huomisaamuna, ja voi tarkistaa tämän asian. On hämmästyttävää, että aina vain väitetään, että rikokset eivät ole Suomenmaassa lisääntyneet. Ne ovat lisääntyneet.

Ed. R e h n : Rouva puhemies! Keskustelussa ed. Alaranta ja monet muut ovat kyselleet, oliko aihetta tehdä tämä välikysymys. Itsekin aluksi mietin vähän asiaa, mutta en todella tiedä, millä muulla keinolla olisimme saaneet käsitellyksi turvallisuuteen liittyviä asioita yhtä perusteellisesti kuin nyt on tapahtunut. Ajankohtaishuone ei olisi riittänyt ajallisesti.

Useissa puheenvuoroissa on sanottu, että Suomi on turvallinen maa. Onneksi useimpiin

muihin maihin verrattuna näin on, mutta kukaan tässä salissa ei voi väittää, ettei meillä olisi monenlaista turvattomuutta, niin henkistä, fyysistä kuin taloudellistakin. Muutamia esimerkkejä todellisesta elämästä: Voiko mielestänne olonsa tuntea turvalliseksi perhe, jonka kotiin on murtauduttu ja sieltä viety kodin irtaimistoa? Entä perhe, josta juuri aikuistunut poika katosi lähes kaksi vuotta sitten eikä häntä ole löydetty? Entä mies, jota tuntematon ulkopuolinen potkaisi takasijonossa niin, että hänen jalkansa katkesi? Tai ne kolme nuorta, jotka hakattiin kadulla Jyväskylässä juuri joulun alla? Tai viljelijä tai yrittäjä, joka menettää omaisuutensa ja ammattinsa? Entä ekaluokkalainen, joka tulee tyhjään kotiin koulupäivän päätyttyä. Tai yksin mökissä asuva vanhus, jota käydään katsomassa kolme kertaa viikossa?

Meillä on paljon tehtävää turvallisen elinympäristön luomiseksi kaikille kansalaisille. Tarvitsemme enemmän välittämistä, enemmän yhteistyötä ja mahdollisuuden perustaa toimintaedellytykset omaavia palveluyrityksiä täydentämään yhteiskunnan palveluja. Emme saa turtua inhimillisiin vääryyksiin. Myös rikoksen uhrin asemaan ja rikoksen kohteeksi joutuneen auttajan asemaan on saatava parannus, jotta ihmisten halu auttaa ei häviäisi.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, että puheenvuoroni eilen illalla meni ohi, koska olin sairas ja oli pakko lähteä nukkumaan. Todennäköisesti olin jo kuumeessa illalla ja puheenvuoro oli vasta puoli yhdentoista aikaan.

Ensinnäkin haluaisin kysyä, mitä se turvallisuus on. Sitä nyt tämän kahden päivän aikana on täällä aika paljonkin pohdittu. Turvattomuutta on varmasti koettu ainakin koko tämän vuosisadan ajan. Ei ole kauankaan siitä, kun luin Punaisen viivan uudelleen ja mietin, miten turvattomalta olo tuntui niistä, joista ed. Tiusanen tuossa äsken puhui ja jotka aikoinaan puolustivat mahdollisuutta äänestää, sellaista, mikä tänä päivänä meille on todellakin itsestäänselvyys.

Ajat muuttuvat koko ajan. Esimerkiksi nuoret ovat kautta aikojen osoittaneet enemmän tai vähemmän radikaalisti omia mielipiteitään. Minun muistini yltää oikeastaan vain 70-luvulle, jolloin Kajaanissakin, pienellä paikkakunnalla, heiluvat pesäpallomailat ja jengit tappelivat keskenään ja oli vaikka minkä näköistä välinettä, joilla välejä selvitettiin. Mietinkin, mitä olisi tapahtunut, jos poliisi olisi toiminut silloin aggressiivises-

ti ja tullut siihen mukaan ja vetänyt myös ikään kuin omalla toiminnallaan mukaan niitäkin nuoria, jotka joutuivat katsomaan siinä sivussa sitä tapahtumaa. Nuoret ovat aina kokoontuneet ja nuoret ovat halunneet aina sanoa mielipiteensä. Siksi minusta ei ole mitenkään ihmeellistä, että tämän päivän eläinaktivistit haluavat kokoontua ja kertoa oman mielipiteensä.

80-luvulla meillä oli rauhankulkueita, joissa oli tuhansia ihmisiä. Samoin 80-luvulla oli luontoaktivisteja, jotka kahlitsivat itsensä metsäkoineisiin. Poliisit kyllä heitä siellä irrottelivat ja juoksivat metsässä heidän perässään, mutta silloinkin nuoret käyttäytyivät kuitenkin ihan rauhallisesti eivätkä mitenkään provosoituneet siitä tilanteesta. Sen vuoksi se, mitä Tampereella tapahtui, oli minusta hyvin erilaista. Moottoripyöräjengien keskinäiset taistelut olivat minusta myös eri tapaus sen vuoksi, että tiedettiin, että heillä on aseita.

Mutta Tampereen tapaus minua kiinnosti erityisesti sen jälkeen, kun ministeri Häkämies lausunnoissaan ilmoitteli, että pitäisi tutkailla mielipiteenvapautta ja kokoontumisvapautta uudelleen. Se herätti minut miettimään, mikä tässä kaikessa oikeastaan onkaan takana. Miksi Tampereella käytettiin niin voimakkaita otteita kuin joidenkin epäilyjen mukaan siellä on käytetty? Asiaahan tutkitaan koko ajan. Haluamme me näiden tapahtumien — kuka tietää: osittain provosoitujen kinkko tapahtumien — kautta kaventaa mielipiteenvapautta ja mahdollisesti kokoontumisvapautta?

Jos katsotaan, mitä Saksassa tai Ranskassa on kautta aikojen tapahtunut tai sanotaan viimeisinä vuosikymmeninäkin, miten siellä ilmaistaan mielipiteitä, siellä yleensä kulkueita, silloin kun ne näytetään meille televisiosta, melkein aina päättyvät jonkin näköiseen mellakkaan. Siellä poliisit ovat varustautuneet paljon voimakkaammilla varusteilla, kuin mihin Suomessa olemme tottuneet. Sen vuoksi en usko siihen, että se, että poliisi rupeaa varustautumaan suomalaisissa mielenosoituksissa olisi hyväksi, koska silloin nuoret ja vanhemmatkin ihmiset voivat provosoitua ja käyttää voimakkaampia keinoja kuin alun pitäen on ollut tarkoitus. Tämän tyyppinen toiminta vain voi lisätä väkivallan käyttöä molemmin puolin.

Ed. Sasi ihmetteli eilen tässä salissa — hän ei ole nyt paikalla, mutta kuitenkin haluan kommentoida — joidenkin edustajien esittämää poliisin toiminnan arvostelua. En tiedä, tarkoittiko hän muita, mutta ilmeisesti minua, kun hän väit-

ti, että arvostelijoita ovat ne, jotka hyvin harvoin Tampereella käyvät tai eivät ole käyneet siellä. No, minulla on siellä sukulaisia ja käyn siellä kovinkin useasti. Haluaisin ed. Sasille sanoa, että vaikka en ollut Tampereella itse paikalla, kai sitä asiaa silti voin kommentoida. Tampere ei ole ainut paikka, missä näitä mielenosoituksia on ollut. Esimerkiksi viime lauantaina Kajaanissa oli eläinaktivistien mielenosoitus, joka poliisin kanssa hyvässä yhteistyössä oli täysin rauhallinen, mutta silti siellä kadun varrella oli mies, joka erityisen tarkkaan kuvasi jokaisen mielenosoittajan kasvot.

Tämä sai erään äidin ottamaan yhteyttä minuun ja kysymään, mihin tämä maa on oikein mennyt, kun nuorten kasvot kuvataan. Tarkoitako se sitä, että hänen tyttärellään ei ole tämän jälkeen asiaa määrättyihin työpaikkoihin? Hän rupesi pelkäämään jo omankin työpaikkansa puolesta. Jotenkin alkoi huvittaa tämä keskustelu täällä turvattomuudesta, koska nimenomaan tämän tyyppiset toimet aiheuttivat turvattomuutta tälle henkilölle. Eli kukaan ei tiedä, kuka se kuvaaja siellä oli, mutta on epäilyksiä siitä, mistä ne kuvaajat tulevat. (Ed. Saarnio: Takista päätellen Suposta!) Eli on mielenkiintoista, että ihmisille aiheuttaa turvattomuutta se, mitä mahdolliset viranomaiset tekevät. Sellaiseen Suomeen en kyllä haluaisi mennä. Käytännön toimenpiteiden pitäisi olla vähän toisenlaisia, niin kuin Supo ennen oli, että se kuvasi vain jostakin ikkunoista, etteivät kansalaiset tunne itseään turvattomiksi sen jälkeen, kun pelkäävät. (Ed. Pekkarinen: Se on totta, sekä idässä että lännessä poliisit ovat erilaisia, kannattaa mennä katselmaan!) — Niin varmasti molemmissa, idässä ja lännessä on ollut. Kannattaa käydä ja katsomassa elokuva Salaliittoteoria, niin tietää, mitä lännessä on aikoinaan tapahtunut, vaikka sekin on hyvin väkivaltainen elokuva; piti välillä pitää silmiä kiinni niissä kohtauksissa.

Turvattomuuskeskustelun aikana, mitä täällä on käyty, samanaikaisesti televisio satelliittikanavineen suoltaa koko ajan älytöntä väkivaltaa lastemme silmille yötä päivää. Siitä ei tunnu olevan kukaan huolestunut. Sitä saa tulla niin paljon kuin halutaan ja millä tasolla vain. Esimerkiksi elokuva, jonka äsken mainitsin, oli muistaakseni kielletty alle 12- tai 14-vuotiailta. Siinä olisi voinut olla, että kielletty alle 30-vuotiailta, koska se oli niin väkivaltainen joiltakin kohdin. (Ed. Pekkarinen: Ja yli 50-vuotiailta!)

Ed. Sasille haluan vielä sanoa sen, että minulla ei todellakaan ole mitään poliisia vastaan. Ky-

synkin vain sitä, miksi poliisi käyttäytyy niin kuin käyttäytyy, ja huoleni oli se, mistä edellä kerroin. Poliisia vastaan minulla on vielä vähemmän sen vuoksi, että mieheni työskentelee heidän kanssaan hyvin paljon ja tunnen monia ystävällisiä poliiseja. Onkin ollut aina niin, että poliisi on mielikuvissani ollut auttavainen henkilö, jolta voi kysyä apua silloin, kun sitä tarvitsee. Tyttäreni suuri haave, joka on muuten nostanut todistuksenkin keskiarvoa, on tulla rikospoliisiksi. Toivon, ettei tämä menettely, että olen kysynyt täällä sisäministeriltä poliisin toimista, estä hänen tulevia ammatinvalintasuunnitelmiaan.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Huotarille aluksi: Minä oikein ihmettelen sitä, että tämä nyt on tuommoista lietsomista, kun ruvetaan lietsomaan kansalaisia siihen, että pitää ruveta poliiseja pelkäämään enemmän kuin mielenosoittajia taikka muita. He ilmeisesti syyllistyivät rikokseen, nämä mielenosoittajat, tavalla taikka toisella.

Se, että poliiseilla oli suojahappu päässä, johdettiin siitä, että he olivat ilmeisesti jättäneet kypärän pois, mikä tietysti olisi ollut parempi, koska katsoivat, että siinä vaiheessa ei kuitenkaan kypärää tarvitse pitää päässä. Ei siinä mitään ihmeellistä pitäisi kaiken kaikkiansa olla. Se on ihan sama asia, kuin jos palokunta menee tulipalopaikalle ja jää vielä vettä tankkiin, kun lähtee pois sieltä. On liian paljon varustautunut johonkin asiaan. Eihän siinä pitäisi mitään pahaa olla.

Sitten noihin tilastoihin mennäkseni ja saatua ni tukiovetusta äsken täytyy pikkuisen löysätä ankaraa sanontaani. Huumausainerikokset nimittäin liitettiin ilmeisestikin rikoslain piiriin vähän myöhemmin kuin 86, vaikka Tilastokeskus antaa sen kuvan. Elikkä täytynee ottaa tilastoista 7 000 tapausta pois ja joitakin muitakin rikoksia, joitakin satoja ehkä, korkeintaan tuhat, mutta kuitenkin lähes 60 000 rikosten määrät nousivat kaiken kaikkiaan. Minäkin näytän olevan joskus väärässä!

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Tarkoitus ei ole pitkittää enempää. Pariin puheenvuoroon kommentti.

Ensinnäkin totean ed. Huotarille todellakin yhtyen tuohon, mitä ed. Myllyniemi sanoi, että ei suomalaista poliisia tarvitse pelätä. Jos jotain pitää pelätä, niin enemmänkin sitä sittenkin olemassa olevaa alttiutta rikollisuuteen, jota kuitenkin kaikissa yhteiskunnissa, myös meillä, on. Silloin tällöin aina se asenne jollakin tavalla rivien

välistä on kuultavissa ja nähtävissä, että poliisin menettelytavat tai toimintatavat jotenkin koetaan meillä kyseenalaisiksi, vaikka sitten ne poliisimiehet niiden kaapujen takana ovat niin lämpimiä, mukavia jnp, niin kuin tässäkin äsken hyvin kävi esille. Minä luulen, että toimintatavoiltaan ja osaamisen tasoltaan todella suomalainen poliisi on korkeatasoinen ammattilainen.

Mitä tulee vielä poliisin resursseihin, tämän puheenvuoron oikeastaan käyten sen takia, että täällä ed. Karpio oli kertonut poliisin resursseista "totuusiksi" siitä, kuinka menneinä aikoina poliiseja on irtisanottu taikka resursseja on ollut vähän. Minä haluan vain tässä todeta sen, että poliisin resurssit, toimintamäärärahat, vuonna 93 olivat 2,549 miljardia markkaa, vuonna 94 ne olivat muutaman miljoonan markan enemmän, 95 suurin piirtein samassa tasossa ja vuonna 98 hallituksen alkuperäisessä budjettiesityksessä ne ovat vielä markalleen samassa tasossa kuin 95 ja alemmalla tasolla kuin vuonna 94. Nämä lueumat osoittavat, että kun palkkakehitys noina vuosina 1995—98 on merkinnyt nimenomaan toimintamäärärahojen kasvupainetta, oikein tuntuvaa, pitkästi toistakymmenen prosentin suuruista kasvupainetta, niin tämä on käytännössä merkinnyt sitä, että toimintavolyymit on kerta kaikkiaan supistunut näiden vuosien aikana.

Arvoisa puhemies! Jatkan sen verran, että minä haluan kiinnittää huomiota siihen tosiseikkaan, että Suomessa juuri äsken mainittujen vuosien aikaan on tapahtunut muutama merkittävä asia, yhtäältä se, että nimenomaan liikenne itärajan yli on lisääntynyt hyvin tuntuvasti, ei vain Venäjältä vaan vanhan Neuvostoliiton alueelta monista eri maista. Niin ikään liikenne Baltian suuntaan on lisääntynyt hyvin tuntuvasti. Viisumivapaus on koittanut tuohon suuntaan, ja vaikka ehdottomasti ei voi väittää, että ihmiset jotenkin siellä suunnalla olisivat epärehellisempiä tai rikollisuuteen taipuvaisempia, niin siitä yksinkertaisesta syytä, että tämäntapainen "vallankumous" on tapahtunut idän suunnassa, siinä on tietty riski, vaikka täällä ministeri vähän vähätteli itärikollisuuden mihinnoitusta mahdollisuuksia ja sitä uhkaa.

On aivan erinomainen asia, että ryhdyttiin vuosia sitten jo hyvin tehokkaiisiin toimenpiteisiin sekä raja- että poliisihallinnon toimesta, tavallaan ennalta ehkäisemään sitä uhkaa tai uhan mahdollisuutta, mikä itärikollisuuden suunnalta oli nähtävissä. Mutta siitä huolimatta, vaikka noihin toimiin ryhdyttiin, se mahdolli-

suus on edelleen olemassa, että tiettyyn kasvuun tuo rikollisuus jossakin vaiheessa, merkittävään sellaiseen, nousisi. Tästäkin syystä valmius, kyky ja edellytykset hoitaa tuokin suunta ovat tavattoman tärkeät.

Mutta ei toimia tarvita vain suuntana itä, vaan myös suuntana länsi. Se että Suomesta on tullut EU:n jäsen, se että olemme siirtyneet yhteisiin ulkorajoihin ja sisärajattomaan Eurooppaan, se että Schengenin sopimus on asteittain toteutuksessa, merkitsee sitä, että sisärajakontrollia EU-maiden sisällä ei ole, ei millekään tavaroille, ei tuotteille tietystikään, muusta — ihmisten liikkuvuudesta, pääomista ja palveluista — puhumattakaan. Tämä vapaus, kun ei rajakontrollia ole, on merkinnyt sitä, että useat EU-maat tai Schengen-maat ovat lisänneet nimenomaan poliisin resursseja, jotta poliisi pystyy varsinkin alkuvaiheessa, ensimmäisten kymmenen vuoden aikana, varautumaan siihen ongelmatiikkaan, mikä sinänsä hyvästä Schengenistä ja sinänsä hyvästä rajattomasta Euroopasta seuraa.

Kun täällä joku iltapäivällä sanoi, että ei ole olemassa mitään uhkan lisääntymismahdollisuutta tai vaaraa lännen suunnalta esimerkiksi huumeiden osalta, niin kyllä minun ymmärtääkseni tilastot nimenomaan kertovat, että EU-maiden sisällä erityisesti Hollannin kautta muihin EU-maihin virtaavien erilaisten huumeitten määrät ovat olleet ensinnäkin volyymiltaan jo vuosien ajan suuret ja vielä trendi selvä nimenomaan kasvavaan suuntaan. Kun Suomi nyt on rajattomassa Euroopassa, esimerkiksi äsken mainittu tosiasia on seikka, johon myös Suomessa tulee varautua, ja tällöin nimenomaan poliisin resurssit on yksi tärkeä, ei ainut mutta hyvin tärkeä, tekijä, jolla tämän tyyppisiin uhkiin voidaan varautua.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Käytän taatusti viimeisen puheenvuoron omalta osaltani Tampereen tapauksesta. Ensinnäkin haluan todeta sen, että Tampereen poliisi on valtakunnallisesti varmasti eturivin poliisilaitoksia ja siellä on poliisitoiminta kehitetty hyvin mallikkaasti eteenpäin kaikkine lähipoliisitoimintoineen ja muineen. Kansalaisten ja poliisin suhteet ovat erinomaisen hyvät.

Tästä, mitä tapahtui silloin siellä, tiedetään vain se, että nuorisjoukossa oli pieni ydinryhmä, joka provosoi mellakan ja mellakan yhteydessä muun muassa rikottiin useita autoja, pidätettiin aika runsaasti mellakkaan osallistuneita henkilöitä. Se tiedetään myös, että poliisilla ei

ollut mellakkapipoja, kommandopipoja. Sen tietää tällä hetkellä ministeri Enestamkin. Se hänen puheensa oli täysin turha täällä silloin, kun oli televisioitu istunto. Oli kielletty nimenomaan laittamasta kypärääkään päähän yhdessä tilanteessa sen takia, että nuoriso ei provosoituisi näistä kypäristä, kun tällainenkin saattaa olla mahdollista.

Muuten me emme tiedä siitä mitään, ja tämä Tampereen tapaus varmasti puolueettomasti tutkitaan. Se, mikä minua on ärsyttänyt tässä, on tietysti se, että sisäasiainministeri meni lausumaan — varomattomuuttaan tietysti, emmehän me voi sormella siitä osoittaa — sellaisia asioita, jotka eivät pidä paikkaansa. Siltä osin jos todetaan, että poliisi on toiminut huonosti siinä asiassa, niin totta kai se saa siitä moitteet ja tällä tavalla. Me jäämme vain odottamaan, mutta me emme kukaan tiedä muuta kuin sen kommandopipo-osuuden, jonka minä olen ottanut Tampereelta perusteellisesti selville, ja sen myös ministeri Enestam tietää.

Ed. R. K o r h o n e n : Puhemies! Ed. Huotarin puheeseen haluaisin kommentoida sen verran, että turvattomuuden kokemus on taatusti sidoksissa aikaan, paikkaan ja kulttuuriin ja Punaisten viivan aikana elettiin erilaisessa Suomessa kuin 70-luvulla tai eletään ensi vuosituhannella. Se, mitä itse olen puheenvuorossani korostanut, on se, että ehkä tämän keskustelun antamat keinot ja ohjeet eivät välttämättä vastaa kaikkiin 2000-luvun kulttuuriin sidottuihin turvattomuuksiin.

Tampereen asian ed. Aittoniemi purki jo aika ansiokkaasti, ja se on täällä useampaan kertaan käsitelty. Näitä mielenosoittajia on kuvattu kyllä aina, ja jos muistelee Vanhan valtausta, niin siellä yksi ja toinenkin täälläkin nykyisin istuskelevista henkilöistä on dokumentoitu ja varmasti ed. Tuomioja erittäin monissa mielenosoituksissa. Hänestä löytyy hyvinkin iso valokuvakokoelma varmaankin joistakin arkistoista.

Mutta eniten olisin huolissani uutisointiin liittyvistä valheista, joita Persianlahden sodan yhteydessä informaatio — disinformaatio-sodassa käytettiin paljon. Siellä oli suorastaan studiola-vastettuja ”uhreja”, joita ”haastateltiin” ja joita ”haastatteluja” leviteltiin ympäri maailmaa. Mitä enemmän yhteiskunnan konfliktitilanteissa käytetään tällaisia hollywoodmaisia keinoja, sen turvattomampaa on myös meidän viestinnän saantimme, jonka perusteella me esimerkiksi muodostamme täällä mielipiteitä, otamme kan-

taa, jonka perusteella ministerit ottavat kantaa, ja heidän sanallaan toistaiseksi tässä yhteiskunnassa on kuitenkin aika paljon painoa. Olisi vahva syy olla huolissaan viestinnän synnyttämästä turvallisuusriskistä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tämä Tampereen tapaus ja sen analysointi täällä pakottaa suorastaan tulemaan tänne puhujankorokkeelle ja kiinnittämään muutamiin näkököhtiin huomiota.

Ensinnäkin toisaalta, olen aivan ehdottomasti sitä mieltä, että toimivaa, valmiuksiltaan hyvää poliisijärjestelmää tässä tasavallassa tarvitaan. Se on aivan selvä asia. Se täytyy myös aivan oikean tarpeen mukaan resursoida, koska muuten se ei ole sitä, mitä sen pitäisi olla. (Ed. Pekkarinen: Oikein!) Koska juuri silloin, kun se on väärin resursoitu tai aliresursoitu, se toimii helposti sillä tavalla, että se ei ole viisasta. Tässähän se ydin minusta on. Täällä on entinen sisäministeri, joka voinee olla aika samaa mieltä tästä asiasta.

Sitten meillä on sellainen toinen asia, että poliisin pitää myös osata oikein arvioida yhteiskunnalliset ilmiöt. Minä kerron eduskunnan pöytäkirjaan tapauksen, joka on kuvaava: suojelupoliisista esimerkin siitä, että se voi saattaa itsensä todella naurunalaiseksi.

Vihreä liike perustettiin käytännössä Oulun kaupungissa Helluntaiherätykseltä vuokratuissa teltassa. Se oli suuri mediatapahtuma, oliko vuonna 1984. Meitä ihmetytti, että onpas tullut mielenkiintoista porukkaa vihreään liikkeeseen. Oli sunnuntaiamu, ja me sanoimme, että katso- taanpas, keitä meitä täällä on. Kuiskasimme toisillemme, että poistutaan täältä Helluntaiherätyksen teltasta kaikessa hiljaisuudessa yhtäkkiä ja katsotaan, ketä jää jäljelle. Ja siellä istuivat suojelupoliisin joukot jäljellä, jotka pitivät vihreän liikkeen perustavaa kokousta. Tietysti siinä ulkopuolella oli jonkinlainen naurunrähäkky siinä tilanteessa, kun katsoimme, kun he istuivat onnettomina ja olivat tuoneet vaimonsa ja perheenjäsenensä ja kaikki sinne paikalle. Tämä kuva juuri sitä.

Nyt täällä ollaan arvokkaasti parlamentissa ja vihreää kansanedustajaa ollaan tarjoamassa oikeuskansleriksi jne. Tämä on hyvin mielenkiintoinen asia sikäli, että täytyy osata oikealla tavalla lukea yhteiskunnan ilmiöt ja pitää kiinnittää oikeisiin asioihin huomiota eikä pidä ylireagoita.

Poliisit ovat ihmisiä siinä kuin kaikki muutkin. Nekin naapurin poliisit, jotka hyvin tunnen,

sanovat, että he joskus pelkäävät — se ammatti on sellainen — kun joutuu oikein pahaan paikkaan, osoittavat sen täyden inhimillisyytensä siinä. Mutta toisaalta erikoisesti suojelupoliisilta näinä aikoina edellytetään erittäin suurta valpautta ja harkintaa siinä, millä tavalla se yhteiskunnan ilmiöihin reagoi.

Siinä ed. Huotarin kuvaamassa tapauksessa ei tarvita mitään muuta, kuin että tutkiva journalisti saa selville, että on kuvattu, ja ne kuvat löytyvät jonkin suuren yhtiön konttorista. Asia on täydellisesti menetetty myös positiivisessa mielessä. Tämä on se, mikä sitten pilaa kaiken. Samalla kun me muutoin olemme hoitaneet velvollisuutemme tässä yhteiskunnassa, tämä pilaa kaiken. Sen vuoksi minusta on hyvä, että asiaa on ruodittu täällä perusteellisesti — ja erikoisesti suojelupoliisi lukee tämän puheenvuoroni Nevalan johdolla tarkkaan viimeistä pisaraa myöten ja ottaa opikseen.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puhui suojapipoista vai mitä ne olivat. Vaikka meillä Kajaanissa oli 34 astetta, tai mitähän siellä taas oli eilen aamulla pakkasta, en ole koskaan nähnyt sellaisia suojapipoja meidän poliiseilla enkä kypäriäkään juuri muilla kuin moottoripyöräpoliiseilla. (Ed. Aittoniemi: Mellakkapoliiseilla oli pakko olla varusteet!) — Eli ne olivat mellakkapoliiseja. Selvä eli siellä oli mellakka.

Ed. Pekkariselle, vaikka hän ei ole nyt paikalla, kuitenkin sanon, että minun ei ole tarvinnut eikä monen muunkaan pelätä poliisia viime aikoina, koska poliisi itse on halunnut luoda läheisen ja auttavan poliisin kuvan, ja se on ihan oikein. Sen vuoksi pelkään, että nyt poliisista muodostuu toisenlainen kuva, jos ryhdytään useammin käyttämään mellakkapoliisia sellaisissa tilanteissa, jotka eivät välttämättä ehkä mellakkapoliisia tarvitsisi.

Ed. Pekkariselta olisin kysynyt vielä, kun sosiaalinen turvallisuus on yksi olennainen osa turvallisuutta ja kun hän oli huolissaan poliisien määrärahoista, onko hän yhtä huolissaan sosiaalityöntekijöiden määrärahoista, jotka ovat koko ajan vähentyneet, vaikka toimeentulotukimenot ja lasten huostaanotot ovat koko ajan lisääntyneet eli näistä töistä ei pystytty huolehtimaan. Siitä syystä ehkä saattaa ollakin, että joissakin tapauksissa tarvitaan poliiseille enemmän määrärahoja, kun tarvitaan järjestyksenpitoa.

Juuri äsken uutisissa kerrottiin huumeista, joita Suomeen oli tuotu. Se jos mikä aiheuttaa aina-

kin pienten lasten ja nuorten lasten vanhemmissa turvattomuutta, kun pelätään, että myös sellaisille alueille, missä aikaisemmin huumeita ei ole ollut liikkeellä, niitä alkaa tulla.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Suojelupoliisista sen verran, että kyllä sen joskus on vaikea naamioitua. Sen verran edellisessä hommassa minäkin jouduin panemaan merkille. Se on valitettavaa, etteivät pysty tällä tavalla suojautumaan.

Tapaus Tampereeseen. Tästä asiasta on puhuttu mahdollottoman paljon, mutta eräs lehtiutinen minua kiinnostaa, johon kukaan ei ole vastannut eikä ottanut kantaa. Siinä sanottiin, että kahdeksan ihmistä vietiin sairaalaan. Yksi oli siviili ja seitsemän poliisia. Eli tappelivatko poliisit keskenään, kuka pahoinpiteli ketä?

Ed. Tiusaanen: Arvoisa puhemies! Tampereen asiaan ihan muutama kohta. Näitä nuoria edustaneet asianajajatahot ovat ilmoittaneet, että pahoinpitelyä tapahtui nimenomaan poliisilaitoksella. Siihen tilanteeseen oli varustauduttu niin, että paikalla oli vesitykki, joka on nähty myös videossa. Onko falski video vai oikea? Pasi oli poliisilaitoksen pihalla, eli kaikennäköiseen oli valmistauduttu.

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden kannalta työttömyys on ehdottomasti suurin ongelma. Mutta työttömyyden hoitoon ei voi varustautua Pasilla tai vesitykillä, vaan muulla tavalla, ja sen pitää olla nimenomaan linja.

Itse olen, kunnia kyllä, poliisin poika enkä koskaan suhtaudu poliiseihin millään tavalla, sanoisinko, ennakkoluuloisesti. Tiedämme yleensä, minkälaista se homma on. Haluaisin todeta sen, että suurin ongelma ainakin meillä Kotkassa, ja toistan sen, on se, että siellä on 15 poliisin vakanssia täyttämättä. Se on ongelma, eivätkä ne ole, ed. Aittoniemi, mellakkapoliisin vakansseja.

Ed. Lainen: Rouva puhemies! Minä ihmetelen tässä keskustelussa sitä, että täällä verrataan jatkuvasti itärikollisia ja huumemafiaa ja muuta tällaista nuorisjoukkoon, joka minun mielestäni on aika hyvälläkin asialla. Täällä verrataan rikollisuuteen ja puhutaan näistä nuorista ihan kuin he olisivat todella paatuneita rikollisia. Se on tässä keskustelussa outoa. Minusta nuorisoon kohdistuvat kielteinen kritiikki, nuorten ihmisten mollaaminen ja heidän oikeuksiensa kieltäminen on yleensäkin vaarallis-

ta, ja tässä on tapahtunut myöskin tätä jatkuvasti.

Kun nuorisolta kielletään osallistuminen yhteisten asioiden hoitoon, ollaan väärällä tiellä. Järjestys pitää kyllä olla, minä olen samaa mieltä, mutta tietysti ilman pipoja ja tällaisia, mutta totta kai pitää olla järjestys.

Yksi asia ehkä auttaisi tässä, mutta en tiedä, pelkäävätkö sitten ihmiset täällä, että tänne tulee liikaa virtasia tai yleensä taiteilijoita, mutta minun mielestäni nuoret voisivat ottaa osaa enemmän tähän, jos äänestysikää vähän alennettaisiin. Saisi nuoriso ottaa vähän enemmän osaa, niin ei tarvitsisi valita tänne vanhempia ihmisiä mukamas hoitamaan heidän asioitaan.

Nopeasti ed. Aittoniemelle vastaisin. Kun olin huoneessani, kuulin, että Aittoniemi väitti, että ei rasismia tässä maassa ole. Minä en tiedä, tietäkö ed. Aittoniemi, mitä rasismi on, jos hän väittää, että tässä maassa ei ole rasismia. Rasismi siis tarkoittaa oman rodun yliarvioimista ja toisen rodun aliarvioimista. Muun muassa romaniväestöä kohtaan on suorastaan inhoa ja halveksuntaa tässä maassa. Se on rasismia, jos mikä. Samaten sitä on saamelaisia kohtaan pohjoisessa. Eli kyllä tästä maasta rasismia löytyy.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn niihin puhujiin, jotka täällä ovat olleet sitä mieltä, että tämä on vähän väärästä aiheesta tehty välikysymys. Tämä olisi ollut ja on tyypillinen ajankohtaiskeskustelun aihe. Olen henkilökohdaisesti vakuuttunut siitäkin, että olisi ollut parempi, että tämä olisi käyty ajankohtaiskeskusteluna. Silloin olisi ensinnäkin ollut suurin piirtein koko eduskunta paikalla sen tunnin ajan, silloin olisivat puheenvuorot tiivistyneet ja kaikki oleellinen olisi tullut esille. Nyt tämä on leventynyt ja laaventunut, enkä tiedä, kuinka monia tämä enää ylipäättensä kiinnostaa, kun on väitetty, että tiedotusvälineitäkään tämä ei niin kovin paljon kiinnostaisi.

Kun ajattelen esimerkiksi eilen käytettyjä puheenvuoroja, otin yhden esimerkin siitä, minkälaisia puheenvuoroja täällä ei toivottavasti käytettäisi. Tämä on yhden allekirjoittajaryhmän ryhmäpuheenvuorosta ja kuuluu näin: "Maamme on kehittynyt oikeusturvan hukkapatki, johon joutunut ihminen saa hakea itselleen oikeutta vaikka koko elämänsä saamatta sitä. Tämä johtuu siitä, että ylin laillisuusvalvontakoneistomme ei toimi kunnolla. Korkein oikeus, Oikeuskanslerinvirasto ja Eduskunnan oikeusasiamiehen toimisto ovat osin halvaantuneita,

kykenemättömiä, osin jopa asenteellisia ja virkamiesten hyvä veli -ketjun pilaamia. Tuntuu monien käytännön esimerkkien valossa siltä, että ne ovat vain näennäisvalvontavirastoja, oikeusturvan illuusioita, joilla on niin kutsutun pöhlösuo-dattimen tehtävä. Tästä tilasta ja asenteesta on päästävä eroon pikaisesti. Näivettyneet oikeusturva ja sitä kautta turvallisuutta romuttavat järjestelmät on vaihdettava toimivaan, ehdottoman puolueettomaan ja ilman ennakkواسennetta toimivaan uuteen yhdistettyyn Kansalaisoikeusvirastoon."

Minusta tämä puheenvuorokatkelma osoittaa sitä, että tässä ei ole välikysymyskeskustelusta kysymys, enkä tiedä, mistä tässä on kysymys. Sanon, että tämä ei ainakaan kansalaisten oikeusturvan tunnetta paranna, ei ylempiä tuomioistuimia, ei meidän muita valvontaelimiämme kohtaan. Kun olen vielä sitäkin mieltä, että esimerkiksi viime aikoina meillä Oikeusasiamiehen toimisto on yleisesti saanut tunnustusta, ihan kansalaisten mielipiteitten perusteella ja ainakin eduskunnan keskustelussa toimintakertomusten ym. valossa on saanut paljon kiitosta, niin en tiedä, mitä tällä välikysymyskeskustelulla ja tämän tapaisella puheenvuorolla tavoitetaan. Kun sanotaan, että saadaan keskustelua aikaiseksi, keskustelu sinänsä on tarpeellista, mutta välikysymys on erittäin raskas. Se sitoo eduskunnan koko koneistoa, ja sen pyrkimyksenä on aina, kun se päättyy luottamuslauseäänestykseen, joka on poliittinen, mitata hallituksen kannatus ja nimenomaan luottamus. Se ei ole pelkästään keskustelunaihe. Tässä mielessä tässä käytetään välikysymystä mielestäni selkeästi väärin.

Tämäkin puheenvuoro, jonka luin, ja nämä asiat täällä suurimmaksi osaksi ovat sellaisia, että ne eivät ole hallituksen välittömässä pää-täntävallassa eivätkä nopeitten toimenpiteitten kohteita, vaan nämä ovat hyvin paljon kansalais-asenteista riippuvia. Näitä ei voida korjata monta kertaa hallituksen päätöksillä, ei edes rahalla. Totta kai esimerkiksi poliisin voimavarat, joista täällä on käyty eniten keskustelua, ovat tietysti myös määrärahakysymyksiä. Mutta helposti tässäkin keskustelussa, kuten on käynyt, tulee semmoinen asenne, että me voisimme kaikki korvata tällaisilla järjestelmäkysymyksillä, rahalla, poliisien määrällä ja kovilla asenteilla ja kovilla otteilla. Paljon pitäisi mennä inhimillisempiin kysymyksiin, joita täällä on tietysti ollutkin: perhe, koulutus, oman elämän hallinta, vastuu omasta elämästä jne. Nämä ovat semmoisia kysymyksiä, jotka eivät ole puhtaasti poliittisen jär-

jestelmän nopeasti korjattavia eivätkä tässä mielessä eduskunnassa välikysymyskeskustelun aiheita. Tämän takia olisi varmasti ajankohtaiskeskustelu ollut tässä kohtaa parempi.

Yhdestä asiasta olen hyvilläni, yhden asian tämä on kyllä kertonut minulle. Kuuntelin todella eilen ed. Tarkan pitämää nuorsuomalaisten ryhmäpuheenvuoroa ja pidin sitä jopa hyvänä. Mieleeni tuli silloin, miten kähän nuorsuomalaiset, kristillinen liitto ja Suomen keskusta muodostavat yhteisen vaaliliiton. Nuorsuomalaiset sanovat, että eivät voi käsittää ollenkaan tätä välikysymystä. Nyt Suomen keskustan suuri kulttanäytös on muodostaa laaja yhteinen vaaliliitto Etelä-Suomeen ja koko Suomeen ja pelastaa suomalainen demokratia sillä, että tämä vaaliliitto saisi ensi eduskuntavaaleissa suurimman äänimäärän, jolloin keskustan kuningastie hallituspuolueen johtoon nousisi oikein selvästi.

Mieleni tekisi kansalaisille kertoa ainakin se, että kun annatte äänenne tälle vaaliliitolle, meneekö se nuorsuomalaisten ed. Penttilän hyväksi vai meneekö se kristillisen liiton helsinkiläisen edustajan hyväksi vai meneekö se mahdollisesti puheenjohtaja ed. Ahon hyväksi. Koko tämä rakennelma, kun on seurannut tätä välikysymyskeskustelua, on avannut näitä mielipiteitä, ja toivoisin, että tästä jatkettaisiin kansalaiskeskustelua. Ehkä tästä olisi tehtävä jos ei välikysymystä niin ajankohtaiskeskustelun aihe, jolloin me saisimme aika vilkkaan keskustelunaiheen ainakin yhdeksi tunniksi.

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Minusta keskustelu on rönsyillyt kyllä aika lailla, vähän hulttomastikin välillä. Tampereen tilanne, suhtautuminen nuoriin ja poliisiin, tällaisia vastakkainasetteluja ei toivoisi, että tämän salin sisällä yleensäkin tehdään. Meillä on, niin kuin täällä on todettu, keskimäärin erittäin hyvät poliisivoimat, ja poliisit ovat ihmisiä siinä kuin muutkin. Eikä meillä ole tässä maassa mikään ylivoimaisesti pahin nuoriso, päinvastoin. Kun muistelee niitä kolttosia, mitä vintiönä tuli tehtyä, niin tämän päivän pojat ja tytöt ovat vielä herttaisia siihen verrattuna. Ei passaa kertoa.

Mitä tulee näihin mielikuviin, joita täällä on yksi ja toinen yrittänyt muodostaa, niin entisenä painin harrastajana toteaisin vain, että ei kannata tällaisia haamukuvia rakennella ympärillä, joilla ei ole mitään todellisuuspohjaa, eikä pelotella itseänsä eikä mummuja tuolla kylillä. Nimittäin haamun kanssa on paha painia. Siitä ei saa otetta.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! En malta olla kommentoimatta äskeistä mainintaa ed. Tarkan puheesta, jota tosin en kuullut, mutta tiedän, että nuorsuomalaisten keskuudessakin on puheenvuoroja käytetty hyvin usein sillä tavalla, että ne eivät aivan stemmaa. Siellä on persoonallisuuksia, ja niin on hallituspuolueitten piirissä persoonallisuksia. Kyllä täällä ovat erittäin monenlaisia puheenvuoroja käyttäneet hallituspuolueitten edustajat. En myöskään ole ollut vastuussa näistä vaaliliittoneuvotteluista, joten siinäkin mielessä minulla ei olisi ollut syytä tätä puheenvuoroa käyttää, mutta pieni kommentti sallittakoon tällä tavalla kuitenkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua hovioikeuteen ja asian käsittelyä hovioikeudessa koskevien säännösten sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 33/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen, kolmas, neljäs ja kuudes lakiehdotus sekä lakivaliokunnan mietinnössä ehdotettu seitsemäs lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittomäki: Rouva puhemies! Kun hovioikeusprosessin uudistaminen nyt tänään täällä hyväksytään lopullisesti, niin sekä alioikeuden että hovioikeuden prosessisäännökset tulevat uudistettua, mikä merkitsee sitä, että näissä oikeusasteissa siirrytään keskitettyyn suulliseen käsittelyyn, joka jakautuu valmisteluun ja itse pääkäsittelyyn. Tavoite on tietysti hyvä, ja tällä on pyritty siihen, että prosessia nopeutetaan, ja varmasti myös siihen, että se tulisi halvemmaksi kuin nykyisin. Olen sataprosenttisen varma siitä, että vaikka prosessi saattaa toimia sitten, kun se on hioutunut näihin omiin

systeemeihin, kohtuullisen hyvin, niin nämä uudet prosessisäännökset tulevat hidastamaan tuomioistuinkäsittelyä niin hovioikeudessa kuin alioikeudessaakin ja tulevat ehdottomasti maksamaan huomattavasti enemmän kuin oikeudenkäynti tänä päivänä. Toisin sanoen, kun uudistetaan kovasti, niin mennään huonompaan suuntaan. Olen sitä mieltä, että vanhat prosessisäännökset tietyiltä kohdin korjattuina olisivat tuottaneet paremman lopputuloksen kuin tämä tuo, mutta aikapa sen sitten näyttää. Toivottavasti olen väärässä.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Todellakin nyt hovioikeuden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisesta on kysymys ja se on viimeistä silausta vaille. Minulla ei ole ollut tilaisuutta olla mukana ensimmäisessä eikä toisessa käsittelyssä, ja sen takia käytän tämän puheenvuoroni vasta nyt.

Minusta siinä on useita kysymyksiä, joista olisi ehkä sietänyt käydä keskustelua kriittisessä muodossa sen suhteen, mikä on tämän uudistuksen tarkoitus ja saavutetaanko se näillä menettelyillä vaiko ei. Kaiken tavoitteenahan tietysti näillä uudistuksilla on aineellisen totuuden esille saaminen, toisin sanoen yleisesti tuomioistuimen luotettavuuden ja päätösten oikeellisuuden tavoittaminen. Tämähän on kaikkien prosessien päätarkoituksena myös muutoksenhakujärjestelmässä.

Koko järjestelmän uudistukseen on ollut keskeisiä tarpeita myös muun muassa sen takia, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa meillä on varauksia ja meillä myös perusoikeus-uudistuksen yhteydessä hallitusmuodon 16 § edellyttää hovioikeusmenettelyn uudistamista.

Nythän tässä on käynyt niin, että hallituksen esitystä on muutettu lakivaliokunnassa erittäin perusteellisesti. Valtaosa pykälästä on muutettu. Vain vähäinen osa pykälästä on säilynyt entisellään. Kuinka paljon kaikki muutokset merkitsevät, sitä tietysti en tässä lähde enempää erittelemään, mutta siellä on myös aika periaatteellisia ja suuria muutoksia.

Tässä on mielestäni yksi vaara. Tässä on se vaara, että kun tehdään oikeudenkäyntimenettelyyn erittäin suuria muutoksia vain valiokuntatavalla, niin demokratia kapenee tosiasiaa tavallaan 17 kansanedustajan demokratiaksi. Totta kai siellä kuullaan asiantuntijoita ja valiokunta tekee parasta mahdollista työtä, mutta ensinnäkin se ei ole hallituksen esitys eikä ole käynyt läpi komiteavaihetta, ei erilaisia tarkastustoimia,

vaan pykälät tehdään valiokunnassa 17 kansanedustajan voimin ja niistä tulee laki.

Erikoisesti tässä kohtaa, nyt kun on paikalla eduskunnan korkein virkamies, en voi olla luke-matta valiokunnan mietinnön yhtä kohtaa, jossa on minusta tässä kohtaa hyvin periaatteellinen lähtökohta. Tässä on valiokunnan kannanoton yleisperustelut. Minä luen täältä yleisperustelujen lopusta kaksi kappaletta:

”Suuri osa lakivaliokunnan kuulemista asiantuntijoista on esittänyt saman suuntaisia ja -sisältöisiä näkökantoja kuin perustuslakivaliokunta. Näissä kannanotoissa on korostetusti viitattu hallitusmuodon 16 §:ään, johon on perusoikeus-uudistuksen yhteydessä kirjattu suomalaiset säännökset oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettavista vaatimuksista.”

Ja nyt se tärkeä kappale: ”Kun myös lakivaliokunta on yhtynyt edellä esitettyihin näkemyksiin, on esitykseen sisältyviä säännöksiä koetettu valiokuntakäsittelyn aikana kirjoittaa useammalla eri tavalla uudelleen siten, että hallituksen esityksen kaikki lähtökohdat ja perustuslakivaliokunnan lausunnon vaatimukset toteutuisivat. Tässä ei ole tyydyttävästi onnistuttu. Korjauskehdotukset ovat johtaneet ristiriitaan ihmisoikeussopimusten määräysten kanssa, olleet lakiteknisesti sekavia tai menettelyllisesti monimutkaisia.”

Olen kysynyt sitä lakivaliokunnan jäseneltä, ed. Aittoniemeltä, kuinka tällainen on mahdollista, että me olemme kyllä koettaneet tehdä kaikki hyvin, mutta emme ole tässä onnistuneet tyydyttävästi ja tästä on tullut erittäin monimutkainen ja sekava menettely ja kaikkea muuta, ja tämän me nyt sitten tarjoamme. Olen epäillyt, onko tähän jäänyt tekstinkäsittelyn yhteydessä virhe. En ole tarkistanut tätä kaikkea, mutta nyt me lyödä humautamme tänään kiinni tällaisen hovioikeus-uudistuksen ja tällaisilla lausumilla. Voimme tietysti olla kauhean hyvällä omallatunnolla ja sanoa, että kyllä varmaan tehtiin ”hyvä” uudistus koko Suomen hovioikeus-, yli-oikeus-uudistusta silmälläpitäen, kun valiokunta itse sen näin toteaa.

Tämä on minusta huolestuttava asia. Toivon, että tässä on virhe, nimittäin muutoin ei näin voisi olla, ei voisi oikein hyväksyä tätä. Menen tässä eteenpäin, mutta tässä on vaara, että kun joudutaan kovin paljon muuttamaan, vaikka tehdään huolellistakin työtä, niin jos tuo pitää paikkansa, mitä yleisperusteluissa on kirjoitettu, kyllä me sitten olemme aika erikoisessa tilanteessa.

Suurin ulospäin vaikuttava muutos, mikä on tehty hallituksen esitykseen ei ole lakiteknisesti vaikea. Hallituksen esityshän lähti siitä, että kaikista asioista ei alioikeudesta eli käräjäoikeudesta päästä valittamaan hovioikeuteen automaattisesti, vaan tulee muutoksenhakulupajärjestelmä. Karkeasti siinä oli se rajoite, että jos oli kysymys riita-asiasta, riidassa piti olla 20 000 markkaa suurempi intressi, ennen kuin saattoi mennä hovioikeuteen niin halutessaan. Jos intressi oli pienempi, piti saada valituslupa. Rikosasioissa syytetty ei automaattisesti saanut hallituksen esityksen mukaan muutoksenhakulupaa, vaikka valitti, jos hänet oli tuomittu vain sakkoon, oli rikosnimike mikä tahansa, mistä sakko oli tuomittu. Nyt tässä on luovuttu muutoksenhakulupajärjestelmästä. Henkilökohtaisesti pidän tätä hyvänä. Kuulun niihin, jotka sanovat, että kyllä meillä tulee olla pääsääntöisesti vähintään kaksiportainen järjestelmä eli aina täytyy olla muutoksenhakuoikeus jokaisella kansalaisella. Tätä pidän oikeana ja periaatteessa hyvänä uudistuksena.

Kun yleisesti ottaen ajattelen tätä uudistusta, vähän kallistun niihin pelkoihin, joita ed. Aittomäki jo niin voimakkaasti toi esiin. Me teimme riita-asioitten oikeudenkäyntiuudistuksen, ja siitä on nyt muutaman vuoden kokemus. Henkilökohtainen kokemukseni on, että se hyvin soveltuu pieniin ja yksinkertaisiin asioihin, joissa ei ole suurta riitaa. Samoin riita-asioitten oikeudenkäyntimenettely alioikeudessa onnistuu isoissa asioissa; laajoissa, monimutkaisissa menettely on hyvä, siis valmistelu, pääkäsittely jnp.

Mutta nykyinen riita-asioitten oikeudenkäyntimenettely soveltuu huonosti pieneköihin, tai sanotaan mieluummin, tavanomaisiin juttuihin. Miksi? Se on kankea, se on raskas ja erittäin kallis. Se on erittäin kallis. Se on nostanut oikeudenkäyntikuluja hurjasti. Nyt en puhu pankkioikeudenkäynneistä. Ne ovat aivan oma lukunsa. Niihin tämä menettely sinänsä sopii. Siellä on taas aivan muut syyt, miksi oikeudenkäyntikulut ovat nousseet pilviin, mutta menettely sinänsä sopii.

Rikosasiain oikeudenkäyntimenettelystä ei ole vielä kokemuksia. Nyt pelkään, että tämä sama menettely hovioikeudessa ei tule onnistumaan. Asiallisesti ottaen on täysin samasta menettelystä kysymys: Eli ensin käydään käräjäoikeudessa valmistelu, pääkäsittely, todistajien kuulustelu, päätös etc. Jos mennään hovioikeuteen ja jos koko asiaan haetaan muutosta, asia käsitellään käytännöllisesti katsoen hovioikeu-

dessä aivan alusta saakka, aivan kokonaan sama prosessi, uudestaan. Se maksaa. Kaikkine todistajien kuulusteluineen se tulee hyvin kalliiksi. Tavanomaisia oikeudenkäyntijuttuja on erittäin vaikea ajatella viedä sinne.

Mitä vielä tämä aiheuttaa? Tämä siis pitkittää juttuja, syö paljon työvoimaa. Sitten esimerkiksi todistajien kuulusteluissa ihmisten muisti on semmoinen, että kun tulee katkos ja väliin aikaa, ihmisten käsitykset ja muistikuvat vahvistuvat johonkin tiettyyn suuntaan. Taas hovioikeudessa todistajat kuullaan uudestaan. Hovioikeudessa kuultu on näytön perusta. Jos on näytöstä riitaa, se on siellä perusteena.

Meillä ei ole menty siihen, mihin ed. M. Pohjola on kiinnittänyt puheenvuoroissaan huomiota, että ehkä pitäisi olla muutoksenhakukielto niin sanotusta näytön uudelleen harkinnasta, koska kun asia vanhenee, näyttö ei parane koskaan, vaan se huononee aina, esimerkiksi henkilökohdainen todistajanäyttö. Alioikeudessa se on parempi kuin ylioikeudessa yleensä, koska se on tuoreempi. Tämä prosessi vaatii esimerkiksi sen, että meillä pitää siis päästä, kun käräjäoikeuden tuomio on tullut, hovioikeuden käsittelyyn erittäin nopeasti, paljon nykyistä nopeammin. Hovioikeuteen päästyään nykyisin ehkä noin vuoden päästä alioikeuden käsittelystä. Meidän pitäisi päästä ihan parin kolmen kuukauden päästä hovioikeuskäsittelyyn, kun on tämä suullinen käsittely. Mutta kalleus tulee koko ajan olemaan ongelma.

Kaikki tämä johtaa siihen alioikeusmenettelyssä — jo tällä hetkellä esimerkiksi velkomisjuutissa, jos otetaan tavanomainen, sanotaan 10 000 markan velkomisjuttu — että jos en ole täysin varma, että voitan jutun, jos en ole täysin varma, että saan myös perittyä rahat siltä, joka on minulle velkaa, ei minun kannata ollenkaan nostaa prosessia. 10 000 markan takia prosessia ei kannata ollenkaan ajatellakaan, koska oikeudenkäyntikulut tulevat niin paljon maksamaan. Jos on vaara, että laulut tulevat minun maksettaviksi, vaikka voittaisın jutun, mutta en saa perittyä, aiheutan itselleni isomman kulun.

Mihin tämä johtaa? Tämä on jo johtanut siihen, että ensinnäkään kanteita ei nosteta. Sitten meillä on syntynyt oma porukkansa, joka tietää tämän hyvin ja tekee erilaisia 10 000—15 000 markan velkoja. Tämä aiheuttaa siis lainkunioituksen, lainkuuliaisuuden laskun aivan selvästi, kun tiedetään jo, ettei tietynlaisissa prosesseissa kannata ollenkaan lähteä liikkeelle. Jos hovioikeusmenettely on sama kuin alioikeusme-

nettely, aina kustannukset tulevat olemaan vähintään kaksinkertaiset. Tämä on se problemaattikka. Valitettavasti olen skeptinen tämän suhteen. En epäile, etteikö asiallista oikeudenmukaisuutta tällä tavoitella, ja se sopii ehkä suuriin juttuihin hyvin, mutta pieniin ja keskisuuriin se on mielestäni kallis.

Ehkä tämä johtaa siihen, että pienimmissä jutuissa mennään kevennettyyn järjestelmään. Kun nyt on luovuttu muutoksenhakulupajärjestelmästä, on hieman kevyempi kokoonpano hovioikeudessa. Luulen, että se on yksi tie, että käytetään jutuissa yleisesti kevyempää käsittelymenettelyä, mutta luulisin, että siinä olisi tarvinnut löytyä ratkaisuksi muutakin kuin henkilökokoonpano.

Mutta periaatteellisena ongelmana koen tämän, minkä sanoin aluksi: Kun voimakkaasti muutetaan esityksiä valiokunnassa, toteutuuko demokratia ja tulevatko näkökulmat monipuolisesti katsotuiksi. Sitä pidän keskeisenä kysymyksenä. Toivon, että se ei ole totta, minkä luin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en tiedä, millä tavalla muutokset olisi voitu tehdä. Valiokunnassahan ne tehdään ja muutokset tehtiin ministeriön lainvalmisteluosaston ja asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä. Tässä ei ole mitään. Mutta kieltämättä yleisperusteluiden viimeisen virkkeen alun ”Korjausehdotukset ovat johtaneet ristiriitaan” olisi pitänyt kuulua ”Korjausehdotukset olisivat johtaneet ristiriitaan ihmisoikeussopimusten määräysten kanssa, olleet lakiteknisesti sekavia tai menettelyllisesti monimutkaisia”. Sitten jatketaan: ”Edellä kerrottujen pykäläkoikeilujen jälkeen lakivaliokunta on päättänyt ratkaisuun, jonka lähtökohdat ja tavoitteet --.” Teksti jatkuu aivan joustavasti, mutta ”ovat johtaneet” olisi pitänyt olla ”olisivat johtaneet”. Sitten sanotaan, mihin ratkaisuun lakivaliokunta on päässyt.

Ed. Mikkola, joka on ollut yleensä voimaantulosäännyksen asiantuntija täällä salissa — kaikella kunnioituksella hyvää juristia kohtaan, ei tämä mitään ilveilyä ole. Hän on nyt löytänyt täältä tämän. Sanoin hänelle kyllä äsken jo, että se jatkuu täältä johdonmukaisesti, kunhan muutetaan ”ovat”-sana ”olisivat”-sanaksi. Silloin teksti olisi aivan johdonmukainen, mutta en tiedä, onko se tarpeellista sitten. Kyllä kai tällaiset muutokset voidaan tehdä ilman ehdotuksia.

Ed. Mikkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luin yleisperustelujen viimeisen kappaleen, se loppui siihen. Täytyy muistaa, että tekstissä, jota ed. Aittoniemi luki, on jo väliotsikko, ja sitten alkaa uusi teksti. Toisin sanoen ei se puheena ollut kappale jatkunaan. Minusta asia ei ole tällä selvitettävissä. Mutta toivon, että siinä tekstissä, minkä esitin, on jokin virhe.

Ed. Saaristo: Arvoisa rouva puhemies! Ei siinä virhettä ole. Se ehkä heijastaa niitä tunteja, joita lakivaliokunnassa syvällisesti oli. Mutta varmasti ed. Mikkola juristina olisi voinut kysyä monelta juristijäseneltä, joita lakivaliokunnassa myös on, esimerkiksi omasta puolueestaan olevilta henkilöiltä. Ihän vastaisen varalle: Kun ajoissa kysyy, varmasti saa myös vastauksen.

Kaikesta huolimatta noin maallikkojäsenenä olen sitä mieltä, että lakivaliokunta päätyi täysin senhenkiseen uudistukseen, joka sille tarjottiin. Kaikkien niiden monimutkaisten keskustelujen jälkeen, joita siellä käytiin, mielestäni esitys on varsin tyydyttävä.

Haluan myös kiinnittää huomiota siihen, mihin ed. Mikkolakin, että me halusimme poistaa sieltä mahdolliset rajat. Jokin 20 000 markan rajahan ei jollekin ihmiselle merkitse mitään, mutta jollekin toiselle se on iso raha. Tässä mielessä ei voida oikeutta tietenkään hakea jonkin rahausuman mukaisesti.

Tärkeintä tässä uudistuksessa on se, että hovioikeus on saamassa nyt kasvot niin kuin alioikeuskin. Hovioikeudessa ikään kuin oikeus ja syytetty kohtaavat toinen toisensa. Tätä kautta uskon, että oikeuksien päätökset myös saavat lisää inhimillisyyttä ja ovat paremmin ymmärrettävissä kansan keskuudessa.

Ed. Partanen: Arvoisa puhemies! Kyseessä olevan lakiuudistuksen sisältöön nyt ensimmäisen käsittelyn jälkeen vähän enemmän perehtyneenä olen sitä mieltä, että sinne edelleenkin on jäämässä hiukan väärä käsittelyjärjestys. Väärä ja väärä? Täältä puuttuu edelleen alioikeudessa joko tuomarin osaamattomuudesta taikka vajavaisesta harkinnasta johtuen esittämättä jääneiden näyttöjen mukaan ottaminen hovioikeuden käsittelyssä, siis uusien näyttöjen mukaan ottaminen. Sitäkään minusta ei tässä mallissa mahdollisteta. Sellaiset, jotka joutuvat hakemaan purkuperusteita korkeimmalta oikeudelta alioikeuden päätöksille, saattaisivat saada oikean monessa tapauksessa, jos hovioikeuden käsittelyprosessissa olisi mahdollisuus myöskin

uusien todisteiden mukaan tuomiseen. Tämä on minusta huono juttu tämän sisällä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen, kolmas, neljäs ja kuudes lakiehdotus sekä lakivaliokunnan mietinnössä ehdotettu seitsemäs lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevässä päätöksessä hallituksen esitykseen sisältyvien toisen ja viidennen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista ja rajoituksista tehdyn muutetun pöytäkirjan hyväksymisestä

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys 205/1997 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä hiljaa myöntää, että asiaan en ole kyllä päässyt kerta kaikkiaan käsiksi, mistä tässä ollaan nyt päättämässä. Jos me nyt päättäisimme, mitä hallitus on esittänyt, aiheuttaisiko sen, että hallitus tai peräti ulkoministeriö voi aikanaan allekirjoittaa muutetun toisen pöytäkirjan, jolloin se tulee myös Suomea sitovaksi? Seuraako taas tästä allekirjoituksesta se, että Suomen pitää määräaikaan mennessä hävittää omat henkilömiinansa?

Tästä taas seuraisi, että Suomen pitäisi hankkia muuta vastaavaa aseistusta ainakin 4—5 miljardin markan edestä. Täytyy sanoa, että eihän tässä nyt ole mitään järkeä. Jos meillä on varaa uuteen asejärjestelmään 4—5 miljardin edestä — kohta ruvetaan puhumaan 8 miljardin helikoptereista — meillä menevät tosiaan kaikki rahat työkaluihin, jotka sinänsä ovat tarpeellisia, mut-

ta eivät meillä riitä rahat. Siis meidän pitää hankkia vähintään 4—5 miljardin edestä uutta asejärjestelmää. Käytettäköön sitten ne rahat, jos meillä on noin paljon ylimääräistä rahaa, uuteen asejärjestelmään. Viisainta kuitenkin on laittaa ne miinat joka tapauksessa varastoon.

Mikä sitten oikein korvaisi jalkaväkimiinat, sellainenko asekonsti, joka tappaisi vähän, pikkuisen vain? En minä nyt ymmärrä. On aivan sama, mikä se työkalu on, kun kuitenkin jalka lähtee ja henki lähtee. Se on hyvin ikävä tapaus joka tapauksessa, enkä todellakaan kannata tätä, että niin kenellekään kävisi.

Kuinka joku voi uskoa ihan tosissaan, että kun kirjoitetaan tuommoinen paperi, jonka vahvistaa 10, 20, 60, 100 maata allekirjoituksillaan, olisi jotenkin merkityksellinen silloin kun alkaa rähinä? Eihän sellainen sopimus ole edes paperin arvoinen. On ollut luettavissa kautta aikojen, vuosikymmenien ja vuosisatojen, mitä merkitystä sopimuksilla on.

Sitten, kun tulee sota — toivotaan, ettei tule, ja uskotaan, ettei tule — sota-aikana kaikki muut ottavat esille varastoihinsa jättämänsä miinat, mutta Suomella tietysti, kun se noudattaa kaikkia sopimuksia, mitä sovitaan, ei ole niitä, mutta kaikilla muilla on. Kaiken lisäksi ei naapurimaamme, entisen Neuvostoliiton, eikä USA:n ole edes tätä sopimusta ollenkaan tarkoitukseen allekirjoittaa. Ei tässä ole nyt mitään järkeä.

Tämä nyt päätetään ainoassa käsittelyssä. Jos tämä on yksikään askel siihen suuntaan, että Suomen pitää jalkaväkimiinat hävittää, niin minä kyllä äänestän kaikenlaisia nappeja käyttäen tätä asiaa vastaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Aittoniemi: Puhemies! Minun käsitykseni mukaan tässä nyt ei ole sellaista vaaraa, minkä ed. Myllyniemi totesi. Tämä on yleissäännös, ja me emme tämän perusteella luovu jalkaväkimiinojen käytöstä. Suomi on Ottawan kokouksen pöytäkirjasta sanoutunut irti, toisin sanoen ei ole sitä allekirjoittanut, jos minä tämän tilaisuuden muistan oikein. Olemme jättäneet sen hyväksymättä, ja juuri sitä koskien käytän tämän ihan tarpeettoman puheenvuoron.

Meidän on otettava huomioon historialliset ja maantieteelliset olosuhteet ja oma varustautumismme. Vaikka ei nyt nimetä sitä, mistä suunnas-

ta meillä on historiallisesti hyökkäys tullut, niin juuri siihen suuntaan puolustettaessa maamiinat ovat Suomelle ehdottoman välttämättömiä, jos me meinaamme edes jotensakin systeemissä pärjätä. Jos meillä ei olisi ollut niitä viime sodan aikana, kyllä sieltä olisi tullut pidemmät askeleet kohti Helsinkiä. Näin minä arvelen asian olleen, vaikken ollutkaan siellä mukana.

Siinä mielessä tämän hyväksyminen ei merkitse mitään, mutta tästä pidemmälle ei voida mennä näissä olosuhteissa meidän puolustusvalmiutemme huomioon ottaen.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemi todellakin otti aika persoonallisen kannan, siis lähti hyvin syvältä sielusta. Neuvostoliittoa ei enää ole. Se ei ole ongelma. Suomi tuskin haluaa tulevaisuudessakaan hyökätä mihinkään.

Haluaisin todeta sen, että Ottawan sopimuksen hyväksyminen on erittäin tärkeä asia. Kansainvälisen yhteisön vaatima toimi on toki se, että Suomi liittyisi Ottawan sopimukseen. Se on aika tavalla imagokysymys myös tälle valtiolle, että me olisimme siinä mukana muiden valtioiden tavoin, jotka siihen ovat menossa. Ei presidentti Kekkonen myötä hävinnyt kansainvälinen näkökulma Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Se on nyt vain toisen tyyppinen.

Siinä mielessä toteaisin vielä, että kun nyt puhutaan miina-asiasta ja 4 miljardista, niin se on ikään kuin lisää vettä todellakin samaan myllyyn, missä jo 8 helikopterimiljardia pyörii.

Ed. Tiilikainen: Arvoisa herra puhemies! Edustajat Myllyniemi sekä Aittoniemi käyttivät erittäin ansiokkaat puheenvuorot maamiinojen puolesta. Tässä sopimuksessa ei todellakaan ole kyse siitä, että Suomi allekirjoittaisi Ottawan sopimuksen, vaan pöytäkirjan Genevessä solmitun sopimuksen tarkentamisesta eräiltä osiltaan, jotka mahdollistavat sen, että Suomi nämä miinat pitää.

Ed. Tiusaselle sanoisin Ottawan sopimuksesta, että jokainen maa rakentaa turvallisuutensa omista lähtökohdistaan ja omista geopoliittisista sekä muista mahdollisuuksistaan käsin ja toimii yleensä niissä suhteissa täysin itsenäisesti. Näin myös Suomi tekee. Kun miinojen korvaaminen entistä pahemmilla ja tuhoisammilla aseilla aiheuttaa yli 4 miljardin markan kustannukset — ne eivät varmaan ole niinkään inhimillisiä kuin miinat ovat — se ei kyllä ole oikein järkevää puhetta. Kun nämä eivät ole rinnakkaisia huo-

menna keskusteluun tulevan valmiusprikaatin varustamisen kanssa, silloin tulisivat kustannukset nousemaan huomattavasti eli Puolustusvoimien raamit ylittyisivät yli 4 miljardin osalta, mitä ne eivät huomisen keskustelun hankinnassa tee.

Ed. Partanen: Arvoisa puhemies! Niin kauan kuin miinat ovat kenraalien varastoissa, niitä ei polje kukaan. Niin kauan kuin niiden annetaan olla siellä, ei tarvita myöskään 4-5 miljardin varoja veronmaksajien rahaa ja velkaa näiden järjestelmien korjaamiseksi. Pitää kourottaa sitten muilla areenoilla. Niin kauan kuin ne ovat käyttämättöminä, ei ole mitään ongelmia. Niitä tuskin levitellään huvikseen tässäkään maassa. Kyllä täällä sen verran vastuuntuntoinen johto vielä on.

Huomenna joudutaan rutistamaan, rutistamaan ja pakisemaan kovasti vielä näistäkin raajoista, joita nyt Puolustusvoimille halutaan. (Ed. Tiilikainen: Harjoituksissakin käytetään puupalikoita!) — Historiassa on nuijasota ollut aikaisemmin. Tuskin seuraava on nuijasota.

Vaikka kuinka kansainvälisesti meitä moralisoidaan, näistä tarvikkeista ja välineistä sekä uudistuksista, niin kuin miinojenkin ympärillä, minä olen sitä mieltä, että lopetetaan kouhotus tämän asian ympärillä. Annetaan olla varastossa vain ja pidetään huoli siitä, että ympäristössä on sellainen olotila, että niitä ei tarvitse kaivella.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Todellakin keskustelu 4 miljardista ja miinasopimuksen mahdollisesti tultua voimaan Suomen osalta miinojen korvaamiseen tarvittavista miljardeista on kyllä kummallista. Suomi ikään kuin nyt kovasti monella tavalla pyrkii varustautumaan aikana, jolloin Suomen ympäristössä tapahtuu aivan toisen tyyppistä toimintaa. Tänäpäin on tietysti keskusteluissa Genevessä 3 päivänä toukokuuta 1996 miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista ja rajoituksista tehdyn muutetun pöytäkirjan hyväksyminen meidän osaltamme. Tämä on selvää.

Mutta keskustelu Ottawan sopimuksesta liittyy tähän. Sitä käytiin jo aikaisemmin, kun asia oli esillä salissa. Totean, että mielestäni Suomen pitäisi liittyä Ottawan sopimukseen, eikä se aiheuta mielestäni myöskään miljardikompensatiovaatimusta.

Ed. Laine: Arvoisa puhemies! Tässä on myös kysymys muusta kuin Suomen puolustami-

sesta, on kysymys myös yleisestä hyväksynnästä. Hyväksyykö Suomi tällaisen koko maailmaa käsittävän miinakiellon, siitä on myös kysymys eikä vain Suomen rajoista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 97/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain 94 ja 121 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 3/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tässä on kalastuslakiin vaatimattomalta näyttävä pykälänmuutos, jolla on kuitenkin mitä suurin merkitys. Tässä ehdotetaan, että vierasperäisten kala- tai rapukantojen maahantuonti ja istutus sallittaisiin ainoastaan asianomaisen ministeriön luvalla.

Jos Norjan valtiolla olisi ollut tämän laatuinen säädös lainsäädännössään, kuin tässä nyt ehdotetaan Suomen lainsäädäntöön, Norja ei olisi menettänyt 39:stä joestaan lohikantaa, niin kuin se on menettänyt. Norjaan voitiin siirtää Itämeren alueelta lohta, ja niinpä siirtoistukat veivät

mukanaan sinne Gyrodactylus salaris -loisen, jolle Norjan lohet eivät olleet resistenttejä, niin kuin Itämeren lohet ovat, ja niin nämä lohikannat ovat tuhoutuneet. Ehkä huonoimmillaan voi käydä niin, että koko merilohi tuhoutuu Norjan rannikon joista eli kaikki ne kannat, mitä siellä on alkuperäisinä ollut.

On aika ihmeellistä, kun tämä asia on ollut tiedossa, että Suomen lainsäädäntöön ei aikaisemmin ole tätä kontrollipykälää otettu. Erittäin hyvä, että se nyt vihdoin otetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

5) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996

Lähetekeskustelu
Kertomus 10/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Metsämäki: Arvoisa puhemies, värderade talman! Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996 on kaikki hallinnonalat kattava selvitys valtion talousarvion noudattamisesta ja valtionhallinnon toimivuudesta. En käy koko kertomusta läpi, mutta haluaisin kiinnittää eduskunnan huomiota muutamiin Valtiontilintarkastajain kertomuksessa käsiteltyihin asiakokonaisuuksiin. Nämä ovat valtionvelka, tulosopimusmenettely, valtion henkilöstöpolitiikka ja julkisuudessa paljon huomiota saanut merilohi-kiista.

Valtion bruttovelka oli kertomusvuoden lopussa 407,8 miljardia markkaa. Nettomääräisesti valtionvelka lisääntyi 36,2 miljardilla markalla. Valtionvelan kasvu on tunnetuista syistä ollut kuluvalle vuosikymmenellä erittäin nopeaa, mikä asettaa pitkälle tulevaisuuteen rajoituksia harjoitettavalle talouspolitiikalle.

Kertomusvuoden lopussa valuuttamääräisen velan markka-arvo oli 175 miljardia ja markkamääräinen velka 232,8 miljardia markkaa. Valtionvelan korkomenot kertomusvuonna olivat 21,6 miljardia markkaa, josta budjettitalouden

osuus on 19,5 miljardia ja rahastotalouden osuus 2,1 miljardia markkaa.

Valtion talousarviossa on vain kaksi pääluokkaa: sosiaaliturva ja terveydenhuolto sekä opetus, jotka markkamäärältään ovat suurempia kuin valtionvelan korkomenot.

Valuuttamääräisen velan osuus koko valtion velkakannasta oli alentunut edellisen vuoden 46 prosentista kertomusvuoden noin 43 prosenttiin, mitä voidaan pitää myönteisenä kehityksenä. Myönteinen kehitys on vielä näkyvämpää, jos otetaan vertailuvuodeksi vuosi 1993, jolloin valuuttamääräisen velan osuus oli yli 60 prosenttia. Valuuttamääräistä velkaa on edelleen määrätietoisesti pyrittävä vähentämään, ei vähintään siksi, että pelkästään valuuttakurssien nousu kertomusvuonna lisäsi velan määrää noin 2 miljardilla markalla.

Valtiontilintarkastajat ovat ottaneet viime vuosina tavakseen varoittaa valtionvelan kasvun vaaroista. Käsiteltävä kertomus ei tässä suhteessa tee poikkeusta. Lainaus kertomuksesta: "Valtiontilintarkastajat korostavat, että valtion menot on nyt noususuhdannevaiheessa saatava alennettua sellaiselle tasolle, että velkojen korot ja ainakin osa lyhennyksistä voidaan maksaa ilman uusia lainoja ja siten vähentää velkaa. Valtiontilintarkastajat muistuttavat, että talouden noususuhdanteita on aina väistämättä seurannut laskusuhdanne. Noususuhdanteen vaihtuessa laskusuhdanteeksi on valtion menojen supistaminen käytännössä mahdotonta."

Arvoisa puhemies! Valtiontilintarkastajat ovat viime kertomuksissaan raportoineet eduskunnalle säännöllisesti tulosohejauksen tilasta. Tässä kertomuksessa tarkastellaan erityisesti tulospolimenettelyä. Se on luonteeltaan näkymätön ja pääasiassa hallinnon sisällä toimiva osa tulosohejausprosessia. Avoimuus ja läpinäkyvyys on kuitenkin lisääntymässä, kun talousarvioasetuksen muutosten jälkeen hallinnossa laaditaan muun muassa hallinnonalan toimintakertomukset. Ensimmäisen kerran eduskunta saa nämä toimintakertomukset käyttöönsä tulevana syksynä talousarvioesitykseen liittyvänä tuloinformaationa.

Tulospolimenetysten avulla virastojohdon itsenäisyys on lisääntynyt. Tulospolimenetysten solmiminen on osaltaan edesauttanut myös päätösvallan siirtämistä alemmille valtionhallinnon tasoille. Tulosohejauksen vastuu tulospolimenetysten tuloksellisuudesta ja tulostavoitteiden saavuttamisesta on muutoksen johdosta myös lisääntynyt. Tähän prosessiin liittyy kaksi tärkeää näkökulmaa: Yh-

täältä tulosohejaukset odottavat palkitsemista hyvistä tuloksista ja myönteisten kannustimien laajempaa käyttömahdollisuutta. Toisaalta kysymys tulos- ja tilivelvollisuuden täyttymisestä ja toteamisesta ajankohtaistuu, mistä seuraa, ei vain kannustimien, vaan myös sanktioiden tarve. Tähän liittyen valtiontilintarkastajat esittävätkin kertomuksessaan periaatteellisen kysymyksen siitä, olisiko tarpeellista myös valtionhallinnossa ottaa käyttöön tili- ja tulosvastuuvapauden myöntäminen tai sen epääminen erilaisine seurauksineen.

On selvää, että tulosohejaukset asettaa korkeat vaatimukset tulosohejaukselle ja heidän omalle osaamiselleen ja asiantuntemukselleen. Muodollisten pätevyysvaatimusten rinnalle nousee uusia vaatimuksia. Hyvä johtamistaito, kyky luoda tuloksellisuutta korostava työilmapiiri ja henkilökunnan kannustaminen ovat entistä tärkeämpiä johtamistyön osatekijöitä. Näitä voidaan taata ja parantaa johtamiskoulutuksen ja tuloksellisuusvalmennuksen avulla kaikilla tasoilla.

Tulospalkkauksen käyttö valtionhallinnossa on suhteellisen vähäistä. Kertomuksessa valtiontilintarkastajat pitävät valtion palkkausjärjestelmän uudistamista tarpeellisenä. Uudistuksen lähtökohtana tulee olla, että palkkaus edistää virastojen tulostavoitteiden saavuttamista. Valtiontilintarkastajat toteavat, että palkka tulee maksaa tehdystä työstä eikä virkanimikkeen mukaan.

Kertomuksessa todetaan myös, että virkanimikkeen mukainen palkka ei aina tee oikeutta naisten työlle, koska heidät rekrytoidaan usein alempiin virkoihin kuin miehet. Uuden palkkausjärjestelmän luominen ei tule kuitenkaan olemaan mikään helppo tehtävä. Se on kuitenkin välttämätön, mikäli tulosohejauksesta halutaan saada mahdollisimman suuri hyöty.

Tulosohejauksen kehittäminen on jatkuva prosessi. Hallinnon piirissä on tehty runsaasti työtä valtioyhteisön ohjauksen kehittämiseksi. Tämän työn tuloksia selostetaan eduskunnalle tarkemmin maaliskuussa tänä vuonna annettavassa hallintopoliittisessa selonteossa. Valtiontilintarkastajien kertomus omalta osaltaan antaa aineksia mainitun selonteon arvioimiselle muun muassa luettellessaan tulospolimenetysten ja uuden johtamiskulttuurin kehittämiseksi vaadittavia toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Rakennemuutosten ja henkilöstömenojen sopeuttamisen seurauksena on budjettitalouden piirissä oleva henkilöstö vähentynyt 1990-luvulla noin 40 prosenttia. Vähennys-

tä voidaan pitää merkittävänä. Valtionhallinnon organisaatiomuutokset ovat luonnollisesti vaikuttaneet henkilöstön asemaan ennenkokematomalla tavalla. Vaikka pääasialliset henkilöstön supistamiskeinot ovat olleet niin sanotun luonnollisen poistuman hyväksikäyttö ja henkilöstön siirtyminen muualle valtionhallintoon tai sen ulkopuolelle, ovat nämä toimenpiteet aiheuttaneet tilanteita, joissa työtehtävät ja resurssit eivät ole aina olleet suhteessa keskenään. Tämä ongelma on jouduttu ratkaisemaan muun muassa käyttämällä tukityöllistettyjä lakisääteisiin tehtäviin. Tällaiset tehtävät on valtiovarainministeriön periaatepäätöksen mukaan tarkoitus vakinaistaa kuluvana vuonna ja ensi vuonna 1999.

Valtion toiminnan uudelleenjärjestäminen vaatii pitkän poliittisen käsittelyprosessin. Järjestelyjen kohteena oleva henkilöstö joutuu prosessin kuluessa hoitamaan työnsä, kestämiään voimia kuluttavaa epävarmuutta ja pitämään samalla yllä työkuntoa. Prosessi ei toteudu ongelmitta, ja seurauksena saattaa olla uudelleenmuokkauksen kohteena olevissa virastoissa työskentelevän henkilökunnan loppuun palaminen. Esimerkiksi kertomusvuonna valtion palveluksesta työkyvyttömyyseläkkeelle jääneistä 40,7 prosentilla oli syynä mielenterveyden häiriöt, kun aikaisempina vuosina yleisimpinä syinä olivat tuki- ja liikuntaelinten erilaiset sairaudet. Selityksenä tähän saattaa olla paitsi mielenterveyden häiriöiden suhteellinen lisääntyminen myös avoimpi suhtautuminen psyykkisiin ongelmiin.

Henkilöstön ikääntyminen on valtion henkilöstöpolitiikalle vaativa haaste. Tähän saakka suhtautuminen ikääntyviin on ollut ristiriitaista. Toisaalta heitä on ohjattu eläkkeelle uudelleenorganisointi- ja sopeuttamisvaiheessa, toisaalta heidät on pyritty pitämään työelämässä mahdollisimman kauan muun muassa kuntoutustoimenpiteiden avulla. Lisäksi organisaatiouudistuksen toteutuminen asettaa erityisiä vaatimuksia pitkään työelämässä olleille ja tietyn työkulttuurin sisäistäneille työntekijöille. Valtion henkilöstöstrategian mukaan valtiotyönantaja arvostaa tuloksellisuutta ja jatkuvaa kehittämistä. Valtion tuleekin työnantajana toimia niin, että työntekijät voivat sitoutua tulostavoitteisiin ja samalla hyväksyä ne keinot, joihin niillä pyritään.

Värderade talman! Till sist vill jag fästa uppmärksamhet vid det kompromissavgörande, som jord- och skogsbruksministeriet fattade i laxfisketvisten. Med ministeriets beslut fick de åländ-

ska laxfiskarna 29 procent av den finländska laxkvoten. Enligt statsrevisorerna var beslutet förhastat och ohållbart och favoriserar klart de åländska fiskarna på fastlandsfiskarnas bekostnad. Trots de uppenbara orättvisorna kan fiskarnas protestaktioner mot olagligt fiske dock under inga omständigheter accepteras.

Det måste ligga i alla parterers intresse att nå en hållbar och rättvis lösning vid fördelningen av laxkvoten. Annars är det fara för att tvisten och oron fortsätter. För hela fiskets framtid är det också viktigt att den vilda laxstammens existens och fiskemöjligheterna garanteras även i framtiden.

Efter att statsrevisorernas berättelse avläts till riksdagen har högsta domstolen i januari 1998 avgjort tvisten om behörigheten i fiskefrågor mellan jord- och skogsbruksministeriet och landskapsstyrelsen på Åland. Enligt beslutet har ministeriet inte behörighet att utan medverkan av landskapsstyrelsen fördela den finländska laxkvoten mellan riket och landskapet. Enligt förordningen om övervakningen av EU:s gemensamma fiskeripolitik förpliktas varje medlemsland att utfärda fiskeförbud när den nationella kvoten är slutfiskad. Därmed är ministeriet behörigt att utfärda ett fiskeförbud som även gäller Åland när den nationella kvoten är slut. Efter domstolens beslut är behörighetstvisten avgjord. Beslutet avgör dock inte grundproblemet, som är den orättvisa fördelningen av den finländska laxkvoten mellan riket och Åland.

Statsrevisorerna konstaterar helt riktigt i sitt ställningstagande, att jord- och skogsbruksministeriet i framtiden bör kunna fatta beslut som är stilrena och som står på hållbar grund när det gäller samtliga laxfiskare, samtidigt som ministeriet bör sköta tvisten med Åland.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi kiinnittää huomiota 97 syntyneeseen kompromissiratkaisuun merilohen kalastuskiistassa. Valtiontilintarkastajain mielestä maa- ja metsätalousministeriön päätöstä antaa ahvenanmaalaisille lohenkalastajille 29 prosentin osuus Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiöstä voidaan pitää hädiköitynä, kohtuuttoman suurena ja perusteettomana. Laittomia lohenpyyntitoimia ratkaisun jälkeen ei silti voida hyväksyä. On pelättävissä, että merilohikiistat jatkuvat, ellei kalastajien ja lohikiintiön suhdetta saada tasapainoon. On yhtä tärkeää, että villilohen kannat ja kalastusmahdollisuuksien säilyminen turvataan myös tulevaisuudessa.

Kertomuksen antamisen jälkeen on korkein oikeus tammikuussa 98 ratkaissut maa- ja metsätalousministeriön ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen välisen riidan toimivallasta määrätä Euroopan unionin Suomelle antamasta lohikiintiöstä. Ratkaisun mukaan ministeriöllä ei ole toimivaltaa yksin ilman maakunnan viranomaisten suostumusta määrätä lohikiintiön jakamisesta maakunnan ja mantereen kalastajien välillä. EU:n yhteiseen kalastuspolitiikkaan sovellettavasta valvontajärjestelmästä annetun asetuksen mukaan jokainen jäsenvaltio on kuitenkin velvollinen kieltämään pyynnin, kun kansallinen kiintiö on täyttynyt. Ministeriö on tämän vuoksi toimivaltainen antamaan myös maakuntaa koskevan kalastuskiellon, kun Suomen kiintiö on loppuun käytetty.

Korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen on toimivaltakysymys saanut ratkaisunsa. Päätös ei kuitenkaan ratkaise itse perusongelmaa, joka näkemykseni mukaan on Suomen lohikiintiön epäoikeudenmukainen jako Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välillä. Valtiontilintarkastajat toteavatkin kannanotossaan, että maa- ja metsätalousministeriön tulee kyetä nykyistä linjakkaampiin ja perusteluiltaan kestävämpiin päätöksiin kaikkien merilohen kalastajien kohdalla.

Arvoisa puhemies! Tiedän, että aikaa on mennyt hieman yli. Toteaisin kuitenkin lopuksi, että valtiontilintarkastajain kertomukseen sisältyy useita muita kysymyksiä, joita tietenkin voisi kommentoida, mutta aika on loppunut. Esille nostamani asiat kuitenkin osoittavat, että nyt käsiteltävänä oleva kertomus on tärkeä väline parlamentaarisen valvonnan toteutumisessa. On hyvä huomata, että hallituksen esitys uudeksi Suomen hallitusmuodoksi antaa eduskunnalle mahdollisuuden edelleen vahvistaa valvonta- ja tarkastusvaltaansa, mikäli eduskunta näin katsoo hyväksi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Valtionalous on kovasti kehittynyt viime vuosina muun muassa ohjausjärjestelmien kehittymisen kautta, ja se on tuonut mukanaan ongelman, johon aivan ilmeisesti ed. Metsämäki lopussa viittasi, siis nimenomaan valtiontalouden tarkastuksen kannalta vaadittaisiin ehdottomasti muutoksia.

Näyttää vain siltä, että eräät instituutiot siellä, erityisesti valtiovarainministeriö korkeassa viisaudessaan ja ehdottomuudessaan, suorastaan vierastavat tällaista valvontajärjestelmän kehittämistä, mutta se on välttämätöntä ja tarpeellista

jo siitä syystä, että eduskunta pystyy, niin kuin sille kuuluu, valvomaan valtiontaloudellista toimintaa. Viime aikoinahan on ollut puhetta siitä, että nimenomaan valtiontilintarkastajat ja Valtionalouden tarkastusvirasto yhdistäisivät tarkastuksensa ja tällä tavalla saataisiin siitä tietynlainen tehonyrkki eduskunnan taholta valtiontalouteen ja saataisiin myös tämä valtiovarainministeriön ylimielisyys ja ehdottomuus hiukan niistettyä pois ja tämä talo saisi hiukan ikään kuin enemmän aseita käteensä sille kuuluvien tehtävien ja oikeuksien suorittamiseen. Toivottavasti tässä asiassa edistytään tulevaisuudessa.

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harvoin olen ollut niin yhtä mieltä ed. Aittoniemen kanssa kuin tällä kertaa. Tähän on hyvä mahdollisuus nyt, kun eduskunta käsittelee hallitusmuodon muutosta. Mikäli edetään asiassa Nikulan komitean viitoittamaa lautta, eduskunta saa juuri ne mahdollisuudet ja lisäaseet, joita ed. Aittoniemi peräänkuuluttaa.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Sallittakoon tällainen ääneenlukumenettely. Valtiontilintarkastajien kertomuksessa, jota olen mukana ollut värkkäämässä, sivulta 82 alkaa meidän perustelulauseumamme, jota en ehkä sanasta sanaan tänne ole sanellut, mutta kuitenkin minun ajatukseni on siinä tarkasti otettu huomioon. En erikseen kirjoittanut puhetta, vaan sallittakoon lainata tämä teksti suoraan:

”Poliisin työtehtävien määrä näyttää jatkuvasti pysyvän varsin suurena. Tähän on luonnollisena selityksenä se, että poliisi on kuitenkin yksi niistä harvoista viranomaisista, jolla on kaikkialla toimiva paikallisorganisaatio. Toisaalta poliisin on myös lain mukaan annettava jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Pelkkien pitkien työtehtäväluetteloiden esittely ei kuitenkaan antane aivan oikeaa kuvaa poliisin työtehtävien laajuudesta, koska monet tehtävät konkretisoituvat vasta sitten, kun niistä tehdään ilmoitus poliisille.

On kuitenkin aiheellista jatkuvasti seurata poliisin työtehtävien laajuutta. Työtehtävien mahdollinen laajentuminen ei saa haitata poliisin päätehtävää eli yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Tämän vuoksi on käytävä jatkuvasti keskustelua siitä, voitaisiinko joitakin tehtäviä siirtää poliisilta muille viranomaisille, vaikka tiedetäänkin, että tehtävien siirto on vaikeaa, jos samanaikaisesti ei ole mahdollista saada lisävoimavaroja uusia tehtäviä vastaavasti.

Valtiontilintarkastajien käsityksen mukaan elinkeinojen valvontaan liittyvät tehtävät tulee siirtää lääninhallituksille. Passintarkastus tulisi siirtää kokonaisuudessaan rajavartiolaitokselle. Tällainen muutos toteutettaneenkin v. 1998. Vankien kuljetusten tulisi olla kokonaan vankienhoitolaitoksen vastuulla. Päihtyneiden säilösyöttö pitäisi siirtää sosiaali- ja terveysministeriölle, ja sitä varten tulee luoda kattava selviämisen asemaverkosto. On kuitenkin syytä korostaa, että poliisitoimelle jää aina joka tapauksessa suuri määrä tehtäviä, ja sen vuoksi tulee huolehtia siitä, että poliiseja riittää kenttätehtäviin. Tällöin erilaiset yhteistyömuodot tulevat yhä tärkeämmiksi. Poliisin ja pelastustoimen yhteisiä hätäkeskuskokeiluja on syytä jatkaa. Sen sijaan sellaista kehitystä, jonka seurauksena erilaiset vartiointiliikkeet hoitaisivat poliiseille kuuluvia järjestöjen ja turvallisuuden ylläpitoon liittyviä tehtäviä, on syytä voimakkaasti vastustaa.”

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä on tähän liittyviä asioita käsitelty eduskunnassa aikaisemminkin. Sen vuoksi olen halunnut tämän lainauksen tähän liittää. Tämä lainaus alkoi sivulta 82 ja päättyi sivulle 83, jos joku yritti kirjoittaa tätä muistiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

6) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1996

Kertomus 12/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 22.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen